NOTA BENE
TÜRKİYE SOLU ve KÜRT SİYASETİ
MUSTAFA SÖNMEZ

TÜRKİYE SOLU ve KÜRT SİYASETİ

Mustafa Sönmez

NOTA BENE

NotaBene Yayınları

TÜRKİYE SOLU VE KÜRT SİYASETİ

Mustafa Sönmez

Editör: Bahadır Ahıska
Son Okuma: Ferzan Peker
Kapak Tasarımı: Can Kaya
Dizgi: Ulaş Akyol

Baskı ve Cilt: Hermes Tanıtım Ofset Baskı Hiz. Kağ. Ltd. Şti. Sertifika No: 14847
Büyük Sanayi 1. Cad. No: 105 İskitler / ANKARA Tel: 0.312 384 34 32

1. Baskı
Aralık 2015
Ankara

ISBN : 978-605-9020-95-4

www.notabene.com.tr ● facebook.com/NotaBeneYayinlari ● twitter.com/NotaBeneY
© Renas Yayıncılık Matbaacılık Filmcilik Reklam Yazılım Donanım Bilişim San. ve Tic. Ltd. Şti.
Merkez (Ankara): Bankacı Sok. 18/1 Çankaya /Ankara Tel: 312 417 05 44
İstanbul Büro: Hamalbaşı Sk. Üstündağ İş Merkezi No:14/123 Galatasaray/İstanbul Tel: 212 244 31 61
Sertifika No: 18074

TÜRKİYE SOLU ve KÜRT SİYASETİ

Mustafa Sönmez

NOTA BENE

Mustafa Sönmez

1955 Van doğumludur. ODTÜ İdari İlimler Fakültesi 1978 mezunudur. Politik, düşünsel eylemliliği 1980 öncesi ODTÜ'de ve kısa adı TİB olan Tüm İktisatçılar Birliği'ndeki faaliyetleriyle başladı, DİSK Petkim-İş, Yeraltı Maden İş, Demokrat gazetelerinde sürdü.

1980 sonrasında araştırmacı –uzman olarak çeşitli kurumlarda çalıştıktan sonra 1983 yılında Nokta dergisinde ekonomi editörü olarak medya sektöründe yer aldı. Uzun bir süre bağımsız çalıştı, kitaplar üretti.

2009-Mart 2013 döneminde Cumhuriyet, Nisan 2013-Şubat 2014'te Yurt , 12 mayıs-1 Eylül 2014 arasında Sözcü gazetesinde; Nisan 2015-Eylül 2015 döneminde BirGün gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. Mayıs 2013'ten bu yana da Hürriyet Daily News'de de haftada 1 gün ekonomi yorumları yazmaktadır. Kendisi gibi, oğulları Nehir ve Rüzgar da Beşiktaşlıdır.

Çeşitli TV kanallarında ve radyolarda yorumculuk faaliyetinin yanında araştırma üretimini ve kitap yayınlarını sürdürmektedir. TMMOB Makina Mühendisleri Odası danışmanıdır ve Oda için sanayi araştırmaları yapmaktadır.

Gazeteci-yazarlık uğraşına paralel olarak ilki 1977 yılında yayınlanmak üzere Türkiye ekonomisi üstüne 20'nin üstünde kitap yayımladı. 2010 sonrasına ait bazı yayınları şöyledir:

- Türkiye'de İş Dünyasının Örgütleri ve Yönelimleri, F.Ebert Vakfı Y. 2010
- Teğet'in Yıkımı, Petrol-İş/Yordam Kitapçılık, 2010
- Medya, Kültür, Para ve İstanbul İktidarı, Yordam Kitapçılık, 2010
- Paran Kadar Sağlık: Türkiye'de Sağlığın Ticarileşmesi, İzmir Tabip Odası/Yordam Kitapçılık 2011
- Kürt Sorunu ve Demokratik Özerklik, NotaBene Yayını, 2012
- Neler Oluyor Hayatta? (Hayri Kozanoğlu ile), NotaBene Yayını, 2012
- Kent, Kapital ve Gezi Direnişi, NotaBene Yayını, 2013
- AKP - Cemaat: Çatışmadan Çöküşe, NotaBene Yayını, 2014
- Ak Faşizmin İnşaat İskelesi, NotaBene Yayını, 2014

İçindekiler

Önsöz 9

Giriş: Türkiye Solu ve Kürt Muhalefeti 13

1. Bölüm
Demokratik Özerklik, Yerelde Demokrasi 43

"Yeni Bir Anayasa Demokratik Özerklik Üstüne İnşa Edilmeli" 45

Demokratik Özerklik ve Parçalanma Korkusu 50

İstanbul'a, İzmir'e de Demokratik Özerklik... 54

Barselona Üstünden Kürt Sorunu 57

Sokak Muhalefeti, CHP ve Kürt Siyaseti 60

Sadece Kürtlere Olmaz, Türkiye'ye de 'Yeni Statü'... 63

"Kürt Sorununu Demokratik Özerklik Formülü Çözer" 66

Demokratikleşmenin Yolu, Yerelleşmeden Geçiyor 74

Yerelde Demokrasi için Yerele Yetki ve Kaynak... 77

"Özerklik İçin Anayasa Değişikliği Şart" 81

Gezi ile Başladı, Gezi ile Sürüyor... 91

Demokratik Özerklik ve HDP 94

Netleşemeyen Kürt Siyaseti ve Özerklik... 98

Seçim ve Sonrasında da Gezi Ruhu... 102

2. Bölüm
CHP ve Kürt Sorunu 105

Kürt Sahnesinde Gecikmiş CHP 107

Ey CHP! Oslo'nun Nesi Yanlış? 110

CHP, Kürt Fobisini Yenerse, Büyür... 113

Yerel Seçimde CHP+Sokak+BDP Neden Olmasın? 116

Solun Bütünlüğü, Ulusalcılık ve Kürt Sorunu 119

Yeniden "Ulusalcılık", Aydınlık-İP Üstüne... 123
Usandıran Zırva: "Ver Petrolü, Al Kürdistan'ı" 127
Kürdistan Zokası, CHP'li Balıklar ve ABD... 130
Kürdistan Gerçeği ile Bir Arada Yaşamak 133
CHP- HDP Yakınlaşmalıdır... 136

3. Bölüm
Kürtler ve Orta Doğu 139
'Büyük Kürdistan' Kimin Tuzağı? 141
Paris'teki Kan, Irak'taki Petrol... 145
Bir Türk-Kürt Federasyonu Rüyası... 150
Aç Tavuğun Kürt Petrolü Rüyası 153
Bölgesel 'Güç' Değil, Bölgesel 'Balon' 158
El Parasıyla 'Bölgesel Güç' Olunur mu? 161
Suriyeli Kürtler ve Kürdistan Fobisi... 164
Petrol Korsanlığına Bağdat Resti... 167
Üç Parçalı Irak ve Kürtler 171
Rojava'ya Bin Selam ... 175
Orta Doğu'da Rüzgâr Kürtlerden Yana 178

4. Bölüm
Gezi'den Önce Kürt Siyaseti ve AKP 181
Kürt Cephesinde Yeni Şeyler Var... 183
Kürt Devleti mi? Zor, Hem de Fuzuli... 186
'Kurtarılmış Bölge'mi Silahlı Propaganda mı? 189
Kürt Düğümü: Kim Çözer, Kim Çözemez? 192
AKP-PKK Olmayacak Duaya Amin! 197
Kürt Dostlarımızdan Ne Bekleriz ? 200

AKP'nin 3 Parçada Kürtlerle Dansı...(1) 203
AKP'nin 3 Parçada Kürtlerle Dansı...(2) 206
AKP'nin 3 Parçada Kürtlerle Dansı...(3) 209
Özgür Gündem'in Nesi Var? 212
Ateşi ve İhaneti Gördük! 215
Kürt Hareketi-AKP Elde Var Sıfır... 218

5. Bölüm
Gezi'den Sonra Kürt Siyaseti 221
Barış Olacaksa 70 Karakol Niye? 223
Kürtlerin Hedefi Devlet mi, Özgürlük mü? 226
Önemli Bir Şey Oldu; HDP Kuruldu... 229
BDP 'Kürdistan'ı Hissiyat Tamam da, Pratik Sorunlu... 233
Kürtleri "Barzanileştirme" ve Köşk Hesapları 236
Kürt Siyasetinde Yeni Arayışlar Üstüne... 239
HDP Üstüne 244
PKK, Barzani ve Köşk Hesapları... 247
PKK Silah Bırakmalı, Oyun Bozmalıdır 250

Önsöz

2015'te yapılan iki genel seçim, Cumhuriyet tarihinde özel bir yere oturdu. Bir İslamofaşist rejime her geçen gün daha çok dönüşen AKP rejiminin tek başına iktidarına son verildiği 7 Haziran seçim sonuçları, 13 yıllık bir kâbusun sonlandırılması gibiydi. Ama olmadı, olamadı. Yüzde 60'ı bulan muhalif oy, blok oy sanıldı, ama değildi. MHP'nin marifetiyle Ak faşizm kuşatmayı kısa sürede yardı ve devamında ülkeyi 5 ay sonra 1 Kasım'da seçime götürerek kendisine yeni bir iktidar dönemi başlattı.

1 Kasım seçimlerine giden aylarda Türkiye tarihinde görülmemiş kitlesel katliamlar yaşandı, her gün onlarca cenaze kaldırıldı. Korku ve yeisle kitleler bezdirildi ve "istikrar" uğruna verilen oylar devşirilerek, kitleler ölümle korkutulup sıtmaya razı edildi. Böylece, 7 Haziran'da kaçan tek başına iktidar imkânı, 1 Kasım'da yeniden yakalandı.

Korku iklimi ile kitleyi teslim alma taktiğinin işe yaraması, bu kez Başkanlık hedefini gerçekleştirmede kullanılmak isteniyor. Kürt muhalefeti üstünde ağır bir terör estirilirken her tür hak mücadelesi, muhalif medya, tamamen zapturapt altında. Ak faşizmin, yüzde 49'luk oy desteğini, hem de kendisi bile pek ummazken, sağlamasına rağmen, yeni iktidar döneminin hemen başında saldırganlaşması neden? Çünkü rejimin inşası, tek adamlık, diktatörlük-başkanlık- operasyonu henüz tamamlanmadı. Kitlelerden bunun da rızasını almak için korku, baskı iklimini, kaosu, belirsizliği devam ettirmek gerekiyor. Ayrıca Kaçak Saray ve yakın çevresinin bagajında cesetler hâlâ duruyor, yargı önüne

çıkılmadı, kazanılmış seçim zaferi ile etraflarını yüzde 49 canlı kalkanla çevirmiş olmalarına rağmen, rahatlamış değiller. Herhalde hiç olmayacaklar. Çünkü tökezledikleri an, hesap sorulacağını onlar da biliyor.

***

Türkiye'nin 1 Kasım 2015'te başlayan "yeni dönem"inde de emek, özgürlük yanlısı kesimlerin direnişi sürecek. Çünkü suskunluk teslimiyet anlamına geliyor. Bu kesimleri üç ana aktör olarak tanımlamak gerekirse, CHP'den, Kürt siyasetinden ve sosyalistlerden söz etmek gerek. Peki, bu üç bileşenin güçlerini daha etkili bir şekilde bir araya getirmeleri, etkili bir ittifak kurmaları mümkün mü? Bu, geçmişte ne kadar yapılabildi, neden yapılamadı, bundan sonra yapılabilir mi? Bu konuda potansiyeller, kapasiteler, fırsatlar neler; engeller, bariyerler neler, aşılamaz mı, hangi şartlarla?

Bu ve benzeri sorular üstüne kafa yormaya yarayacak bir kitap elinizdeki. Önemli bir kısmı, 2009'dan bu yana, Cumhuriyet, Yurt, Sözcü ve BirGün gazetelerindeki bir kısım siyaset yazılarımdan oluşuyor. Kitabın başına ise, uzunca bir giriş ekledim. Daha çok, 1 Kasım 2015 kum fırtınası sonrasının güç dengesini, buna bağlı olarak muhtemel gelişmeleri kestirmeye çalışan bir bölüm. Haliyle, Türkiye sınırlarına sıkışıp kalmayan, dünyayı, özellikle de Orta Doğu coğrafyasındaki güçler dengesini de içine alan bir analizle... Tabii ki, Ak faşizm üstünde yeni bir basınç odağı haline gelen Rusya faktörünün katılımıyla...

***

Kitabın "Giriş" bölümünde, Ak faşizme karşı mücadelede müttefik olabilecek üç aktörün, Kürt siyasetinin, CHP'nin ve sosyalistlerin günümüz profillerine ve birbirlerine karşı duruşlarına tarihsel boyut da katarak yer verdikten sonra, Ak faşizmin üstünde hissedeceği basınçları tartıştım. Rejimin yeni döneminde işinin hiç kolay olmayacağına, ama geriletilmesi ve alt edilmesinin de etkili bir ittifak oluşturulmasına bağlı olduğuna değindim.

2011 yılında NoteBene Yayınları tarafından yayınlanan "Kürt Sorunu ve Demokratik Özerklik" adlı kitabım, bu kitabın ana temalarından birine, demokratik özerkliğe odaklanmıştı. Bu kitabın ikinci

bölümünde de, yine, hem Kürt sorununun çözümüne aracı olacak hem Türkiye'yi demokratikleştirmeye yarayacak "Demokratik Özerklik, Yerelde Demokrasi" konulu, 2012 sonrasına ait 15 yazı yer alıyor.

Üçüncü bölümde, CHP ve Kürt sorununa yaklaşımı ile ilgili yazdığım 11 köşe yazısı var. Bu yazılardan, CHP'nin 2012'den 2015'e Kürt sorununa yaklaşımının geçirdiği evrimi izlemek olası.

Kürt sorunu, Türkiye coğrafyasına sıkışmış bir pencereden yeterince anlaşılamıyor, çünkü gerçeklik, 4 ülkeye dağılmış durumda. Dolayısıyla sorunu Orta Doğu bağlamında tartışmak gerekiyor. Bunu yapmaya çalıştığım 15 köşe yazısı da "Kürt Sorunu ve Orta Doğu" başlığı altında toplanıyor.

Gezi direnişi, mücadele tarihimizde bir milattır. Öyle ki, Kürt özgürlük mücadelesinin son yıllarının analizinde de bir kırılma tarihidir. Kürt muhalefetinin Ak faşizme karşı pozisyonunu, Gezi öncesi ve sonrası diye dönemlendirmek mümkündür ve kitabın son iki bölümünde bu yapıldı.

***

NotaBene Yayınları'ndan çıkan kitaplarımın formatı aynı: Derleme özelliği ağır basıyor. Yayımlanmış köşe yazılarım belli alt başlıklar altında gruplanıyor ve tümünü okuyucuya anlamlı kılacak bir giriş yazısıyla kitaba bir bütünlük kazandırılmaya çalışılıyor.

Kitaba girecek köşe yazılarının seçilmesinde, gruplandırılmasında, rafine edilmesinde hep **Bahadır Ahıska** yardımcı oldu, bu kez de onun emeği var. Çok teşekkür ediyorum. Kitap fikirlerini dostum **Yalçın Bürkev** ile yaptığımız beyin fırtınaları sırasında üretiyoruz. O da, "Haydi yapalım" diye ev ödevini önüme koyunca, artık iş başa düşüyor. Bu kez de öyle oldu. Yalçın'a da tekrar teşekkürler. Tabii ki kitabın grafik tasarımından, fiziki üretimine, emeği geçen herkese ayrıca şükran borcumuz var.

Aralık 2015
İstanbul

Giriş:
Türkiye Solu ve Kürt Muhalefeti

7 Haziran 2015 seçimlerinden tek başına iktidar olma şansını elde edemeyen Ak faşizmin, her tür koalisyon ihtimalinin önünü tıkayarak 1 Kasım'da yeniden seçim şansını kullandığını ve yeniden tek başına iktidar olma imkânı bulduğunu yaşadık, gördük. Bunu nasıl başardığını da gördük ve hiç unutmayacağız. "Seni başkan yaptırmayacağız" şiarı ile 7 Haziran'da seçim barajına meydan okuyup yüzde 13 oy alan Kürt siyaseti ağırlıklı muhalefete, 7 Haziran sonrası açıktan savaş açarak 1 Kasım seçimlerine gittiler.

Ölüm ve Sıtma...

Suruç ve Ankara'da gerçekleştirilen IŞİD katliamlarıyla 134 insanın katlinden medet umdular. Ayrıca, Kürt illerini ablukaya alarak çoluk-çocuk demeden gerçekleştirilen sürek avı ile sonuç almak istediler ve 600'e varan can kaybı ile istedikleri oldu. Yarattıkları korku, panik havası, yaydıkları iç savaş tehdidi, merkez medyayı basarak, korkutarak, HDP ile CHP ile dayanışanları sindirerek, kısaca kitleleri "ölümle korkutup sıtmaya razı ettiler".

Seçimde her türlü hile-hurdayı, hukuk dışılığı, sınırsız medya olanaklarını kullandılar. Terörle seçmeni sindirip muhalefete miting yapma imkânı bile bırakmadılar. Sonuçta, MHP oylarını kendilerine çekmeyi başardılar. Partisinin performansından memnun olmayan, savaş konseptini onaylayan bir kısım MHP'lilerin 1 Kasım'da AKP'ye

2015 Genel Seçimlerinin Sonuçları.%

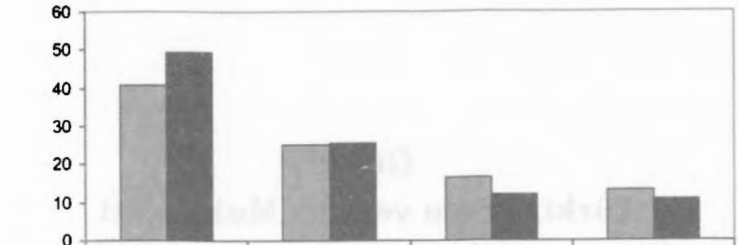

	AKP	CHP	MHP	HDP
07.Haz	40,66	25,13	16,45	12,96
01.Kas	49,32	25,56	12,03	10,56

2015, 7 Haziran ve 1 Kasım Genel Seçim Sonuçları, Bin Kişi,%

	07.Haz	01.Kas	Fark	Değ. %	7 Haz Pay,%	1 Kas. Pay,%	Puan Farkı
AKP	18,348	22,959	4,611	25,1	40,7	49,3	8,7
CHP	11,339	11,901	0,562	4,9	25,1	25,6	0,4
MHP	7,423	5,602	-1,821	-24,5	16,5	12,0	-4,4
HDP	5,847	4,914	-0,933	-16,0	13,0	10,6	-2,4
Kayıtlı Seçmen	54,051	56,608	2,557	4,7			
Geçerli Oy	47,239	47,501	0,262	0,6			
Katılım,%	83,9	87,4	3,5	4,2			

Kaynak:YSK

yönelişleri ile MHP oyları 5 ayda yüzde 24,5 gibi önemli bir düşüş gösterdi ve 1 milyon 800 bin azaldı. Bu, oran olarak 5 ayda yüzde 16,5'tan yüzde 12'ye gerileme, yani 4,5 puan kayıp demektir.

Kaçak Saray'ın savaş konsepti, HDP oylarını geriletme hedefine de kısmen ulaştı. HDP, 1 Kasım seçimlerinde oylarını 3-4 puan artırarak yüzde 17-18'e çıkarmayı umarken, yüzde 10 barajının altına düşme tehlikesi bile geçirdi ve 1 Kasım seçimlerini yüzde 10,5 oy oranı ile tamamladı. HDP, 7 Haziran seçimlerine göre 933 bin oy kaybetti ve oyları yüzde 16 düştü. Böylece 7 Haziran'da aldığı yüzde 13 oy oranı, 1 Kasım'da yüzde 10,5'a geriledi ve 2,5 puan düştü. Sonuçta, MHP'li

seçmene milliyetçi dili koyultarak yaklaşan AKP, savaş tehdidinden, korkudan, yılan bir kısım Kürt seçmenden de oy alarak yüzde 49 ile tek başına iktidar olma şansını yeniden yakaladı. 1 Kasım seçimleri, CHP açısından çok önemli değişiklik getirmedi. 7 Haziran'daki oy oranını 600 bin dolayında artırsa da CHP'nin oy oranı yüzde 25 dolayında kaldı.

AKP'lilerin bile ummadığı yüzde 49'luk oya ulaşmada korkutmanın, terörün seçmeni teslim almada işe yaradığını test eden Ak faşizmin, bunu bir yöntem olarak Başkanlık hedefine ulaşmada tekrar kullanmaya devam edeceğinin birçok yeni ipucu, içeride ve dış politikada ortaya çıkıyor. Kitleler, Rusya'yla dalaşma, Diyarbakır Baro Başkanı Tahir Elçi'ye suikast gibi yeni dehşet pratikleri ile canlarından bezdiriliyor. Yeniden, 1 Kasım'daki gibi, ölümle korkutup yeni sıtmalara zorlamak taktiği bu...

Kürt Kartı Yerine...

Ak faşizm, 2015'te bir şeyi daha netleştirmiştir; İstediği rejimin inşa sürecini tamamlamada, bu tarihe kadar ine kalka kullana geldiği Kürt kartını, MHP kartı ile değiştirmek gibi bir seçenek vardır ve bu, diğerinden daha az maliyetli, daha kullanışlıdır. Hepimiz biliyoruz ki, AKP, iktidara geldiği 2002 Kasım'ından sonra kendisine alan açıp, potansiyel tehlike gördüğü muhaliflerini (ABD'nin de yardımıyla) Ergenekon, Balyoz gibi kumpaslarla yok etme sürecinde, "Demokratikleşme, sivilleşme" masallarıyla, sol liberalizm kadar, Kürt siyasetinden de açık-örtülü onay gördü, en azından engelleme görmedi.

AKP, Kürt siyasetini, "İslamcılarla beraber Kürtler, Cumhuriyetin mağdur ettiği ve omuz omuza vermesi gereken müttefiklerdir" masalına, neredeyse inandırdı. Kürt muhalefeti içindeki, muhafazakâr, İslamcı damar buna zaten yatkındı. Uzun zaman CHP'de hâkim olan ulusalcı çizginin Kürt sorununa herhangi bir çözüm öneremeyip, "devletçi" tavrında devam etmesi, Kürt siyasetini, "çözüm umuduyla" AKP'ye mecbur etti. Kürt siyaseti, birebir AKP'ye biat etmedi, ama başka muhatap olmadığı gerekçesiyle, sürekli bir "çözüm pazarlığı" içindeki aktör görüntüsü verdi.

Boş "Açılımlar", Kopuş ve MHP

İçi boş, soyut ve oyalamalarla dolu "Açılım, Oslo, İmralı, Dolmabahçe müzakerelerinden" hiçbir somut sonuç çıkmadı. Çıkamazdı da. Çünkü Kürt siyasetinin asgari demokratikleşme programına, Ak faşizmin aşırı merkezileşme, otoriterleşme, hatta totaliterleşme programı cevap veremezdi. Kürt siyasetinin talep ettiği kimliğin tanınması, anadilin özgürce kullanılması, yerinden yönetime imkân tanıyacak şekilde merkezin bir kısım yetkilerini yerele devretmesi türü demokratik talepler, AKP'nin kimyasına ("fıtratına") hiçbir şekilde uygun değildir. Ama AKP, uzun süre bunları anlıyormuş gibi yaparak ve istismar ederek bir kısım Kürt seçmenin oyunu basamak olarak kullanmada ve tek başına iktidarda durmada hiçbir beis görmedi.

Kürt seçmene karşı yıllarca izlenen oyalamacı, samimiyetsiz tavır, 7 Haziran 2015 seçimleri ile bozuldu ve seçim barajına meydan okuyan HDP, Batı illerindeki demokratların, sosyalistlerin de desteğiyle yüzde 13 oy alarak AKP'yi tek başına iktidar olamayacağı gerçeği ile yüz yüze bıraktı. Dolayısıyla 7 Haziran, AKP ile Kürt siyasetinin muhataplığında bir kopuş tarihi oldu aynı zamanda. "Seni başkan yaptırmayacağız" şiarı, Kaçak Saray'daki RTE'nin müzakere masasını devirmesine yetti ve atılan köprüler ile birlikte savaş tamtamları da çalmaya başladı. Artık yeni bir müttefik gerekiyordu AKP'ye, boşluğu doldurmak için. O da MHP olacaktı.

MHP yönetimi, 7 Haziran sonrası izlediği kabız, negatif duruş ile tabanının tepkisini çekiyordu. Taban, iktidar nimetlerinden yararlanmak istiyor ama liderleri Bahçeli "Mr. No"yu oynuyordu. Bu memnuniyetsizliği sezen Kaçak Saray, MHP'li tabanı yanına çekmeye de yarayacak savaş konseptinin düğmesine basmada tereddüt etmedi. PKK ile alevlendirilecek çatışmalarla birlikte yükseltilen "Tek devlet, tek bayrak, tek millet" söylemi, şoven duruşlar, Tuğrul Türkeş'in AKP'ye transferi, yeni müttefik MHP'ye dönük hafriyatın işe yarar başlangıcıydı. 1 Kasım sonuçları da bu yönelişten sonuç alındığını gösteriyordu ve burada hafriyatı sürdürmeye müsait bir topoğrafya vardı, ilerlenebilir, MHP, Ak faşizme entegre edilebilirdi. Artık bunun üstünde çalışılacaktı.

Başkanlık Rüyası...

1 Kasım seçim "zaferi" sarhoşluğuyla Ak faşizm, rejime engel gördüklerine fütursuzca tehditler savurmada, biat istemede hiç gecikmedi. Özellikle merkez medyadan beklenen biat, gecikmedi. Doğan Grubu, "Yeni bir sayfa" taahhüdü ile aman diledi. Bu tavrı, biat istenen iş dünyası da göstermeye başladı. Yargı ya yeniden ayar verildi. MİT TIR'larını manşetine çeken Cumhuriyet'in yönetmeni Can Dündar ile Ankara Temsilcisi Erdem Gül için bizzat RTE'nin açıktan gösterdiği ama Mayıs 2015'te buzdolabında bekletilen sopa, Kasım sonunda dolaptan çıkarıldı ve iki gazetecinin tutuklu yargılanmasına karar veren bir hâkim bulmak hiç zor olmadı.

Bir TV programında "PKK terör örgütü değildir" dediği için Diyarbakır'dan derdest edilip İstanbul'da yargı önüne çıkarılarak tartaklanan, sonra da 28 Kasım'da güpegündüz, onlarca kamera önünde bir suikaste kurban giden Baro başkanı Tahir Elçi olayı, Saray gladyosunun bir başka önemli saldırısıydı. 1 Kasım seçim sürecinde pek dile getirilmeyen Kaçak Saray'ın rüyası Başkanlık tartışmaları seçim ertesi yoğunlukla dolaşıma girdi. Korkutarak, terörle, iç savaşla tehdit ederek kitleleri teslim almanın işe yarar bir yöntem olduğunun test edilmesi, RTE'nin başkanlık sıtmasını yeniden uyandırmıştı.

Başkanlık için en az 330 milletvekilinin oyu gerekiyor. Bu sayı referanduma götürüyor. Referanduma gitmeden sadece TBMM'de gerekli oy sayısı 367. Başkanlık veya anayasa değişikliği için 330 - 366 oy çıkarsa referanduma gidiliyor. AKP'nin 1 Kasım 2015 seçiminden çıkardığı milletvekili sayısı 316. Yani bu durumda referandum yolu görünüyor. Referandumda yüzde 50'den fazla başkanlık için evet oyu çıkarsa başkanlık sistemi hayata geçiyor. Ancak referandum sonrası, yeni yetkilerle başkanlık seçimi tekrar yapılır mı, bu henüz belli değil.

Hem AKP üst yönetiminde, milletvekilleri arasında, hem tabanda başkanlık sistemine yakın durmayanların bir hayli yüksek olduğu biliniyor. Anket sonuçları da bunu gösteriyor. Bununla birlikte RTE'nin bu kumarı da oynama ihtimali yüksek. 1 Kasım seçimi sonrası, RTE'nin bu ihtirasını bilen ve yeniden müzakere ihtiyacı içinde

olan bazı HDP'lilerin başkanlık modelini AKP ile diyalog köprüsü kurma ve masaya oturmada bir araç olarak kullanmak istedikler gözlendi. HDP sözcüsü Ayhan Bilgen'in "Başkanlığı tartışabiliriz" sözü Cumhuriyet'te manşet olunca, "Seni başkan yaptırmayacağız sözü ne çabuk unutuldu?" diye yoğun tepki verildi. Neyse ki, Eşbaşkan Demirtaş'ın, "Duruşumuzda bir değişiklik yok, güçlendirilmiş parlamento, güçlendirilmiş yerinden yönetim istiyoruz" sözleri, yapılan gafı şimdilik düzeltmiş oldu.

1 Kasım seçim sonuçları, 7 Haziran'da muhalefetin yakaladığı AKP'nin tek başına iktidar olmasını önleme, dolayısıyla kıyısından köşesinden de olsa üstü örtülmüş hukuksuzluklarını sorgulama, geriletme fırsatını etkisizleştirdi. En azından şimdilik bir fırsat kaçtı. 1 Kasım seçimleri ile elini bir kez daha güçlendiren ve Başkanlık hevesine erişme potansiyeli yakalayan Ak faşizmin karşısında CHP'nin de dâhil olduğu geniş anlamdaki Türkiye solunun, Kürt siyasetinin yan yana dizilmesi ve direnmesi bugün daha kaçınılmaz bir gereklilik haline geldi. Ancak, sosyalistler, CHP ve Kürt siyaseti olarak tanımlanabilecek bu üç aktörün yan yana, belli ilkeler çerçevesinde gelmelerinin, ittifak kurmalarının zorunluluğunu şartlar dayatsa da, adı geçen aktörler arasında aşılması başarılamamış önyargılar, yanlış anlamalar, algılar, köprüsü kurulamamış çaylar, ırmaklar var. Bunların aşılması şart.

Kürt Siyasetinde Çok Hedeflilik

Hem Türkiye'deki sosyalist unsurlar, hem de CHP, Kürt siyaseti ile ittifak niyeti ve arayışında olmak isteseler de, bu amaçlarından zaman zaman tereddüte düşmektedirler. Buna neden, muhatap çeşitliliği, Kürt siyasetinin Türkiye odaklı olmayan, dört farklı ülkeye şamil yapısı, örgütsel uzantılı olması, dolayısıyla amaçların da çeşitli olması diye sıralanabilir.

Türkiye'de Kürt siyaseti olarak Halkların Demokratik Partisi HDP'yi görmek isteyenler, Güneydoğu'daki illerde fiili güç olarak HDP'ye rağmen, aktif, silahlı mücadele de veren Kandil'i muhatap alan güçlerin varlığına şahit olabilmekteler. Hareketin lideri Abdullah Öcalan, tüm Kürtlerin gösterdikleri ana muhatap olarak bir başka

"karışıklığa" yol açmaktadır. Bu görüntüyü, kimi zaman anlamak bile zorlaşmaktadır. Bu durum karşısında CHP, örneğin, Kürt sorunu ile ilgili müzakerelerin İmralı'da, Oslo'da, Kandil'de yapılmasını onaylamadığını belirtip, çözüm aranacak yerin TBMM çatısının altı olduğuna işaret ederek, muhatap netliği ve şeffaflık talep etmektedir.

Kürt siyaseti denildiğinde HDP'nin üstünde bir örgütlenme, dolayısıyla muhatap olduğu bilinmektedir: KCK... Açılımı Koma Civaken Kurdistan olan KCK, Kürdistan Topluluklar Birliği anlamına gelmektedir. KCK, Abdullah Öcalan'ın 2004 yılında yazdığı "Bir Halkı Savunmak" adlı kitapta ortaya attığı Demokratik Konfederalizm ilkesi çerçevesinde örgütün yeniden örgütlendirilmesiyle kurulmuştur. Öcalan tarafından geliştirilen Demokratik Konfederalizm konsepti, bir yandan ulus devlete bir alternatif, diğer yandan da Orta Doğu'da sorunların çözümü için bir model olarak önerilmiş ve 2009'da fiiliyata geçmiştir. Bu çerçevede, KCK, PKK'nin ve onun uzantısı olarak diğer Kürt bölgelerinde faaliyet gösteren tüm parti ve organizasyonların koordine edildiği bir yürütme organı niteliğindedir.

KCK fikri, Kongra Gel'in (Halk Kongresi) 2007 Mayıs'ında Kandil'de yaptığı 5.Kongre'de ortaya çıkmış ve varlığını 2005'ten beri sürdüren KKK'nın yerini almıştır. Açılımı Koma Komalen Kurdistan olan KKK, Kongra Gel'in Mayıs 2005'te 236 delegenin katılımıyla Kandil'de düzenlediği, 3. Kongresi'nde Öcalan'ın "Demokratik Konfederalizm konseptine" uygun şekilde kurulmuştu. KKK'nin kurulduğu Kongra Gel'in 3.Kongresi'nde örgütsel şema 5 kişilik Kongra Gel Başkanlık Divanı, 11 Daimi Komisyon, yedi kişilik Adalet Divanı, yedi kişilik KKK Yürütme Konseyi Başkanlığı şeklinde belirlenmişti. 3. Kongre'de Kongra Gel Başkanlığı'na Zübeyir Aydar, KKK Yürütme Kurulu Başkanlığı'na ise Murat Karayılan getirilmişti.

2007 Mayıs'ında Türkiye, İran, Suriye, Irak ile yurtdışındaki Kürtleri temsil eden toplam 213 kişinin katıldığı Kandil'deki 5. Kongre'de KKK'nin ismi KCK olarak değiştirildi. Buna göre, Türkiye odaklı bir örgütlenme olan KKK'den farklı olarak KCK'nın Türkiye, İran, Irak ve Suriye Kürtlerini kapsayacak bir çatı örgütü olması öngörüldü. Abdullah Öcalan'ın statüsü "KCK Başkanı" olarak belirlendi. Bir

Başkan ve 30 üyeden oluşacak bir Yürütme Konseyi kurulmasına ve bu konseyin görev süresinin iki yıl olmasına karar verildi.

KCK'da aşağıdan yukarı doğru örgütlenme öngörülmektedir. İçinde Gençlik Konseyi, Kadınlar Konseyi ve Türkiye, Irak, İran ve Suriye'de ve bu ülkelerin dışında yaşayan Kürtlerin temsil edildiği beş ayrı konseyin yanı sıra PKK, İran'da faaliyet gösteren PJAK (Partiya Jiyana Azad a Kurdistanê U Kürdistan Özgür Yaşam Partisi) ve Suriye'de faaliyet gösteren PYD (Partiya Yekitiya Demokratik U Demokratik Birlik Partisi) gibi siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları ile PKK'nın silahlı kolu olan HPG (Hezen Parastina Gel) de temsil edilmektedir. Adı geçen konseylerden seçilen 300 delegenin temsil edildiği Kongra Gel ise KCK'nın bir tür yasama organı ya da parlamentosu.

Kürt siyasetinin lider kadrosundan Murat Karayılan, KCK'nın dayandığı "Demokratik konfederalizm" ilkesini, ütopik görünmekle birlikte, bunun Türkiye'deki uygulamasının nasıl olabileceğinin detaylarını, "Bir Savaşın Anatomisi, başlıklı kitabında (s.461) şu şekilde ele almaktadır:

" *Türkiye ile her ne kadar stratejik amacımız demokratik birlik temelinde buluşmak olsa da, bizimle demokrasi+devlet yaşamak istemezlerse, buna karşı çözümsüz değiliz, alternatifimiz vardır. Bu da demokratik konfederal sistemin bağımsız bir biçimde kendini ilan etmesidir. (...) Toplum bağımsız olmalı, ulus bağımsız olmalı. Ama bağımsız ulusların konfederal sistem içerisinde birlikte ve eşit bir biçimde demokratik ulus topluluğunu oluşturması temel amaç olmalıdır. Türkiye'de bunu geliştirmek istiyoruz. Eşit olalım, Cumhuriyet'in kuruluşunda halkımızın da emeği var, kurucu bir üyedir, diyoruz. Federasyon ya da klasik anlamda otonomi gibi hedeflerimiz yoktur, bunu istemiyoruz. Siz iktidar olun, biz de sizin egemenliğinizde otonom olalım, demiyoruz. Mantığımız otonomici bir mantık değildir. Ulusların eşitliği mantığıdır, demokratik ulus mantığıdır. Ortaklaşma, çeşitli kültürlerin bir arada yaşama sistemidir. Eğer uluslar bu çerçevede birlikte yaşamak istemiyorlarsa ayrı da yaşayabilirler. Ama insanlık erdeminin temel amacı ortaklaşmadır, kardeşlik arasına sınırlar koymamaktır. (...) Sistemimiz içinde klasik bakış açısını aşamayanlar 'biz*

bağımsız olacağız' dediğimizde devlet olacağımız anlamını çıkarmaktadırlar. Özünde böyle düşünmek ve bu mantıkla yaklaşmak konfederal sistemin reddi olmaktadır. (...)

Türkiye'de geniş ölçekli tartışmalara zemin hazırlayan "Demokratik Özerklik" kavramı da, "Demokratik Konfederalizm" ilkesi ile ilişkilendirilmekte ve KCK'nın bu ilkeye dayalı temel amaçları arasında gösterilmektedir.

(*) Çeşitli Kürt kaynaklarınca paylaşılan 4 ülkeye yayılan Kürdistan haritası ve alt bölge isimlerinin Kürtçeleri

Kürtleri Anlamak...

Kürt siyasetinin, dört parçaya yayılmış gerçekliği üstünden "çözüm modeli" arayışı içinde olmasını, anlamaya çalışmak gerekir. Neden Türkiye ile sınırlı değil de Irak'ı, Suriye'yi, İran'ı, oradaki Kürt parçalarını da kapsayan bir "tanım" ve "çözüm arayışı" sorusunun cevabı, Kürt gerçekliğinin bu dört parçaya yayılmış olmasındandır. Sorunun doğru tanımı, bu gerçeklik üstünden hareket etmeyi gerekli kılıyor. Dolayısıyla çözüm de dört parça gerçeğindeki Kürt olgusunu içermek zorunda.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında İngiltere'nin başını çektiği emperyalistlerce cetvelle çizilmiş Ortadoğu sınırlarının dörde böldüğü Kürtler, 20. yüzyılın sonları ve 21.yüzyılın başlarında Kürt kimlikleri ile bir siyasi çıkış arayışındalar.

Dağıtıldıkları dört ulus devlet sınırları içinde bu kadar baskı görmeseler, hem siyaseten hem ekonomik olarak asimilasyona, ayrımcılığa, katliama, zulme uğramasalar, varlıkları inkâr edilmeyip eşit yurttaşlar olarak muamele görselerdi, bu kavgaya tutuşmaları belki de gerekmezdi.

Kürtlerin kimlikleri için kavga vermeleri, kimliğe saygı, ana dilde eğitim, kültürel gelişime özgürlük istemelerinden, bulundukları ülkede eşit vatandaşlık talep etmelerinden daha meşru, daha doğal bir şey olamaz ve bırakın sosyalist olmak, burjuva demokrat olmak bile, bunu anlamayı, dahası bu kavgaya omuz vermeyi gerektirir. Türkiye'nin örnek almak istediği bütün AB burjuva demokrasilerinde, bu tür talepler uzun yıllar önce karşılandı ve ülkeler parçalanmadı, bölünmedi, tersine istikrar sağlandı. Artık Batı, bu tür sorunlarla uğraşmıyor, kimlik sorunlarını, burjuva demokrasisi sorunsalı içinde çözüme kavuşturuyor, kıyametler de kopmuyor.

Kürtler, şimdi tüm Kürdistan denen dört parçaya yayılan coğrafyada eşit yurttaşlık hayalini kuruyor, bunun için adımlar atıyorlar. Yok sayılmış kimliklerine, dört ayrı parçada ayrı yapılar gibi kalsalar da saygı talep ediyorlar. Dört parçadaki Kürt halkları arasında dayanışma, iletişim, kimliklere saygı temelinde koordinasyon sağlamaya çalışıyor, örgütlenmelerini bu temelde örüyorlar. Bunu, ayrılma, parçalama, yeni bir devlet doğar paranoyasına kapılmadan soğukkanlılıkla anlamak gerekir. Bundan ürkmek, irkilmek yerine, "sorun"u doğru algılayıp, getirilen "çözüm"ün içeriğine odaklanmak gerekir. Bu içerik, eşitlik, kardeşlik, özgürlük temelinde, halklara düşmanlık değil, barış vadeden bir özellikteyse buna kategorik olarak karşı durmak, "ütopik" diye yaftalamak, mesafe koymak neden?

Kürt siyaseti, yaşadığı bir dizi acılı deneyimin ardından fark etti ki, bulunacak çözüm, ille de bulundukları ülkeden, devletten ayrılmalarını gerektirmiyor. Kuzey Irak'ın lideri Barzani'den, Suriye PYD

liderliğine, özellikle de Öcalan, PKK, HDP'ye kadar Türkiye'deki Kürt hareketi temsilcileri ayrı devlet ya da bağımsızlık talepleri olmadığını altını çizerek yineliyorlar. Buna inanıp inanmamak keyfiyete bağlı. Ama "gizli ajanda" iddiasının böyle büyük bir siyasi eylemlilikte işe yaramayacağının tarihte sayısız örnekleri var.

Türkiye'de özellikle ulusalcı kesimin beylik komplo teorisi olan "Emperyalizmin kurduracağı Kürt devleti" savının ise ciddiye alınacak hiçbir yanı yoktur. Dört parçadaki Kürtlerin bir devlet çatısı altında toplanmaları ne kendi hedefleri içinde vardır ne de sosyolojik olarak muhtemeldir.

Türkiye, ine çıka, kan revan içinde de olsa, Kürtleri yok sayan onlara "Dağ Türkleri" yaftasını yakıştıran zihniyetten Kürt kimliğinin tanınmasına; asıp kesip öldürmekten diyaloğa, müzakereye kadar yol aldı. Bu, bir ilerlemedir, önemli bir değişimdir. Kat edilen yolu sonuna kadar barış, kardeşlik içinde yürümek zorundayız.

CHP ve Kürt Siyaseti...

Ak faşizme karşı örgütlenecek mücadelenin potansiyel bileşenlerinden biri olan CHP'nin Kürt siyaseti ile "selam alıp vermesi" bile çok yenilerde ancak mümkün oldu. Cumhuriyetin kuruluşundan beri "devlet görüşü"nü benimseyen Cumhuriyet kurucusu CHP, Kürtlerin varlığını inkâr eden devlet siyasetine paralel bir duruş sergiledi. Bu duruş, ancak, Kılıçdaroğlu başkanlığına denk gelen 2013 sonrasında esneyebildi ve içinde biraz daha esneme payı bulunduruyor.

CHP'nin tek parti döneminde, Kürt meselesine yönelik ana yaklaşım, ağırlıklı olarak İsmet İnönü'nün başını çektiği 'güvenlikçi perspektif'i savunmuştur. Cumhuriyetin kurucu unsuru olarak Kürt gerçeğini önce kabullenip ama mesele "muhtariyet" talebine gelince yan çizen Kemalist rejim, "Doğu sorunu" adını verdiği Kürt meselesine, başından beri asayiş tedbirleri ile karşılık verdi. Güvenlikçi perspektif, Kürt sorununu "askeri tedbirler, zorunlu iskân ve Türkleştirme" politikaları ile "halledebileceğini" düşündü ve icraatını bu doğrultuda geliştirdi.

Bu çerçevede, tek parti döneminde hazırlanan raporların büyük bir kısmı, sorunu hep aşiret reislerinin, dinci egemenlerin Cumhuriyet'e başkaldırısı olarak takdim etmiş ve çözümü asayiş üzerinden tarif etmiş, yanı sıra "asimilasyon" uygulamasını önermiştir. Bölgede güvenliğin sağlanması için askeri tedbirler, toplumsal sıkıntıların kaynağı olarak görülen sorunların çözümü için de sürgün, zorunlu iskân politikaları önerilmiştir.

Kürt illerine giriş çıkışları izne bağlamayı, bu bölgede yaşayan Kürtlerin Batı bölgelerine tehcirini, Balkanlar'dan ve Kafkasya'dan gelen ve gelecek göçmenlerin Kürt illerine yerleştirilmelerini öneren 1925 tarihli "Şark Islahat Planı", güvenlikçi yaklaşımın temel referans kaynağı oldu.

Tek partili CHP döneminde hazırlanan raporlarda, önerilen asayiş tedbirlerinin büyük bir kısmı hayata geçirilirken, toplumsal ve ekonomik önerilerin bir kısmı devletin iktisadi, idari ve siyasal gücünün yetersizliği nedeniyle uygulanamadı.

Demokrat Parti'nin kuruluşuyla çok partili hayata geçilen 1950'li yıllarda DP, Kürtlerin tek parti iktidarı döneminde yaşadığı mağduriyetleri daha anlar göründü. Bölgedeki büyük toprak sahiplerini, aşiret reislerini DP'den aday göstererek sonuçta bu dönemin ilk iki genel seçiminde, 1950 ve 1954'te bölgede CHP'den daha fazla milletvekili çıkardı. Ancak, DP'nin 1950'lerin sonlarına doğru icraatından Kürt illerindeki seçmenlerin de memnuniyetsizliği, 1957 seçimlerinde CHP'yi tekrar öne geçirdi ve 1957'de bölgedeki milletvekilliklerinin 60'ını CHP alırken DP 29 milletvekilinde kaldı.

Kürtlerin kimliklerinin inkârının devlet belgelerine yansıması, 1960 darbesiyle doruk noktasına ulaştı. Darbe yönetimi, Irak Kürdistanı'ndaki Barzani uyanışıyla beraber motive olan ve bölgedeki Kürt kimliği ile ilgili talepleri dillendirenlere karşı sert tedbirler aldı. Bu arada DPT'ye hazırlatılan bir raporda "kendini Kürt sananlar" ibaresi bile kullanıldı.

1960'lı ve 1970'li yıllarda da CHP için "Kürt meselesi" diye bir mesele hiç olmadı. Sorun daha çok, " Geri kalmış Doğu sorunuydu".

Hem İnönü hem Ecevit liderliğindeki CHP, bölgesel eşitsizlik sorunu temelinde konuya yaklaşıyor ve bölgenin mağduriyetinin daha çok resmi eğitim, sağlık yatırımları eksikliği ile tanımlıyor, bölge illerine daha çok KİT, alt yapı yatırımları yapılarak mahrumiyetlerin azaltılacağına inanıyorlardı. Bu yaklaşım, bölgede, özellikle kentlerde CHP'ye kısmen seçmen desteği sağlıyordu. Kürt seçmen, 1970'lerin başlarında CHP'yi kendine daha yakın buluyordu. Ecevit'in özgürlük ve adalet vadeden "ortanın solu" sloganları bir ölçüde Kürt seçmeni de etkiliyordu. Nitekim 1973 genel seçimlerinde 17 Doğu ve Güneydoğu ilinin 61 milletvekilinin 29'u CHP'liydi. Merkez sağ AP 18, Erbakan'ın politik İslamcı partisi MSP ise 14 milletvekili çıkarmıştı bölgeden. Örneğin Diyarbakır'ın 6 milletvekilinden 3'ü CHP'den, 2'si AP'den, 1'i MSP'dendi.

1977 genel seçimlerinde de durum çok değişmemişti. 17 bölge ilinin 68 milletvekilinden 32'si CHP'liydi. AP 24, MSP ise 12 milletvekili çıkarmıştı.

1970'li yılların ikinci yarısında yükselen sol-sosyalist eksenli Kürt hareketleri, 1977 yerel seçimlerinde geleneksel partilerin dışında varlık gösterdiler ve dönemin Kürt siyasetlerinin adayı olarak Mehdi Zana (Leyla Zana'nın eşi) 1977-1980 döneminde Diyarbakır Belediye Başkanlığı yaptı.

12 Eylül 1980 askeri darbesi Kürtleri de hedef aldı. Ağır zulüm gördüler. Sadece militan kadrolara değil, bölge halkının tamamına ağır zulüm, işkenceler uygulandı. Darbe sonrasının ilk genel seçimi 1983'te yapılırken Kürt illerinden darbecilerin partisi olarak bilinen MDP üçüncü parti kalırken Özal'ın partisi ANAP birinci, Halkçı Parti ise ikinci parti oldu. 1983 genel seçimlerinde bölgede ANAP'ın çıkardığı milletvekili sayısı 32 yi bulurken HP'nin 18, MDP'nin 19 oldu.

1987 seçimlerine kadar ANAP, bölgede yükseldi. Özal'ın Kürt realitesine sıcak duran demeçleri bölgede karşılık buldu. 1987 genel seçimlerinde Bölgede ANAP 57 milletvekili çıkarırken CHP'nin muadili SHP 13, Demirel'in DYP'si ise ancak 9 milletvekili çıkarabildi. Ne var ki, bölge seçmenleri 1980'lerin sonlarından itibaren

beklentilerine karşılık bulamayınca ANAP'tan uzaklaşmaya başladılar. Bu hızlı uzaklaşma, bölgede "terörü önleme" savıyla yöre halkına yöneltilen yoğun baskılara bir tepkinin ifadesiydi. Bölgede 1984 sonrasında yaşanan silahlı çatışmalar, özellikle Güneydoğu'nun kırlarında sürekli bir hal alacaktı.

Bölge nüfusunun yarısından fazlasını oluşturan 4,8 milyonluk nüfus, 1978 yılında başlayan sıkıyönetim uygulamasını aradan geçen 12 yıla rağmen 1990'da da yaşıyordu. Bölgede süren silahlı çatışmalarda, 1984'ten 1990 ortalarına değin 615 güvenlik görevlisi, köy korucusu ve sivil vatandaş, 630 da PKK militanı yaşamını kaybetmişti. Silahlı mücadelede doğrudan taraf olmayan bölge halkının kitlesel soruşturmalara, tutuklamalara maruz kalması da mevcut iktidardan soğumada etkili oldu.

ANAP'tan uzaklaşma 1989'da iyice belirginlik kazanıyordu. Bu arada MSP'nin devamı sayılan Refah Partisi'nin 1970'lerde olduğu gibi, 1980 sonlarında da bölgede etkili bir güç olduğu görülüyordu. İslam fundementalizmine eğilimli bu partinin 1989 yerel seçimlerinde Türkiye genelinde yüzde 10 dolayında oy almasına karşılık Doğu illerinde oy oranını yer yer yüzde 25'lere çıkardığı görülüyordu. Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzurum, Muş, Siirt, Van, Refah Partisi'nin 1989'da yüzde 20'nin üzerinde oya sahip olduğu illerdi. Hatta bunlar içinde Van, Muş ve Urfa Belediye Başkanlığı'nı RP kazanmış ve Türkiye'deki tek zaferini Doğu Anadolu'da göstermişti. Buna karşılık CHP geleneğinin bölgedeki etkisi hızla azalıyordu.

1991'de bölgenin politik topoğrafyasında önemli değişimler gözlendi. SHP'den "Kürt sorunu"na farklı yaklaşımları nedeniyle ihraç edilen Kürt kökenli milletvekilleri, Fehmi Işıklar başkanlığında 1990'da Halkın Emek Partisi'ni (HEP) kurdular. HEP, "Kürt sorunu"nu kimliğinin ana öğesi yaptı ve kısa sürede, özellikle Güneydoğu'da taraftar buldu. 1991 erken genel seçiminde HEP, seçim yasasının gereklerine uygun genişlikte örgütlenemediği için seçimlere katılamamak durumuyla karşı karşıya kaldı. HEP kurucularını partiden ihraç eden SHP, seçimlerde HEP'e kucak açtı ve HEP'lilerin SHP listelerinden seçime girmelerine olanak tanıdı. Bu tavır SHP içinde ve DSP Başkanı Ecevit

tarafından "bölücülere taviz" olarak adlandırıldı. Ancak SHP Başkanı Erdal İnönü, ülke bütünlüğünü korumak ve Kürtlerin Meclis'te temsili açısından bu tutumu savundu.

20 Ekim 1991 seçimlerinde, özellikle Güneydoğu'nun HEP kökenli SHP'ye oy vermesi sonucu, bölgede SHP birinci parti oldu. 1987'de Doğu'dan 57 milletvekili çıkaran ANAP, bu kez ancak 14 milletvekili seçtirirken, bölgenin geleneksel güçlü partisi RP de oy kaybına uğradı. Daha önce RP'ye oy verenler bu kez SHP'ye yönelirken bu tavırda, RP'nin, "Türk milliyetçisi" Alparslan Türkeş'in MÇP'si ile birlikte seçime girmesi de etkili oldu. 1991 seçimi sonuçlarında SHP bölgeden 35 milletvekili çıkarırken bunların 22'sinin HEP kökenli olduğu görülüyordu

SHP -CHP, 1990'lı yıllardan 2000'li yılların başına kadar Kürt meselesiyle doğrudan ilgili raporları sistematik olarak yayımlarken; sorunu, bu raporlar ve bünyesinde politika yapan Kürt siyasetçiler eliyle dile getirdi. SHP-CHP geleneği raporlarında, Kürt meselesine, devletin "sadece bir güvenlik sorunu olarak" yaklaşmasının yanlış olduğu vurgulanırken yaşanan sorunun, "demokratik haklar, vatandaşlık, kimlik ve kültüre saygı ile ekonomik gelişme" boyutlarının görmezden gelindiği ifade edildi. Bu dönemde SHP-CHP çizgisi Kürt meselesinin çözümü için şunları önerdi; Kürtçe yayın ve Kürtçe eğitim yapılması ile Kürtçe ad verilmesi önündeki engellerin kaldırılması, kapsamlı bir yerel yönetim reformu yapılması, köy koruculuğu ve bölge valiliği uygulamalarının tasfiye edilmesi, DGM'lerin kapatılması, bölge için özel ekonomik programların geliştirilmesi, katılımcı ve çoğulcu yönetim anlayışını getirecek, düşünceyi suç olmaktan çıkaracak yeni bir anayasa hazırlanması ve köye dönüşlerin önündeki engellerin kaldırılması...

Erdal İnönü'nün başkanlığına denk gelen dönemde Kürt sorununa yaklaşım, 2000'li yılların Deniz Baykal başkanlığı döneminde, yerini daha ulusalcı bir tutuma terk etti. Bu yıllarda CHP, Kürt sorununa hayırhah bir tutum takındıkça bölgedeki oy kırıntıları da silinip gitti. CHP, sorun çözücü bir parti kapasitesinden uzak, kısır, resmi görüşün yandaşı bir görüntü verdi. Merkez solda DSP ile siyaset yapan Bülent Ecevit ise Kürt meselesinde diğer sol partilere göre daha milliyetçi bir

duruş sergiledi, Türkiye'de etnik köken farklılığından doğan bir problem olmadığı görüşünü ısrarla öne sürdü. DSP konuyla ilgili hazırladığı raporlarda sorunu bir geri kalmışlık meselesi ve feodal yapıdan kaynaklanan sıkıntılar olarak tarif etti, bu sıkıntıların ve kötü uygulamaların giderilmesi halinde sorunun çözüleceğini varsaydı.

2015 CHP'sinde Kürt Sorunu

Kemal Kılıçdaroğlu'nun başkanlığındaki CHP, Kürt sorunu konusunda, önceki yönetimlerden düşük tempoyla da olsa sıyrılmayı başarabildi. Partide ulusalcı kanadın etkisinin azalmasıyla birlikte CHP, daha çağdaş, sosyal demokrat bir parti programına yakışan bir Kürt duruşu sergilemeye, bunu yaptıkça da HDP ile daha dil tutturabilir duruma gelmeye başladı. Bunu, 2015 seçimlerindeki CHP seçim bildirgesinden okumak mümkün.

Bildirgenin çeşitli sayfalarında yer alan tespit ve çözüm önerileri şöyle özetlenebilir:

"AKP, Kürt sorununu kapalı kapılar ardında, TBMM'den kaçırarak, demokratik meşruiyet olmadan çözmeye çalıştı. Elinde silah olanı güçlendirdi. Meclis'te siyaset yapanı yıprattı. Başkanlık sistemini geçirmek gibi gizli hesaplarla hareket etti. Çözüm için güçlü bir hukuki altyapı oluşturmaktan kaçtı. AKP, Kürt sorununu çözmek bir yana giderek derinleştirdi. AKP'nin gizli hesapları tutmayınca terör çok daha şiddetli bir biçimde yeniden başladı. (...)

CHP sorunu çözmek için samimi ve dürüst olacak, gizli bir ajandaya göre hareket etmeyecektir. Topluma izah edilemeyecek angajmanlara girmeyecektir. Çözüm barışçıl yöntemlerle, parlamenter zeminde, şeffaf, hukuka uygun bir biçimde ve toplumsal mutabakatla sağlanacaktır. Çözümün temelinde özgürlükçü ve çoğulcu bir demokrasi ve eşit yurttaşlık anlayışı olacaktır(...)

Demokrasi eksikliği, hak ihlallerinin yanı sıra toplumumuzun hafızasına kazınan derin acılara neden olmuştur. Geçmişte yaşanan ve toplumsal hafızamızda yer eden yanlış uygulamalarla ve onların bölge halkını yaralayan sonuçlarıyla yüzleşilmesi gerekmektedir. Eşit

yurttaşlık anlayışını ekonomik, toplumsal ve kültürel alanlarda etkin kılarak, duygusal kopukluklar sona erdirilmelidir. Bu yolla, Kürt yurttaşlarımızın Türkiye Cumhuriyeti ile olan bağları güçlendirilmelidir.

(...)Çözüm için gerekli olan, tek başına güvenliğe, ekonomik kalkınmaya, insan haklarına, hukuk devletine ya da eşit vatandaşlığa odaklanan bir yaklaşım değil bunların tümünü içine alan yeni bir anlayışın oluşturulmasıdır. (...)Çözüm süreci demokratik ve katılımcı bir anlayışla yürütülmelidir. CHP çözümün en önemli adresinin TBMM olduğunu daima kararlılıkla savunmuştur. Çözüm için yasal ve idari düzenlemelerin ötesinde geniş bir toplumsal mutabakat zemini hazırlanmalıdır.

Çözüm süreci yöntemi konusunda CHP üç yeni kurum oluşturulmasını önermektedir. Birincisi, temsil edilen siyasi partilerin katılımıyla TBMM'de bir Toplumsal Mutabakat Komisyonu kurulmasıdır. Bu komisyon, sorunun anayasal boyutları da dâhil olmak üzere tüm boyutlarını kapsayan temel mutabakat zeminini oluşturacaktır. Komisyon, Kürt sorununa ilişkin olarak hükümetin, siyasi partilerin, devlet kurumlarının görüşlerini alacak ve değerlendirecektir. Komisyon tarafından hazırlanan rapor bir yılı aşmayan bir süre içerisinde TBMM Genel Kurulu'na iletilecektir. Komisyon, oluşturulacak Ortak Akıl Heyeti'ni, TBMM'de temsil edilmeyen kesimlerin, STK'lerin, sendika ve meslek odalarının süreçle ilgili düşüncelerini toplama ve değerlendirme konusunda görevlendirecektir. Bu kapsamda oluşturulacak Gerçekleri Araştırma Komisyonu sorunların çözümünde geçmişle yüzleşilmesi, toplum kesimleri arasında kalıcı bir güven ortamının oluşturulması, ortak yaşam kültürünün geliştirilmesi için gerekli çalışmaları yürütecek ve öneriler hazırlayacaktır."

Özetlemek gerekirse, Cumhuriyet boyunca, dönemlere göre değişen bir CHP profili ve ona göre Kürt sorununa bakışı değişen bir CHP'den söz etmek mümkündür. Tek parti döneminin CHP'si, Kürtlerin inkârı üstüne katı, baskıcı bir çizgide ısrar ederken çok partili hayatın CHP'si sorunu bir azgelişmişlik, feodalizmin yarattığı ekonomik sorunlar sığlığında görmüştür. 1980 sonrasında Erdal İnönü SHP-CHP'si daha sorunu anlamaya yaklaşan ve çözüme kafa yoran

bir parti iken Baykal CHP'sinin daha "devletçi" ve çözümden uzaklaşan ulusalcı çizgisi öne çıkmıştır. Kılıçdaroğlu döneminin CHP'sinin ise, Kürt sorununu daha çok anlamaya ve çözmeye yakın, yatkın bir çizgide olduğunu söylemek mümkündür.

Sosyalistler ve Kürt Sorunu

Tarihsel süreç içinde Türkiye sosyalistlerinin Kürt sorununa yaklaşımı belli farklılıklar içerir. Cumhuriyetin ilk yıllarının sosyalist hareketi, Kemalist devrimin etkisi altındaydı. Kürt ayaklanmalarını feodal, gerici, Cumhuriyet devrimlerine karşı ağaların ayaklanması olarak gören Kemalist kadroların görüşünü ve icraatını, dönemin sosyalist, komünist kadroları da açık ya da örtülü biçimde destekliyorlardı. Bu durum 1960'lara kadar değişmedi denebilir.

1960'larda Türkiye İşçi Partisi (TİP) çatısı altında toplanan sosyalistler, "Bölgesel eşitsizlikler" temelinde Kürtlerin mağduriyetlerine dokunmuş oldular önce. Kürt illerinin, Batıdaki kapitalist gelişmenin gerisinde kalması, yarı-feodal yapıların sürmesi, toprak eşitsizliği, kamu harcamalarından bölgenin daha az pay alması, diğer mahrumiyetler, "Doğu sorunu"nun sosyalistlerce daha çok dile getirilişinde kullanılan ana temalardı.

Eşitsizliklere TİP'lilerin değinmesi, birçok Kürt gencini, öğrencisini TİP saflarına katmaya yetti. Doğu mitingleri, kenetlenmeyi artırıcı bir başka önemli adımdı. TİP, 16 Eylül 1967'de Diyarbakır, 24 Eylül'de Silvan, 1 Ekim'de Siverek, 8 Ekim'de Batman, 15 Ekim'de Tunceli, "Doğu Mitingleri" düzenledi. Devamında 23 Mayıs 1971'de Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) kuruldu.

Bu gelişmelerle birlikte, TİP'in programında, Kürtlerin kimliklerinin kabulü, anadilin özgürce kullanımı, kültürel gelişme, güçlendirilmiş yerel yönetimlerle yerinden yönetim gibi demokratik maddeler yer almadı. Türkiyeli sosyalistler, Türkiye'nin uluslararası kapitalizmdeki konumu ile ilgili yaptıkları analizlerde, batısı, doğusu ile Türkiye'nin "yeni sömürge, bağımlı" bir ülke olduğunu, emperyalizmle bütünleşmiş burjuvazinin, Kürtlerin de arasında olduğu büyük toprak ağaları, yarı feodallerle ittifak halinde ülkeyi yönettiklerini,

dolayısıyla Türk-Kürt, tüm emekçi sınıfların, yoksul köylülerin aynı egemen blok tarafından sömürüldükleri için sınıf eksenli örgütlenerek düzeni değiştirmeleri gerektiğini, sosyalizme geçiş ile birlikte tüm sorunların yanı sıra Kürt sorununun da çözüm bulacağını savunuyorlardı. "Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı"na saygı duymakla beraber, Kürtlerin ayrı örgütlenmeye gitmelerinin, Türkiye gerçekliği dikkate alındığında, doğru olmadığı ifade ediliyordu.

Tersini düşünen Türk sosyalistleri de vardı. Onlar da, Kürt illerinin Türkiye kapitalizminin "sömürgesi" olduğu tezine inanıyorlardı. Türk kapitalizmi Kürt illerindeki akarsu, petrol ve diğer maden kaynaklarını sömürüyor, Kürt illerinin gelişmesini engelliyor, geri bırakıyordu. Sömürgeciliğe karşı Kürtlerin Türk burjuvazisine, onun devletine karşı bağımsızlık savaşı vermek üzere örgütlenmeleri ve kendi kaderlerini tayin etmeleri haklarıydı. Sosyalist düşünceden kaynağını alan birçok Kürt siyasi hareketi böyle doğdu.

1970'lerde iyice netleşen bir eğilim ise sosyalistlerin, dünya reel sosyalizminin kutuplarına göre örgütlenmeleriydi. Moskova kutbunda olanlar, Pekin kutbunda olanlar ve Arnavutluk'u "merkez" seçenler, ayrı ayrı parti ve sosyalist örgüt çatısı altındaydılar. Bu kutupların dışında bağımsızlığı seçenler de vardı: Devrimci Yol, Birikim gibi... gruplar, temel aldıkları mücadele yöntemlerine göre de saflaşıyorlardı. Silahlı mücadeleyi temel alan gruplar, parlamenter mücadeleyi temel alanları pasifist, diğerleri ise rakiplerini "goşist" diyerek eleştiriyor, ayrışıyorlardı.

Benzer saflaşma Kürt sosyalist gruplar cephesinde de yaşandı. Moskova'ya bağlı, barışçıl mücadele yöntemlerini benimseyen Kürt grupları kadar, Maocu ve halk savaşını benimseyen Kürt gruplar da siyaset sahnesindeydi. PKK, 1978'de, Moskova-Pekin saflaşmasının dışında kalan, silahlı mücadeleyi temel alan ve toprak ağalarına karşı yoksul köylüleri temsil eden, ama adı da Kürdistan İşçi Partisi olan bir hareket olarak politik sahnede yer buldu.

Türk ve Kürt sosyalist parti ve gruplar, 12 Eylül askeri darbesine giden süreçte, faşizme karşı zaman zaman omuz omuza, ama bazen de kendi doğru bildikleri yoldan, bazen de kendi içlerinde çatışarak

ilerlediler. Güçleri konsolide edecek başarılı teorik ve pratik deneyimler gerçekleştiremediler. Bu durumda 12 Eylül askeri darbesinin tümünün üstünden silindir gibi geçmesi de hiç zor olmadı. Tüm sosyalist parti ve gruplar ağır darbeler aldılar, işkencelerin, ağır mahpusluklarn, sürgünlerin ardından eski güçlerini toplamaları da pek mümkün olamadı.

En ağır 12 Eylül darbelerinden birine maruz kalmasına karşın Abdullah Öcalan liderliğindeki PKK, 12 Eylül sonrası en erken toparlanan ve savaşan örgüt oldu. 1978'de kurulurken parti diline hakim olan sınıfsallıktan yavaş yavaş uzaklaşıp "ulusal" bir hareket olmayı, dolayısıyla tüm egemen ve orta sınıf Kürtleri "ulusçu" ekseninde toparlamayı seçen PKK, Türkiye'ye ait bir hareket olmaktan da çıkıp 4 parçada örgütlenen "Kürdistani" bir hareket olmayı tercih etti. Bağımsız Kürt devletini kurmak, tanımlanan ana hedefti.

12 Eylül zulmünü özellikle Diyarbakır cezaevinde yaşamış kitlelere etkili silahlı propaganda eylemleri ile hitap etmeyi bilen PKK, 1984'ten başlayarak tüm iktidarların baş ağrısı muhalefet odağı oldu. PKK'nın politik şiddeti, 1991'de Irak'ta meydana gelen otorite boşluğu sayesinde bir sıçrama yaptı. 1991'e kadar olan sürede Suriye desteğinin yanında, Irak rejiminin örtülü olarak verdiği destek de PKK'nın yol kat etmesinde etkili oldu. Sınıfsal eksenden "ulusalcı"lığa geçişi, ağır şiddet dilini kullanması, "ayrılıkçı" hedefi ve Öcalan özelinde "Stalinist", Türkiye soluna "üstten" bakan tavırları, birçok sosyalisti, PKK'ya yaklaştırmak yerine, uzaklaştırdı.

PKK lideri Öcalan'ın 16 Şubat 1999'da yakalanması öncesinde Kürt siyaseti önemli bir strateji değişikliğine gitti. Bağımsız bir Kürt devleti kurma hedefinin bölge ve dünya gerçeklikleri ile uyuşmadığını, yaşadığı deneyimlerden çıkardığını ifade eden PKK Kongresi, devlet kurma hedefinden vazgeçtiğini bildiriyor ve dört parçadaki Kürt varlıklarının, ait oldukları ülke bütünü içinde demokratik hak mücadelesi vermesi stratejisini benimsiyordu. Kürt kimliğinin tanınması, anadilde eğitim, özerklikle yerele daha fazla yetki ve sorumluluk sağlanması gibi taleplerden örülü bir hedefler manzumesi için kitle mücadelesinin öne çıkarılacağı bir strateji değişikliğiydi bu.

Birçok sosyalist hareket, PKK'daki bu strateji değişikliğini inandırıcı bulmadı. Dağ kadrolarının Kandil'de korunuyor olması, bunun göstergelerinden başlıcası sayılıyordu. PKK'nın, gizli ajandasını koruduğu, aslında özerklik vb. gibi taleplerle kitleselleşeceği ama devlet kurma hedefinden vazgeçmeyeceği inancı yaygındı, hâlâ yaygın. Özellikle solda, "Böyleyse bile, devlet kurma hedefleri varsa bile, bu onların neden hakkı olmasın?" sorusu pek sorulmuyor, resmi görüşün paralelinde duruşlar daha çok hâkim görünüyor.

Kürt siyaseti, özellikle 2000 sonrası hızla kitleselleşen, kentleşen, siyasallaşan bir hareket görüntüsü verdi. Önce yerel yönetim seçimlerinde, ardından parlamento seçimlerinde varlık gösterdi. Siyasal şiddetin denendiği, başat olduğu 1984-1999 döneminde şiddet, taban bulmak, yayılmak ve Kürt nüfusunu Türkiye Cumhuriyeti'ne yabancılaştırmak için kullanılırken 2000 sonrası belli aralıklarla, AKP iktidarını müzakereye zorlamanın tehdit aracı oldu. Bunda başarılı olundu da denebilir.

AKP, kendi hedeflerine hizmet etmesi saikiyle oturduğu müzakerelere, 2015'e kadar bu şiddet tehdidinin de etkisiyle katıldı ve bu, Kürt siyasetinin meşruluk kazanması açısından da etkili oldu. CHP'nin Ak faşizme karşı bir türlü etkili olmayan muhalefetine karşılık, Kürt siyasetinin yükselen dinamik muhalefeti, AKP rejimi karşısında en elle tutulur ve geleceği olan bir muhalefet odağı algısı yarattı. Buna karşılık Türkiye sosyalist muhalefeti, 1980 askeri darbesinin ağır yaralarını bir türlü saramadı, etkili bir siyasi aktör olarak sahne alamadı. Politik arenada boy gösteren yeni sosyalist parti ve gruplar bir türlü kitleselleşemedi.

Sosyalistlerin bu pek parlak olmayan performanslarında öznel yetersizlikler kadar objektif engeller, değişen dünya ve ülke koşulları önemli rol oynuyordu. Bir işçi sınıfı hareketi olması beklenen sosyalist hareket için, işin öznesi yani işçi sınıfı önemli değişimler geçiriyordu. Nicelik olarak hızla artsa da, çalışan nüfusun yüzde 70'ine varan niceliğe 2015'te ulaşacak kadar bir proleterleşme yaşansa da, sınıftaki niteliksel gelişme çok zayıf. Bir sosyalist partiye payanda olması beklenen sendikal mücadele, kırlarda kooperatifleşme mücadelesi neredeyse

gelişmiyor, 12 Eylül'ün tahribatı, neoliberal üretim ilişkilerinin yarattığı yeni üretim süreçleri sınıfı atomize etmiş, her tür örgütten uzaklaştırmış durumda.

Bir seçmen olarak emekçi sınıflara ANAP'tan başlayan AKP ile daha çok pekişen ücret dışı gelir ve dışsal ekonomi kırıntılarını sunma imkânları, sınıfı daha da dejenere edici sonuçlara yol açtı. Bu durum da sosyalistlere, sınıfa erişme, ona dokunma ve dil tutturmada büyük güçlükler yarattı. Bunların üstüne 1990'da duvarın yıkılması ve reel sosyalizmin iflas bayrağını çekmesi, SSCB'nin dağılmasıyla ortaya çıkan ve Türkiye kıyılarına vuran yoğun yoksulluk ve hayal kırıklığı örnekleri, sosyalistlerin işini iyice zorlaştırdı.

Toplumda sınıfsal hizalanma yerine kimlik üstünden hizalanma hem Kürt siyaseti cephesinde hem de karşı cephede başatlık kazandı. Emekçi sınıflar, Türk-Kürt ayrımı, Sünni-Alevi vb. kimlik ayrımları üstünden safını belirleyip oy vereceği partiyi buna göre seçer duruma geldi. Bu kimlik eksenli siyaseti aşmada, sosyalistler çok zorlandı. Kimliklerin mağduriyetlerini de anlayacak ve sol-sosyalist programına yedirecek bir üst bakış ve ona uygun bir örgütlenme gerçekleştirilemedi.

Daha çok, 12 Eylül öncesinin siyasi mirası ve temeli üstüne bina edilmeye çalışılan yeni örgütlenmeler, yeni sosyalist parti deneyimleri sonuç vermedi. Sosyalist hareket, değişen ülke ve dünya koşullarını doğru okuyamaz, anlayamaz ve değiştirmek için etkili bir program ve örgütlenme çabası içine giremezken, böyle verimsiz ve kısır bir dönem geçirirken, Kürt siyasetinin kendi hedefleri doğrultusunda sürekli yükseliş göstermesi, cazibe odağı olarak Kürt özgürlük mücadelesini öne çıkardı, birçok sosyalist de, programının darlığı ve sığlığına rağmen, Kürt siyaseti çatısı altında ya da farklılıkları koruyarak bir araya gelinen HDP gibi çatılar altında mücadeleyi denedi.

HDP çatısı altında mücadeleye öncülük eden sosyalistlerden Ertuğrul Kürkçü 10 Kasım 2013 tarihli yazısında, seçiminin gerekçesini şöyle ifade ediyordu; *"HDP'nin doğuşuna kayıtsız kalamayışın iki nedeni var: Birincisi, kaynağı. HDP, Halkların Demokratik Kongresi'nin (HDK) oluşturduğu hareket temeli üzerinde yükseliyor. Bu temelin*

harcında da Kürdistan Özgürlük Mücadelesi'yle Türkiye'nin sosyal ve politik kurtuluş hareket dinamiklerinin iki yıldır derinleşerek süren ortaklık iradesi var. HDK, Kürdistan Özgürlük Mücadelesi'nin imkân ve hedefleriyle Türkiye metropollerinin toplumsal, politik ve kentsel mücadele dinamiklerinin iç içe geçmesinin en önemli kaldıracı, HDP'nin üzerinde yükseleceği birincil enerji üreteciydi. HDK Ekim 2011'den bu yana bu kaynağı beslemeyi sürdürüyor.

İkinci neden kitlelerin HDP'de ifadesini bulan doğru fikre yaklaşması, yaklaştığının görülmesi. Ondan umutlananlar ya da ona öfkelenenler Marx'ın köklü değişimin imkanı olarak öngördüğü şu ilkenin HDP'den yansımakta olduğunu idrak ediyorlar: "Yalnızca fikrin maddeye yaklaşması yetmez, maddenin de fikre doğru hareket etmesi gerekir."

Kürt siyaseti, onun legal partisi HDP çatısı altında örgütlenmeye uzak duran birçok sosyalistin ise itiraz ve eleştirileri farklı olabiliyor. Kimileri, Kürt siyasetinin hâkim olduğu bir yapılanmanın, ihtiyaç duyulan "Türkiyeli" parti olmaya imkân vermeyeceğini, Kürt siyasetinin ve program hedeflerinin her durumda baskın kalacağını görerek örgütlenme içinde yer almıyor. Kimilerine göre, Kürt siyaseti sınıfsal kaygı taşımıyor, içinde Kürt ağalarını, burjuvazisini, din önderlerini bile barındırıyor ve böyle bir örgütlenmede sosyalistler olmamalı; müttefik olmak, başka bir konu...

HDP'nin, genel Kürt siyaseti paralelinde, Türkiye ajandasına hep Kürtlerin demokratik taleplerini öne çekmesi, bu odaklanmanın sonucu AKP ile hep diyalog-müzakere olanaklarına öncelik vermesi, ülke genelinde yaşanan emek istismarı, hakların gaspı, hukuksuzluk, despotlaşma, otoriterleşme, soygun ve yolsuzluklarla mücadele vb.ye gerekli önceliği vermemesi, HDP ile mesafe koyan sosyalistlerin, uzak duruş gerekçelerinden bir başkasını oluşturuyor. Birçok sosyalist için HDP, bileşimi ve programı itibariyle sosyalist beklentilere cevap vermiyor. Bunu anlamak mümkün. Gerçekten de HDP, sosyalist bir parti değil. Programının çapı öyle değil. Dolayısıyla sosyalistlerin HDP çatısı altına girmek gibi bir zorunlulukları yok. Kendi bağımsız kimliklerini koruyarak, sosyalist partilerinde örgütlü olarak

siyaset yapmaları mümkün ve bu yapıyla gerekli gördükleri eylem ve pratiklerde ittifaklara girmeleri mümkün.

Nitekim 2015 seçimlerinde HDP ile çoğu sosyalist, hatta bir kısım CHP'li seçmen ittifak kurdu, destekledi. Yine de bazı sosyalist kesimler, baraj kaygısı duyulan bir dönemde bile, HDP'ye oy verilmesi yönünde bir destek eğilimi belirtmediler. Bunun, "Sosyalistleri, devrimcileri, HDP'nin kuyruğuna taktırmamak" gibi özgüven özürlü bir gerekçeye dayandığı biliniyor. Ne yazık ki, sosyalist kesimde, Ak faşizmle en çetin mücadelenin verildiği 2015 seçim konjonktüründe bile, HDP ile dayanışma yerine, onunla örtülü bir yarışı dert edinmiş grup tavırları da görüldü. "Kitleyi kaptırmamak" kaygısıyla takınılan bu tavırların, aşılması gereken çocukluk hastalıklarından biri olduğunu, geçerken belirtmek yerinde olur.

Türkiye ve Orta Doğu

Uyguladığı kanlı savaş ve kaos senaryosu ile 1 Kasım'da iktidarını uzatan seçim sonucunu alan Ak faşizmin yakın dönem hedefi, RTE'nin başkanlığının gerçekleştirilmesi. 1 Kasım öncesi barbar IŞİD saldırılarının da etkisiyle, ortalığa salınan korku ve gerilimin "güvenlik" arayışındaki seçmeni teslim almaya yettiğini gören Kaçak Saray, bu kez bu şiddet iklimini Başkanlık hedefi gerçekleşinceye kadar sürdürme çabası içindedir. Bunun için içeride başta Kürt siyasetine dönük ağır devlet baskısı koyulaştırılırken, Tahir Elçi örneğindeki suikastlara teşebbüs edilirken, muhalif medyayı, gazetecileri, yazarları sindirmeye, biat etmemiş sermayeye yeni gözdağları vermeye devam ediliyor. Kısaca, daha cüretkâr olarak devlet terörünün dozu artırılıyor. Buna ek olarak Suriye'de Rusya ile girişilen bilek güreşi de, kitleleri savaş ile korkutup güçlü başkanlığa ikna etmede kullanılmak isteniyor. Ancak bu Rus ruletinin RTE'nin şakağında patlama ihtimali hiç de yabana atılmamalıdır.

Orta Doğu'da son yıllarda esen sıcak savaş ve iç savaş rüzgârları Türkiye'nin sınırlarından rahatça içeriye doluyor ve Türkiye'nin içerideki sınıf savaşının oyun sahası, sınırları aşıp tüm Orta Doğu'ya genişliyor. Böyle olunca, güç dengelerini sadece Türkiye coğrafyasına

bakarak okumak, eksik kalıyor, okumayı büyük fotoğraf üstünden, Orta Doğu arenasından yapmak gerekiyor.

Kürt gerçeğinin dört parçalı olması bile, tek başına, bunu yapmaya mecbur tutan bir etmen.

AK faşizmin, özellikle 2010 sonrası, Irak'ta kafakola aldığı Barzani'yi Bağdat'a karşı kışkırtıp Irak'ın toprak bütünlüğüne kastetme planı vardı. Kuzey Irak petrollerini hedefleyen, "Kürdistan coğrafyasını Kürtleri de yöneterek Türkiye'ye katmak, böylece Türkiye'yi büyütmek" türü büyük oynama hedefli senaryo, işlemedi, ABD itirazına çarptı. Suriye'de Esad'ı devirerek orada yeni nüfuz alanları elde etmek hedefli senaryo da çalışmadı. Esad direndi, iç savaşta Esad karşıtlarına yapılan her tür destek sonuç vermedi. Bunların üzerine zuhur eden barbar IŞİD ile mücadelenin giderek Orta Doğu'nun asli meselesi haline gelmesi, güç dengelerini yeniden şekillendirdi.

ABD'nin büyüyen IŞİD tehlikesine karşı, kendisine müttefik olarak Kürt silahlı güçlerini seçmesi, onlara hava desteğinin yanı sıra karadan silah, mühimmat desteği vermesi, Ak faşizmin Kürt senaryolarını iyice bozdu. Kürt silahlı güçlerinin, laik, demokratik öteki etnik silahlı güçlerle birlikte Türkiye'nin sınırı boyunca IŞİD karşısında Rojava'da başarı kazanması, PYD'nin hem ABD hem öteki dünya güçleri nezdinde müttefik görülmesi, Kaçak Saray'ı ve başlıca korkusu "Kürt devleti kurulacak" olan TSK'yı tedirgin etti. Artık, Suriye-Irak coğrafyası, Kürtlerin güçlenmelerini önleme bölgesi olarak görülmeye başlandı ve buna hizmet eder umuduyla, IŞİD'i ve öteki cihatçıları desteklemeye devam edildi. Uluslararası güçlerden tampon bölge kurma taleplerinde bulunuldu. Ancak kabul görmedi.

Rusya'nın Suriye'ye girmesi ve Esad rejimi lehine, IŞİD ve öteki cihatçılara karşı sıcak savaşı başlatması, Ak faşizmin senaryolarını bozan bir diğer önemli gelişme oldu. IŞİD'e ve özellikle kendisi için tehlike olarak gördüğü Kafkasya kökenli cihatçılara ağır darbeler indiren Rusya'ya, ABD, geniş koalisyonun ortağı gözüyle bakıyor ve öteki NATO üyeleri de onay veriyor. IŞİD'in Paris katliamı ile birlikte, Rusların bölgedeki varlığı daha haklı bulundu ve Batı kamuoyunda

daha sempati toplar oldu. Fransa, Esad karşıtlığını kaldırdı, Ruslara daha çok destek verdi.

Tam da bu sırada, sınır ihlali bahane edilerek Rus uçağının TSK tarafından düşürülmesi, satranç tahtasını yeniden şekillendirdi. AKP, önce amacın Türkmenleri korumak olduğunu açıkladı. Ancak, bunun doğru olmadığı biliniyordu. Gerçek şuydu; IŞİD'in elindeki Fırat'ın batısındaki Azez-Cerablus hattının boşalması halinde buranın kontrolünün PYD'ye geçme ihtimalinden tedirginlik duyuluyor. Bunun yanında, Halep'in kuzeyinde ve İdlip kırsalında Türkiye destekli grupların elindeki bölgelerin Rusların müdahalesiyle Suriye rejim güçlerinin eline geçmesi önlenmek isteniyor.

Sonuçta korkulan oldu: Soğuk Savaş Dönemi'nde bile herkesin sakındığı bir şey yapıldı, Türkiye (son 62 yılda) Rus uçağını düşüren ilk NATO üyesi oldu. Bu hamlesiyle Türkiye, NATO açısından da 'öngörülebilir' ülke olmaktan çıktı. En önemli komşusu ve büyük ticari ortağı Rusya ile düşman haline geldi.

Putin, "Erdoğan Türkiye'yi İslamlaştırıyor" gibi ağır bir eleştiriyi sakınmadı. Rusya, Suriye'de savaşan cihatçıların önde gelenlerinin Kafkasyalılar olduğunu ve dönüp kendisini rahatsız edecek güçler olduğunu biliyor. Bunlara IŞİD safında olsun olmasın Türkiye'den giden desteği hoş göremezdi. Dahası, Türkiye'de yükselen islamofaşizmin, bir komşu olarak kendisine de zarar vereceğini, bölgedeki fanatikleri güçlendireceğini bilerek eleştiri okunu fırlatmıştı Putin. Bu eleştirinin derinliğini ileriki tarihlerde daha çok görmek mümkün olacak.

Görünen o ki, Rusya'nın yakın gelecekte Suriye-Irak coğrafyasından başlayarak Orta Doğu'daki rolü ve etkisi artacak. Rusların IŞİD karşıtı savaşı, artık NATO'dan, ABD'den itiraz görmediği gibi, bunun Esad'ı kollayan bir kapsamda yapılmasına da "kaçınılmaz maliyet" gözüyle bakılıyor. Buradan Ak faşizmin, bölge ile ilgili beklentilerinde yeni hayal kırıklıkları yaşayacağını söylemek mümkün.

Bunun da ötesinde, Rusya, kendi oyun planında Kürtlere yaslanıyor ve karşılığında da onların beklentilerini karşılayacak. Örneğin Türkiye sınırını boydan boya kapsayan alanda Kürt özerk bölgesinin

tesisini onaylamış ve Esad'a da onaylatmış olacak. Bu ise Türkiye'nin öteden beri kâbusu ve önlemek istediği bir şey. Çünkü PYD'nin kazanacağı böyle bir zafer, aynı zamanda PKK'nın zaferi olacak ve Türkiye'deki güç dengelerine de yansıyacak.

Rus uçağı düşürme türü çılgınlıklar, sadece iç politikaya, başkanlık heveslerine dönük değil de, Rusya'nın inisiyatifine giren bölgedeki kurguyu bozmaya dönük yapıldıysa, beyhude bir beklenti olduğu söylenmelidir. Çünkü işe yaramayacaktır. Rusya'ya kafa tutmanın, savaş havası yaratmanın Başkanlık yelkenine rüzgâr olması ihtimaline karşılık, Türkiye'ye yüklemeye başladığı siyasi ve ekonomik faturalar çok daha ağırlaşmaya başlamıştır. Ayrıca bir kere zemberek boşalmaya görsün, Rusya ile gerilimin içeride ve dışarıda nelere mal olacağı hiç belli olmaz.

Yeni Dönem ve Mücadele

AKP rejiminin faşist yüzünü afişe eden 2013 Haziran Gezi direnişi, ortaya koyduğu çıktılar açısından sosyalistleri, Kürt siyasetini ve CHP'yi bazı gerçeklerle yüz yüze getirdi. Toplumun çok farklı sınıflarını dikine kesen bir dizi mağduriyete isyan, Gezi ayaklanmasında sergilendi. Ayaklanmanın çok farklı bileşenlerinin ortak paydası olan "Özgürlükler için mücadele" hem sosyalistlere, Kürt siyasetine hem de CHP'ye daha çok omuz omuza vermek gerektiğinin ve AKP mağdurları ile dayanışmanın potansiyelini, kullanılmamış kapasitesini de gösterdi.

Gezi isyanındaki tavır konusunda kısa bir bocalamadan sonra Kürt siyaseti, Gezi bileşenleri ile daha çok iletişim ve dayanışma tutumu göstermeye başladı. Sosyalistler de Gezi'den ortaya çıkan enerjiyi yeni örgütlenmelere dönüştürmeye ve oradan bir sıçrama yakalamaya çalıştılar. CHP de bir dizi ders çıkardığını beyan etti. Gezi sonrası daha çok otoriterleşen, faşistleşen AKP, eski ortağı Gülen Cemaati'nden aldığı 17-25 Aralık yolsuzlukların teşhiri darbesi ile de kan kaybı yaşadı ve saldırganlaştı, en çok da Gezi muhalefetini ezmeye yöneldi. Bütün resmi baskı araçlarını, kontrolüne iyice geçirdiği yargı aracını da kullanarak sol muhalefet üstünde, giderek Kürt muhalefet üstünde

yoğun faşist baskı kurdu. 2015 seçimlerine giderken HDP'nin yüzde 10 barajını aşmayı göze alarak girdiği seçim yarışı ise AKP için yeni bir Gezi kâbusu oldu.

HDP'nin 7 Haziran için sürdürdüğü Türkiyelileşme temelindeki demokratik mücadele, Kürt siyaseti ile sosyalistlerin ağırlıklı bir kısmını yan yana getirdi. RTE'ye dönük, "Seni başkan yaptırmayacağız" sloganı, iki bileşeni daha çok kaynaştırdı, buna CHP'li bazı seçmenlerden de destek geldi. 7 Haziran'da HDP'nin aldığı yüzde 13 oy oranı ve AKP'nin tek başına hükümet kurmasına imkan vermeyen seçim sonucu, yeni bir ufka varıldığının da ifadesiydi.

7 Haziran raundunda önemli bir darbe alan AKP'nin toparlanmasına fırsat vermeden CHP'nin HDP ile, sosyalistleri de yanlarına katarak oluşturacakları bir anti-faşist cephe, seçimleri yenileme ve ne pahasına olursa olsun yeniden iktidar olmaya kilitlenmiş AKP'yi bozabilir miydi? Bu konuda yapılması mümkünken yapılmayan şeyler var mıydı? MHP'nin hep AKP'ye yarayan sakil tavrı, ustaca politik hamlelerle değiştirilebilir miydi? Bu ve benzer sorulara muhtelif tarih ve bilim mutfaklarında elbette cevaplar aranacaktır, ama 1 Kasım'a giderken Ak faşizmin savaş ve kaos senaryosunun önüne geçilemedi ve hunharca sahneye konan bu kanlı senaryo ile 1 Kasım'da iktidar yeniden Ak faşizme geçti, muhalifleri de yeni dönemde ağır görev ve sorumluluklarla yüz yüze bıraktı.

1 Kasım sonrasının yönelimi aşağı yukarı belli: Ak faşizm, yeni koltuk değneği MHP ile daha milliyetçi, şoven bir çizgiyi, tüm muhaliflere karşı baskıcı, zorba hukuk tanımaz yönetimini koyultarak sürdürecek. Kürtlerin özgürlük mücadelesine, emekçilerin her türlü hak mücadelesine kan ve ateş ile cevap verilecek. Ne var ki, bunun aynı zamanda AKP'yi yıpratacak bir tercih olacağı da aşikâr. AKP, yeniden iktidar döneminde dörtlü basınç altında iktidarını sürdürmeye çalışacak: 1) Kürt siyasetinin direnişi, 2) Ekonomik kırılganlık, 3) Hak ve özgürlükleri savunma mücadelesi, 4) Rusya odaklı dış basınç... Kürt siyaseti, meclisteki 60 milletvekilinin parlamentodaki direnişinin yanı sıra bölgede, sokaktaki ve dağdaki mücadele ile AKP'nin korkulu rüyası olmayı sürdürecek.

Önemli dış borç yükümlülükleri olan Türkiye kapitalizmi, dışa bağımlılığının ağır bedelini, bu yeni dönemde daha derinden yaşayacak ve yaşatacak. Azalmak bilmeyen ekonomik, politik ve jeopolitik risklerin etkisiyle, yabancı yatırımcının uzaklaşması ile birlikte, doların hızlı tırmanışı, birçok çatlağın kırığa dönüşmesine yol açarken bunu çarşı-pazar derinden hissetmeye başladı ve ekonomik hoşnutsuzluklar hızla artıyor.

Ak faşizmin sandık gücünden cüret bularak her tür demokratik hak ve özgürlükleri tırpanlama çabası, hem Meclisteki hem sokaktaki muhalefetten, bütün faşist baskılara ve yıldırmalara rağmen, direniş görecek. Özellikle krizin eşiğine gelinmesi ile birlikte işçi hareketinden umulmadık patlamaların yaşanması muhtemel.

Bu üçlü basınca, RTE'ye, özellikle Orta Doğu, IŞİD politikaları üstünden ayar verme derdi olan bazı dış dinamiklerin olası basınçlarını da eklemek gerekir.

Kasım 2015 sonlarında Rusya ile üç veren krizin Kaçak Saray'a ne tür basınçlar yaşatacağının ipuçları görülmeye başlandı ve bu, basınçların en ağırı olabilecek kapasitede. AKP'nin hâlâ önemli bir tehdit olarak gördüğü F. Gülen cemaatinin bitmemiş hesaplaşmasını da listeye eklemek gerekir.

AK faşizme yönelik "basınç dinamiklerinin" etkili sonuçlar yaratabilmesi için, demokratik muhalefet bileşenleri arasında, güç birliği ve dayanışmanın örgütlenmesi gerekiyor. HDP, yüzünü CHP'ye daha çok dönebilecek midir? CHP'nin, Kürt siyasetinin beklentileri ile ilgili daha duyarlı bir tavır içinde olması ve güvenmesi ne kadar muhtemeldir? Türkiye sosyalistlerinin Ak faşizme karşı Kürt muhalefeti ve CHP bileşenleri ile, sosyalist hedeflerinden kopmadan verimli bir ittifak kurma ve koordine etme gibi zorlu bir görevi başarmaları mümkün olacak mıdır?

Söylem olarak mümkün ve muhtemel görünse de bu ittifakı örme belli şartlara bağlıdır ve önemli zorlukları olduğunu da kabul etmek gerekiyor. Her şeyden önce bileşenlerin, Ak faşizmin, baskıyı yoğunlaştırıp rakip olarak gördüklerini imhada kararlı olduğunu ve

değişen güç dengelerini buna göre kullanacağını görmeleri gerekiyor. Ulaştığı yüzde 49'luk oy oranında şiddetin, korku yaratmanın ve yıldırmanın etkili olduğunu test eden Ak faşizmin, aynı yöntemleri, hedeflediği Başkanlık- açık diktatörlük rejimi gerçekleştirilinceye kadar sürdüreceği belli olmuştur. Bunun farkında olarak, bir cephe oluşturabilecek bileşenlerin, daha sorumlu hareket etmeleri iyice zorunluluk haline gelmektedir.

1. Bölüm

Demokratik Özerklik, Yerelde Demokrasi

"Yeni Bir Anayasa Demokratik Özerklik Üstüne İnşa Edilmeli" *

ANF: Öz yönetim ilanlarıyla verilen mesaj nedir?

Mustafa Sönmez: Kamuoyuna daha çok Kürt siyasi hareketinin bir projesi olarak takdim edilen demokratik özerklik, özünde bir "devrim" önerisi değil, bir "reform". Yani uygulandığında, yaşadığımız rejimdeki mülk ilişkilerini, sınıf ilişkilerini kökten değiştirecek bir uygulama değil; üyesi olmaya çalıştığımız Avrupa Birliği'nin birçok ülkesinde uygulanan bir model. Tek bir şablonu olmayan, her ülkenin kendi kimyasına uygun olarak şekillenen bir yapılanma. Ana prensibi, "merkezde" birikmiş, o anlamda toplumdan çekilip alınmış yetki ve sorumlulukları, merkezden "yerel" yapılara aktarmak, merkez ile yerel arasında daha dengeli, daha demokratik ve söz söyleme konusunda daha adil bir yapısal dönüşümü gerçekleştirmek.

ANF: Neden gerekli?

Mustafa Sönmez: Bunun özellikle Türkiye için ne kadar gerekli hale geldiğini AKP rejiminin acı bilançosundan, yani Recep Tayyip Erdoğan'ın başkanlık ihtiraslarından bakarak görmek gerekiyor. AKP, iktidar oluşundan itibaren yasama ve yürütmede sağladığı hâkimiyete, yargıyı da eklemenin peşinde oldu. Kendi kontrolünün dışında kalacağı ve ayak bağı olacağı endişesiyle ordu, üniversite, kamu medyası; ne varsa hepsini kendisine bağımlı hale getirdi, komploları da içeren bir

* 30.08.2015 ANF Haber Ajansı ile söyleşi

dizi operasyonla, tasfiyelere gitti. Sayıştay'ı işlemez hale getirip bütçeyi denetim dışına çıkardı. Yerel yönetimlere önem veriyormuş gibi yapıp onları iyice güdükleştirdi. Kamu harcamalarının yüzde 10'unu ancak kullanabilen bir yerel yönetim yapısı var Türkiye'nin. Yetmezmiş gibi, büyük kent rantlarını sorunsuz kullanmak ve kişisel tasarruflara geçirmek için, belediyelerin imar yetkilerini merkezde kurduğu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na devretti. Erdoğan'ın böyle otoriter bir yapılanmaya tüy dikecek nihai hedefi, Başkanlık ilan etmekti ama 7 Haziran seçimleri ile bu heves kursaklarda kaldı. Yine de pes etmedi, 1 Kasım'dan sonra tekrar denemek istiyorlar...

Türkiye, çok kimlikli, çok kültürlü ve nüfusu 80 milyona yaklaşan, eşitsizlikleri her anlamda büyük bir ülke. 81 il biçiminde yönetilen ülkenin her coğrafyasının biri diğerini ilgilendirmeyecek farklı sorunları var. Bunların tümüne merkezden, Ankara'dan karar vermek, akıl kârı değil. Bu illerin sorunlarını aynı şablonlar içinde çözüyormuş gibi yapmak zaman kaybı. Hepsinden önemlisi, kitlelerin katılımını beş yılda yapılan bir sandık oylamasına indirgemek, bunun adına da demokrasi demek gülünç ve ayıp. 81 ili, 20-25 civarında bölgede kümelemek, sonra da Ankara'nın, merkezin yetki ve sorumluluklarını demokratik seçimlerle oluşacak bu bölge yönetimlerine aktarmak daha demokratik. Bu kümelere, bölgelere, bölgedeki sorunların çözümü konusunda kendi bölge meclisleri ile çözüm üretme "özerkliğini" tanımak, daha doğru.

ANF: Ne tür yetkiler?

Mustafa Sönmez: Bunlar bir Anayasa değişikliği ile belirlenir. Merkezin, Savunma'dan dış politikaya, Maliye'den makro ekonomiye yetkileri alıkonulur, ama yerele aktarımı mümkün ne alan varsa, onların da bölge yönetimlerince kullanılacağı ifade edilir. Amerika yeniden keşfedilmeyecektir. Farklı kimlik ve renkleri olan ülkelerin anayasalarını incelemek, bir model üretmek için yeterli olacaktır.

ANF: Bir de özerkliğin 'ne olmadığını' ifade ederken, neler söylersiniz?

Mustafa Sönmez: Anlaşılacağı gibi, özü sosyal demokrat, CHP'nin de kimyasına uyan, benimseyebileceği bir idari reform,

bir demokratikleşme projesidir, bu. Ancak, projeyi gündeme taşıyan Kürt siyaseti olduğu için projeye bölücülük yaftası yapıştırıp reddetme, fitne-fesat projesi olarak görme eğilimi daha ağır basıyor. Hâlâ, adı geçen bölgelerin tanımı söz konusu olduğunda Kürt özerk bölgesi diye söze başlayanlar var. Oysa bölgesel özerklik, sadece Kürtlerin özgürlük hedefleri için düşünülmüş bir proje olarak alınırsa baştan kaybeder. Kürtlerin mağduriyetleri kadar, bu ülkede Alevilerin kimlik, Doğu Karadeniz'in geçim ve çevre, Orta Anadolu'nun iş-aş, İstanbul'un yağmalanma, İzmir'in dışlanma mağduriyetleri de vardır ve demokratik özerklik sadece kimlik ile ilgili değil, sınıfsal farklılıklardan, adaletsiz bölüşümden, yağmadan, barbarlıktan kaynaklanan mağduriyetleri de azaltmayı hedefleyen bir demokratikleşme projesi olmalı. Etnik temelde bir bölge tanımına hiç girmemeli, özellikle de Kürtlerin yarısının ülkenin Batı illerinde yaşadığı gerçeğini akılda tutarak...

ANF: Demokratik özerklik Türkiye'ye ne kazandıracak?

Mustafa Sönmez: "Artık Türkiye merkezden yönetilemez" diyorsunuz. Neden yönetilemez? Merkezin bu kadar güçlü olması, demokrasinin hayrına değildir. Bir ülke demokratikleşmeyi istiyorsa, merkezden yerele doğru yetki ve sorumluluğu vermek durumunda. Nitekim bir burjuva demokrasisi olma iddiasındaki Avrupa Birliği (AB), çok önem veriyor merkezden yerele doğru yetki ve sorumlulukların dağıtılmasına. Şunun da farkında, bu bir siyasi istikrar da getiriyor. Çünkü aşırı merkezi olduğu takdirde temsil edilmeyen bir dizi kesimler (etnik, dinsel, cinsel vs.), yerele söz-karar hakkı tanındığı takdirde, en azından yerelde kendisini temsil imkânını buluyor ve bu sisteme bir istikrar sağlıyor. O yüzden Yerel Yönetim Özerklik Şartı diye bir şartı var bütün üyelere ve aday üyelere önerdiği. Türkiye'nin de belli çekincelerle "evet" dediği...

Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın çekince konulan maddeleri, tam da yerelin sorumluluklarını arttıran maddeler. Ama çekince konmamış hali bile olsa, demokratik özerkliğe karşılık gelir mi? Gelmez. Demokratik özerklik, anayasa değişikliği gerektiriyor. Anayasada, örneğin "milli güvenlik, dış politika gibi konular merkezden idare edilir

ama şu tür şeyler de yerele bırakılır" şeklinde maddelerin yer alması gerekiyor. Artı, vergiler nasıl toplanacak, nasıl dağıtılacak? Bunlar anayasada olmalı. Bölgelerin statülerinin olması gerekiyor.

ANF: Her bölge nasıl şekillenecek, kendisini nasıl yönetecek?

Mustafa Sönmez: Kendi iç anayasasını yapıp, onaylatması gerekiyor. Bence demokratik özerklik projesi gerçekten sağlıklı, ilerletici, zihin açıcı bir projedir. Bütün siyasetleri, sosyal demokratlarından tutun, sosyalistlere kadar yakınlaştıracak bir fikirdir demokrasi anlamında ve hayata geçirildiğinde Türkiye'ye çağ atlatır. Dolayısıyla bu bana göre CHP'nin de, HDP'nin de çok rahat programına girebilecek, üzerinde çalışılabilecek bir idari reform. Çünkü demokrasi, kitlelerin söz ve karar sahibi olmasıdır. Dört beş yılda bir sandığa gidip oy atmak değildir. Yerelde kendi yaşadıklarıyla ilgili söz söylemesi, karar alması, süreçlere katılması, sonuçlarını denetlemesidir.

Mevcut ilişkiler ağı içinde bunu yapamıyoruz. Hâlbuki halk meclisleri, mahalle meclisleri, bölge meclisleri, belediye meclisleri üzerinden süreçlere katıldığı sürece esas o zaman doğrudan demokrasiden söz edebiliriz. Buna Karadeniz'in de, Ege'nin de, İstanbul'un da ihtiyacı var. Her tür etnik mülahazadan, Kürt sorunundan, Alevi sorunundan bağımsız olarak Türkiye'nin merkezden yerele doğru yeni baştan bir idari yapılanmaya ihtiyacı var. Tekrar yeni bir idari haritayla, 81 ili 20-25 bölge altında toplamak, sonra bu bölgelerin yetki ve sorumluluklarının ne olacağına dair anayasada tadilat yapmak, ondan sonra bunun nasıl icra edileceğine dair bölgelerde yeni yönetimlere gitmek.

ANF: Bölgelerin seçimle yönetilen yapıları mı, merkezi koordinasyon mu olacak?

Mustafa Sönmez: Kuşkusuz, merkezi koordinasyon olacak ama 'demokratik merkezi koordinasyon'... Bizim yine, mutlaka bir merkezi planımızın, yeni baştan bir planlama teşkilatımızın olması gerekiyor. Ne üreteceğiz, nasıl bir gelişme stratejimiz olacak, nasıl bir önceliğimiz olacak? Yani ne olursa olsun, bir orkestra olmadan, sıhhatli sonuçlar almak da, bölgesel adaleti tesis etmek de mümkün değil. Ama bu orkestranın da bölgelerin katılımıyla demokratik oluşması

gerekiyor. Şunu da unutmamak lazım; neo-liberalizm zaman zaman buna yakın şeyler söyler. Yani sosyalistlerin dillerini alır kullanır, "evet" der, "ben de merkezden yerele doğru yetkilerin devredilmesinden yanayım, bölgeler birbirleriyle yarışsın, oradan verimlilik çıkar" der. Ondan sonra da bölgeleri birbirine kırdırmaya başlar. Sosyalistlerin bu tehlikenin farkında olması lazım. Bunun da farkında olmanın yolu neo-liberalizmden uzak, bölge yönetimlerinin kontrolünde demokratik bir merkezi planlamadır.

Demokratik Özerklik ve Parçalanma Korkusu*

BDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş'ın, Kürt sorununun güncel meselelerine ilişkin Neşe Düzel ile söyleşisi, 10 Nisan 2012 tarihli Taraf'ta yer alıyor. Demirtaş, demokratik özerklik projesinin etnik bir yanı olmadığını ve sadece Kürt özerk bölgesi şeklinde bir taleplerinin bulunmadığını söylüyor. Neşe de sorusunu soruyor: "Niye Kürdistan özerk bölgesini önermiyorsunuz?" Demirtaş'ın yanıtı şöyle: "Biz bu modeli demokrasi açısından doğru bulmuyoruz. Biz, bütün Türkiye için özerk bölgeler olsun istiyoruz. Mesela Kürdistan diye tabir edilen coğrafyada üç veya dört özerk bölge olabilir. Büyük bir ili merkez alırsınız. Onunla ulaşım, kültürel, ekonomik, sosyal açıdan işbirliği içinde olan illeri onun etrafında toplarsınız ve oraya bölge dersiniz. Öcalan da Ankara merkezli özerk bölgeler öneriyor. 'Ankara merkez olsun ama Türkiye'de özerk yönetim bölgeleri oluşsun ve hepsinin yetkileri aynı olsun. Türkiye adem-i merkeziyetçi bir yönetim sistemine geçsin' diyor."

Yeterince açık değil mi? Gelin görün ki, bunu bazı köşe yazarları böyle anlamıyor ya da anlamak istemiyorlar. Ama doğru anlayanlar da var.

***

İki örnek vereceğim. Milliyet'ten Fikret Bila, 12 Nisan 2012 tarihli yazısında bu söyleşiye gönderme yaparak şöyle diyor: "BDP'nin

* 14.04.2012 Cumhuriyet Gazetesi

'barıştan' ne anladığı biliniyor: Güneydoğu'ya özerklik verilmesi... Demirtaş'ın üstü örtülü verdiği mesaj, 'özerkliği tanımazsanız siz bilirsiniz' mesajıdır..." Bila, devamında sözü Öcalan'a getiriyor ve şöyle diyor; Öcalan'ın, "demokratik konfederal çözüm" dediği bu dört parçanın (Irak, Suriye, İran, Türkiye Kürt bölgeleri demek istiyor, M.S.) başlangıçta federal bir yapıyla yönetilmesidir. KCK da bu yönetimi üstlenecek, "çatı devlet" projesidir. Uzun vadeli hedefin de bu yapının bir Kürt ulus devletine dönüştürülmesidir." Bila'nın yorumu "niyet okumacılığı"nın tipik örneğidir. Söylenene inanmayıp, niyet deşifre etme gayretidir bu ve hiç sağlıklı, yapıcı bir çaba değildir.

Aynı söyleşiden bir başka köşe yazarının ne anladığına bakalım; Zaman gazetesinden Mümtazer Türköne de anladığını şöyle ifade ediyor 12 Nisan 2012 tarihli yazısında: "Statü arayışı Kürt sorununu çözmüyor, Kürtlüğe dair sınırlı bir emeli tatmin ediyor. Çünkü statü bir bölgede isteniyordu. Kürtlerin yüzde 60'ı bu bölgenin dışında yaşadığına göre, çıkartabileceğimiz tek sonuç vardı: PKK kendisine, yöneteceği bir bölge istiyordu. Demirtaş, bu algıyı algılamış görünüyor. Değiştirmeye girişiyor. Etnik kimliğe dayalı bir özerklik önermediklerini, sadece Güneydoğu'da değil, bütün Türkiye'de özerk bölgeler kurulmasını istediklerini söylüyor. Önerdiği, adem-i merkeziyetçiliği esas alan bir yönetim modeli. Bu model, Türkiye'nin demokratikleşmesi anlamına geliyor. Demirtaş, Kürt sorununu, Türkiye'nin demokratikleşmesi ile çözmeyi öneriyor. Böyle bir öneri, demokrasi adına hepimizi Kürt siyasetine sadece borçlu kılar. Merkezî yönetimin tasallutundan, verimsizliğinden, hantallığından hepimizi kurtarır?"

(...)

Demek ki, "niyet okumacılık" değilse muradınız, söylenenleri başka yerlere çekip, 'sen öyle diyorsun ama biz aslında sizin ne istediğinizi iyi biliriz' anlamına gelen gayretlere girmezseniz, soruna çözüm bulma konusunda, birçok kesimle daha üretici, verimli bir yere yaklaşabilirsiniz ve olması gereken de budur. BDP, net bir biçimde, özerkliği etnik meselenin çözüm aracı olarak görmediklerini, bütün Türkiye için demokratikleşmenin bir yolu olarak gördüklerini ifade

ederek kendini bağlamışken, tartışmayı buradan ilerletmek gerekir. Geçmişte söylenenler, geçmişte kalmıştır artık. Önemli olan bugün gelinen yerdir.

Şimdi bu fikre, Türkiye'yi 20 dolayında özerk bölgeye "parçalayarak(!)" yönetme, her bölgede yerel parlamentolar, yerel icra organları oluşturma, Ankara'nın bir dizi yetkisini yerele devretme fikrine, kim, ne diyor? Karşı çıkıyorsa, neden? Aklı yatıyorsa, neden? Kürt siyaseti, bunu yapıyor. Kafasını gözünü kırarak da olsa, sınaya yanıla da olsa, fikir üretmiş bulunuyor. Mayıs ayında bu konu ile ilgili Diyarbakır'da yapılacak iki çalıştaya davet edildim. Bu zihin egzersizlerini diğer partiler de yapmalı. CHP, bu fikre ne diyor? Sakıncalı görüyorsa, neden? Aklı yatıyorsa, neden fikir beyan etmiyor? Bunun yerine sorunun çözümü için fikri ne? Ne öneriyor? Bunları bilmemiz gerekiyor. Bunun için de ortaya atılmış bu proje fikrini tartışmamız gerekiyor. Ama niyet okuyuculuğu yapmadan, samimiyetle...

Demokratik özerkliğe ilişkin yazılar yazıp bunların içinde yer aldığı bir kitap ürettikten sonra, bir okurumdan aldığım ileti ile devam edeyim... R. Erçin isimli okur şöyle yazıyor: "İstanbul'a, İzmir'e de demokratik özerklik, adlı makalenizi okudum. elbette güzel değerlendirmeler yer alıyor fakat Batı'nın Türkiye'yi parçalayıp şehir devletçiklerine bölme projesi masadayken bu yazdıklarınız ütopik kalmıyor mu?... Demokratikleşeceğiz diye parçalanmayalım!"

Özerk bölgelerle yönetilme deyince, çoğumuzun ilk refleksi bu oluyor: Parçalanma! Niye parçalanalım? Bask, Katalan, Galiçya etnik sorunları ile yıllarca başı ağrımış İspanya, 1978 Anayasası'yla özerk bölge yönetimine geçti ve 35 yıldır, 17 özerk bölge, 3 özerk il'e "parçalanmış!" olarak varlığını sürdürüyor.

(...)

Filyos köprüsü çöker, çünkü Filyos, Ankara'ya sesini duyuramıyor. Zonguldak özerk bölgesi olsaydı o köprü çöker miydi? Doğu Karadeniz özerk bölgesi olsa, dereler bu kadar vahşiye talan edilebilir miydi, bölge parlamentosu buna izin verir miydi? Van Havzası özerk bölgesi olsa, Van, depremin enkazıyla böyle eli böğründe kalır mıydı?

Mersin'in içinde yer aldığı özerk bölge, Akkuyu'ya nükleer santral niyetine izin verir miydi? Malatya özerk bölgesi, Kürecik'e füze kalkanı kurulmasını referanduma götürmez miydi? İstanbul özerk bölgesi, üçüncü köprü, Galataport, Haydarpaşaport adı altındaki rant yağması hazırlıklarına meydan bırakır mıydı? Düşünelim biraz. Yereli güçlendirerek, karar süreçlerine daha çok katılacak mekanizmalarla ne kadar yol alabileceğimizin hayalini kuralım. Neden korkuyoruz ki?

İstanbul'a, İzmir'e de Demokratik Özerklik...*

Kısa adı SAMER olan Sosyal Siyasal Araştırmalar Merkezi, Diyarbakır'da "Halkoylaması olsa Kürtler ne ister?" sorusuyla bir kamuoyu araştırması yapmış ve şu sonuçlara ulaşmış; Demokratik özerklik yüzde 49.2, Bağımsızlık yüzde 19.2, Federasyon yüzde 5.4, Adem-i merkeziyet yüzde 7.1, Hiçbiri yüzde 3.4...

Araştırma kuruluşu, Demokratik Özerklik kavramından ne anlıyor, denekleri ne anlıyor, bilmiyorum. Seçenekler arasında yer alan adem-i merkeziyetçilik ne, demokratik özerklik ne? Bunların yeterince tartışılmadığını, bilinmediğini düşünüyorum. Ama ben, kendi anladığım "Demokratik Özerklik" fikrini önemli buluyorum ve hiç de tek başına Kürtlerin meselesi ile ilişkilendirmiyor, sadece Kürt siyasetine ait bir proje gibi görmüyorum.

Nüfusu 75 milyona dayanmış Türkiye'yi artan ölçüde merkezden yönetmek, AKP rejiminin otoriter özelliğine uygun düşüyor. Oysa demokrasiden yana herkesin merkezden kolayca güdülen bu ülke için bir yönetim reformu talebi olmalı. Bugün 81 il olarak "bölünmüş" ülkeyi, üniter devlet çatısı altında, 20 özerk bölgede, aşağıdan yukarıya örgütlemek söz konusu olabilir. Statüsü tanımlanan her özerk bölgenin kendi yerel parlamentosu olmalı, yerel icra organı olmalı, bugün merkeze ait birçok yetki ve kurum yerele devredilmeli. Böylece halkın daha çok karar sürecine katılıp kendi bölgesinin, kendi yerleşiklerinin

* 21.03.2012 Cumhuriyet Gazetesi

iş-aş sorunundan etnik, dini meselelerine kadar çözümlerini kendi içinde üretmesinin yolu açılmalıdır. Dolayısıyla, demokratik özerkliği, bütün Türkiye için geçerli bir yönetim modeli olarak anlıyor ve anlaşılmasını öneriyor, önemsiyor ve bunun sadece Kürtlere mahsus bir proje olarak takdimini yanlış buluyorum.

Türkiye'de yaşayan bir TC vatandaşı olarak ikamet ettiğim İstanbul'un da bir demokratik özerk bölge olarak tanımlanıp yönetilmesi gerektiğini düşünüyorum. Tıpkı, İspanya'da Madrid'in 17 özerk bölgeden biri olması gibi...

Türkiye milli gelirinin neredeyse yüzde 30'unun üretildiği 13 milyon nüfuslu İstanbul'u tek başına bir bölge olarak kabul etmek gerekir. İstanbul, bugün İstanbul'da yaşayanların değil, Ankara'da, AKP rejiminin "metalaştırdığı" bir metropol olarak adeta haraç mezat satılıyor, yağmalanıyor.

Her tür kamu varlığı, kamu arsası Ankara'dan Özelleştirme İdaresi tarafından satılıyor. Ulaştırma, konut politikaları RTE'nin iki dudağının arasında. Galataport, Haydarpaşaport kararları da öyle... Haydarpaşa'da demiryolunun ne olacağına İstanbullular değil, Ankara karar veriyor. Kanal İstanbul gibi finans merkezi gibi absürdlükler Ankara mamulü. İstanbul'a her yıl 300 bin kişi, yani bir Bolu nüfusu ekleniyor ama bu metropolde yaşayanların çoğu, İstanbul'da kiracı gibi yaşıyor, İstanbul'u sahiplenmiyor. Oysa özerk yapılanma, İstanbul'da yaşayanları "İstanbullulaştırır", ev sahibi gibi davranmayı öğretir.

(...)

Benzer hoyrat tasarruflar İzmir ve çevresi için de geçerli. Kanımca İzmir, yanına Manisa ve Uşak'ı alarak bir başka demokratik özerk bölge olabilir. Böylece Ankara'nın "üvey evladı" olmaktan, AKP rejiminden "Gâvur İzmir" muamelesi görme zulmünden kurtulma şansı bulur.

Türkiye, kısaca 20 özerk bölge ile yeniden yapılandırılabilir. Aşağıdan yukarıya, yerel parlamentolar ve yerel icra organları, Başkent Ankara'da belirlenen makro planlara, politikalara, merkezi bütçeye daha etkili bölgesel iradeler olarak müdahale şansı bulurlar. Makro planlar daha yüksek katılımla yapılırken icraatta yerel yapıların inisiyatifi, denetimi, daha etkin, daha demokratik bir süreci yaratır.

Bu arada etnik, mezhepsel sorunlar da her bölgenin kendi içinde, yerel organlarca çözüme kavuşturulabilir. Örneğin Güneydoğu'daki bölgelerde halkoylaması ile anadilde, Kürtçe eğitim talebi ağır basarsa, bunu hayata geçirmek yerel yapıların işi olur. Bununla Türkiye'nin diğer yerlerinde, böyle bir talebi olamayanların ilgilenmesine gerek yoktur. Alevilerin yoğun olduğu bir bölgede inançla ilgili talepler yine o bölgenin yerel yönetimlerince çözüme kavuşturulur, buna Ankara'nın bir çözüm üretmesi gerekmez.

Merkezde biriken vergiler, bugünkünden daha adil ve pozitif ayrımcılık yapılarak Doğu Karadeniz, Orta Anadolu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine daha çok aktarılır, o bölgelerde üretilen bazı kaynaklar, bölgelerin kullanımına bırakılabilir. Bölgeler, iklim şartlarına uygun olarak çalışma saatlerini kendileri düzenleyebilir. Eğitim ve sağlıkta bölgelerin özelliklerine uygun politikalar izlenebilir. Bölgeler, iş-aş sorunlarına yaratıcı çözümleri ancak bu tür yerel örgütlenmeler içinde bulabilir ve dünyanın en berbat bölgesel eşitsizliğine sahip ülkesi olma ayıbından da belki bu sayede kurtuluruz.

Özetle, kısır şeylerle uğraşmak yerine, aklımızı biraz daha üretken projelere yorsak, bu fikri zenginleştirmeye çalışsak, dünya deneyimlerinden dersler çıkarmaya çalışsak daha iyi olmaz mı?

Barselona Üstünden Kürt Sorunu*

Dünyanın gelmiş geçmiş en flaş futbol takımı Barselona üstünden Katalonya, Katalonya üstünden İspanya, derken Kürt sorunu konuşmaya başladık. 7 Ekim 2012 tarihli köşesinde Deniz Kavukçuoğlu'nun "Barselona İzlenimleri" ne, Ali Sirmen, 11 Ekim 2012 tarihli köşesinde yorum getirdi, konuyu Kürt meselesine bağlayarak... İyi de oldu. Böylece bu gazetede Kürt sorunu, demokratik özerklik gibi temaları yazıp çizerken yaşadığım yalnızlık duygusu dağılmaya başlıyor.

Deniz abinin yazısı, daha çok izlenim ve enformasyon ağırlıklı. Türkiye'de Kürt sorununa çözüm ararken belki de en çok ders çıkaracağımız örnektir İspanya. Büyük oğlum Nehir (31), bilgisayar mühendisliği ile ilgili doktorasını Barselona'da tamamladı ve orada yaşıyor. Bu vesile ile orada olan bitenleri biraz daha yakından görme, izleme ve dinleme şansım oluyor. İspanya'nın 3 bölgesinde etnik sorun baskın; Bask ülkesi, Katalonya ve Galiçya. Bu sonuncusu, hemen Portekiz'in kuzeyinde, diğerlerinin daha gölgesinde kalmış... Bizden farklı olarak Bask ülkesi ile Katalonya, İspanya'nın en zengin bölgeleri. Basklıların kişi başına geliri 32 bin Avro ile İspanya ortalamasının yüzde 33 üstünde. Katalonya'nın da kişi başına geliri 28 bin Avro ve ortalamanın yüzde 20 üstünde. Ekonomik gelişmişlik, hem Bask ülkesinde hem de Katalonya'da nüfusu bir arada tutmuş, İspanya'nın diğer yerlerine göç vermek yerine, göç almışlar. Öyle ki, bugün Katalonya'da resmi dil olarak hem Katalanca hem İspanyolca kullanılırken, yapılan

* 13.10.2012 Cumhuriyet Gazetesi

son demografik sayımda 15 yaş nüfusun yaklaşık yüzde 40'ı resmi dil olarak Katalancayı, yüzde 55 ise İspanyolcayı kullandığını açıklamış (Institut d'Estadística de Catalunya). Bu nüfus homojenliği ve ekonomik gelişmişlik hem Bask hem Katalonya bölgelerinde, özerklikten de öte, bağımsız devlet olma projelerini hep canlı tuttu, ancak Madrid, kâh tavizlerle kâh baskı ile buna izin vermedi bugüne kadar. Özerkleşme taleplerine çözüm 1978 tarihli Anayasa'da bulundu ve sadece özerklik talebindeki bu iki bölgeye değil, tüm İspanya'ya demokratik özerklik tanıyan bir düzenlemeye gidildi, adına da "Café para todos" (Herkese kahve) denildi. Böylece 17 özerk bölge ve 5 özerk ilden oluşan bir yönetim biçimiyle yönetile geldi İspanya bugüne kadar. Merkezin yetki ve sorumlulukları belirlendikten sonra, yerele bırakılan yetki ve sorumluluklar da birer "statü" ile tanımlandı.

(...)

Özerk bölgeli İspanya'da sistemin oturması ve işlerlik kazanması, AB'ye tam üyelik sonrası hızlandı. Ekonomik refah artıp cepler para gördükçe kimse kimseye ilişmedi pek. Ama 2008 krizi ile birlikte şimdi işler değişiyor. Ülkenin kendi içinde bizdeki kadar olmasa da bölgesel dengesizlik ciddi sorun. Ülkenin kuzeyindeki bölgeler Bask ülkesi, bitişiğindeki Navara, Madrid ve Katalonya, bizim İstanbul ve çevresine benzerken güneydeki Murcia, Castilla-La Mancha ve Endülüs'ün kişi başına gelirleri ülke ortalamasının dörtte üçü kadar. Dolayısıyla, merkeze aktarılan vergilerin çoğu Kuzey'den geliyor ama sosyal devlet olma gereği, Güney'e kaynak aktarılıyor. Böylesi kriz dönemlerinde, herkes sıkıntıdan nasibini almaya başlayınca,"Nereye gidiyor bizim vergiler?" sorusu yüksek sesle sorulmaya başlar, derken bağımsızlaşma sesleri yükselir. İspanya'da da tuzu görece kuru olanlar, gemiyi terk etme arayışında. Ama bu sanıldığı kadar kolay değil. Madrid'in bu tür eğilimleri yatıştırmaya gideceği, kaldı ki Katalonya'nın kendi içinde de ayrılma yanlılarının çoğalmayacağı söylenebilir.

(...)

Ali Sirmen ise yazısında şöyle diyor, "Bilinen odur ki etnik talepler bir kez yeşerdi mi, ekonomik durumun düzeltilmesi, demokratik hakların verilmesi, ilk başta nihai bir talepmiş gibi görünen anadilde

eğitim, demokratik özerklik gibi ayrıcalıklar (dilerseniz haklar deyin) bağımsızlık isteklerini durdurmuyor illa ki. Bütün bunların tanınması da bağımsızlık taleplerini engelleyemeyebiliyor (...) bu gerçeğin hatırlatılması, tabii ki Kürtlerin varlıklarının inkârı ve asimilasyon politikasının sürmesini tavsiye anlamı da taşımıyor. Yine gereken yapılmalı, ama bu arada gerçeğin ne olduğu da iyi bilinmeli!"

Burada, Kürt siyasetinin, belli talepleri karşılandıktan sonra, günün birinde bağımsızlığı gündemlerine alıp ülkeyi bölmeyeceklerine dair "kefil" olacak halimiz yok elbette. Ama şunu hatırlatmamıza izin verilsin; Türkiye Kürtleri, Türkiye'nin toprak bütünlüğünü koruyarak birlikte yaşamaya mahkûmdurlar. Onları bu topraklara mecbur kılan Türkiye'deki demografik, sosyal, kültürel ve ekonomik realitedir. Türkiye'deki Kürtler, Katalanlar ya da Basklılar gibi bir coğrafyada homojen bir nüfus olarak yaşamıyorlar. Hele ki refah içinde hiç yaşamıyorlar. Nüfusları da sermayeleri de Batı illerine göç etmiş durumda. Sadece 13 milyonluk İstanbul'da, Doğulu nüfus 3,5 milyon. Yani İstanbul'un dörtte biri. Oran, Adana ve Mersin için de aynı. İzmir, Kocaeli ve Yalova'da % 20 (Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Sayımı). Kürtler de bunun farkındalar ve tüm istekleri bu "mahkûmiyeti" eşit yurttaşlar olarak yaşamak.

Kırılamayan yanlış bir algı da şu; Demokratik özerklik sadece Kürt siyasetinin, Türkiye'nin belli bir bölgesi için istediği bir yönetim biçimi değil, Türkiye'nin tümünü kucaklayacak yepyeni bir yerinden yönetim reformudur. Bu, sadece Kürt siyasetinin değil, tüm demokrasiden, katılımdan, özgürlüklerden yana olan siyasetlerin ortak talebi olmalıdır. Keşke CHP de bu yönetim biçimi üstüne biraz kafa yorup, Türkiye genelini ilgilendiren tüm sorunların çözümünde bu öneriden nasıl yararlanabileceği üzerine çalışsa. İspanya'da 1978 Anayasası ile özerk bölge sistemine geçişin formülasyonu ve icraatına en büyük katkıyı sosyal demokrat partiler yaptı. CHP niye yapmasın? Bütün ihtiyacımız olan şey, önyargılardan arınmak, Türkiye gerçeğine ve çözüm önerilerine biraz daha cesaretle, bölünme-parçalanma kaygılarına kapılmadan yaklaşabilmek... Zor mu?

Sokak Muhalefeti, CHP ve Kürt Siyaseti*

Gezi direniş bloğunun önemli bileşenlerinden Anti-kapitalist Müslümanların popüler ismi İhsan Eliaçık'ın, Gezi'nin kimyası ile ilgili şu ifadeleri önemli: "Asıl barış sürecini bizler Gezi Parkı'nda başlattık. Bir tarafta Abdullah Öcalan'ın, diğer bir tarafta Mustafa Kemal'in resimleri dalgalandı. Bir yanda 'Mülk Allah'ındır' diye ayetler asılmıştı, diğer taraftaysa sevgililer el ele oturuyorlardı. Biri kenarda yoga yapıyordu, diğeri inşa ettiği mescitte namaz kılıyordu. İşte halk bu!"

Eylem İçinde Doğum

Gezi deneyimi, etnik, dinsel, cinsel kimlikler üstünden kutuplaştırılmış kitlelerin,"özgürlükler" temelinde bir araya gelip muazzam bir direniş örgütlemelerinin, bir arada farklı bir ilişki üretmenin mümkün olduğunu gösterdi. Hem de sadece Türkiye'ye değil, tüm dünyaya... Dahası, bunun bir saman alevi olmadığı anlaşıldı. "Bu daha başlangıç" diyerek mücadele içinde sisteme alternatif bir yaşamı örgütlemenin emekleme evresinde sokak. Hızla ayağa kalkıp yürümeye başlamasına da az kaldı. Parklar, meydanlar, bu alternatif siyaset üretmenin ve pratiğe geçirmenin alanları haline geldi. Bu dayanışma oluşumlarının işyerlerine, okullara, hayatın tüm alanlarına yayılması yolunda hızlı bir gelişme var.

* 25.06.2013 Yurt Gazetesi

Bu "sokak muhalefeti", eylem içinde doğdu, kendini eylem içinde geliştirdi, eylem içinde büyüyor. Önünde dünya kadar hak ihlali, antidemokratik icraatlar, dolayısıyla "yol temizliği" gündemi var. Sokak muhalefeti şu ana kadar bileşenlerinden bir ya da birkaçının kontrolüne girmedi. Hareket, böyle hegemonya niyetlerini anında püskürtüp kimsenin 'askeri olmayacağını' kesin bir dille ifade ederek çeşitliliği ve demokratikliği ile özgün kimyasını korumaktadır. Bu, en sıhhatli yanıdır.

Sokak ve CHP

Özellikle seçim zamanlarında, sandığa giderken sol, laik, cumhuriyetçilerden kahir ekseriyetin- söylene söylene- oyunu verdiği CHP, sokak muhalefetinden ne öğrendi, sokak muhalefetiyle ilgili pozisyonu nasıl, bu oluşum ile ilişkilerini nasıl kurmayı ve sürdürmeyi düşünüyor? Teslim etmek gerekir ki, CHP, direnişin kendi iç dinamiğine müdahale edip kazanımları kendine tahvil etme çiğliğine kapılmadı, bundan dolayı da takdir gördü. Hoş, bunu denemeye kalksa da hayal kırıklığına uğrardı. Çünkü sokak, dışsal bir otoriteye kapalı, kendi iç dinamiği ile önderliğini oluşturuyor ve bunu anonimleştiriyor. Gezi direnişçileri içinde çok sayıda CHP üyeleri, yer yer milletvekilleri vardı ve olmaya devam ediyorlar. Ama CHP'lilerin bazılarına göre, sokak direnişi, bu muazzam deneyim, adeta bir turnuva ve direnişte öne fırlayan sokak önderleri de, turnuvadan "takıma transfer" edilecek yıldız adayı futbolcular... Kimi CHP'liler, bu büyük harmanın bir parçası olmak yerine, seçim zamanı gelince tepkilerin CHP oylarına dönüşmesinin mutlak olduğu rehaveti içindeler. Bu da bir başka ham hayal.

CHP'nin günlük siyaset yapma, kitlelerle ilişki kurma, onları günlük somut eylemlilikler etrafında mobilize etme konularında sokak muhalefetinden öğreneceği çok şey var. Bu da semtlerde, işyerlerinde, okullarda oluşan dayanışma örgütlenmeleri içinde bayraksız, apoletsiz olarak direnişçilere katılarak, oradan olabildiğince öğrenerek mümkün olur.

CHP üyeleri bunu başarırlarsa CHP'yi de dönüştürme konusunda önemli mesafeler kat ederler.

'Sokak' ve Kürtler

Sokak muhalefeti, şimdiden AKP rejiminin en çok çekindiği muhalefet odağı durumundadır. Kürt siyaseti, sokak gerçeğini anlamakta zorlanmaktadır. Kürt muhalefeti, Gezi direnişine, kendi "çözüm süreci"ne ayak bağı olacağı, belki de sabote etmek isteyenlere ait olacağı gerekçesiyle uzak durdu. Direnişe ilişkin tespiti ve duruşunu, mücadele, kısa sürede tekzip edince, İstanbul ve diğer büyük kentlerdeki tabanı, Gezi'nin önemli bileşenlerinden biri oldu. Yine de Kürt siyasetinin "resmi" duruşu, AKP'yi gücendirmeme esaslı oldu. Amed Konferansı'nda çıkan bildirinin Gezi direnişine "dışarıdan" bakışı büyük eleştirilere yol açtı. Bu durum, Kürt siyasetinin hem üst, hem alt kademelerinde önemli bir tartışma başlatmış bulunuyor. Kürtlerin demokratik programları için mücadelelerinde Türkiye'nin Batı'sına, kendilerini anlatmada büyük güçlükleri var. Anlamış olmalılar ki, sokak platformu ve iklimi, önyargıları aşma, bir arada yaşamanın şartlarını konuşmanın en iyi ortamıdır. Park forumlarında görülüyor ki, herkes kendini ifade edebiliyor, derdini anlatıyor, dayanışma çağrıları yapabiliyor. Kürt siyaseti, kendi örgütlülüğü üstünden hedeflerine doğru ilerlerken anlamış olmalı ki, ortaya arayıp da bulamadığı bir müttefik, sokaktan çıktı ve bu, tüm halkların özgürlüğü için bir fırsat. Bu sinerjinin yol ve yöntemi ise sokağa karışmak, onun dilini paylaşmak, siyaset yapma biçimine ayak uydurmaktır.

Sadece Kürtlere Olmaz, Türkiye'ye de 'Yeni Statü'...*

Kürt siyasetinin İmralı süreci ile birlikte, yeni sloganı "Kürtlere Statü, Öcalan'a Özgürlük" oldu. İkinci kısmı bir yana bırakıp birinci kısmı alalım. Statü çerçevesinde talepler şunlar; Anayasada vatandaşlık tanımında değişiklik, anadilde eğitim hakkının tanınması ve Kürtlerin kendilerini yönetebilmeleri için yerel yönetim reformu. İmralı süreci öncesi bu, "demokratik özerklik" diye tarif ediliyordu ama Abdullah Öcalan(AÖ), buna şimdilik gerek olmadığını düşünüyor. Meşhur İmralı tutanak metinlerinden hatırlayalım yine; Şöyle diyor AÖ: "Şu anda yasa dayatırsak büyük alerji yaratır. İleride olabilir. Mesela AB yerel yönetim özerklik şartı ki buna şerhi kaldırırlarsa bu mesele önemli ölçüde çözülür.

– Sırrı: Bu sanıldığı gibi bağlayıcı bir metin değildir. Teknik bir metindir.

– Öcalan: Niye, birinci ve ikinci maddesinde mali ve idari özerklik var.

– Sırrı: Sayın Başkan. Buna şerhin kaldırılması tek başına yetmiyor. Bunun iç hukuka dönüştürülmesi gerekiyor. Bunun yolu da anayasa da düzenlemek. Sanıldığı gibi bu haliyle bir bağlayıcılığı yok. Bir teminat da içermiyor.

(Bu açıklamalar üzerine biraz düşündü, önündeki mektupları karıştırdı. Sonra tekrar söze başladı)

* 17.03.2013 Yurt Gazetesi

– Öcalan: Tavrımız şu olacaktır, ana ilke olursa biz kullanırız. Siz ister yasa çıkartın, ister çıkartmayın. İspanya'nın bütünlüğü içinde milliyetler ve bölgelerin demokratik hakları ve dayanışmaları garanti edilir."...

Anlaşılan "statü" meselesi, İspanya modelinden türetilmiş bir fikir. Gelin görün ki, İspanya'da "özerk bölgelere statü"nün öyküsü, bugün Kürtlerin, bize statü tanınsın talebinden farklı gelişti. 1978 İspanya Anayasası "merkez"in yetkilerini 149. maddede, "yerel"e bırakılabilecek yetkileri ise 148. maddede tanımlayıp ülkeyi 17 özerk bölge ve birkaç özerk kent olarak idari düzenlemeye tabi tutmuştu. Sonra da her bölgeye, Anayasa'nın belirlediği ve Anayasa Mahkemesi'nin itiraz etmeyeceği biçimde kendi bölgelerinin "statü"lerini hazırlamaları ve onaya sunmaları istendi. Bunu öncelikle Basklılar ve Katalanlar yaptılar ve bölgelerini, yerele bırakılan yetkiler çerçevesinde nasıl yöneteceklerini bir bölge yönetmeliği (statü) biçiminde hazırlayıp Madrid'e bildirdiler. Madrid, herkesin taslağını kesti biçti ve statü üzerinde anlaştılar.

Görüldüğü gibi, statü verilmiyor, öncelikle Anayasa'da çerçevesi çiziliyor, bir. İkincisi, Madrid, sadece Basklılar ve Katalanlara bunu tanımadı, tüm bölgelere tanıdı ve bu yaklaşımın adı "Cafe para todos"(herkese kahve!) diye adlandırıldı.

İspanya modelinden gidilecekse, bölgelere statü, tüm Türkiye bölgeleri için tanınmalı. Bu da "25 demokratik Özerk bölgeli Türkiye" idari reformunu Anayasa'ya yerleştirmekten geçer. Kürt siyasetinin ana taleplerinden biri olan anadilinde eğitim de ancak ve ancak özerk bölgeli Türkiye formülünde mümkün olur. Çünkü bu, ancak bölge yönetimlerinin gerçekleştireceği bir eylemdir. Merkezi bütçeden hiçbir etnisitenin özel eğitimi için harcama çıkmaz. Ayrımcılığa girer. Anayasa, resmi dili Türkçe ve zorunlu eğitimi 12 yıl diye tanımlamışsa, Ankara, ancak bunu örgütlemeyi ve finansmanını görev bilir. Yoksa Kürtçe eğitim için Ankara'dan organizasyon ve para çıkmaz. Anadilinde eğitim yatırımını, ancak bölge yönetimleri, yerel kamusal ve/veya özel yatırımlarla gerçekleştirebilir.

Mesela, Diyarbakır'da 12 yıllık resmi dilin Türkçe olduğu merkezi eğitim yapılıyor ve diyelim bölge yönetimi de isteyenler için Kürtçe eğitim veren okul açıyor, ya da bir vakıfla ortak, Kürtçe eğitim veren bir üniversite kuruyor. Bunun sevabı-günahı bölgeye ait. Ama bunun için Diyarbakır'ın buna yetkisi ve kaynağı olan bir bölge durumuna gelmesi gerek.

AKP rejimi, ya da soruna kim çözüm arayacaksa, Kürtlere mahsus bir model üretemez. Kürtler taleplerini dile getirecek ve isteyeceklerdir. Bu, onların hakkıdır. Bunları karşılamanın yöntemini bulmak, rejime düşer. İspanya'da bu, Anayasa'yı değiştirip idari reform yaparak tüm bölgelere bir "statü" dâhilinde kendilerini yönetmeleri imkânı tanınarak yapıldı. Katalonya, Bask Ülkesi ve Galiçya üç farklı etnisite olarak taleplerine böyle kavuştular.

O zaman iş dönüp dolaşıp şuraya geliyor; Kürtlerin demokratik taleplerini karşılamak, benzer özgürlükleri tüm Türkiye'ye tanımadan gerçekleştirilemez. AKP Rejimi, sadece vatandaşlık tanımını değiştirerek sorunu geçiştiremez. Bir şekilde, Kürtleri rencide etmeyen, inkâr duygusu yaratmayan bir ifade biçimi üzerinde uzlaşmak zor değil. Ama sadece Anayasa'da vatandaşlık düzenlemesi "Kürtlere statü" tanınması anlamına gelir mi, ya da Kürt siyaseti sadece bununla yetinir mi? Yetinmez herhalde.

Rejim, sadece Kürtlere özel bölge inisiyatifi, Kürtlere özel, anadilinde eğitim hakkı vb. tanıyamaz. Ne tür demokratikleşme yapılacaksa, bu, tüm Türkiye için yapılmalıdır. Ve doğru olan da budur. Türkiye'de de Ankara'nın özellikle AKP rejiminin yasama-yürütme-yargıyı kendinde tekelleştiren anti demokratik yapısı kırılmalı, iktidar, kaynaklar, yerele doğru demokratikleştirilmeli, vatandaşlık tanımı eşit yurttaşlık özünü yansıtmalı, her bölgede daha katılımcı demokratik yönetim mekanizmaları kurulmalı, Anayasa'daki tüm faşizan engeller kaldırılmalı. Kürtler, yoğun oldukları bölgelerde isterlerse anadilde eğitimlerini kendi kaynakları ile örgütleyebilirler.

Cafe para todos... Demokrasi, bir tek Kürtlere değil, hepimize...

"Kürt Sorununu Demokratik Özerklik Formülü Çözer"*

BirGün: Öncelikle kitapta yaptığınız belli tespitlerle başlayalım. "AKP rejiminin Kürt sorununa yaklaşımı Kürt sorununu başsız, muhatapsız bırakmak" tespitini yapıyor ve KCK operasyonlarıyla yürütülen süreci de bir 'politik kıyım' olarak tanımlıyorsunuz. Kürt halkının siyasal, kültürel liderliğinin imhasının amaçlandığını belirtiyorsunuz. Peki, doğanın boşluk tanımadığını biliyoruz. Kürt halk kitlelerinin tamamen önderlikten yoksun kalması düşünülemez. AKP tasfiye ettiği Kürt önderliğinin rolünü hangi siyasal aktörlerle ve nasıl doldurmayı amaçlıyor sizce. Bu süreçte cemaate düşen rol nedir?

Mustafa Sönmez: Kürt sorunu bu saatten sonra şişeden çıkmış bir cin gibi tekrar şişeye sokulabilecek bir sorun değil. 3.5 milyon insan bu harekete oy veriyor. Kürt kimliği tüm siyasi partiler tarafından tanındı. Böyle bir realite var. Elbette bu realitenin belli beklentileri var. Bu beklentileri AKP, Kürt siyasetiyle barışık olarak yürütmeyecekse elbette kendine göre bir senaryosu olması gerekir. Nitekim yeniden bir adına açılım demeyelim belki ama bölgeyle köprüler kurmaya yönelik bir girişim olacak. Öteden beri ümmet nosyonunu ulus nosyonunun yerine geçirme fikri hep vardır. Yine buradan yürümek isteyecekler. Bu neleri içerebilir? Ufak tefek kültürel tavizleri de içerebilir. Ancak hiçbir şekilde Kürtlerin beklentilerine ya da ulaşılmış siyasi bilinç düzeyine tekabül eden bir girişim olmayacaktır. Kaldı ki bütün bu KCK operasyonlarına falan rağmen ben Kürt kitlesel hareketinin, imha

* 31.03.2012 BirGün Gazetesi ile söyleşi

serüvenine tamamen izin vereceği boyun eğeceğini falan da düşünmüyorum. AKP eninde sonunda müzakere masasına yeniden oturacak ancak bu masaya oturana kadar da yapabildikleri kadar geriletme sindirme vs. niyetindeler.

BirGün: Yeni bir Habur süreci ileride yaşanabilir mi öyleyse?

Mustafa Sönmez: Olabilir de... Başka türlü ne olacak? Bu Türkiye'nin aşil topuğu. Son derece sıcak bir konjonktür, son derece sıcak bir coğrafya, bu Suriye, İran vs. gibi çevredeki mezhepsel, etnik çatışmalar, bunların hepsi etkiler. Türkiye'yi bu aşil topuğundan vurabilirler de... O yüzden bir şekilde masaya oturulacak.

BirGün: NotaBene Yayınlarından çıkan "Kürt Sorunu ve Demokratik Özerklik" adlı kitabınızın ilk bölümünün adı 'Kürt Hareketi ve Sosyalist Hareket' adını taşıyor. Burada iki tespitiniz var; birincisi barışı tüm toplumun meselesi haline getirmekte öncülük sosyalistlere düşüyor, diyorsunuz. İkincisi "Etkili bir barış hareketi yaratılamadı," diyorsunuz. Sonuç olarak buradan sosyalistler üzerilerine düşen görevi yeterince yerine getiremediler sonucu çıkıyor. Sizce Türkiye sosyalist hareketi nerede yetersiz kaldı, neden bu konuda başarılı olamadı?

Mustafa Sönmez: Bu tabii aslında ortak bir sorumluluk. Türkiye sosyalist hareketinin de Kürt hareketinin de barış konusunda Türkiye toplumunu ikna edecek kampanyalar vs. düzenlenmesi konusunda yeterli başarı elde edilemedi. Bu bir performans eksikliği... Bu işler sonuçta bir örgütlenme işidir.

Buna kimse 'hayır' demez. Aslında dönüp dolaşıp bakınca bu bir fikir ayrılığından ziyade bir örgütlenememe probleminden kaynaklanıyor.

BirGün: Bir perspektif hatasından ziyade, Türkiye solunun genel örgütlenme zafiyetleri bunda rol oynadı diyorsunuz, öyle mi?

Mustafa Sönmez: Evet, kimse barışa karşı farklı yaklaşım göstermiyor. Sosyalist hareket için konuşuyorum elbette Türk ulusalcılığını dışarıda bırakarak söylüyorum. Eldeki imkânları seferber ederek genel barış hareketi oluşturmak konusunda eksik kalındı. Özellikle, "Kürt Sorunu ve Demokratik Özerklik" kitabımda belirttim bunu, ço-

cuklarını kaybetmiş asker ailelerine dönük bir söylemle mesafe almak mümkün olabilirdi. Hâlâ da alınabilir. Burada kaçırılmış bir fırsat yok. Özellikle nefret söylemine bulaştırılmış, kindar hale dönüştürülmüş kitlelere dönük barışın tek çıkış yolu olduğunu anlatan bir söylemi hayata geçirmek için hâlâ fırsat var. Burada önemli olan bu güçleri birleştirebilmek ve bu enerjiyi hayata geçirebilmek.

BirGün: Peki, güçleri birleştirmekten söz etmişken... Bu görevi, yani barış hareketi oluşturma görevini sosyalistler Halkların Demokratik Kongresi'nde yani bir anlamda BDP çatısı altına girerek daha iyi mi yerine getirirler yoksa Batı'daki kitlelere giderken, BDP çatısı altında olmak solun etkisini zayıflatır mı?

Mustafa Sönmez: Yok zayıflatmaz. Keşke daha geniş bir cephe kurulabilse. Sözünü ettiğim sosyal demokratları bile kapsayan, olabilecek bütün barış yanlılarını kucaklayan bir barış cephesi. Buna sosyalistler öncülük edebilirler ama bu cepheye, ne bileyim, merkez sağın insan haklarına karşı duyarlı, savaşa karşı olan bütün kesimlerini bile katmak mümkün olabilir, bu olmalı.

BirGün: Nefret söyleminden etkilendiğini söylediğiniz kitlelere BDP'yle beraber gitmek bir dezavantaj oluşturur mu acaba?

Mustafa Sönmez: Olmamalı, bazı ön yargıları kırmak, Kürt siyasi hareketine karşı geliştirilmiş ön yargıları kırmak açısından bence BDP'nin de bir bileşen olduğu bir cepheyle gidilmesi gerekir. BDP kitlelerle yüz yüze gelip kendi gerçeğini anlatabilmeli. Dolayısıyla diğer kesimlerin aracı olmasına gerek yok

BirGün: Türkiye sosyalist solunun içerisinde aslında bu demokratik özerklik talebi üzerine üç temel eğilim var. Bir tanesi TKP'nin başını çektiği bir eğilim: Bu önerinin Avrupa yerel yönetimler şartı ile IMF ve Dünya Bankası'nın merkezsizleştirme yönünde tüm dünyada dayattığı bir eğilimle uyum gösterdiğine dair bir eleştiri. Kabaca; emperyalizmin zaten böyle bir projesi var, bu koşullarda 'özerklik' demek emperyalizmin ekmeğine yağ sürer gibi. Diğer eğilim çatı partisinde birleşen sosyalistlerin tavrı. Onlar demokratik özerkliği Türkiye'nin tüm idari, yönetsel sorunlarını çözebilecek bir formül

gibi görüyorlar. Bir de izleyebildiğim kadarıyla ÖDP'nin temsil ettiği bir eğilim var: 'Demokratik Özerklik' modeliyle ilgili bazı çekinceler olsa da "Kürt halkının talebi buysa, bölge illeri için bunu savunuruz, ama Türkiye'nin geri kalanında böyle bir talep yok" şeklinde.

Mustafa Sönmez: Solun demokratik özerklik meselesini değerlendirmesi körün fili tarifine benziyor. Herkes tuttuğu yeri tarif ediyor. Ben de kendi anladığımı anlatmaya çalışıyorum, yazmaya çalışıyorum. Türkiye'nin bugün olduğu gibi merkezi, hatta AKP rejimiyle beraber epeyce otoriterleşen bir yönetim biçimine karşı Türkiye'yi 20 dolayında bölgeye ayırarak bir idari reform yapmak belki bir devrim değildir. Ancak merkezde birikmiş olan yetkileri, kaynakları, bölgelere tahsis ederek bölgelerde yerel parlamentoların oluşmasına, başka yerel organların oluşmasına öncülük etmek ve bunu önermek bir devrim olmasa da önemli bir adımdır. Demokratikleşme yolunda bir aşama olabilir. Ben demokratik özerkliği böyle anlıyorum. Bunu talep etmek gerekir. Merkezde birikmiş olan yetki ve sorumlulukları, karar mekanizmalarını yerele devretmek. Bunu, etnik meselelerden arındırarak söylüyorum bütün Türkiye için istemek gerekir. Zira böyle bir reform, bir kere yerelde kitlelerin karar sürecine katılmaları, daha fazla söz ve karar sahibi olmaları, vergiler ve diğer kaynakların biraz daha adil paylaşılması anlamında demokratik bir çabadır. Biz bu özerk yönetimlere dayanarak, küçük adacıklar oluşturarak daha sosyalizan bir şeye gidemeyiz. Ancak önemli hamledir demokratikleşme için. Bunun IMF ve Dünya Bankası tarafından önerilen bölgesel kalkınma ajansları benzetilmesi doğru değil. Ne bu fikri ortaya atan insanlar, ne bu çatı partisi içindeki bu fikre sahip çıkanlar bunu söylemiyorlar. Kalkınma Ajansı meselesi farklıdır. Onların iddiaları şudur. Aşağı yukarı, kentleri üçer beşer gruplar halinde toplarsak, oralara kalkınma ajansları kurarsak, onun içinde sermayedarlar, hem bürokratlar, hem seçilmişler, hem çalışan sınıfları temsil edenler katılırlarsa, bunlar bölgenin bir takım dinamiklerini harekete geçirirler. Bu da kapitalist gelişmeye ivme kazandırır. Bu zaten mekanizma olarak, demokratik özerklikle ilgisi olmayan bir şey.

Kalkınma Ajansları Pratikte İşlemez

BirGün: Peki bunu iktidar kullanabilir mi? Böyle bir talebiniz var, alın işte, size 'kalkınma ajansları' bunlar özerk yönetimdir diye?

Mustafa Sönmez: Hayır, kalkınma ajansı denen organların işleyişi bellidir. Onun genel sekreteri merkezden atanıyor. Oradaki yönetim zaten merkezin adamları, sermaye kesiminin adamları ağırlıklı olarak. Amacı da oradaki kapitalistleşme ve metalaşmayı derinleştirmek. Bu Kürt siyasal hareketinin ve diğer sosyalistlerin talebi değil. Bunun bir kere külliyen reddedilmesi lazım. Ben bunların içine girilmemesini tavsiye ediyorum. Kaldı ki pratikte de bunların bir işe yaramadığı ortaya çıkacak. Çünkü Türkiye gerçeğine çok uymuyor, hem de Türkiye'nin kapitalizminin dinamikleri çok farklı işliyor. Halen müthiş bir bölgesel işsizlik ve halen İstanbul'a odaklanan bir sermaye birikimi süreci var. Bu tür palyatif kurumlarla bu bölgesel işsizlikleri azaltmaya kalkmak, veya bölgeleri bu anlamda ayakları üstüne kaldırmak pratikte mümkün olmayacak. Kendi paradigmasının içinde bile tutarsızlıkları olan bir şey. Dolayısıyla buna ne öykünmeli ne de bunu alıp kullanmaya çalışmalı.

BirGün: Zaten bu konuda bir tereddüt yok anladığım kadarıyla.

Mustafa Sönmez: Kürt hareketinin istediği böyle bir şey değil. Kitapta da Gültan Kışanak'la da bu konuyu konuştuk. Kürt hareketinin 'Demokratik Özerklik'ten anladığı bu değil. Yerel Yönetim Şartı da değil. CHP'nin yerel yönetim önerisi de değil. Kürt hareketinin önerdiği Demokratik Özerklik ise çok daha radikal bir proje...

BirGün: Körün fili tarifi gibi dediniz gerçekten de çok algılanamadı bu projenin tam olarak ne olduğu, siz bu konuda bir kitap yazdınız madem size soralım. BDP anlatamadı galiba tam, sizin tarifinize göre nedir bu demokratik özerklik?

Mustafa Sönmez: BDP sınaya sınaya gidiyor. Başlangıçta onlar da bunu bölgeye mahsus bir şey gibi takdim ettiler. Daha sonra bunu tüm Türkiye için önerdiler. Bence İspanya modeli uygun Türkiye için... İspanya'da üç farklı etnik grupla (Katalanlar, Basklar, Galiçyalılar) benzer problemler varken sonunda 1978 yılında yapılan bir Anayasa

değişikliği ile 17 özerk bölgeden oluşan bir ülke oldu. Her ülkenin kimyası farklı. Orada etnik meseleyi sorun edenler, İspanya'nın zenginleri, orada bizdeki gibi yoksulluk sorunu yok. Ancak üniter yapı içinde her özerk bölgenin kendi parlamentosunun olması vs. itibariyle Türkiye'ye uygun.

BirGün: BDP'nin önerdiği model de bu mu?

Mustafa Sönmez: BDP buna katılıyor. Burada bir ayrılık yok. Bütün Türkiye'ye ilişkin böyle bir idari reforma gidelim, sayı 20 mi olur 25 mi olur? O teknik mesele çözülür. Güneydoğu'nun da illa tek bir bölge olması gerekmiyor. Mesela İspanya Anayasası'nda, özerk bölgelerin birleşip üniter yapıyı bozmaması için önlemler de koymuşlar. Biz de Türkiye'de böyle bir idari yapıya gidebiliriz. Türkiye 20-25 özerk bölgeli bir cumhuriyet olabilir. Merkezi Meclis yerinde durur ama bölgesel parlamentolara belli yetkiler dağıtılır. Belli gelirler özerk bölgelerde kalır.

BirGün: Kürt illeri üzerinden konuşursak bu bölgeden toplanan vergi bölgeye bırakılsa bu, Kürt illerinin kalkınmasına yeter mi?

Mustafa Sönmez: Yok, Türkiye'de Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi gibi doğrudan vergilerin oranı çok düşük, bir bölge ne kadar tüketiyorsa o kadar vergi veriyor. Verginin çoğu KDV ve ÖTV gibi dolaylı vergilerden alınıyor. Dolayısıyla tüketimle beraber vergiler merkezlerde toplanıyor. Bu meselede İspanya'dan alınacak bir model yok. Çünkü orada etnik sorunun yaşandığı yerler en zengin bölgeler. Bizde sadece Kürt illeri de değil Doğu Karadeniz vs. de çok yoksul bölgeler... Bu tür yerler için özel mali prensipler oluşturulmalı... O bölgelere aktarılacak kamu kaynaklarının artırılması lazım.

BirGün: Demokratik özerklik gündeme getirilirken, bu özerk birimlerin güvenlik birimlerinin de olacağına dair BDP tarafından bazı şeyler söylendi ve bu çok tartışma yarattı.

Mustafa Sönmez: Bence gerek yok öyle bir şeye... Şunu söyleyeyim Kürt hareketi de bu konuda henüz yeni yeni netleşiyor. Demokratik özerkliği, antikapitalist bir yapı olarak düşünenler de var, ütopik yapılar gibi düşünenler de var bunu henüz kendi içlerinde konuşmuş

değiller. Şimdi meta üretiminin olduğu yerde, dolu dizgin kapitalist üretiminin olduğu yerde ve bu kadar esnafınız, küçük girişimciniz varken, nasıl ütopik şeyler yapabilirisiniz bunları tartışmak lazım. Bu nasıl mümkün olabilir? Bence bu tür şeyler gerekli değil bu yerel güvenlik örgütü yerel vs. bunların tabii prensiplerini konuşmak gerekir ama buralara gelip tıkanmaması lazım ama yerel parlamentolara belli yetkiler devredilirken bölgenin özgün durumuna göre eğitim inisiyatifleri geliştirilmesi, kültürle ilgili programları geliştirilmesi gibi aynı şekilde yerel parlamento isterse o kamusal kaynakla kooperatifler kurabilir, kamu işletmeleri kurabilir ya da kimi de der ki, biz bu kaynakla küçük girişimciyi teşvik edeceğiz destekleyeceğiz vs.

'Ayrılma ya da Federe Devlet Rasyonel Değil'

BirGün: Sizce demokratik özerklik Kürt sorunu için kalıcı çözüm yolu olabilir?

Mustafa Sönmez: Kürtlerin örtülü bir gündemleri yoksa ki bence yok. Kürtler ayrı bir devlet kurmak gibi bir fikirden vazgeçtiler bana göre böyle fikirleri epeydir yok. Üniter devlet içinde kalmak istiyorlar. Üniter devlet içinde programlarının uygulanmasını istiyorlar kendi kendilerini yönetmek istiyorlar. Kendi dillerinin, kendi kültürlerinin geliştirilmesi yönündeki engellerin kaldırılmasını istiyorlar. Bir kimlik olarak da Anayasa'da tanınmak istiyorlar. Bütün bunlar demokratik özerklik reform paketi içinde bence karşılanır.

BirGün: Selahattin Demirtaş'ın geçenlerde bir önerisi oldu gözünüzden kaçmamıştır diye düşünüyorum. Kürtlerin önüne sandık konulsun diyor, dört seçenek olsun, federasyon, demokratik özerklik, üniter devlet içerisinde kalma, bağımsızlık. Kendileri karar versin. Ne dersiniz böyle bir şeye?

Mustafa Sönmez: Bence herkes kendi ne yapmak istiyorsa yapsın. Yani isteyen, ayrı bir devlet kurmak istiyorum desin, isteyen ben federasyon olmak istiyorum desin, isteyen bu üniterlik içerisinde ben böyle bir özerklik modeli bana uygundur desin, buna kendileri karar verecek bunu biz dışarıdan belirleyemeyiz. Ama benim fikrimi sorarsanız bunun için düşünmüş bir insan olarak ayrılmanın iyi bir fikir

olmayacağını, bunu söylerken de Türkiye'nin demokratik kimyasının zaten buna uygun olmadığını düşünüyorum. Bu coğrafyaya yayılmış bütün bir vatan toprağını paylaşmış, iç içe geçmiş, iş, aş, tutmuş, mekân tutmuş insanların kalkıp buralardan gitmeleri zaten trajik bir şeydir gerek de yok.

BirGün: Kaldı ki sınır sorunları gündeme gelecek.

Mustafa Sönmez: Ayrıca bu kime ne sağlayacak. Zaten Kürtler gördüler bunu, bu böyle olmasaydı bence hâlâ bir bağımsız devlet olma konusunda mücadelelerini sürdüreceklerdi. Bütün bunlara ne gerek var. Ben böyle anlıyorum. İkincisi federasyon, bu da gerekli bir şey değil bana göre ama bunun yerine mesela bütün bu Türkiye'nin demokratikleşmesine hizmet edecek demokratik özerklik formülasyonu hem daha ikna edici hem daha pratik geliyor bana.

Demokratikleşmenin Yolu, Yerelleşmeden Geçiyor*

AKP rejimi kaç aydır Kürt hareketini oyaladı, demokratikleşme adına pek bir adım atmadı. Şimdi de bir paketten söz ediyor ama o da kof çıkacak. Demokratikleşme, AKP'nin kimyasına uymuyor bir kere. Hedefi, otoriter, daha merkezci bir Sünni İslam sistemine yönelmek. Becerebilirse Başkanlık sistemi kurmak. Bunu görmemek, AKP'den reformlar beklemek, büyük gaflet. Ama bu, onu reformlara zorlamayı, bunun için mücadele etmeyi dışlamıyor elbette.

Ülkelerin demokratikleşme düzeyleri ile ilgili göstergelerden biri, belki de en dişe dokunanı, kamu kaynaklarının, geniş anlamda kamu bütçesinin ne kadarının merkezi otorite, ne kadarının yerel yapılarca, eyaletler, özerk bölgeler, belediyelerce kullanıldığıdır. Türkiye'nin bu konuda OECD üyesi devletler arasında nal topladığı ve son sırayı aldığı görülüyor.

AKP rejiminin milli gelirden kullandığı kaynaklar, dış kaynakla büyüyen ekonominin, KDV, ÖTV gibi dolaylı vergileri artırması ile, özelleştirmelerden sağlanan gelirlerin artması ile hızla arttı ve yüzde 40'a yaklaştı. Bu oran bazı Avrupa ülkelerinde yüzde 50'leri ve üstünü buluyor.

Ama ne var ki, Avrupa'nın ve birçok uygar ülkede kaynakları toplayan ve dağıtan devlet kurumları (Kaynak: OECD Factbook 2013) arasında merkez-yerel paylaşımı daha dengeli iken Türkiye'de uçurum

* 22.09.2013 Yurt Gazetesi

Kamu Bütçesini Kullanmada Merkez-Yerel Payları,%,2010			
	Merkezi Bütçe	Eyalet +Yerel	Diğer (Sos Güv vd.)
Kanada	27,7	66,5	5,8
Çek C	14,5	56,1	29,4
İspanya	20,5	48	31,5
Meksika	36,9	46,7	16,4
ABD	53,5	46,5	0
Almanya	19,9	37,4	42,7
Belçika	23,1	36,7	40,2
Hollanda	30,5	33,3	36,2
Polonya	33,8	32,7	33,5
İtalya	30,8	31	38,2
Japonya	33,6	30,1	36,3
İngiltere	72,7	27,3	0
Fransa	33,7	20,3	46
İrlanda	80,8	10,1	9,1
Türkiye	64,9	9,9	25,2

var. Türkiye bu anlamda "merkeziyetçilikte", dolayısıyla anti-demokratiklikte birinci sırada yer alıyor.

OECD verileri gösteriyor ki, Türkiye, kamu harcamalarının ancak yüzde 10'una yakınını "yerel" yönetimlere kullandırıyor. Türkiye'ye yakın olarak İrlanda'dan söz edilebilir. Fransa, İngiltere gibi merkeziyetçi ülkelerde bile yerelin payı yüzde 20-30'ları bulmaktadır. Yerel ve/veya özerk bölgelerce kamu harcamaların payının yüzde 40-60 bandında olan ülkelere örnek olarak Kanada, Çek Cumhuriyeti, Meksika, ABD, Almanya, Belçika verilebilir.

Türkiye'nin yerel yönetim harcamalarının yüzde 10'a yakın olması, ayrıca sorgulanmalıdır. Çünkü" yerel" tanımına sokulan harcamaların içinden doğrudan "merkez"e bağlı il özel idareleri yüzde 20'ye yaklaşan paya sahiptir. Hatta Doğu ve Güneydoğu illerinin zaten güdük olan yerel harcamalarının yüzde 42'sini valilerin yönettiği il özel idare harcamaları oluşturuyor. Bu oran Van, Bingöl, Kars gibi illerde yüzde 60'lara yaklaşıyor!

Merkez'in kontrolündeki il özel idare harcamaları ile birlikte yerel harcamaların illere dağılımı da haliyle adaletsiz.

Yerel harcamanın yüzde 30'a yakını tek başına İstanbul'a ait. Onu, yaklaşık yüzde 10'ar paylarıyla Ankara ve İzmir, yine yaklaşık yüzde 5 payıyla Kocaeli ve yüzde 3'er paylarıyla Antalya ile Bursa izliyor. Yani en büyük 6 il, yerel harcamaların yüzde 60'ından

fazlasını yapıyor. Buna karşılık Van, Diyarbakır, Şanlıurfa gibi, büyük ama yoksul illerin yerel harcamaları, toplam Türkiye yerel harcamalarının yüzde 3'ünü ancak buluyor. Merkezi bütçeden yerele aktarılan vergide nüfus kriteri var, ama bu yetmiyor. Gelişmiş iller, gelişmiş ekonomilerinden dolayı daha çok yerel vergi ve neoliberal belediyecilikle de daha çok yerel hizmet geliri elde ettikleri için, Hazine garantili borçlanabildikleri için, azgelişmiş illerden -kişi başına- daha çok kaynak kullanıyorlar.

Türkiye, yeni bir mahalli idare seçimine giderken, bu antidemokratik merkez-yerel dengesizliği daha çok gündeme getirilmeli, otoriter AKP'nin, merkezi, açıktan ya da örtülü güçlendirme çabaları teşhir edilmeli, demokratikleşmenin yerele yönelmekle başlaması gerektiğinin altı vurguyla çizilmelidir. Yerelin daha çok mali kaynaklarla donatılması, bunun için de merkeze ait birçok yetkinin, faaliyet alanının yerele devredilmesi gerektiği vurgulanmalıdır. Bu da tüm Türkiye'yi kucaklayan tüm coğrafi bölgelere uygulanacak demokratik özerkleşme programının daha çok gündeme getirilmesi demektir. İstanbul'dan, Karadeniz'e, Güneydoğu'dan Çukurova'ya, her bölgede halk katılımını, bölgesel söz ve karar sahipliğini artıracak, yerel parlamento sistemini, üst bürokrasinin seçimle işbaşına getirilmesini içeren etkili bir idari reformla, yerelin güçlendirilmesi ile ancak demokratikleşmede anlamlı bir yol kat edilmiş olabilir.

Gerisi oyalamacadır, kendini kandırmaktır.

Yerelde Demokrasi için Yerele Yetki ve Kaynak...*

Mimarlar Odası'nın Kent, Kültür, Demokrasi forumları serisinin bir yenisini gerçekleştirmek için hafta sonu İzmir'deydik. RTE ve şürekâsı da önceki gün İzmir'deydi ve İzmir Büyükşehir Belediye Başkan adayının Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım olduğunu açıkladı. Karşıyaka'da topladığı AKP'lilere seslenirken her seçimde tokadını yediği İzmirlilere yine aba altından sopa gösterme adetini terk etmedi, bekleneceği gibi. İzmir'in altyapı, donanım eksikliğinden söz etti, bunu CHP'nin beceriksizliğine verdi ve Antalya'nın da adını zikrederek, AKP'yi seçmezseniz kamu yatırımı yok, tehdidinde bulundu.

İzmir, merkezi bütçeye ödediği vergiye göre, kamu harcamasından daha az pay alır, bu yönden mağdurdur. Bunu, merkezi bütçe verilerinden görebilirsiniz. RTE, İzmir'i cezalandırıyor. Sonra da İzmirlilere, bunu size CHP belediyesi yapıyor, bizi seçerseniz, yatırım gelir, yoksa gelmez gibi kaba, ancak siciline uygun bir kabadayılıktan da geri durmuyor. Bunu henüz ele geçiremediği, Antalya'da, Mersin'de, Eskişehir'de ve öteki büyük illerde de yapıyor. İzmir dâhil, büyük kentlerin altyapı, donanım eksiklikleri olduğu açık. Bunun nedeni ise o belediyelerde CHP'lilerin olması değil, bunun nedeni, belediyelerin, işlevlerini yerine getirecek yeterli kaynağa sahip olmamaları. Belediyelerin, merkezi hükümetin aktaracağı kaynaklara mahkûm olmaları, yerelde de kaynak üretememeleri, kaynaklarının çalışan maaşlarına, mal, hizmet alımlarına, yatırımlara yeterli olmaması.

* *16.12.2013 Yurt Gazetesi

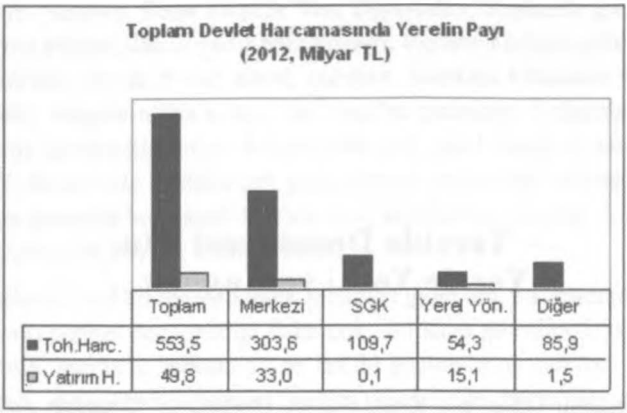

	Toplam	Merkezi	SGK	Yerel Yön.	Diğer
Toh.Harc.	553,5	303,6	109,7	54,3	85,9
Yatırım H.	49,8	33,0	0,1	15,1	1,5

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı veri tabanı

Kalkınma Bakanlığı verileri gösteriyor ki, toplam merkezi yereli, SGK'sı, döner sermayesi diğer kamu kuruluşları ile devlet, 2012'de milli gelirin yüzde 38,5'u tutarında 553 milyar TL'lik harcama yapmış. Ama bu harcamaların sadece yüzde 9,8'i yerel yönetimlerce yapılmış. Kabaca yüzde 10 diyelim. Buna karşılık merkezi bütçe, devlet harcamalarının yüzde 55'ini yapıyor, yine Merkez'e bağlı SGK da yüzde 20'sine yakınını yapıyor. Öteki yüzde 15 harcamayı da yine Merkez'e bağlı döner sermaye, işsizlik sigortası ve öteki fonlar yapmış bulunuyor.

Düşünebiliyor musunuz; belediye hizmeti alan 65 milyon nüfus var. Yani nüfusun yüzde 85'i. Kurum olarak 30 büyükşehir ve 3 bine yakın belediye, 51 il özel idaresi, 35 bine yakın köy bulunuyor. Bütün bunlara "mahalli idare" deniliyor ve bu kuruluşların yaptıkları harcama, toplam devlet harcamasının yüzde 10'unu bulmuyor bile. 3 milyona yakın kamu çalışanı var ama mahalli idarelerde çalışan personel sayısı 258 bin. Yani toplamın yüzde 8,5'u... Esas büyük çarpıklık, absürdlük burada. Yerel seçim için kıyametler koparılacak ama sonuçta uğruna kavga verilen yapı, yüzde 10'dan ibaret bir "iktidar"...Bu yüzde 10 kaynak gücü ile belediyeler, bırakın yatırım yapmayı, personel harcamalarını, temel mal ve hizmetleri tedarik etmeyi bile başaramıyorlar. Bundan haberli habersiz halk, belediyelerden, yönetimlerden

şikâyetçi oluyor ama RTE rejiminde iyice artan merkezileşmeyi, otoriterleşmeyi görmüyor bile. Dış kaynak girişi ile çarpık-çurpuk büyüyen ekonomiden, iç tüketimden alınan dolaylı vergilerle, özelleştirme gelirleri ile harcama gücü iyice artan AKP rejimi, bu kaynağı yerel yönetimlere, belediyelere kullandıracak düzenlemeler yapmak yerine, onları kendisine bağımlı kılıyor ve kent hizmetini bile tehdit unsuru olarak kullanıyor.

Öncelikle düzeltilmesi gereken çarpıklık budur. Merkezden yerele daha çok vergi geliri aktarılmalıdır, ya da bazı vergiler yerele bırakılmalı, özellikle imar yetkilerine Ankara karışmamalıdır.

Bu talebi tamamlayacak ve güdük demokrasiyi biraz olsun geliştirebilmek için, yerelde demokrasiyi inşa için, daha radikal bir adım atılmalıdır: O da Türkiye'nin merkezden yönetilen otoriter yapısını "üniter devlet" içinde kalarak yerele doğru bükmektir. Bu, 81 ilimizi 20 dolayında bölgede kümelemek ve her bölgeye daha çok yetki, daha çok kaynak tahsis etmektir. Anayasal değişikliğe giderek merkezin yetkisinde kalacak kamu hizmetlerini belirlemek; bunun dışında kalanların, yeni bölgesel yönetimlerce icrasına karar vermek... Buna bağlı olarak bölgesel parlamentoların oluşturulması, verilen yetkiler çerçevesinde bu parlamentoların yasama yapabilmesi, valilerin seçimle işbaşına gelmesi... Bu yolla daha da güçlenecek belediyeler ve bölge yönetimlerine halkın katılımı, icranın denetimi biraz daha olanaklı hale gelecek, yoksul bölgeler işgücü ve sermaye göçünün önünü keserek yerelden gelişmenin yolu yordamı üstüne inisiyatif geliştirebilecek, kentlerine, bölgelerinin değerlerine, kamusal varlıklarına sahip çıkabilecek, Ankara'nın buyurganlığını kırabileceklerdir.

Bu öneri gündeme geldiğinde, bunu hemen Kürt sorunu ile ilişkilendirip, "ayrılıkçılık, bölücülük" endişesiyle kategorik olarak tartışmaktan kaçınanlara söyleyeceğimiz şudur; Türkiye'de yeni bir bölgesel yapılanmaya giderken, bölgelerin tanımının etnik bir kritere göre yapılması bahis konusu olamaz. Türkiye'deki Kürt realitesi, Irak, İran ve Suriye'den farklıdır. Türkiye'de Kürtler, iç göçlerle tüm Türkiye'ye yayılmış ve yarısı Batı illerine yerleşmiş durumdalar. İstense de etnik kriterle bir bölgeleşme söz konusu olamaz. Her tür etnik referanstan

uzak, ekonomik, sosyal, kültürel kriterlerle gerçekleştirilmiş, yetkileri genişletilmiş bölgesel yönetimlerle yerelde demokrasiyi yeşertmek ve güçlendirmek, hem bölgesel ve hane bazındaki gelir ve fırsat eşitsizliklerini azaltacaktır, hem de yerelde çözümü daha mümkün etnik, kültürel, sosyal sorunları aşmaya imkân sağlayacaktır. Çünkü ancak bu yolla halkın kendi kaderine hükmetme, söz söyleme, kararlara katılıp sonuçlarını denetleme imkânı ortaya çıkacaktır. Bu nedenle, yerel seçimleri ve demokrasiyi tartışırken önümüze, üniter yapı içinde kalarak merkezden yerele yetki ve kaynak kaydırma hedefini, ama daha esaslı bir reform olarak da merkezi-otoriter rejimden demokratik özerk bölgesel yönetime geçme hedefini koymalı ve önyargısız, bilimsel zeminde, cesaretle bunun yol ve yöntemlerini tartışabilmeliyiz.

"Özerklik İçin Anayasa Değişikliği Şart"*

Evrensel: Demokratik özerklik kavramıyla yeni tanışmıyoruz ama ne getirir, nasıl uygulanır gibi sorular kafamızda tam olarak yanıtlarını bulmuş değil. Bu nedenle önce, nedir demokratik özerklik?

Mustafa Sönmez: Demokratik özerkliğin özü şu; merkezde yoğunlaşmış olan söz ve karar hakkını yerellere devretmek. Bunun her ülkenin somut koşulları içerisinde farklı biçimleri olabilir. Çünkü her ülkenin kapitalizmdeki gelişmişlik-gelişmemişlik durumu, etnik ya da dinsel çeşitlilik gibi daha ön plana çıkan yanları olabilir. Bu farklılıklar, nasıl bir yönetim, nasıl bir merkezden yerele yetki devri sorunlarını gündeme getirebilir ama özü budur. Özerklik, bazı ülkelerde eyalet adını alıyor, bazı ülkelerde kanton adını alıyor, bize en yakın olan İspanya'da özerk bölge adını alıyor. Dolayısıyla, demokratik özerkliği tek bir şablona indirgemek ve herhangi bir ülkeyi model alıp, onu uygulamaya kalkmak doğru değil.

Evrensel: Modellere geçmeden, demokratik özerklik Türkiye'ye ne kazandıracak? "Artık Türkiye merkezden yönetilemez" diyorsunuz. Neden yönetilemez?

Mustafa Sönmez: Demokratik özerklik gereklidir. Merkezin bu kadar güçlü olması, demokrasinin hayrına değildir. Bir ülke demokratikleşmeyi istiyorsa, merkezden yerele doğru yetki ve sorumluluğu vermek durumunda. Nitekim bir burjuva demokrasisi olma iddiasın-

* 05.05.2014 Evrensel Gazetesi için Serpil İlgün ile yapılan söyleşi

daki Avrupa Birliği (AB), çok önem veriyor merkezden yerele doğru yetki ve sorumlulukların dağıtılmasına. Şunun da farkında, bu bir siyasi istikrar da getiriyor.

Evrensel: Merkezin sorumluluklarının yerele dağıtılması nasıl bir istikrar sağlıyor?

Mustafa Sönmez: Çünkü aşırı merkezi olduğu takdirde temsil edilmeyen bir dizi kesimler (etnik, dinsel, cinsel vs.), yerele söz-karar hakkı tanındığı takdirde, en azından yerelde kendisini temsil imkânını buluyor ve bu sisteme bir istikrar sağlıyor. O yüzden Yerel Yönetim Özerklik Şartı diye bir şartı var bütün üyelere ve aday üyelere önerdiği. Türkiye'nin de belli çekincelerle "evet" dediği...

Evrensel: Özerklik tartışmalarında sıklıkla atıf yapılan, Türkiye'nin 92'de imzaladığı, 2005'te kısmi uygulamalara başladığı Avrupa Konseyi Bölgesel Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın çekince konulan maddeleri, tam da yerelin sorumluluklarını arttıran maddeler. Ama çekince konmamış hali bile olsa, demokratik özerkliğe karşılık gelir mi?

Mustafa Sönmez: Gelmez. Demokratik özerklik, anayasa değişikliği gerektiriyor. Anayasada, örneğin "milli güvenlik, dış politika gibi konular merkezden idare edilir ama şu tür şeyler de yerele bırakılır" şeklinde maddeler yer alması gerekiyor. Artı, vergiler nasıl toplanacak, nasıl dağıtılacak? Bunlara dair anayasada bilgi olması gerekiyor. Bölgelerin statülerinin olması gerekiyor. Ayrıca, her bölge nasıl şekillenecek, kendisini nasıl yönetecek? Kendi iç anayasasını yapıp, onaylatması gerekiyor.

Evrensel: Yani bir yere okul yapılıp yapılmamasından tutalım, Çamlıca tepesine caminin kondurulmasına, meydanların nasıl düzenleneceğine kadar her şeye Ankara'nın hatta Başbakan'ın (şimdinin Cumhurbaşkanı) karar verdiği bir sistemin yıkılmasından söz ediyoruz. Ve kilit kavram kendini yönetme...

Mustafa Sönmez: Evet. Bence demokratik özerklik projesi gerçekten sağlıklı, ilerletici, zihin açıcı bir projedir. Bütün siyasetleri, sosyal demokratlarından tutun, sosyalistlere kadar yakınlaştıracak bir fikirdir demokrasi anlamında ve hayata geçirildiğinde Türkiye'ye çağ

atlatır. Dolayısıyla bu bana göre CHP'nin de, HDP'nin de çok rahat programına girebilecek, üzerinde çalışılabilecek bir idari reform. Çünkü demokrasi, kitlelerin söz ve karar sahibi olmasıdır. Dört beş yılda bir sandığa gidip oy atmak değildir. Yerelde kendi yaşadıklarıyla ilgili söz söylemesi, karar alması, süreçlere katılması, sonuçlarını denetlemesidir. Mevcut ilişkiler ağı içinde bunu yapamıyoruz. Hâlbuki halk meclisleri, mahalle meclisleri, bölge meclisleri, belediye meclisleri üzerinden süreçlere katıldığı sürece esas o zaman doğrudan demokrasiden söz edebiliriz. Buna Karadeniz'in de, Ege'nin de, İstanbul'un da ihtiyacı var. Her tür etnik mülahazadan, Kürt sorunundan, Alevi sorunundan vs.den bağımsız olarak Türkiye'nin merkezden yerele doğru yeni baştan bir idari yapılanmaya ihtiyacı var. Tekrar yeni bir idari haritayla, 81 ili 20-25 bölge altında toplamak, sonra bu bölgelerin yetki ve sorumluluklarının ne olacağına dair anayasada tadilat yapmak, ondan sonra bunun nasıl icra edileceğine dair bölgelerde yeni yönetimlere gitmek.

Evrensel: Gültan Kışanak'ın, "petrolden pay istiyoruz" sözleri milliyetçi reflekslerle karşılandı ve "Kürtler ülkeyi bölmek istiyor" tezine dayanak yapıldı. Özerklik, kaynakların kullanımı konusunda nasıl işleyecek? Diyarbakır'da çıkan petrolün ya da örneğin Zonguldak'taki taş kömürlerinin geliri nasıl bölüşülecek?

Mustafa Sönmez: Kışanak'ın önermesi bence bir tartışma açma açısından önemliydi, doğruydu. Ama işlevsellik açısından yetersiz ve yersiz bir öneriydi.

Evrensel: Neden?

Mustafa Sönmez: Çünkü petrolden, kömürden, bakırdan yani yeraltı ve yerüstü kaynaklarından alınan ve bütçeye "devlet payı" olarak giren gelirin miktarı, Türkiye'nin genel merkezi bütçesinin yüzde 1'i. Yani çok öyle talep edilecek bir para değil. Türkiye'nin esas gelirleri vergilerdir. Talep edilmesi gereken, yerel yönetimlerin, hatta bölgelerin vergiden daha çok pay almaları. Çünkü bu vergilerin ancak yüzde 10'u yerel yönetimlere kullandırılıyor. İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirler daha avantajlıyken, Güneydoğu'daki belediyeler daha

zor durumdalar. Dolayısıyla eğer maddi olarak daha iyi imkânlar istiyorsanız, devlet payıyla filan uğraşmayacaksınız, doğrudan doğruya vergilerden pozitif ayırımcılık isteyerek, "vergiden bizim bölgemize daha farklı bir katsayı uygulayıp, kaynak verin" demektir doğru olan.

Evrensel: Yani vergide pozitif ayırımcılık uygulanmazsa, bölgesel eşitsizlik özerklik sisteminde de değişmeyecek?

Mustafa Sönmez: Değişmeyecek. Ayrıca, hiç yeraltı, yerüstü kaynağı olmayan, dolayısıyla devlet payı alma imkânı olmayan iller ne olacak? Bir de öyle bir şey var. Dolayısıyla bu işlevsel değil. Aslında bu sadece Güneydoğu için değil, Doğu Anadolu için de, hatta Kütahya, Uşak gibi iç Ege için de geçerli bir argümandır. Çünkü geliri bölgeler açısından adilleştirmenin yolu budur.

Evrensel: AKP, Büyükşehir Kanunu ile yerinden yönetimi getirdiğini, yerel yönetimleri güçlendirerek, yetki ve sorumluluklarını artırdığını söylüyor. Öyle midir?

Mustafa Sönmez: Yüzde on kaynak kullanımıyla nasıl bir yerinden yönetim söz konusu olacak? Ayrıca da yetkileri filan yok. Yerelde belki bir dizi kültürel talebi karşılarsınız, ama bunun içinde anadilin, örneğin Kürtçe'nin eğitimi de var. Bunları hangi kaynakla yapacaksınız ve her şeyden önce hangi yetkiyle? Bir yandan anayasada milli tedrisat vs. yazacak, bir taraftan siz eğitime müdahale edeceksiniz. En fazla özel okul açarsınız. Bunlar da hiç akılcı işler değil. Dolayısıyla, "mevcut yapıyı zorlayarak ne yapabiliriz"e filan ihtiyacımız yok, bu fikri mutlaka güçlü bir şekilde tartışmamız lazım. Kürt illerinde buna dönük partileşmeyi vs. de doğru bulmuyorum. Demokratik özerklik meselesi ve bunun araçları, yapıları bütün Türkiye için geçerli olmalı. Etnik optikten bakan bir yapılanma ve bölgeleşme doğru değil.

Evrensel: Bunu Kürt siyasetinden gelen, "diğer bölgeler kabul etmese de demokratik özerkliği uygulayacağız. Hatta hayata geçirmeye başladık" şeklindeki açıklamalar için mi söylüyorsunuz? Ve özerklik, "Ankara'ya rağmen" hayata geçirilebilir mi?

Mustafa Sönmez: Demokratik özerklik, fiilen yapılacak bir şey değil. Her şeyden önce maddi olarak ayağınıza dolanır, bir. İki, fiilen

devlet kurumları o bölgede çalıştığı için diploma, işlemlerin geçerliliği vs. gibi şeyler ayağınıza dolanır. Siz farklı bir diploma üretebilirsiniz, olabilir ama o diplomayı dikkate almazlar. Bu, insanların ister Kürt, ister Süryani, ister Arap, etnik mağduriyetten kaynaklanan sorunlarına çözüm düşünülmeyeceği anlamına gelmiyor. Tabii ki düşünülecek. Bu, her bölgenin kendi içinde üreteceği formülasyonlar ile olacaktır, oradan ilerleyecektir. Ama etnik mağduriyet ve taleplerle bir bölge tanımı yapılamaz. Doğru olmaz, işlevsel de olmaz.

Evrensel: İspanya'nın Türkiye'ye en yakın örnek olduğunu söylediniz. Rojava da yakın değil mi?

Mustafa Sönmez: Rojava'yı çok fazla bilmiyorum. Henüz oluşum halinde. Fiili bir işleyiş şu anda söz konusu. Suriye anayasasına filan girmiş değil. Bir de Rojava sonuç olarak çok lokal oluşum ve nüfus olarak da kendi özgünlükleri olan bir yer. Ama İspanya, üzerinde konuşulmaya değer bir pratik.

Evrensel: Meseleye etnik mağduriyet ve taleplerle yaklaşmamak gerekiyor dediniz ama İspanya da 35 yıl önce etnik mülahazalarla yola çıkmamış mıydı?

Mustafa Sönmez: Tabii, başlangıçta etnik sıkıntılarla hadise gündeme geldi. Üç farklı kesimin, Basklıların, Katalanların ve Galiçyalıların talepleri söz konusuydu. Şunu da vurgulamak lazım, hem Bask ülkesi, hem Katalonya, İspanya'nın en zengin bölgeleri. Dolayısıyla az gelişmişlik, ekonomik mağduriyet filan söz konusu değil. Daha çok kimliklerle ilgili bir beklentileri vardı. İspanya, bunlara karşılık vermek üzere bir anayasa değişikliği yaptı ve sadece üç bölge değil, 17 özerk bölge, bazı özerk şehirler gibi yapılanmalara soktu. Ve nelerin yerelden, nelerin merkezden yönetileceğini anayasada iyice tarif etti.

Evrensel: Birkaç örnek verir misiniz, İspanya'da neler merkezden, neler yerelden? Mesela gelirler nasıl dağıtılıyor?

Mustafa Sönmez: Bölgeler kendi ürettikleri vergilerin bir kısmını kendilerine alıkoyuyorlar. Ama orada çok dikkatliler. Çünkü tamamen bölgelere bıraksa, Katalonya ve Bask bölgesi en zengin bölgeler olarak vergi gelirlerinin hepsini kuruturlar. Dolayısıyla gelir siyasetinde

sosyal devlet gibi davranmaya dikkat ediyor. Eğitim konusunu epeyce bölgelere bırakıyorlar. Savunmada bölgelerin kendi inisiyatifleri söz konusu. Ne üreteceğiz, nasıl üreteceğiz konusunda epey bir söz hakları var. Ama bunlar Madrid'in hep bilgisi dâhilinde olan şeyler.

Evrensel: Yani tüm işler merkezi yapıyla istişare halinde yürütülüyor?

Mustafa Sönmez: Kuşkusuz. Bizim de demokratik özerkliğimiz olacaksa, mutlaka bir merkezi planımızın, yeni baştan bir devlet planlama teşkilatımızın olması gerekiyor. Ne üreteceğiz, nasıl bir sanayileşme stratejimiz olacak, nasıl bir kalkınma planımız olacak? Yani ne olursa olsun, bir orkestrasyon olmadan, sıhhatli sonuçlar almak da, bölgesel adaleti tesis etmek de mümkün değil. Ama bu orkestranın da demokratik oluşması gerekiyor. Şunu da unutmamak lazım; neoliberalizm zaman zaman buna yakın şeyler söyler. Yani sosyalistlerin dillerini alır kullanır, "evet" der, "ben de merkezden yerele doğru yetkilerin devredilmesinden yanayım, bölgeler birbirleriyle yarışsın, oradan verimlilik çıkar" der. Ondan sonra da bölgeleri birbirine kırdırmaya başlar. Sosyalistlerin bu tehlikenin farkında olması lazım. Bunun da farkında olmanın yolu demokratik bir merkezi planlamadır.

Evrensel: Malumunuz, liberal, demokrat, sol çevrelerde, 'Batıya sopa, Doğuya karanfil' şeklinde özetlenebilecek AKP-Kürt hareketi ilişkisi sorgulaması son dönemde daha da yoğunluk kazandı. İstanbul'da 1 Mayıs yasaklanırken, Diyarbakır'da Newroz'a müdahale edilmediği hatırlatılıyor. 'Kürt siyasetinin özerkliği elde etmek uğruna, ülkenin geri kalanında faşizm uygulanmasına rıza göstereceği' analizleri yapılıyor. BDP Yerel Yönetimlerden Sorumlu Eş Genel Başkan Yardımcısı Demir Çelik'in, 'eyalete, federasyona, bölgesel demokratik özerkliğe oturacaksa başkanlık sistemi kabulümüzdür' sözleri de eleştirildi. Bu yaklaşımı ve Çelik'in sözlerini siz nasıl değerlendiriyorsunuz?

Mustafa Sönmez: Bence çok erken söylenmiş sözler. Kürt siyasetinde ne yazık ki şöyle eğilimler var, "bize yarasın da ne olursa olsun... Türkiye'nin demokratikleşmesine yeterince hassasiyet göstermeyip, kendi hedeflerini ön planda tutabiliyor, buna dönük ittifaklar

içinde bulunabiliyor ve bundan dolayı da çok ciddi eleştiriler alıyor. "Eyaletlere vs. hizmet edecekse başkanlık olabilir" demek bana doğru gelmiyor. O başkanlık nasıl yetkilere sahip olacak? Size şekli olarak federasyon verebilir ama içi boş şeyler verebilir, bütün yetki ve sorumlulukları kendisinde toplar. Ayrıca siz bölge elde edeceğim diye Türkiye'nin bütününü gözden çıkaramazsınız. Türkiye demokratikleşmedikçe, Türkiye'de daha demokratik bir yapılaşma söz konusu olmadıkça, Güneydoğu'da hiç olmaz. Yani kimse Türkiye'nin diğer tarafını çoraklaştırıp, Güneydoğu'da bağlık bahçelik bir iklim sunmaz. Daha Türkiyeli bir HDP ve BDP arayışı, Türkiye'deki sol ve demokratik güçlerle daha çok dayanışma ve Türkiye genelinde bir demokrasi rüzgârı estirerek Kürtlerin özgürlük programını da bu bütün içinde icra etme siyaseti güdüldüyse, bu doğrudur. Geç de olsa doğruya ulaşmadır.

Evrensel: 'Etnik optikten bakan bir yapılanma ve bölgeleşme doğru değil' diyorsunuz. Hangi kaygıyla bunu söylüyorsunuz?

Mustafa Sönmez: Bölgede etnik odaklı bir farklı söylem, dil aktivite içine girmek kafaları karıştırır. Mesela Demir Çelik'in açıklamalarına baktığınızda "özerk Kürdistan" diyor. Özerk Kürdistan olmaz. Kürdistan dediğiniz zaman orda bir coğrafya tarif ediyorsunuz, o zaman o illerin hangisi olduğunun da adını koyacaksınız. O illerin adını nasıl koydunuz, neye göre koydunuz? Kürtler var orda diye koyabilir misiniz? Kürtler, hepimiz biliyoruz ki bu coğrafyanın her yerinde varlar, 3 milyon İstanbul'da var vs. Bu realiteden dolayı zaten bağımsız bir Kürt devleti kurmanın doğru bir fikir olmadığı noktasına gelmedi mi PKK. Hâlâ "bu bölge Kürdistan'dır" vs. gibi bir tarif yaptığınızda, bir kere bu bir Türkiyeli siyaseti olma iddiasını sabote ediyor. Yani insanların dönüp demokratik özerklik esaslı bir Türkiye fikrine yaklaştığı bir sırada, siz "özerk Kürdistan" dediğiniz zaman, "bakın siz ayrımcılık yapıyorsunuz, yine Kürt milliyetçiliği yapıyorsunuz" diye bu hemen sabote ediyor ana fikri. Yani Kürtlerin özgürlük mücadelesini bölgeyle ifade etmeye gerek yok.

Evrensel: Dolayısıyla böyle ifadelerden arındırıldığında, Türkiye toplumunun demokratik özerklik fikrine kazanılması daha mı kolay olacak?

Mustafa Sönmez: Kesinlikle. Ben kendi pratiğimden biliyorum. Ne zaman demokratik özerklikle ilgili bir tartışma içine girsem, bırakın sıradan insanları, çok toplantıda bilim insanlarının hemen gard aldığına şahit oldum ve her defasında bunun etnik mülahazadan son derece bağımsız bir proje olarak alınması gerektiğini ve daha akılcı düşünen Kürt siyasetçilerinin de böyle baktıklarını ısrarla belirtmek durumunda kalıyorum. Ki bunu yapmak gerekiyor. Yani demokratik özerkliği Kürt meselesine çözümün ana kilidi olarak takdim etmeye gerek yok. Kürt özgürlük mücadelesi koskocaman bir demokratikleşme kataloğunun önemli bir fasikülüdür. Ama başka fasiküller de vardır. Bunların hepsi için mücadele verilmesi gerekir. Kürt özgürlük mücadelesi de buna yedirilmiş olarak ve bütün Türkiye genelinde üstelik Kürt diye ifade etmeye de gerek yok. Bütün kimlikler, kadın kimliği, Alevi kimliği, Kürt kimliği, Süryani kimliği, yani genel başlığın altında bunu konuşup, yeri geldiğinde belki detaylandırmak. Bu işin hayat bulmasını, pratikte ilerlemesini istiyorsak, bu dile bence çok dikkat etmek lazım.

Evrensel: Yolsuzluklar ile ilgili fezlekeler eğer son dakika değişikliği olmazsa, bugün mecliste görüşülecek. Ama bu pek ilgi görmüyor gibi. Sizce, yolsuzluk ve rüşvet operasyonunun önemli ayaklarından biri olan TOKİ yolsuzluğu dosyasının 'delil yok' gerekçesiyle kapatılması, fezlekelerin de bir şekilde sumen altı edileceği yargısını kuvvetlendirmiş mi oldu?

Mustafa Sönmez: Tek tek görüşülmesi gerekirken, fezlekelerin dördünü aynı başlıkta toplaması, bir toptancı savsaklama hevesi ve niyeti olduğunu gösteriyor zaten. TOKİ eski başkanı Erdoğan Bayraktar'ın odağında olduğu dosyanın güdümlü yargıca kapatılması tam bir skandal. Ortada tapeler var. Ağaoğlu, "patronla hallettim, TÜGEV'e arsa bağışladım" diyor. Zorlu için Bayraktar ne kadar usulsüz iş yapıldığını yakınarak söylüyor. Dahası NTV'de Başbakan'ı istifaya çağırdı. Bu kadar mızrağı hangi çuvala sığdıracaklar? Ne olursa olsun o kürsüye fezlekelerin gelmesi önemli. Elbette göz boyamak isteyecekler. "Görüştük bir şey çıkmadı" deyip yasak savacaklar. Ancak direnilmeli, sürekli gündemde tutulmalı. O tapelerde sadece bakanlar

değil, Başbakan ve oğluna isnat edilen suçlar da var. Onların hiçbiri henüz yargıya intikal etmedi. Bunları unutturmamak lazım... Unutturmamak için de yenileri geliyor. Bakın BMC firmasının ihalesi yapıldı. Tek kişi giriyor ihaleye. Kimdir o? Ethem Sancak. Akşam gazetesini ve Sky Türk grubunu almış olan Sancak, AKP'nin en kilit adamlarından biri. Kakara kikiri, gayet laubali bir ihale yapıldı ve Sancak'a verildi. Tayyip Erdoğan'ın onayı olmadan o ihale olur mu? Ve tek kişilik bir ihale olur mu? Çarkları işliyor. Bunu herkesin de gözünün içine sokuyorlar. Bunu teşhir etmek lazım!

Evrensel: Başbakan'ın Taksim yasağını ve iktidar yanlısı yorumcuların, 'sendikacıların Taksim çağrısı destek bulmadı, Gezi ruhu ölmüştür' vs. yorumlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Mustafa Sönmez: 1 Mayıs tamamen Başbakan'ın prodüksiyonu. Türkiye'deki 250 bin polisin 50 bininin bu işe yığılmasını, Tayyip Erdoğan'ın Taksim ve Gezi korkusu diye okumak lazım. Tayyip Erdoğan, parlamento muhalefetinden ziyade, sokak muhalefetinden korkuyor ve esas kendisini yıpratanın bu olduğunu görüyor. Dolayısıyla sokaktan gelen her tür basınca karşı çok daha duyarlı ve sokak basıncının aslında parlamentoyu da harekete geçirdiğini görüyor. Yani 1 Mayıs günü CHP'nin belki tarihinde olmadık ölçüde Beşiktaş'ta direnmesi, tek tek CHP milletvekillerinin polisle çatışmaları işte bir sokak muhalefetinin sonucudur aslında. Bence sokak kendisini yine ispatlamıştır, boyun eğmemiştir. Erdoğan'ın gösterdiği yere gitmemiştir, "Taksim" diye direnmiştir ve gayet de tarihe geçecek, anlı şanlı mücadele sergilemiştir. Katılım meselesi çok tali bir meseledir. İnsanlar karşı yakadan gelemediler, evlerinden çıkamadılar, hâlâ sokaklar caddeler bariyer dolu. Nasıl bir korku içinde oldukları çok ortada. Tayyip Erdoğan, sokak muhalefetinden ve bagajından korkuyor. Bagajı cesetlerle dolu. Bunu en fazla sorgulayacak olan sokak olacak. Dolayısıyla bu uykularını kaçırıyor ve bu hep olacak.

Evrensel: Başbakan, cumhurbaşkanlığı ve genel seçimler sürecini de baskıyı arttırarak mı yürütecek?

Mustafa Sönmez: Evet. Cumhurbaşkanlığı seçimi arifesinde de yine sokakla karşı karşıya gelmekten ödü kopacak. Aynı tutumu

izleyecek ama bunların hiçbiri yüz yüze olduğu hukuksuzluğu, yargı kaçkını olduğunu önlemiyor. Bunlar bagajında duruyor. Yargı önüne çıkmadıkça, bütün bu hukuksuzlukların hesabını vermedikçe Tayyip Erdoğan ne içerde, ne dışarıda itibar görmeyecek. Dışarıda kaybettiği itibar her geçen gün artıyor. Yani Almanya Cumhurbaşkanı geliyor, ona ettiği laflar birden Avrupa'da yankılanıyor. İşte en son Freedom House basın özgürlüğünde Türkiye'yi küme düşürerek, kara listelere aldı. Bunlarla Türkiye gibi bir ülke baş edemez.

Evrensel: Başbakan'ın seçimlere ayarlı olarak önümüzdeki günlerde Alevilere statü, Ruhban okulunun açılması, İsrail'le normalleşme, liberallerle buluşma gibi 'şaşırtıcı açılımlar'da bulunacağı söyleniyor. Sizce bu hamleler, yönetmeyi sürdürebilmek ve dış baskıları azaltmak için mi?

Mustafa Sönmez: Tayyip Erdoğan'ın her tür adımını içeriye dönük olarak okuyun. Dışarı talidir.

Evrensel: Buna Ermeni halkına taziye de dâhil mi?

Mustafa Sönmez: Dâhil. Dışarıya sadece bir vitrin düzme var. Ama Erdoğan'ın çok kırılmış, dökülmüş, dağılmış bir vitrini var. Bunu kolay kolay kozmetik adımlarla telafi edemez. İçerde Alevilerin oyuna heves ediyor ama sonra da kalkıp "ateist Aleviler" gibi laflar ediyor. Keza, Kürtlerle ilgili bence son derece samimiyetsiz bir sürecin içinde. Bütün hesapları iç kamuoyuna, içerdeki seçmene ve oya, tahvile dönüktür. Dış dünyayı fazla dert etmiyor. İçerden onay ve destek gördükçe, dışarının bunu kabullenmek durumunda kalacağını hesap ediyor. Ve içerden aldığı her oy, onun için bir canlı kalkan işlevi görmekte. Dolayısıyla bunu her şeyin önünde tutuyor.

Gezi ile Başladı, Gezi ile Sürüyor...*

Neoliberal sömürüyü politik gericilikle sentezleyen AKP rejiminin düşüşü, Gezi ile başladı ve o günden bu yana sürüyor. Kimileri, "Daha 30 Mart'ta yüzde 43 oy almadı mı AKP, ne düşüşü?" diye itiraz edebilir, ama grafik eğrisine zaman serisini genişleterek, kadrajı büyüterek bakarsanız gerçeği daha iyi görebilirsiniz.

İniştedir RTE'nin AKP'si. Hem de gerçekten Gezi ayaklanması ile başlayan bir süreçte sürekli kan kaybındadır. Bunu, bizzat RTE'nin ruh halini bir film şeridi gibi, Gezi öncesi ve Gezi sonrası diye göz önüne alırsanız, görürsünüz.

Gezi'nin üstünden 1 yıl geçti ve şimdiye kadar, içeride ve dışarıda hatırı sayılır bir külliyat oluştu. Yazılı-görsel, edebi, bilimsel bir dizi kitap, makale, öykü, şiir, şarkı, türkü, müzik, tiyatro... Dünyada günlerce gündem oldu, analiz konusu oldu. Daha da olacak. Çünkü Gezi bir diktatörlüğe gidişe başkaldırı olmakla kalmadı, çok farklı sınıftan, kimlikten, cinsten, dinden insanların sadece insanlık kodları ile bir araya nasıl gelebileceğini, vahşi polis şiddetine rağmen nasıl direneceğini, Anayasal toplantı, gösteri, protesto yürüyüşü hakkını yüz binlerle nasıl kullanabileceğini gösterdi dosta düşmana.

Bütün bunları icra ederken izlenen yol, yöntem, yatay ilişkiler, tolerans, empati, doğrudan demokrasi deneyimleri ve bunun Gezi'den alınıp mahallelere, işyerlerine, okullara, diğer kentlere, köylere kadar

* 31.05.2014 Sözcü Gazetesi

taşınmasıydı muhteşem olan. 30 Mart 2014 yerel seçimlerine hâkim olan 17 ve 25 Aralık yolsuzluk dosyaları olmasaydı, bu yeni, doğrudan demokrasiyi seçim konjonktüründe konuşmak, köhne neoliberal belediyeciliğe karşı, alternatif halkçı yerel yönetim modelleri geliştirme tartışmalarında zenginleştirmek, derinleştirmek daha çok mümkün olacaktı belki de. Ama kaçınılmaz olarak süreçte rüşvet ve yolsuzluklar, tema olarak öne geçti.

Gezi ve devamındaki ayaklanmada bir araya gelenler, ya da çok geniş bir sınıfsal ve kimlik yelpazesinden oluşan Geziciler, AKP rejiminin ötekileştirip dışladıklarının bir toplu fotoğrafı, profiliydi aynı zamanda. Orada, kent hakkını, ağaç, meydan hakkını korumak için direnen bilinçli kentli de vardı, Alevi, Kürt kimliğini özgürce yaşamak ve bunun AKP rejimince daraltılmasından şikayetçi olan da... Orada, güdülmekten, hükmedilmekten hazzetmeyen, geleceği ile ilgili iş-aş endişesi olan gençler de vardı, toplu sözleşme, grev hakkını kullanamayan işçiler de. Ben de çapulcuyum diyen, hukuk devletinin ilgasından endişeli TÜSİAD eski başkanı Cem Boyner de oradaydı, AKP rejiminin dışladığı ya da biada zorladığı bir dizi burjuva da...

İkinci sınıf muamelesi gören kadınlar, kadın örgütlülükleriyle oradaydılar, kimlikleri aşağılanan, baskı gören, homoseksüeller, biseksüeller, translar da gökkuşağı bayraklarıyla oradaydılar... Rejim tarafından imam-hatiplileştirilmek istenenler de oradaydı, içkisine, sigarasına karışılmasına isyan eden de... AKP'nin Müslümanlık istismarına anti-kapitalist söylemleriyle karşı duran dindarlar, tribünde polis şiddetine maruz kalan Fenerlisi, Beşiktaşlısı, Galatasaraylısı, Trabzonsporlusu ile taraftar grupları Gezi'deydi...

Cumhuriyet değerlerinin adım adım yok edilmesinden rahatsız Kemalistler, Kürt kimliğinin tanınması ve demokratikleşme beklentilerini istismar eden AKP'ye karşı direnen Kürt gençlerle aynı karede buluşabiliyorlardı. Böyle fotoğraflara sık sık rastlanıyordu Gezi'de.

RTE AKP'sinin bu kadar farklı ve zengin bir toplumsal formasyonu nasıl kendi dar Türk-Sünni Müslüman kimlik cenderesine sıkıştırmaya çalıştığı, Gezi patlamasıyla ortaya çıktı. Ve yine ortaya çıktı ki, bu

toplum, böyle bir deli gömleğini asla ve asla giymeyecek. Bu, Gezi ile deklare edildi ve sonrası hep bu direnişin sürmekte olan halidir. O günden bu yana direniş bitmedi, sürüyor ve sürecek... Kaybedilen gençlerine, çocuklarına, sakat bırakılan onlarca insanına rağmen direniş hep diri, hep ayakta.

Gezi, sinmiş, korkmuş, korkutulmuş, teslim alınmış, hile ve desise ile Silivri zindanlarına tıkılmışlar için umut oldu. Umudunu yitirenlere umut oldu. Çürümüş medyayı deşifre etti, hesaplaşmaya zorladı. Tutulmuş dilleri çözdü, konuşur kıldı. Hepsinden önemlisi Gezi, RTE'nin kimyasını bozdu. Kendisini ve çevresini dokunulmaz, karşı konulmaz, itiraz edilmez, isyan edilemez, baş kaldırılmaz sanan RTE'nin, fena halde karizmasını çizen derin bir kılıç yarası oldu. O kılıç yarasının sızısıyla yatıp kalkıyor RTE. O günden beri ve hiçbir şeyin artık eskisi gibi olmadığı, her şeyin her geçen gün kendisinin aleyhine geliştiğini fark ediyor. Gezi'den bu yana toplumu daha da kutuplaştırması, kendi kitlesinden kendisine bir canlı kalkan örmeye çabalaması hep bu korkulardan... Ama korkunun ecele faydası yok. İniş bir yıl önce başladı ve sürüyor, ine-çıka, düşe-kalka, döğüşe döğüşe yürüyor Gezi...

Demokratik Özerklik ve HDP*

Cumhurbaşkanlığı yarışına RTE ve CHP-MHP ortak adayı olarak Ekmelettin İhsanoğlu'nun yanında HDP'nin adayı olarak Selahattin Demirtaş'ın çıkması, yarışa farklı bir boyut kattı. Kamuoyu, iyi-kötü, ne söyledikleri ve söyleyeceklerini az çok kestirdikleri iki adayın dışında, fırsat tanındıkça, bir üçüncü adayın söylediklerini de dinleme olanağı buluyorlar.

"Üçüncü" aday Demirtaş'ın Kürt siyasi hareketinin lider kadrosundan biri olması, kimilerince Cumhurbaşkanlığına aday olmuş bir "Kürtçü"nün söyleyebileceklerinden öte bir şey değildir. Ancak, "ayrılıkçı-bölücü" olarak nitelenen bir hareketin Cumhurun başkanlığına, yani ülke bütünlüğünü kabullenmek demek olan Türkiye Cumhuriyet'inin tepe sorumluluğuna talip olması, kendi başına ezber bozucu oldu.

Köşk için "Üçüncü aday"ın, hem de Kürt siyasi hareketinden çıkmasını, taktik bir hamle, takiye sayanlar olabilir, "Bu platformu sadece kullanıyorlar, sonunda bir ayrılıkçı hareket gibi davranacaklardır", diyenler var, hatta sayıca da çoklar... Ama bu platformda aday olarak kürsüde halka söylenmiş sözler, açıklamalar önemlidir; kayıtlara geçer ve bağlayıcıdır. O nedenle, Demirtaş'ın bu seçimde alacağı oy oranından çok, kürsüde söyledikleri daha önemli ve anlamlıdır.

Demokratik özerklik...

* 25.07.2014 Sözcü Gazetesi

"Üçüncü aday" olarak Demirtaş'ın kürsüden, fırsat verildiği ölçüde TV mikrofonlarından ve gazete sayfalarından halka ilettikleri, İhsanoğlu'nun eleştiri ve önermeleriyle yer yer çakışsa da, onda olmayan başka şeyleri de içeriyor. AKP rejiminin hukuk tanımazlığı, despotluğu, içeride ve dışarıda toplumu kutuplaştıran, yoksullaştıran, ötekileştiren icraatını iki aday da dile getiriyor kendi meşreplerine uygun olarak... Demirtaş, bunlardan farklı olarak farklı bir Türkiye yönetim modelini de dile getiriyor: Demokratik özerklik...

Kamuoyuna daha çok Kürt siyasi hareketinin bir projesi olarak takdim edilen demokratik özerklik, özünde bir "devrim" önerisi değil, bir "reform". Yani uygulandığında, yaşadığımız rejimdeki mülk ilişkilerini, sınıf ilişkilerini kökten değiştirecek bir uygulama değil; üyesi olmaya çalıştığımız Avrupa Birliği'nin birçok ülkesinde uygulanan bir model. Tek bir şablonu olmayan, her ülkenin kendi kimyasına uygun olarak şekillenen bir yapılanma... Ana prensibi, "merkez"de birikmiş, o anlamda toplumdan çekilip alınmış yetki ve sorumlulukları, merkezden "yerel" yapılara aktarmak, merkez ile yerel arasında daha dengeli, daha demokratik ve söz söyleme konusunda daha adil bir yapısal dönüşümü gerçekleştirmek...

Bunun özellikle Türkiye için ne kadar gerekli hale geldiğini AKP rejiminin acı bilançosundan görmek gerekiyor. AKP, iktidar oluşundan itibaren yasama ve yürütmede sağladığı hâkimiyete, yargıyı da eklemenin peşinde oldu. Kendi kontrolünün dışında kalacağı ve ayak bağı olacağı endişesiyle ordu, üniversite, kamu medyası... ne varsa hepsini kendisine bağımlı hale getirdi, komploları da içeren bir dizi operasyonla, tasfiyelere gitti. Sayıştay'ı işlemez hale getirip bütçeyi denetim dışına çıkardı. Yerel yönetimlere önem veriyormuş gibi yapıp onları iyice güdükleştirdi. Kamu harcamalarının yüzde 10'unu ancak kullanabilen bir yerel yönetim yapısı var Türkiye'nin. Yetmezmiş gibi, büyük kent rantlarını sorunsuz kullanmak ve kişisel tasarruflara geçirmek için, belediyelerin imar yetkilerini merkezde kurduğu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na devretti. RTE'nin böyle otoriter bir yapılanmaya tüy dikecek nihai hedefi, Köşk'e çıkması halinde Başkanlık sistemine geçerek otoriterliği perçinlemek...

Türkiye, çok kimlikli, çok kültürlü ve nüfusu 77 milyona ulaşan, eşitsizlikleri her anlamda büyük bir ülke. 81 il biçiminde yönetilen ülkenin her coğrafyasının biri diğerini ilgilendirmeyecek farklı sorunları var. Bunların tümüne merkezden Ankara'dan karar vermek, akıl kârı değil. Bu illerin sorunlarını aynı şablonlar içinde çözüyormuş gibi yapmak zaman kaybı. Hepsinden önemlisi, kitlelerin katılımını beş yılda yapılan bir sandık oylamasına indirgemek, bunun adına da demokrasi demek gülünç, ayıp. Demirtaş'ın da bu yarış vesilesi ile dile getirdiği gibi, 81 ili, 20-25 civarında bölgede kümelemek, sonra da Ankara'nın, merkez'in yetki ve sorumluluklarını demokratik seçimlerle oluşacak bu bölge yönetimlerine aktarmak daha demokratik. Bu kümelere, bölgelere, bölgedeki sorunların çözümü konusunda kendi bölge meclisleri ile çözüm üretme "özerkliğini" tanımak, daha doğru. Ne tür yetkiler? Bunlar bir Anayasa değişikliği ile belirlenir. Merkezin, savunmadan dış politikaya, maliyeden makro ekonomiye yetkileri alıkonulur, ama yerele aktarımı mümkün ne alan varsa, onların da bölge yönetimlerince kullanılacağı ifade edilir. Amerika yeniden keşfedilmeyecektir. Farklı kimlik ve renkleri olan ülkelerin Anayasalarını incelemek, bir model üretmek için yeterli olacaktır.

Anlaşılacağı gibi, özü sosyal demokrat, CHP'nin de kimyasına uyan, benimseyebileceği bir idari reform, bir demokratikleşme projesidir bu. Ancak, projeyi gündeme taşıyan Kürt siyaseti olduğu için ve Kürt siyasetinin içinde de bir dizi kafa karışıklığı olduğu için, projeye bölücülük yaftası yapıştırıp reddetme, fitne-fesat projesi olarak görme eğilimi daha ağır basıyor. Kürt siyaseti, bu algıdan şikâyetçi olmakla beraber, sorumludur. Çünkü hâlâ, adı geçen bölgelerin tanımı söz konusu olduğunda Kürt özerk bölgesi diye söze başlayanlar var. Yanı sıra, Güneydoğu'da HDP dışında ayrı bir "bölge partisi" kurma çabaları da bu algıya çanak tutmaktadır. Oysa bölgesel özerklik, sadece Kürtlerin özgürlük hedefleri için düşünülmüş bir proje olarak alınırsa baştan kaybeder. Kürtlerin mağduriyetleri kadar bu ülkede Alevilerin kimlik, Doğu Karadeniz'in geçim ve çevre, Orta Anadolu'nun iş-aş, İstanbul'un yağmalanma, İzmir'in dışlanma mağduriyetleri de vardır ve demokratik özerklik sadece

kimlik ile ilgili değil, sınıfsal farklılıklardan, adaletsiz bölüşümden, yağmadan, barbarlıktan kaynaklanan mağduriyetleri de azaltmayı hedefleyen bir proje olmalı. Etnik temelde bir bölge tanımına hiç girmemeli, özellikle de Kürtlerin yarısının ülkenin Batı illerinde yaşadığı gerçeğini akılda tutarak...

Netleşemeyen Kürt Siyaseti ve Özerklik...*

Geçtiğimiz hafta Kürt siyasetinin çeşitli kurum ve kuruluşlarınca Diyarbakır'da (Amed) yapılan çalıştaydan medyaya yansıyan bazı demeç ve mesajlar bir kez daha Kürt siyasetinde "netleşememe" sorununu gündeme çıkardı. AKP'nin neoliberal-faşizan ikliminde hem de bu bütünün içinde kalarak "komünal ekonomiler" inşa etmekten, "siyasi özerkliğin yanında mali özerklik" talep etmeye varan bir dizi kakafonik talepler, söylemler duyduk yine...

Kürt özgürlük hareketi, Türkiye'nin demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin önemli bir bileşenidir. Hareketin, strateji ve mücadele hedefleri konusunda net olması, önermelerini doğru sorgulayıp enerjisini doğru kullanması konularında uyarılarda bulunmak bir sorumluluktan öte görevdir. Kürt hevallerimizin de bugüne kadar yaptıkları gibi, eleştirilerimizi sağduyu ve soğukkanlılıkla değerlendirmelerini bekleriz.

Kürt siyasetinin sürekli bir kafa karışıklığı içinde görüntü vermesinin temel nedeni, iki farklı stratejinin hedef ve araçlarını birbirinin içine geçirmelerinden kaynaklanmaktadır. Amaca ulaşmak için seçilen araçların, amaçla uyumlu olması gerekir. Alet çantasındaki aletlerle neyi düzeltmeye çalıştığınız önemlidir. İngiliz anahtarıyla televizyon onaramazsınız. Kürt siyasetinde eğer strateji, Kürtlerin Türkiye'den koparak ayrı bir devlet kurmalarıysa, bunun hedefle beraber araçları da farklı olacaktır. Bu, Kürt ulusunun kendi kaderini

* 15.09.2014 BirGün Gazetesi

belirleme hakkıdır. Eğer böyle bir stratejik hedefiniz varsa, ona göre Kürdistan sınırlarınız da bellidir, ayrıldıktan sonra nasıl bir üretim ve siyasi ilişkiler kuracağınız da. Kürdistan'da, resmi dili Kürtçe olan, yönetim organları seçimlerle işbaşına gelen, halkın yönettiği, üstelik anti-kapitalist, komünal bir üretim biçimine dayanan bir sistem kurmak istiyoruz, dersiniz ve bu hedefinize uygun yeni bir toplumsal sistem tahayyül edip uygulamaya geçirirsiniz. Bu birinci seçimdir ve amacıyla araçları tutarlı olmalıdır.

İkinci seçim, Türkiye bütünlüğü içinde Kürt kimliğini özgürce yaşayarak Türkiye'nin demokratikleşmesine katkıda bulunmak stratejisidir. Bu seçeneğin de stratejik hedefleri ve araçları farklıdır. İkili bir hedef söz konusudur burada. Birincisi, Kürt kimliğini Türkiye bütünlüğü içinde özgürce yaşamak, ana dil önündeki engellerin kaldırılması, Kürt tarihi ve kültürünün ihyası gibi hedefler programın önemli bir alt başlığıdır. Bu seçimin diğer alt başlığı ise Kürt olmayan diğer demokrat-devrimci unsurlarla Türkiye'nin bütünü için geçerli bir demokratikleşme mücadelesi sürdürmektir. Kürt olmayan kimliklerle tüm kültürler, renkler ve kimliklerin özgürce bir arada yaşaması için birlikte mücadele etme ve daha özgür, daha paylaşımcı, daha demokratik bir Türkiye'nin inşası için emek sınıflarına dayalı bir örgütlenmeyle birlikte mücadele etmektir. Tüm ülkeye şamil demokratik özerk bölgeler türü bir idari reform da bu seçimin bir ögesidir, bu bölgelerin mali yönden yetkilerle donatılmaları vs. de...

Yukarıda kabaca tanımlanan iki makro hedef ve farklı araçları kullanma, Türkiye pratiğinde tam bir kafa karışıklığı, algı keşmekeşi içinde yaşana gelmektedir. Bilindiği gibi PKK hareketi, kurucusu Abdullah Öcalan tarafından 1990'ların sonlarına kadar "ayrılma", bağımsız bir Kürt devleti kurma stratejisine sahipti ve bunu silahlı mücadeleyi esas alan bir siyasi hatta götürüyordu.

Bugün Kürt siyasetinin "resmi tarih"inin de kabul ettiği gibi, 1990'ların sonlarında bu stratejiden vazgeçildi. Bağımsız devlet kurma fikrinin dünya ve yurt gerçekleriyle uyuşmadığı saptamasından hareketle, Türkiye bütünlüğü içinde Kürtlerin özgürleşmesini sağlamak esaslı bir stratejiye doğru ilerlendi. Bu radikal bir kopuştu.

Dolayısıyla birinci -ayrılma- stratejinin hedef, mücadele araçları ve öngördüğü hayat modelinden vazgeçip ikincisine ait hedeflere, mücadele yöntemlerine ve pratiğin gerçekleştirilmesine yönelme tercihidir artık söz konusu olan.

Burada da parçası olmayı kabul ettiğiniz bütünü iyi anlamak ve kendinizle beraber bütünü dönüştürmek için kimlerle, ne için mücadele etmeniz gerektiğini yeniden tanımlamak gerekir. Parçası olmayı kabul ettiğiniz bütünün Anayasa'sını dönüştürmeyi hedeflemeden, parça olarak kendinize Anayasa (statü) yazamazsınız. Bütünün üretim ilişkilerini eleştiren, dönüştürücü bir vizyon geliştirmeden, kendi parçanızda yeni (anti-kapitalist) üretim modellerini asli üretim biçimleri durumuna getiremezsiniz. Kürt nüfusun yarı yarıya ülkenin Doğu'sunda ve Batı'sında ikamet ettiği bir gerçeklik karşısında belli illerin toplandığı coğrafyayı Kürdistan diye nitelemek, ancak bir kimliğe saygının gereği tarihsel-kültürel bir gerekçeye dayanabilir, ama bunu aşarak bir gerçeklik için bu tanımı siyasi motifle kullanır ve demografisi altüst olmuş bir iller topluluğu için "Kürdistan'a özerklik" talebini ortaya çıkarsanız, yine amaç-araç tutarsızlığına, keşmekeşine düşersiniz.

Birkaç kez yazarak ve konuşarak ifade ettim, tekrarlayayım; Demokratik özerklik, "etnik" kıstasla örülecek bir proje değildir. 81 Türkiye ilini 20-25 kümede toplayarak bölgeleştirme ve onları daha çok yerele tanınmış yetki ve kaynakla yönetilen idari birimler olarak reforme etme doğru bir taleptir ve tüm Türkiye'ye gereklidir, demokratikleşme açısından, kimliklerle ilgili sorunları yerelde çözme açısından, dengeli gelişme ve anti-otoriterlik, katılımı çoğaltma vb açılarından... Ama o bölge tanımlarını "etnik" temelde yapmaya kalkmak, yine amaç ile aracın uyuşmazlığını ve onun anomalilerini üretecektir.

Kürt kimliğinin özgürce yaşanması, ana dilde eğitim ve kültürü geliştirme, hakikatleri soruşturma ve hesap sorma, Öcalan'ı da kapsayan bir siyasi af... Bütün bu taleplerin "bölgesel özerklik, mali özerklik" vb. ile mekân, coğrafya ile ilgili olmadığı, ülkenin İstanbul'undan Hakkâri'sine, tüm illerinde yaşayan tüm Kürtlere ait talepler olduğu açıktır. Bu mücadeleyi asli olarak elbette Kürtler yürütecektir ama bu

haklı taleplere omuz vermek en az Kürtler kadar onlarla dayanışan tüm demokratların, sosyalistlerin görevi gereğidir.

Özetle, "coğrafya" faktörü, demokratik özerklik esaslı talepler, Kürt özgürlük mücadelesini tanımlayan asli elemanlar olmaktan çok, tüm Türkiye halklarının, demokrasi mücadelesi sürdürenlerin, hatta CHP'lilerin bile programında yer alması beklenen taleplerdir. Çünkü sonuçta yerelden yönetmek, bir üretim biçimi ilişkisini altüst etmek değildir, örneği kapitalist Avrupa ülkelerinde görüldüğü üzere, burjuva demokratik hak ve özgürlüklere sahip olmanın, genişletmenin araçlarıdır son tahlilde ve İstanbul'a da gereklidir, İzmir'e de, Antalya'ya, Trabzon'a da...

Amaçları ve ona ulaşmak için gerekli araçları netleştirmeden atılmış adımlarla uğranılmış kayıpları en azda tutmanın yolu, sabırlı, bilime dayalı bir sorgulamayı, muhasebeyi gerekli kılıyor.

Seçim ve Sonrasında da Gezi Ruhu...*

7 Haziran seçimlerinin sonuçları netleştikten sonra kime rastladıysam yüzünde bir gülümseme, bir muzaffer eda, bir rahatlama... "Tıpkı Gezi'deki gibi... O direnişin hazzı, güven duygusu yaşadıklarım"... Siz de şahit olmuşsunuzdur, bu ve benzeri ifadelere... Bu ortak duygu neyin nesi? Gezi ruhu ile 7 Haziran'a gidişin ve Ak Faşizmi durdurmanın duygusu. Gezi, bir siyasal kültür yarattı ve artık her başkaldırıda, her mücadelede, her toplumsal sınavda, "Gezi'deki gibi davranmak, örgütlenmek, dil geliştirmek, paylaşmak, dayanışmak" var. Seçim hile-hurdasına karşı örgütlenen "oy ve sonrası" bir Gezi prodüksiyonudur ve tıpkı Gezi'deki gibi örgütlenerek, katarak ve muhteşem bir orkestrasyonla sandık hilebazlarını felç etmiştir.

Peki şimdi?... Ak faşizmi durdurmak yetmiyor, bundan sonrasında Gezi ruhuyla nasıl davranılacak ve Başkanlık hevesi kursağında kalan ama müebbet hapis istemiyle yargılanmamak için yeni hamleler deneyecek RTE'nin ve çevresinin oyun planlarını boşa çıkarmak için yine Gezi ruhuyla seçim sonrasına müdahil olmak gerekiyor.

RTE'nin deneyeceği oyun planlarını boşa çıkarmak gerekiyor. AKP'ye önce CHP'yi, olmadı MHP'yi ortak yapıp uğradığı bozgunu toplamak, peşinde oldukları oyunlardan biri. Ya da kaos yaratıp oradan erken seçim isteyip yine devlet imkanlarını tepe tepe kullanarak, Anayasa ihlallerine yenilerini ekleyerek sandıktan daha güçlü çıkmak için her şeyi göze almak...

* 13.06.2015 BirGün Gazetesi

MHP, AKP ile ortaklığa gider mi, bilemeyiz ve etki edemeyiz de... Ama CHP, koalisyon ortaklığına karşı uyarılmalı, dahası böyle bir kirli oyundan alıkonulmalı.

Gezi bileşenlerinden önemli bir kısmı aktif ya da pasif CHP'liydi. O CHP'lilerden en az 1 milyonu, Ak faşizmi devirmek için "emaneten" HDP'ye oy verdi. Bu karara CHP karşı çıkmadı, sadece saygı gösterdi. Bu tercihi kullananlar, sadece Kaçak Saray'dakinin oyununu bozmak için yapmadılar bunu... Bunu yapanlar tam da Gezi ruhuna sahip olanların beklentileriyle, halkların kardeşliği, barış ve özgür bir Türkiye'yi birlikte tesis edebilecekleri bir parti olarak HDP'ye güven duyduklarını da ifade etmiş oldular. CHP'nin yüzde 25'i ile HDP'nin yüzde 13'ü, yüzde 38 ediyor. Hatırlayın; sadece ve sadece yüzde 41 idi 1977'de zirve yapmış sol oylar... O günden bugüne en yüksek orana ulaşmış bulunuyor özgürlükçü, muhalif oylar. Bunun, RTE'nin hortlama malzemesi yapılmasına nasıl izin verilebilir?

Yaşanılmış 13 yılda AKP'nin nasıl bir rejim kurduğunu anımsamadan, sanki 1980'lerin,1990'ların siyasi ikliminde koalisyon hesapları yapar gibi formül arayışları ya da pazarlıklara girenler var. Unutulan en temel şey şu: AKP, artık bir partinin değil, bir rejimin adı. Devlet, bir parti devleti... Yasama-yürütme-yargı bağımsız erkler değil; Kaçak Saray'dakine tabi kılınmış organlar... Teklif edilen bir parti ile koalisyon değil, bir rejime payanda olmak... CHP'lilere, ısrarla CHP'nin 5 Haziran'da açıkladığı "AKP'nin Otoriterleşmesi" raporunu okumalarını öneriyorum. Parti yayını. Önsözü Kılıçdaroğlu yazmış, Başkanvekili Sencer Ayata koordinasyonunda yazılmış ve tespitler, özellikle bugünün koalisyon müzakerelerinde avuç içine yazılsın. Rapor şu tespiti yapıyor: "Türkiye'de demokrasiye yönelik "askeri vesayet" tehdidi ortadan kalkarken, sivil ve popüler niteliği ağır basan bir otoriter rejim, siyaseti, ekonomiyi ve toplumu tüm yoğunluğu ile etkisi altına almaktadır. Bürokraside yaşanan kadrolaşma ile parti ve devlet arasındaki ayrım ortadan kaldırılmış, yerine AKP'nin siyasal ve ekonomik amaçlarına hizmet eden bir "parti devlet" yapısı yerleştirilmiştir. Otoriter rejim, düşmanlaştırılmış kamplar üzerine inşa edilmektedir. Ekonomi, iktidar oligarşisinin sultası altına alınmıştır.

Baskıcı uygulamalar e-bilet girişiminden, gebelik testi yaptıran kadınların eşlerinin ve ebeveynlerinin aranarak durumdan haberdar edilmesine; TV dizilerinin hükümet görevlileri tarafından düzenlenmesinden, katledilen masum çocukların ailelerinin mitinglerde yuhalatılmasına kadar uzanmaktadır. Türkiye otoriter bir devlet tehlikesinin de ötesinde, adım adım "yarı-totaliter" bir rejime doğru sürüklenmektedir."

Tespit buysa, bu rejimin içine girerek, onun partneri olarak nasıl değişimler gerçekleştirebilirsiniz? Sizi içine alır ve sırtınıza basarak çöktüğü yerden kalkar, göremiyor musunuz? RTE'yi iktidarsızlaştırmadan, iktidar olamazsınız, bu kadar basit ve net! Bunun yolu da CHP'nin büyük güçlerin gazına gelmeden AKP'nin yanına değil, karşısına geçmesi, diğer muhalefet partileri ile bir ittifak yolu aramasıdır. Burada hem MHP, hem HDP, ortak olmuyorlarsa da demokratikleşme ve rejimi demonte edip çarpıklıklardan kurtarma ile sınırlı bir protokolle azınlık hükümeti olmaya talip olmalıdır CHP. Onlardan da dışarıdan destek istemelidir. Buna RTE'nin izin vermeyeceği söylenebilir. Sandıktan çıkan oylar onun izniyle mi çıktı? O'nu 3 gün evinden çıkamaz duruma getiren o oylar değil miydi? O oyların beklentisi, yine ona rağmen davranmayı gerektirmiyor mu?

Tarih, CHP'nin önüne böyle bir görev koymuş bulunuyor. Cesaretle ve toplumun Gezi ruhuna güvenerek, onu yeniden ve yeniden yükselterek bu inisiyatifi almak durumundadır CHP. Aksi durumda, AKP'nin payandası olmak anlamına gelen koalisyona girmesi halinde ya da hiçbir inisiyatif geliştirememesi halinde, kitleler önünde saygınlığı ve güvenirliği kalmayan ve kaçınılmaz olarak küçülmeye, parçalanmaya gidecek bir parti olacaktır. Gezi bileşenleri, tarihin bu kritik dönemecinde CHP'nin yanlışlarının karşısında, doğrularının arkasında olarak 2013 Haziran'ında başlattıkları, 2015 Haziran'ında yükselttikleri mücadeleyi, rejimi çökerterek sürdüreceklerdir:

Bu daha başlangıç, mücadeleye devam...

2. Bölüm:

CHP ve Kürt Sorunu

Kürt Sahnesinde Gecikmiş CHP*

CHP, Kürt sahnesine çıkıyor. Biraz gecikmiş olarak... Ama olsun, geç olmasın da varsın güç olsun... Kürt meselesinin çözümüne dönük Meclis bünyesinde "Toplumsal Mutabakat Komisyonu" kurulsun, ona bağlı olarak çalışacak bir de Meclis dışında "Akil İnsanlar Grubu" oluşturulsun, diye milletvekilleri Sezgin Tanrıkulu ve Faruk Loğoğlu Meclis Başkanı Cemil Çiçek'e bir öneri verdiler. Aynı çerçevede Kılıçdaroğlu, RTE'den randevu istedi. Karşılıklı atışmalardan sonra 6 Haziran Çarşamba günü buluşmaya karar verildi. Şimdi merak edilen şu; CHP önerisi iktidar partisinde karşılık bulacak mı? Tasarlanan kurulların oluşturulmasına yanaşacak mı?

"Güç bende artık!" diye her şeye muktedir havası basan RTE iktidarının Kürt sorununda son 1 yıldır izlediği güvenlikçi, şiddet yöntemi malum: KCK operasyonları sürüyor, gözaltılar, tutuklamalar dur durak bilmedi. 1 Haziran tarihli yazımda grafikleri verdim; Adalet Bakanlığı, "terör" tanımına soktuğu içeridekilerin sayısının 9 bine yaklaştığını bildiriyor. Bunların 6 bin dolayındakilerin KCK sanıkları olduğu tahmin ediliyor. Geri kalanlarının çoğu Ergenekon, Balyoz vb. dava sanıkları. Aynı istatistiklerden "içeridekilerin" yüzde 60'ının "tutuklu" olarak alıkonulduklarını anlıyoruz. Bunlar arasında Büşra Ersanlı, Deniz Zarakolu gibi bilim insanları, birçok gazeteci, yazar, belediye başkanı, seçilmiş parti yöneticileri, öğrenciler de var. AKP'nin Kürt siyasetine dönük siyasi kırımı bitmek bilmiyor.

* 06.06.2012 Cumhuriyet Gazetesi

CHP-AKP zirvesi, 5'i Kürt olmak üzere 8 milletvekilinin aylar, hatta bazıları yılları bulan tutukluluk ayıbı altında yapılacak. KCK davasından yargılanan Faysal Sarıyıldız, Selma Irmak, Kemal Aktaş, İbrahim Ayhan ve Gülser Yıldırım tutuklu milletvekilleri olarak tahliyelerini ve Meclis'teki görevlerini yapacakları günlere dönmeyi bekliyorlar. Bunlarla bitmiyor AKP iktidarının siyasi kırımı; Son saldırı da BDP'li milletvekilleri için hazırlanan fezlekeler. BDP Eşbaşkanları Selahattin Demirtaş ile Gültan Kışanak, milletvekilleri Emine Ayna, Nursel Aydoğan, Sabahat Tuncel, Ayla Akat Ata ile Bağımsız Milletvekilleri Ahmet Türk ve Aysel Tuğluk hakkında, "Terör örgütü KCK üyesi olmak" suçlamasıyla TCK'nın 314/2'nci maddesi uyarınca dokunulmazlıklarının kaldırılması için fezleke hazırlandı. Ayrıca, KCK davasında tutuklu bulunan BDP Şanlıurfa Milletvekili İbrahim Ayhan hakkında "Terör örgütü üyesi olmak" suçlamasıyla 10 yıla kadar da hapis cezası isteniyor. Özetle, AKP iktidarı, KCK operasyonları ile "Ova siyasetine" de alan bırakmıyor. Bunlar konuşulmadan bu "politik kıyım" yaklaşımına son verilmeden CHP-AKP zirvesinden elle tutulur ne çıkabilir ki?

CHP, Meclis Başkanlığına verdiği yazıda şöyle diyor: " Güvenlik eksenli politikaların Kürt meselesini çözemediği acı tecrübelerle aşikâr hale gelmiştir. Başka seçeneklerin hayata geçirilmesi, ertelenemeyecek bir ihtiyaç olarak önümüzde durmaktır. Bu bağlamda, siyasi alanın toplumsal barışı sağlayacak demokratik bir çözüm için yeniden düzenlenmesi ve yeni araçların devreye sokulması gerekmektedir." Tespit doğru. Gerisinde 30 binden fazla ölü bırakan bir çözümsüzlükte ısrar etmekten daha ahmakça ne olabilir? Ama sorun şu; AKP bu tespiti paylaşmakta mıdır?

Son 1 yılda tırmanan icraatı, "Güvenlik eksenli politika"da ısrarı gösteriyor. Hem de elle tutulur bir sonuç alamamış olmasına rağmen. O halde CHP'ye randevu verip dinlemeyi kabul etmiş görünmekle ne yapıyor RTE? Cevap zor değil. CHP'nin "çözümcü" hamlesine daha baştan hayır diyerek uzlaşmaz görünmek istemiyor. Ama çok değil, kısa bir süre içinde RTE'den CHP için duyacağımız söz, "Siz BDP gibi olmuşsunuz" olacaktır. Bu mesajın hedef kitlesi

de bilinmez değildir; RTE, daha çok MHP tabanına oynamakta, güvenlikçi-milliyetçi yaklaşımına o tabandan da takviye aramakta ve kısmen bulmaktadır.

Bütün bu olası umutsuz sonuçlara rağmen, CHP yönetimi geç de olsa Kürt sahnesine çıkmış ve doğru bir hamle yapmıştır. Çözümü güvenlikçi politikalarda değil, müzakerede, barışçı yaklaşımlarda aramak gerekir. CHP'nin hamlesini AKP ve devamında MHP karşılıksız bırakacak olurlarsa-bu ihtimal yüksektir- BDP, bu adıma bir adım atarak karşılık verebilmelidir. Bu iki parti, CHP önerisinde yer aldığı gibi, hem Meclis bünyesinde hem Meclis dışında çözüm grupları oluşturarak topluma barışçı çözümler üretilebileceğini gösterebilmeli, AKP'nin savaşçı dilinin dışında barışçı, müzakereci bir dilin mümkün olacağını göstermelidirler.

CHP de, BDP de, bunu yapabilecekken, bugüne kadar hiç yapmadılar. Hem CHP yönetimine hem BDP yönetimine bunu neden denemediklerini sorduğumda, müthiş bir iletişimsizlik olduğunu öğrendim. Ama neden? Soruma bugüne kadar hiçbir doyurucu yanıt bulamadım. Oysa bugüne kadar yapılmayanı yapmak mümkün ve gerekli. Bu sorumluluktan kaçmamalılar. En azından nerede birleşip nerede ayrıldıklarını iki partinin de seçmenleri bilmek durumunda. Bu saatten sonra hiç olmasa CHP ile BDP arasında, bugüne kadar gerçekleşmeyen buluşma gerçekleşmeli, CHP çıktığı sahneyi çözüm üretmeden terk etmemelidir. CHP, Kürt sorununda sahne almakla önemli bir adım atmıştır. Bu cesaretini, diğer konularda da sahne alarak sürdürmeli, gündeme sürüklenen değil, gündem belirleyen parti olmalıdır.

Ey CHP! Oslo'nun Nesi Yanlış?*

Kangren olmuş 30 yıllık Kürt sorununa iki tür yaklaşım var. Birincisi "güvenlikçi" diye bilinen ateş, kan, operasyon, gözaltı, tutuklama ile ezme yöntemi. Yani savaşın dili... Kürtlerin inkârını içeren bu yöntem sorunun tarihi boyunca hâkim oldu ancak soruna çözüm üretemedi. Hâlâ da vazgeçilmiş değil. İkinci yaklaşım "müzakereyi", tartışmayı, konuşmayı, uzlaşmayı içeriyor. Yani barışın dilini... Üçüncü bir yol yok. Sorun da ortada çözüm bekliyor. Hangisinden yanasınız? Savaşın dilinden yanaysanız, karşı taraf da o dili iyi konuşuyor, siz vurunca o daha beter vuruyor. İşte son 1 aydır yaşananlar ortada. Barışın dili, çağa daha uygun, insanlığa daha uygun. Kardeşkanının dökülmesini, halkların düşmanlığını, kutuplaşmayı kimse istemiyor.

CHP'nin, çağdaş, sosyal demokrat bir parti olarak Kürt sorununa müzakereci, barışın dilini savunarak yaklaşması beklenir. CHP geleneğinin geçmiş pratiği zikzaklarla dolu. Erdal İnönü döneminin bilançosunda sorunu yapıcı yolda geliştirmede övgüye değer sayfalar var. Baykal, haklı ya da haksız, barış dilini, müzakere dilini savunmaktan çok dar, statükocu bir Kürt yaklaşımı ile anılıyor. Ya bugün? Bugünün CHP'sinde iki yaklaşıma da yakın kesimler olduğunu anlıyoruz. Melih Aşık Abim bundan dolayı CHP için "kokteyl parti" tabirini uygun görmüş. Bir gün arayla iki CHP vardı Kürt sorunu ile ilgili sahnede. CHP MYK toplantısına verilen arada basın toplantısı düzenleyen Haluk Koç, Oslo görüşmeleriyle ilgili ellerinde belgeler olduğunu

* 14.09.2012 Cumhuriyet Gazetesi

belirterek RTE'ye sorular yöneltiyordu: "Oslo tezgâhları öncesinde ve sırasında görevlendirdiğin devlet yetkilileri İmralı'dan Kandil'e kaç mektup götürmüşlerdir? Bu mektupların içeriğinden Apo'nun ve Kandil'in planlarından ne derece haberdarsınız, ne önlem aldınız? Kuryelik görevini devlet görevlisi olarak kimler yerine getirmiştir?"

Haluk Koç'un salvosu, benzer sorularla devam ediyor. Belli ki Koç CHP'si "Oslo görüşmeleri" üstünden AKP'yi sıkıştırmayı programına almış. İyi de nedir Oslo görüşmelerinde eleştiri konusu yapılacak? Yazının girişinde özetlediğim iki yaklaşımdan müzakereci, tartışmacı yaklaşımın bir deneyimidir Oslo. Devletin MİT'i ile Kürt siyasetinin temsilcileri arasında yapılmış görüşmeler... Hatırlayalım, bunu RTE'yi vurmak için malzeme yapan ilk defa Gülen Cemaati oldu. Savcılar, koalisyon ortaklarının kolunu bükmek için bu görüşmeleri bahane edip MİT Başkanı'na, oradan RTE'ye uzanacak bir hamleye cüret ettiler ama RTE, anında önlem alarak yasa değişikliklerini süratle gerçekleştirerek cemaati etkisiz hale getirdi. O gün cemaatin diline doladığı Oslo dosyası, bugün CHP'li Koç'un koltuğunun altında, ne yazık ki Kılıçdaroğlu'nun da dilinde.

Oslo görüşmelerinden, yani müzakereden bir karar çıktı mı? Hayır. Tersine devam etmesi gereken müzakerenin, görüşmenin, tartışmanın yerini 2011 seçimlerinin hemen ardından "güvenlikçi" yaklaşım aldı. Yine operasyonlar, yine kan ve bitmez tükenmez KCK operasyonları ile sayıları 7-8 bini bulan Kürt siyasetçisinin, belediye başkanının, parti üyesinin, gazetecilerin gözaltına alınması, tutuklanması... Tepki olarak da "madem öyle, gel böyle" diyen PKK şiddeti... Hakkâri'den başlayıp Foça'ya kadar uzanan savaşçı tepki...

Müzakereci yaklaşımın ürünü Oslo görüşmelerini diline dolayarak, buradan AKP'yi sıkıştırmayı ve siyasi prim hedefleyen bir CHP, Kürt sorununun çözümüne bu yolla ne kadar katkı yapmış olabilecektir? Hiç... Oslo, Kandil, Ankara... Yer önemli mi? MİT, AKP yönetimi, MHP, CHP... Barışçı yolla çözüm arayan kim olursa olsun; önemli mi? Barışçı dili tercih ediyorsa, PKK, BDP, KCK... Hangisinin olduğu önemli mi? Kürt sorununun muhatabı bu isimler... Kürt sorununu Kürtlerle, onları temsil ettikleri çok açık olan bu aktörlerle konuşmayıp

kimle konuşacaksınız? CHP, Oslo'daki gibi konuşmalara mı karşı? O zaman bilinen savaşçı dilden mi yana? Kürt siyasetçilerle konuşmadan mı sorunu çözeceğini sanıyor? Haluk Koç ve aynı dile sahip olanlar, "vur kurtul"la mesafe alabileceğini mi düşünüyorlar?

Öğreniyoruz ki, Haluk Koç, Oslo üstünden atış yapmayı denerken İstanbul'da başka CHP'liler Kürt sorununun çözümünde müzakereci yaklaşım yanlısı liberallerle toplantı yapmışlar. Melih Aşık diyor ki, Partinin 3 Genel Başkan Yardımcısı (Sezgin Tanrıkulu, Faruk Loğoğlu, Gülseren Onanç) ve bir parti meclisi üyesi (Burhan Şenatalar), İstanbul'da, kapalı kapılar ardında 'liberal aydın' diye tanımlanan Fuat Keyman, Oral Çalışlar, Cengiz Çandar gibi isimlerle Kürt sorununu görüşmek üzere bir araya geliyorlar. Böyle bir toplantıdan partinin diğer genel başkan yardımcılarının, parti meclisinin ve Merkez Yürütme Kurulu'nun haberi yok!"

Melih Abim, CHP'lilerin "yetmez ama evetçi" zevatı muhatap almalarına içerliyor. Haklıdır. "Partinin milletvekilleri var. PM üyeleri var. Danışmanları var. Genel merkezde uzmanları var. İl ve ilçe teşkilatları var. Partiye gönül vermiş Atatürkçü, sosyal demokrat aydınlar var... Bunlar varken genel başkan yardımcıları gidip liberal aydınlardan fikir soruyor. Tam komedi..." derken biraz haksızlık da ediyor. CHP, sıraladığı kesimlerle de Kürt sorununu tartışıyor. Bunlardan birkaçına katılmış ve fikrini ifade etmiş biri olarak bunu rahatlıkla söylüyorum. CHP'ye yakışan, Kürt sorunu konusunda barışçı yaklaşımı savunan, müzakereci yaklaşıma açık kim, hangi parti, grup olursa olsun, her tür kısa vadeli politik hesaplardan uzak durarak desteklemek, savaşçı, güvenlikçi yaklaşımlara uzak durmaktır.

CHP, Kürt Fobisini Yenerse, Büyür...*

Türkiye'nin demokratikleşmesinin önünde, bir tıkaç gibi duran Kürt sorununu, bugün AKP ile Kürt siyaseti tartışma masasına yatırmış, bunun üzerinden alışveriş yapıyorlar. Demokrasiyi kendine dert etmeyen bir AKP ve onun otoriterliğinden mağdur Kürt siyaseti... Peki CHP? Demokrasinin tesisinde daha çok iddiası ve samimiyeti olduğuna inanmak istediğimiz CHP nerede? Tribünde, seyirci. İmralı'da ve onu takiben muhtelif mahallerde olanları sadece izliyor ve "bize bilgi verilmiyor" diye sızlanıyor, şikâyet ediyor. Ama bir aktör olarak ortaya çıkamıyor. Otoriter rejimden mağdur Kürtleri, yine rejimden mağdur diğer halklar ve sınıflarla buluşturup, demokrasi düşmanı AKP'ye karşı omuz omuza bir hizada buluşturamıyor. Bu, niye böyle? Bu, CHP'nin bir kesimine hâkim Kürt fobisi ile ilgili. Bu fobinin köklerinin Osmanlı'da, Balkanların yitirilmesi sonrası yaşanan travma ile ilgisi olduğu ve kuşaktan kuşağa taşındığı açık. CHP'nin bir kesimi, birçok başka kesimde de olan bu korkuyu aşamıyor. Ama korkularla baş edilebilir.

Kürt hareketi, Abdullah Öcalan'ın (AÖ) yakalanmasından kısa bir süre öncesine kadar daha ayrılıkçı, ufkunda bir Kürt devleti olan perspektifle hareket ediyor, ülke bütünlüğü içinde soruna çözüm arama eğilimi daha cılız kalıyordu. Resmi otorite, devlet, buna "Teröre ve bölücülüğe karşı bebek katili Apo'yu imha" söylemi ve eylemi ile cevap veriyordu. Bu duruşu, CHP'nin bir kesiminin de dâhil olduğu

* 08.03.2013 www.mustafasonmez.net

çoğu siyasi parti, büyük medya, kanaat önderleri de benimsiyor ve yeniden üretiyorlardı. AÖ, 1999'da bu stratejiyi terk ettiklerini açıkladı. Kürtlerin Türkiye Cumhuriyeti'nden ayrı bir devlet olarak örgütlenmelerinin koşullarının olmadığına ikna olduklarını ve ülke bütünlüğü içinde Kürt kimliğinin tanındığı, Kürt kültürünün ifade edilebildiği, demokratik bir programla birlikte yaşamanın gerekli ve mümkün olduğunu ifade etti. Bu akılcı bir paradigma değişikliğiydi.

Kürt hareketi bu kopuştan itibaren, yeni söyleme uygun olarak taban örgütlenmelerine, sivil inisiyatiflere, yerel yönetimlere ağırlık verdi, TBMM'ye daha çok temsilci göndermeye gayret ettiler. Ama silahlı güçlerini tasfiye etmediler. Çünkü yenilenmiş beklentilerinin bile karşılanmasından kuşkuluydular. Kendimizi savunmalıyız, diyerek askeri güçlerini korudular. Kürtlerin ülke bütünlüğü içinde demokrasiyi geliştirerek haklarına kavuşmaları biçiminde özetlenebilecek yeni yönelimleri, resmi kurumlar ve onunla birlikte hareket eden diğer siyasi parti, medya vb. tarafından ne kadar doğru algılandı ve tavır değişikliği görüldü? Bu farklılığı anlayan oldu, anlamak istemeyen oldu. Kimisi, bunun bir taktik çekilme olduğunu, Büyük Kürdistan'ı kurma hedefinden, ne ABD'nin ne de onun maşası PKK'nin vazgeçmeyeceğini ısrarla savundu ve savunuyor. BOP projesinin kapsamında bölgede ikinci bir İsrail kurulmak istendiği, bunun da Büyük Kürdistan ile olacağı tezi canlı tutuldu. Bu söylemi devletin önemli bir kesimi, büyük medya, kanaat önderleri, sol geçinen bir kesim ve CHP içinde bir kol hâlâ sahipleniyor. Bu kesimler, Türkiyelileşmek kararı alan Kürt siyasetine yaklaşmamakta, onları anlamamakta ısrarlılar.

Kürt siyaseti, kendisine mesafe koyan CHP'deki ve bir kısım soldaki bu "Kürt fobisi" karşısında, onları ikna için çabalamak, korkularını aşacak çabalarda bulunmak yerine, iktidardaki AKP ile sorunu çözme seçeneğine yöneldi. Biraz da kolaycı, pragmatist davrandı. Bunu da, zaman zaman çatışmaları yükselterek "müzakereye" zorlama biçiminde yapmaya başladı. Habur süreci başarısız olanıydı. Ama tabanda, hem bölgede hem batı kentlerinde hızlı ve etkin bir örgütlenmeyle yükselişi sürdü. Sosyalist solun bir kesimi, Kürt siyasetinin

bu Türkiyelileşme yönelişine olumlu yanıt vererek 2007 ve 2011 seçimlerinde ittifak yaptı.

CHP'de Baykal döneminde Kürt siyaseti ile yakınlaşmama siyaseti hep korundu. Kılıçdaroğlu dönemine geçiş ile birlikte, bu tutum belli değişikliklere uğradı. CHP'yi daha sosyal demokrat bir parti yapma, Türkiye'nin demokratikleşmesinin Kürt sorununun çözümünden de geçtiğini kabullenme gerçeği, CHP'nin en azından bir kanadını, resmi görüşten kopardı. Yine de bugün varılan yerde CHP, Kürtlere değebilmiş değil. Kürtlerin yoğun yaşadığı bölgelere ulaşabilmiş, Kürt siyaseti ile onun TBMM'deki temsilcisi BDP ile ilişki geliştirebilmiş değil.

CHP'nin, bir an önce, en azından üyesi olduğu, (BDP'nin de gözlemci üyesi olduğu) sosyalist enternasyonal normlarına uygun bir sosyal demokrat yaklaşımı, Kürt sorununun çözümüne uyarlaması gerekir. Kürtlerin vatandaşlık, anadilde eğitim gibi taleplerini dinleyebilmesi, tartışabilmesi gerekir. CHP'nin BDP'yi, demokrasi mücadelesi ile Kürtlerin özgürleşme taleplerinin iç içe olduğuna, dar programlara kapılmaması gerektiğine ikna etmesi gerekir. BDP, CHP'den böyle bir söylemi ve eylemi görürse, olmayacak duaya âmin demekten uzaklaşıp AKP ile nafile namazı kılmaktan vazgeçebilir. BDP'deki liberal ve dinci damarın, RTE'yi diktatörlüğe taşıma pahasına, "kendine Müslüman" davranma yanlışının önü kesilebilir. Böyle bir işbirliğine yöneliş, sosyalist solun da rüzgârını arkasına alır ve RTE'nin, "barış"ı diktatörlük tırmanışına basamak yapma oyununu bozar.

Kürt fobisini yenmek, "halden anlamak", CHP'yi parçalamaz, büyütür. Önüne koşabileceği geniş bir koridor açar. Önkoşul, Kürtlerle ilgili samimi bir dil tutturmak, korkularla baş etmek, sorunu çözmeye talip, muktedir bir aktör olarak ortaya çıkmak, kendine güvenmektir. CHP yönetimi, çatışmacı, kutuplaştıran, çoğulculuğu reddeden eğilimleri, kendi içinde isterse ikna edebilir. Korkularını aşmalarına yardımcı olabilir. Bunu, izleyeceği pozitif, demokrasiyi güçlendirici, çok kültürlülüğe sahip çıkan, kaynaştırıcı, tüm ezilenlerden yana politikalarla yapabilir. Bunun için geç değil.

Yerel Seçimde CHP+Sokak+BDP Neden Olmasın?*

Gezi fırtınası sonrası oluşan yeni çöl haritasında toplumsal muhalefet, yeni alanlarda yeni biçimler alırken ister istemez yaklaşan yerel ve onu takip edecek Cumhurbaşkanlığı ile genel seçimleri de düşünmeden edemiyor. Bu üçü de, toplumsal muhalefetin tavır belirleyeceği, sonucu şekillendirme potansiyeli olan momentler. Özellikle yerel seçimler, Gezi eylemliliğinde yer alan çoğu bileşenin doğrudan demokrasiyi deneyimleme alanı olan belediyelerde, belediye meclislerinde, muhtarlıklarda söz ve karar sahibi olabilmeleri için oldukça önemli. Hele ki İstanbul, Ankara gibi, yerli-yabancı sermayenin kent rantından birikim sağlamak üzere büyük bir aç gözlülükle hâkimiyet kurmak istedikleri metropollerde, neoliberal belediyecilik ve rantçılığa karşı halkın belediyeciliğini icra etmenin fırsatı var. Toplumsal muhalefet unsurlarının Gezi direnişinde pratiğini sergiledikleri eylem birliğinin devamını yerel seçim özelinde ilerletmek neden mümkün olmasın? Gezi ruhunun hakim kılınacağı bir seçim atmosferi, propaganda ve ajitasyon birliği, belirlenecek ortak adaylarla gerçekleştirilemez mi? Bu konuda öncelikle CHP'nin inisiyatif alarak, ortak hedef, program ve aday tespitinde işbirliği için Gezi direnişinin bileşenleri ile BDP ile görüşmesinin yerinde olacağını düşünüyorum. Sokak muhalefeti ile BDP'nin ağırlık taşıdığı il ve ilçelerde ise bu unsurların CHP'nin kapısını çalmaları uygun olabilir.

* 14.08.2013 Yurt Gazetesi

Özellikle İstanbul'da, Gezi direnişi bileşenleri ile Kürt muhalefetinin üzerinde anlaşacakları bir aday konusunda CHP'nin, bizzat da Kılıçdaroğlu'nun inisiyatif alması yerinde olur. CHP ya da BDP bunu yapmayarak kendi bünyelerinden aday çıkarmak yoluna giderlerse bu bir dayatma ve eldeki fırsatı tepme olur; ancak AKP'yi sevindirir. Yerel seçimler konusunda duruş ve eylem programı ile ilgili sorulara cevabının da yer aldığı bir söyleşi, Mesele dergisinin Ağustos 2013 sayısında yer aldı. Aynı şeyleri yinelemek yerine, derginin de izniyle, iki soruya verdiğim yanıtları okuyucu ile paylaşmak isterim;

MESELE: Gezi eylemlerinde bugüne kadar yan yana gelmeyen, hatta gelmesi mümkün görülmeyen pek çok grup birbirine tahammül etme becerisini gösterdi. Bu beceriyi sürdürebilmenin gereklilikleri sizce neler?

Mustafa Sönmez: Beceri, eylemin doğruluğu, meşruluğu ve yepyeni unsurların neredeyse başrol oynamalarından kaynaklandı. O kadar başarılı götürüldü ki, kimse pot kıran, oyunbozan olmak istemedi, tolerans çizgisi yükseltildi. Gezi ruhu, semtlere, okullara, işyerlerine taşınmaya oralarda yeniden üretilip eylemlilik içinde büyütülmek isteniyor, alınan yol umut verici. Ama bazı kesimler ne yazık ki hastalıklarından kurtulamıyor, süreçten hasat peşinde, sandığa oy devşirme çabasındalar. Milliyetçi söylemleri, simgeleri, sembolleri sivrilterek ayrışmaya neredeyse çaba gösterir haldeler. Bu gayretin özellikle yerel seçimlere doğru artma ihtimali var ama bundan da ürkmemek gerekiyor. Sonuçta böyle bir arınma olacaksa olsun. Geriye yepyeni bir siyaset yapma tarzını, doğrudan demokrasiyi bizzat deneyimleyen, kendinden olmayana tahammül gösteren ve bir arada yaşamayı becerebilen bir bakiye, daha sağlıklı ve gelişmeye her anlamda daha yatkın. Önemli olan eylem içinde büyümek, değiştirerek büyümek, hem değiştirilmesi gerekeni değiştirmek, bunu yaparken de kendini değiştirmek, geliştirmek, yeni bir insan olabilmek. Yerelde iktidar nüveleri olabilmek, sandığı yadsımamak ama sandığa endekslenmemek, hep bir sokak muhalefeti, yerelde güç olarak kalabilmek.

MESELE: Gezi direnişi kendi politik grubunu çıkarıp bir alternatif yaratabilir mi, sol partilerin ve grupların direnişin ruhunu ve politik

eğilimini görmesi, kucaklaması mümkün mü? Bunun için ne gerekiyor? Örneğin orta sınıfa ulaşmak, harekete geçirmek için nasıl bir politik dile ihtiyaç var, sizce?

Mustafa Sönmez: Sandığın ortaya çıkmasına yakın tarihte sokak muhalefetinin bir tavrı olacak elbette. Bu eylemlere katılanlar içinde CHP tercihinde ısrar edenler de olacaktır, Kürt siyasetinin Batı'daki blok adaylarından yana tavır alanlar da. Gezi'nin kimi sol partileri de kendilerine oy isteyeceklerdir. Benim gönlümden geçen sokak, Kürt ve CHP muhalefetinin özellikle büyük şehirlerde seçim ittifakı kurmaları, yerel yönetimlerde ortak bir programda buluşmaları. Bu programın hem özgürlükler hem de ekonomik ayağı olabilir. AKP rejiminin tüm anti-demokratik, anti-laik uygulamalarını, kutuplaştırıcı siyasetini ters yüz edecek, ötekileştirici her uygulamaya karşı çıkacak, Kürtlerin demokratik taleplerine duyarlı bir özgürlükler programına; iş ve aş üreten, kayırmacılığı, rant yağmasını karşısına alan bir ekonomi program eklenerek seçim ittifakı keşke gerçekleşebilse. Böyle şeyleri konuşmak için erken gibi görünüyor ama zaman da hızla ilerliyor, bunun farkında olmak gerek.

Solun Bütünlüğü, Ulusalcılık ve Kürt Sorunu*

Türkiye sol-sosyal demokrat siyasetinde "ulusalcı" olarak bilinen kesim, özellikle "Kürt sorununa" yaklaşımı ile diğer sol ve sosyal demokrat kesimlerden ayrışıyor. CHP'nin bir kısmında, İşçi Partisi'nde; medyada Aydınlık-Ulusal Kanal, Sözcü, Cumhuriyet, Yurt gibi gazetelerin bir kesiminde savunulan "ulusalcılık", geniş anlamda solda birlik, bütünlük sağlanması, AKP rejimine karşı etkili, kararlı bir mücadele sergilenmesi, potansiyel ittifak ve dayanışmaların tesisi önünde bir sorun. Dahası kendi kendini de kilitliyor, ilerletmiyor. Bununla kararlı bir biçimde yüzleşmek ve sağlıklı bir sorgulamaya tabi tutmak zorunlu.

Ulusalcılık, ülkede Kürt sorunu diye bir sorun olmadığını ve bu sorunun kabulünün, ülkeyi bölmeye, parçalamaya götüreceğini savuna gelmektedir. Öteden beri, muhayyel bir kukla Kürt Devleti kurulması tehlikesini hep önde tutan ulusalcılar, ülkenin bölünüp parçalanmasına yol açacak bu projenin dış güçlerin, özellikle ABD'nin bir oyunu olduğunu öne sürmekteler. Kendilerini demokrat, sol, sosyalist kimlikle tanımlayan ulusalcıların, Kürt realitesi karşısındaki inkârcı tutumları anlaşılmazdır. Demokratlığın asgari ölçüsü, farklı kimliklere, kültürlere saygı göstermek, onların varlığını kabullenip kendilerini ifade etmelerine alan açmak, bu özgürlükler için gerektiğinde mücadele etmektir. Tersine, onları bastırmak, yok saymak değildir. Bu inkârcılık, daha baştan demokrat, sol olmak iddiasının da içini boşaltmak demektir.

* 09.10.2013 Yurt Gazetesi

Demokratlar, sol-sosyalistler, bilime inanır; hurafelere, saplantılara değil. Bağnaz dinci, muhafazakârlardan sol düşünceyi ayıran şey, tezlerini sorgulaması, iç tutarlılık testine tabi tutması, pratikte, olgularla sınaması ve korkmadan dönüştürüp yeniden üretmesidir. Ulusalcıların ısrarla inandıkları şudur; Kürdistan'da ABD eliyle bir Kürt devleti kurulmak istenmektedir; Türkiye, Irak, İran ve Suriye topraklarında ikamet eden Kürtler de emperyalizmin bu projesine biat etmekte, bu anlamda bölücü-ayrılıkçı tutum içindeler. Ne yazık ki, kendisine bilim insanı diyen yazar-çizerler de bu teze inanmaktadır. Bu sava, gelişmelerle, olgularla hiçbir teste tabi tutulmadan ısrarla iman edilmesi, sol adına üzücüdür.

Ulusalcıların temel iddiası şudur; ABD, bölgede İsrail'e müttefik bir Kürt devleti kurdurmak istemektedir. Kürt devletinin Akdeniz'de limanı olması için Suriye'de Esad rejimine karşı muhalefet örgütlenmiştir. Esas amaç Suriye'nin kuzeyinden bir Kürt koridoru açmak ve muhayyel Kürt devletine, petrol ve gazını transfer olanağı yaratmaktır. Ne var ki, Suriye muhalefeti içinde El Kaide uzantısı El Nusra'nın ortaya çıkması ve sivrilmesi hesapları bozmuştur, vb...

Bu tezin hem iç tutarlılığı yoktur hem de, tezin doğruluğunu gelişmelerle, olgularla test ettiğinizde pek aciz kalmakta, birçok soruya yanıt verememektedir. Bir kere, varsayalım ki, öne sürüldüğü gibi, ABD'nin kukla bir Kürt devleti kurdurma niyeti olsun-ki, bunun neredeyse 50-60 yıllık bir niyet olduğundan söz edilir- bölgedeki Türkiye, Suriye, Irak ve İran devletlerinin her birinden Kürt parçaları alarak yapılabilir bu, ancak. Bu ülkeler, kendi toprak bütünlüklerini bozacak bir şeye niye onay versinler? Hatta, ABD'ye neden yardımcı olsunlar?

Ama ulusalcı teze bakılırsa, Bağdat, Ankara bu senaryoya neredeyse omuz vermekte, Şam ve Tahran ise ayak diretmektedir. Bağdat, Ankara, neden destek versin? Kim ülke bütünlüğünün parçalanmasını ister? Kaldı ki, son gelişmeler, ABD'nin, bu ülke bütünlüklerinin bozulmasını değil, tersine, bozulmamasını destekler olduğunu gösterdi. Erbil'i baştan çıkarıp Irak Kürdistan'ınıyla 'Türkiye'yi büyütme' hevesindeki yeni Osmanlıcı AKP'lileri tersleyen ABD oldu ve Irak'ın

toprak bütünlüğünü bozdurmayacağını belirtti. Aynı ABD, Suriye'de ise Kürtlerle savaşmayan, ama El Nusra'yı püskürten Esad'a yaklaşmaya başladı. ABD için bu konjonktürde bağımsız bir Kürt devletinin oluşumu, en az destekleyeceği şeydir. ABD için bölge ülkelerinin toprak bütünlüğü, bölge istikrarı için daha önemlidir.

Kaldı ki, her emperyalist devletin böyle niyetleri olabilir, ama onlar istedi diye, Kürtler hemen bir maşaya mı dönecekler? Öyle de değil. Nitekim ne Irak, Suriye, ne de Türkiye Kürt siyasetlerinin bir araya gelip devlet olma konusunda bir niyet beyanları, eğilimleri var. Özellikle Türkiye Kürt siyaseti 1990'ların sonlarına doğru, Türkiye bütünlüğü içinde bir mücadele stratejisinin en doğrusu olduğunu beyan etmiş ve o zamandan beri "ayrılarak" değil, bütünlük içinde kalarak beklentilerine karşılık bulmanın çabası içindedir. Aynı şeyi Irak ve Suriye Kürdistanı için de önermektedirler.

Özetle, Kürtlerin hedefi, bir devlet çatısı altında birleşmek değil; her Kürt parçanın, kendi ülke bütünlüğü içinde, ana dilini kullanabileceği, geliştirebileceği, yerelde söz ve karar sahibi olacağı demokratik yapılar için mücadele etmesidir. Kürtler, bunun yanında, bir devlet hedeflemeden, her Kürt bölgesinin bir biri ile ilişki geliştirmesinin önünün kesilmemesini talep etmekte ve pratikte de bunu yaşamaktalar.

Kürtlerin bu duruş ve mücadele programlarının ne bölge ne de Türkiye için tehlike teşkil eder bir yanı vardır. Tersine, bu duruş, bölge ve ülkelerin iç barışı, istikrarı açısından en doğru olanıdır ve arkasında durulmalıdır.

Türkiye'de Kürtlerin ana dillerinde eğitim, anadilde kamusal hizmet alma, yoğun oldukları bölgelerde yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, söz ve karar sahibi olacak yasal, anayasal düzenlemelere gidilmesi talepleri, her demokratın, sol-sosyalistin desteklemesi gereken taleplerdir. Ulusalcı kesim, Kürtlerle ilgili tezlerini yeniden gözden geçirmeli, Kürt siyasetine dönük önyargılarından arınmayı ve yenilenmeyi bilmelidir. Bunu başarması, kendi gelişiminin de önünü açacaktır ve Türkiye'deki demokrasi bileşenleri arasında verimli bir

işbirliğin, kardeşliğin imkânlarını daha da çoğalacaktır. Bu cesaret, yenilenme, CHP'deki iç çekişmeyi de sonlandıracak ve onu daha güçlü bir parti durumuna getirecek, tüm sol-sosyalistlerle işbirliği, dayanışma kanallarını genişletecektir.

Yeniden "Ulusalcılık", Aydınlık-İP Üstüne...*

9 Ekim 2013 tarihli "Solun Bütünlüğü, Ulusalcılık ve Kürt sorunu" başlıklı yazıma, 10 Ekim 2013 tarihli Aydınlık gazetesi bir yorum-eleştiri ile karşılık verdi (s.15). 9 Ekim 2013 tarihinde İMC TV'de de bu konu gündeme geldi. Ender İrmek, Burak Cop ile CHP İstanbul milletvekili Aykut Erdoğdu'nun katıldığı programda da CHP'deki ulusalcı damarın durumu tartışma konusu edildi.

Söz konusu oturumda CHP'nin yerel seçimlerde Kürt siyaseti ve Gezi direnişinin öteki bileşenleri ile ittifakının, elbirliğinin imkânları tartışıldı. Söz sırası bana geldiğinde ben CHP'nin sorunlu kimyasının manevra alanını daralttığından söz ettim ve CHP'deki ulusalcı damarın, öteki kesimlerle sürekli didişme içinde olmasının buna yol açtığından belirttim.

Önce ulusalcılıktan ne anlaşıldığını açıklığa kavuşturalım. Milletvekili Erdoğdu, ulusalcı olarak nitelenenlerden olmamakla beraber, o damarla parti içinde bir arada olunabildiğini, ulusalcılığın anti-emperyalist yanından söz etti. Ulusalcılık sadece anti-emperyalizm ise, hepimiz ulusalcıyız. Ama aynı ulusalcılık ülkede farklı kimlik ve kültürleri inkârdan geliyor, Kürt kimliği ve Kürtlerin haklarını yadsıyan bir yerde ısrarla duruyor ve bunu CHP içinde, bunu İP olarak yapıyor.

Aydınlık'ta yer alan yazıda, ulusalcıların Kürt kimliğini inkârcı yaklaşımlarının doğru olmadığı belirtilerek, "İşçi Partisi ve Aydınlık

* 11.09.2013 Yurt Gazetesi

gazetesi bırakın Kürtleri inkâr etmeyi, kimse ağzını açamazken en önde savunuyordu" deniliyor. Ben İP'in programına bakarım, belge ile yazarım. Ne diyor İP Programı 6. madde: "Türkiye'mizde Kürt meselesi, demokratik hak ve özgürlükler açısından esas olarak çözülmüştür(...) izlenecek siyasetler ve yerine getirilecek görevler şunlardır: Kürt kökenli yurttaşlarımızın millî bütünlüğe kazanılması ve Cumhuriyet'in devrimci kültürünün hâkim kılınması..."

Kendi dilinde eğitim yapamayan, kendi dilinde kültürünü geliştirmek için kamusal kaynak kullanamayan, kendi dilinde kamudan hizmet alamayan Kürtler, bunun için mücadele ettikleri için hapislere atılan Kürtler orta yerde dururken 6. Maddeyi, kendisine demokrat, hatta sosyalist diyen Aydınlık, İP mensupları ne kadar içlerine sindiriyorlar? İzlenecek siyaset ve görev olarak, bu dostları, "Kürt kökenli yurttaşlarımızın milli bütünlüğe kazanılması ve Cumhuriyet'in devrimci kültürünün hâkim kılınması" biçimindeki buyurgan, otoriter ve örtülü olarak Kürtleri Türkleştirmek duygusu veren ifade, nasıl rahatsız etmemektedir? Bu duruş bırakın sosyalist olmakla, demokrat olmakla bile, nasıl bağdaşmaktadır?

Aydınlık'ın PKK- BDP çizgisinin, ABD karşısındaki tutumu, Gezi direnişi sırasında AKP ile yürüttüğü çözüm süreci dolayısıyla hayırhah tutumu, bütün bu ulusalcılık mülahazalarının dışındadır. Konumuz, Kürt siyasetine kefil olmak değildir; onların zikzaklı yürüyüşlerini, tutarsızlıklarını, yeri geldiğinde bir bağımsız sosyalist optikten eleştirdiğimi bizzat Aydınlık-İP çizgisi takip etmiştir. Benzer zikzaklar İP tarihinde de çoktur ve yine eleştirilmiştir. Bugün "ulusalcılık" adı altında Kürtlerin demokratik hak ve özgürlüklerinden, bu hakların yasal, Anayasal güvencelere kavuşturulmasından söz ediyoruz. Kürt siyasetinden bağımsız olarak, Aydınlık-İP, hâlâ parti programının 6. maddesinin arkasında mı duruyor, yoksa bu maddedeki duruşunu gözden geçirecek midir?

Aydınlık, yerel seçime ittifaklardan söz ederken CHP-Kürt siyaseti ile sınırlı bir ittifak önerdiğimi, diğer gezi direnişi bileşenlerini dışarıda tuttuğumu ifade ediyor. Doğru değil. Ne yazılarımda, ne konuşmalarımda bu kadar dar bir ifade kullanmadım. Arşiv orada, hemen

ulaşılabilir. Önerdiğim, İP'den, diğer tüm sosyalist partilere, meslek odalarına, Gezi bileşeni olan LGBT'ye, Müslüman sosyalistlere kadar tüm unsurları içeren bir ittifakın tesisidir. Ama ulusalcılık adına Kürtler dışlanır, Kürtlerin hak ve özgürlüklerine ilişkin talepler dışarıda tutulur ise yol almak mümkün olmaz.

Çok kültürlü ve çok kimlikli bir toplumda yaşıyoruz ve tüm kimlikten yurttaşların kendilerini özgürce ifade ettikleri, eşit yurttaş olarak hissettikleri bir toplumu amaçlamalıyız. Bunun gereği, Kürtlerin kendi dillerinde eğitim, Kürtçe kamu hizmeti alma gibi demokratik haklarını bir kalemde "bölücülük, ayrılıkçılık" diye karalamak kolaycılığından vazgeçmeliyiz. Bu, bizi kutuplaşmaya, ayrışmaya götürüyor ve bundan AKP diktatörlüğü yararlanıyor, bunu kışkırtıyor. Kürtlerin, ABD emperyalizminin oyunlarına alet olup ülkeyi parçalayacakları ve bir Kürt devleti kuracakları ezberini ısrarla, inanmadan savunduğunuz ölçüde, bu ülkede, sokaktaki insanlar Kürtleri dost olarak göremez, ona elini uzatamaz. Bu dili ısrarla sürdürmek bir takım medyaya, yazarlara prim sağlıyor olabilir ama bu açıkça sorumsuzluktur, kardeşliğe düşmanlıktır.

Türkiye'deki Kürtlerin, Türkiye'den başka yurtları yoktur. Kürt nüfusun yarısı zaten Batı illerinde. İşleri, aşları burada. Türkler, Lazlar, Araplar, Gürcüler, herkes birbirinden kız aldı verdi, buradan bir ayrılık çıkmaz. Bunu, sevseniz de, sevmeseniz de, Kürt siyaseti, PKK da anlamış durumda. Bu ülkenin bütünlüğü içinde eşit yurttaş olarak ama Kürt kimliklerimizle birlikte yaşamak istiyoruz diyorlar. Birbirimize şans verelim. Anlamaya çalışalım. Güvenmeyi deneyelim. Yanlış bulduğumuzda hep birlikte eleştirelim. Bu ülkede kendi kimliklerimizi, kültürlerimizi geliştirerek yaşamamız mümkün. Bunun yolu için önerilen "bölgesel özerklik", yerinden yönetim gibi formülasyonları kestirip atmak yerine soğukkanlılıkla tartışalım. Ama bunun için önce önyargılardan kurtulalım.

AKP diktatörlüğü sallanıyor, silkelense düşecek ve bir karanlık devir sona erecek. Bunun fırsatını Gezi direnişi ile yakaladık, bütün önyargıları geride bırakarak bir araya gelmeyi başardık. Bunu sürdürmeliyiz. İsteyen kendisine yine ulusalcı desin, ama ulusalcılığı, tek bir

kimliğin, 'öteki üstünde hegemonyası' gibi anlamasın. Türk, Kürde hükmetmeye kalkmasın. Kürt de Türk'ün kimliğine, sembollerine, değerlerine saygı göstersin. Böylesi mümkün. Bunu dünyanın birçok yerinde yapabiliyor insanlar. Birçok yerde farklı kimlikler bir arada yaşamayı ve barış içinde yaşamayı, halklar, farklı kimlikleriyle egemen sınıflara karşı durmayı biliyorlar. Biz de yapmalıyız. Bu hepimizin tarihi sorumluluğu ve mecburuz. Çünkü gidecek başka yurdumuz yok.

Usandıran Zırva: "Ver Petrolü, Al Kürdistan'ı"*

Medyanın okuyucuya karşı, doğru bilgilendirme ve yorum çeşitliliği sunma sorumluluğu var. Bunu yapamayan medyanın inandırıcılığı da, saygınlığı da olmaz. Özellikle son RTE-Barzani Diyarbakır buluşmasının takdimi ve okuyucuda-izleyicide yaratılması istenen algı konusunda 'yandaş olmayan' medyadan önemli bir kesimin, bu konuda bayat bir zırvayla konuya yaklaşmaları, gerçekten usandırıcı.

Kürt coğrafyasında, ABD'nin Irak politikasını, AKP'nin Kürt ve enerji politikalarındaki duruşunu doğru aktaramayan; ilişkileri önyargıyla, şabloncu bir anlayışla yorumlayıp bunu 'haberleştiren', buna destek ezberci 'otorite' görüşleri ve diğer zorlama olguları yan yana vitrinleyen bir gazetecilik anlayışı; objektif gazeteciliğe, hele Yurt'a hiç yakışmadı.

Soğukkanlı ve sağduyulu olmalıyız. Geçerliliği kalmamış ama temcit pilavı gibi ısıtılan zırvalara çanak tutmak, bağımsız gazeteciliğin işi olamaz. ABD'nin 2. İsrail niyetine 4 parçaya bölünmüş Kürtlerden kukla bir Kürt devleti kurma zırvasının ısıtılıp ısıtılıp masaya getirilmesinin neresi gazeteciliktir? Ne yazık ki, Aydınlık – İP siyaseti bu tezi hiç de inandırıcı olmayan bir biçimde ısrarla savunuyor, medyada Sözcü, kimi Cumhuriyet yazarları ve ne yazık ki Yurt gazetesinde bazı dostlar; CHP'de bazı milletvekilleri, siyasetçiler bu teze körü körüne inanarak, birilerinin değirmenine su taşır duruma

* 19.11.2013 Yurt Gazetesi

düşüyorlar. İğneyi başkalarına batırmadan önce, çuvaldızı kendi gazeteme, Yurt'a batırayım.

Dünkü gazetenin sürmanşetinde yer alan CHP milletvekili Birgül Ayman Güler demeci tam bir talihsizliktir. Güler, bilim insanı geçiniyor ama bu konulardaki tutum ve davranışlarında hiçbir bilimsel kanıt gördüğümü söyleyemem. Güler, Diyarbakır buluşmasının bir petrol-doğalgaz anlaşması, oradan hareketle de Kürdistan'a ebelik olduğunu ajitatif bir biçimde söylüyor ama bize bu anlaşmaların neler olduğunu, nedense belgeleri, kanıtlarıyla hiç anlatmıyor. Uluslararası merkezlerin ince ince tezgâhlarından söz ediyor ama bunların kanıtlarını milletvekili olduğu halde meclise nedense getiremiyor. Yurt Gazetesi de bu afaki demeci sürmanşetine taşıyor ve kenarına köşesine Kürt haritaları, 'bölünme, parçalanmayı' pekiştiren unsurlar ekleyerek vurgudan geri durmuyor. Böyle gazetecilik mi olur?

Yazdıklarımı takip edenler bilir; yazı yazdığım tüm mecralarda Kürt petrolü serüvenine, belgeler ve sayılarla defalarca yer verdim. AKP'nin Irak Kürdistanı petrolü ile ilgili bir hayali olduğunu bir hayli yazıp çizdim. Hasan Cemal, 8 Ağustos 2012'de Milliyet'teki köşesinde bunu hayırlı bir iş gibi "Türkiye'yi büyütmek" biçiminde takdim etti. Cengiz Çandar'ın da heyecanla üstüne atladığı bu projeye göre; Kürtlerle çatışmak yerine, içine Irak ve Suriye Kürdistanlarını alan bir projeyle Türk-Kürt Federasyonu kurulacak, Türkiye bölünerek küçülmek yerine, 'büyültülecekti'! Öcalan ile başlatılan barış süreci de bunu taçlandıracaktı. Irak petrollerine patronluk yapacak olan büyük ağabey, Türkiye kapitalizmi; Iraklıları memnun, PKK ve Suriye Kürtlerini federatif yapılar olarak bünyeye katıp, mutlu edecekti. Bunun için yapılması gereken; Erbil'i Bağdat'tan koparmaktı. RTE-Davutoğlu ikilisi, Kuzey Irak petrolünün çıkarılması, bağımsız boru hatları ile ihracı konularındaki projeler ile ilgili olarak Barzani'yi ikna etmiş, hatta kıymeti kendinden menkul anlaşmalar bile yapmak üzerelerdi.

Ama bütün bunlar olurken, Irak Başbakanı Maliki, Bağdat'tan hem Erbil'i, hem Ankara'yı uyararak, Irak Anayasası'nı hatırlatıyordu. Irak Anayasası; doğal kaynakların merkezden idare edileceğini, sağlanan gelirin bölüşümünün 'Anayasa'da belirtilen esaslar çerçevesinde

olacağını, merkezin onayı olmadan Erbil'in bunlarla ilgili anlaşmalar yapamayacağını, aksi duruma izin verilmeyeceğini, kendi başına yapacağı anlaşmaları geçersiz sayılacağını, buna direnmenin ülke bütünlüğünü bozacağını hatırlatıyordu. Bu uyarıları yapan sadece Maliki yönetimi değildi. Ondan önce ABD, bu tür enerji serüvenlerinin Irak'ın toprak bütünlüğüne zarar vereceğini defaten Ankara'ya da, Erbil'e de hatırlatıyordu. Hatırlatmakla kalınmadı. RTE Washington'a çağrıldığında, bu konu net bir biçimde ifade edildi. ABD ayrıca Erbil ile Bağdat'ı, yani Barzani ile Maliki'yi bir araya getirerek, Barzani'ye Anayasa dışı davranmaması gerektiği hatırlatıldı.

Özetle; CHP Milletvekili Güler'in ciddiye aldığı ve hiç göremediğimiz anlaşmalar varsa da, bunlar sadece RTE-Davutoğlu ikilisinin hayalleri olarak kaldı. Ne RTE, ne Barzani; ABD'nin, Maliki'nin, dolayısıyla arkasındaki İran'ın onay vermediği petrol projeleri yapabilir. Diyarbakır'daki bir araya gelişlere, "Ver petrolü, al Kürdistan'ı" gibi ilkel, ajitatif teşhisler koymak ucuz siyasetçilik, bunu ciddiye almak da okura saygısızlıktır.

Barzani'nin Diyarbakır'daki konu mankenliği, RTE'nin yerel yönetim seçimleri ile ilgili hamlesiyle ilgilidir. Barzani'nin buna onay vermesi ise, Öcalan ile rekabeti ile ilgilidir. Öcalan; Suriye'de, İran'da, hatta Irak'ta Barzani'yi sollayan bir ideolojik ve siyasi hegemonya sağlamak üzeredir. Bu da Barzani'yi rahatsız etmektedir, AKP Rejimi'ne yakın durmayı şimdilik menfaatine görmektedir. AKP'nin Kuzey Irak petrolü ile Türkiye'yi büyütme masalına bir ara inanma eğilimi gösteren PKK, erken uyanmıştır. Şimdi Suriye'de PYD'ye El Nusra ile vuran AKP'yi de, PYD'ye çelme takıp AKP'ye yaklaşan Barzani'yi de iyice tanımış durumdadır. Buradaki ayrışmalar ve karşı karşıya gelişlere, nedense Birgül Ayman Güler ve benzerlerinin kafa yormaya hiç ihtiyaçları yoktur. O kaba ezber, hem zahmetsizdir, hem de ajitatiftir... Daha ne olsun! Unutulan; bu zahmetsiz ezberci sloganculığın, Türk ve Kürt halklarını birbirinden uzaklaştırmaya hizmet ettiği gerçeğidir.

Yine de boşuna! Halklar, bu ülkenin bütünlüğü içinde Gezi Ruhu'nu yükselterek, barış ve kardeşlik için hem AKP despotizmine, hem de dogmatik ezbercilere gereken dersi vereceklerdir.

Kürdistan Zokası, CHP'li Balıklar ve ABD...*

RTE, telaşını, korkusunu ne yapsa saklayamıyor. Sık sık yaptırdığı anketlerden kan kaybını durduramadığı anlaşılıyor. Oyum yüzde 50'ler diye efelenirken şimdilerde yüzde 30'larla ifade edilen bir inişten söz ediliyor. Oran doğru mu bilemem, ama bir zemin kayması olduğu aşikâr, saldırganlığından, atraksiyonlarından belli oluyor zaten.

RTE'nin son numaralarından biri FG Cemaati'ne gözdağı, dershane tehdidi, diğeri ise Kürt seçmene elma şekeri, gurur okşama ve hiçbir zaman tutulmayacak vaatlerde bulunma. Bunu Diyarbakır'a Barzani, Şivan ikilisini çağırarak sahneledi. İlk kez Kürdistan sözcüğünü telaffuz ederek toz kaldırdı, suya da bir zoka salladı. Bu, Kürtlerin hoşuna gitti. Ama zokayı bazı CHP'li balıklar hemen yuttu. Oyunu fark etmeleri ve boşa çıkarmaları gerekirken, işi nereye vardırdıklarını CHP'li Umut Oran'ın, RTE'nin yanıtlaması istemiyle TBMM'ye verdiği soru önergesinden buyurun, okuyun: "Kuzey Irak Kürdistan Bölgesi' demenizin gerekçesi nedir? Kürdistan isimli bir devlet var mıdır?"

Ben cevaplayayım; evet vardır. Bunun için Irak Cumhuriyeti Anayasası'na göz atmanız yeterlidir. Irak Anayasası'nın tam 8 yerinde Kürt sözcüğü geçer. Anayasa'nın 4. Maddesinde Arapçanın yanında Kürtçenin resmi dil olduğu yazılıdır ve devamında "Kürdistan Bölgesindeki tüm federal ve resmi kurum ve kuruluşlar, iki dili de kullanacaktır" diye yazar. Kürdistan Bölge Yönetimi, dış yazışmalarında Kurdistan Regional Government'ı, KRG kısaltması ile kullanır.

* 22.11.2013 Yurt Gazetesi

Türkiye, Irak Cumhuriyeti'ni tanıyan bir ülkedir. Hatta 1 numaralı ihracat pazarıdır Irak, nasıl tanımasın? Resmen tanınmış bir Cumhuriyet'teki Kürdistan Bölgesel Yönetimi'ni tanımamak olur mu? Olmaz. Hem tanıyıp dünyanın malını satıp hem de Kürt, Kürdistan sözcüklerine öcü gibi davranmak, kelimenin tam anlamıyla komşuya saygısızlıktır. CHP, yine çam devirmiştir...

RTE'nin Kürdistan zokasını yutan balık durumu, ertesi gün de devam etti. Bu kez CHP Sözcüsü Haluk Koç, KDP Facebook sayfasında yer alan bir haritaya (Yurt iki kez yayınladı) gönderme yaparak soruyor: "Türkiye'nin 21 vilayetini kapsayan geniş bir Kürdistan haritası. Sayın Başbakan konuşmalarından, tavırlarından sonra davet ettiğin kişiyle beraber ortaya koyduğunuz sahneden sonra, acaba resmi KDP sayfasında yayınlanan bu harita hakkında bir açıklamada bulunacak mısınız, bulunmayacak mısınız?"

Söz konusu harita, bir Kürt devleti sınırlarını göstermiyor. Böyle bir ibare yok. Olsa olsa Kürtlerin tarihler boyu yaşadığı coğrafyayı işaret ediyor olabilir. Kaldı ki, Barzani'nin böyle bir iddiası varsa, bunu CHP'nin karşılamasının biçimi bu olmamalıdır. Çünkü 4 ülkede 4 parça halinde yaşayan ve sayıları takriben 25-30 milyon olarak tahmin edilen Kürtler, bu coğrafyaya Kürdistan demektedirler. Kürtleri, bir etnik yapı olarak tanıyıp, onların hassasiyetlerine, yaşadıkları topraklara Kürdistan denmesine bu şiddette bir karşı çıkış, onların kimliklerini reddetme gibi de anlaşılabilir. Böylesine bir hassasiyet söz konusudur. O coğrafyaya Kürdistan denilmesine, kendisine demokrat, hatta sosyal demokrat diyen biri, saygıyla yaklaşabilmeli. Ayrıca bu, hiç de Türkiye'nin bölünmesini kabullenmek anlamına gelmez.

Görülüyor ki, CHP, RTE'nin TBMM'de türbanlı milletvekili provokasyonunu boşa çıkarma becerisini, Kürdistan bahsinde gösterememiştir. RTE, türbanda yapamadığını, bu kez Kürdistan zokasıyla denemiş ve bazı CHP'lileri yanlış bir tartışmanın içine çekmiş bulunmaktadır. Oysa RTE ve Barzani'nin bu girişim ile ne hedefledikleri açıktır; RTE, Kürdistan gibi bir sembol sözcüğü kullanarak Kürt seçmenin yurt sevgisini istismar etmekte beis görmemektedir. Bu şovla, barış ve çözüm havarisi görüntüsünü vermeyi sürdürürken halkı, BDP-PKK çizgisinden

uzaklaştırma gayretindedir aynı zamanda. Kürt sorununun çözümünden yanayım, ama PKK ile değil, Barzani çizgisinde birileri ile olabilir, mesajı vermektedir. Bunun devamında da KDP çizgisinde parti çabalarına alan açılacaktır. Bu şovda kullanılan Barzani'ye, sen benim sırtımı kaşı, ben de seninkini, diyerek ona Öcalan ile olan siyasi rekabetinde omuz vermiştir RTE. Barzani, RTE'nin takdirini kazanmış bir lider görüntüsü ile tüm Kürtlere patronluk taslama havasındadır şimdi...

Sahnelenen bu oyun ABD optiğinden nasıl görülmekte ve algılanmaktadır? Bu bahis, belki hepsinden önemlidir. Ankara'da İhsan Doğramacı Barış Vakfı bünyesindeki Dış Politika ve Barış Araştırmaları Merkezi'nde, Türkiye ve ABD'nin izledikleri dış politikalar üzerine yapılan bir çalıştayda, Türkiye'de çok konuşulan raporlara imza atan RAND Corporation'dan Stephen Larrabee'nin sunumu, önemli ipuçları vermektedir. Cumhuriyet'ten Utku Çakırözer'in 21 Kasım tarihli yazısında aktardığına göre, Amerikalı uzman, Suriye'nin kuzeyinde PKK desteği ile kontrolü ele geçiren PYD'ye, RTE ve Barzani'nin karşı olduğunu ifade etmiş ve Diyarbakır buluşmasını 2014 ve 2015 yıllarında yapılacak üç önemli seçime yönelik "Halkla ilişkiler çalışması" olarak yorumlamış. "Erdoğan, cumhurbaşkanı olmak istiyorsa mutlaka Kürtlerin oyuna ihtiyacı olduğunu biliyor ve ona göre adımlar atıyor", demiş uzman. Bizdeki ulusalcı zevatın RTE-Barzani buluşmasına yakıştırdığı, "Ver petrolü, al Kürdistanı" papağanlığına da ABD'li uzmandan yine öğretici bir değerlendirme gelmiş. Tespit şöyle: "Türkiye'nin Barzani ile yaptığı ikili anlaşmalar Bağdat'taki Maliki hükümetini İran'ın kucağına itiyor. Bu da Irak'ın mezhep ve etnik çizgiler doğrultusunda parçalanması riskini doğuruyor. Bu yüzden Erdoğan'ın, Barzani ile kurduğu iyi ilişkileri, Maliki ile de dengelemesinde yarar var"... Hep belirttiğim gibi, ABD, RTE ve Barzani'ye kendi başınıza petrol işi yapmaya kalkmayın, Bağdat'ın onayını almak zorundasınız, bu Anayasa gereğidir, hatırlatmasını bu vesileyle de yapıyor. Her ne kadar birileri bunu anlamazlıktan gelse de...

Kürtler, Türkiye'nin bir gerçekliği. Kürdistan da onların yaşadıkları topraklara verdikleri duygusal bir isim. Ne Kürtleri, ne de hislerini inkâr mümkün. O zaman Kürtlerle ve Kürdistan hassasiyetleriyle yaşamayı nasıl başaracağız? Yarın da bunu tartışalım.

Kürdistan Gerçeği ile Bir Arada Yaşamak*

RTE, kemik AKP'li seçmen dışında kalan ve Gezi direnişi ile gerçekleri gören, demokratların, Kürtlerin oyunu yeniden almak için, oyun üstüne oyun tezgâhlıyor. Meclise türbanlı milletvekili sokup CHP'yi provoke etmek, demokratları CHP'den soğutmak, bu oyunlardan biriydi. Ama CHP, bunu boşa çıkardı. Sıra geldi Kürtlere... Orada da BDP'den oy çalma hevesi var. Diyarbakır'daki Barzani buluşması ve Kürdistan edebiyatı, Kürt seçmeni heyecanlandırmadı değil. Ama bu kez bazı CHP'liler, ulusalcı damar, atılan zokayı yuttu. Kürtlerin hassasiyetlerine aldırmadan Kürdistan şalına boğa gibi saldırı başlatıldı. Oysa türbandaki soğukkanlılık, akılcılık, bu bahiste de sürdürülebilirdi. Oyun teşhir edilebilir, gerçek çözümün ne olduğu da gösterilebilirdi bu vesileyle... Kürt ve Kürdistan gerçeği ile yaşamayı başarabilmenin yolu bulunmadan, pozitif siyaset mümkün değil.

Kürt kimliğini onca dökülen kan ve ödenen bedelden sonra herkes kabul etti. Nasıl etmesin? Bir gerçeklik nasıl bunca yıl inkârdan gelinebilir ki? Irak 32, Suriye 23 milyon nüfuslu ülkelerdir. Irak'taki Kürt nüfus 6 milyon, Suriye'deki 2 milyon civarındadır. 80 milyonluk İran'da ise 8 milyon Kürt olduğu tahmin ediliyor. Türkiye'de nüfusun yüzde 15'ini Kürt varsaysanız 11-12 milyon, kimine göre de 15 milyon Kürt nüfustan söz edebilirsiniz. Bunların toplamı en az 28 milyon ediyor. Kürdistan, Kürtlerin yüzyıllarca yaşadıkları topraklara, yurt bildikleri coğrafyaya verdikleri isimdir. Bu tanımlamaya saygılı

* 23.11.2013 Yurt Gazetesi

olmak, demokratlığın gereğidir. Bir coğrafyanın Kürdistan diye adlandırılması, orasının ülke bütünlüğünden koparılması, ayrıştırılması anlamına gelmez. Çok kimlikli, kültürlü toplumların, ayrı ayrı devlet kurmadan, barış içinde, dayanışarak, farklılıklara saygı duyarak bir arada yaşamaları mümkündür ve dünya, bunun örnekleri ile doludur.

Tarihi yüzlerce yıl eskiye giden, Selçuklunun, Osmanlının, hatta TC'nin ilk yıllarına ait belgelerinde adı Kürdistan olarak zikredilen topraklar, bugün 4 ülkeye dağılmıştır; bu malum. Irak parçasında, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi faaldir. 2005'te yapılan Irak Cumhuriyeti Anayasası, Kürdistan Özerk Yönetimi'ni anayasal bir kuruluş olarak tanıyor, Arapça'nın yanında Kürtçe'nin resmi dil olduğunu 4. Maddesinde belirtiyor. Suriye parçasında da benzer bir oluşum için ilk adımlar atıldı. Kürtçe, Rojava diye anılan Suriye'deki parçaya, Batı Kürdistan da deniliyor. Batı Kürdistan Geçici Yönetimi, Kamışlı'da geçen hafta ilan edildi. Rojava'da Kürt, Arap, Çeçen ve Hıristiyan temsilcilerden oluşan 82 kişilik Genel Meclis kuruldu. Demokratik Birlik Partisi (PYD), Rojava'yı 3 özerk bölge olarak tasarladıklarını açıkladı. Efrîn, Kobanê ve Cizîr bölgelerinin her biri kendi meclisini oluşturacak ve genel meclise gönderecek. İran Kürt hareketinin tarihi ise uzun iniş ve çıkışlarla doludur. Halen rejim, Kürtlerin kimliklerini tanımış ve bazı hakları vermiş olmakla beraber, Kürt özgürlük mücadelesi sürmektedir. Barzani yanlısı KDP ile PKK yanlısı PJAK, İran Kürt hareketinin önemli aktörleri olarak daha ileri haklar için mücadele sürdürüyorlar.

"Türkiye Kürdistanı" etrafında koparılan fırtınaya gelince... Kürtlerin yaşadığı illeri bölge olarak, Türkiye Kürdistanı diye tanımlamakla kıyamet kopmaz, hatta bir gerçekliğin teslimidir. Bu illeri kapsayan bölgede etnik temelde bir özerk bölge yönetimi meselesine gelince... Bu, mümkündür ama gerekli midir, isabetli midir? Bunu tartışmak gerekir. Türkiye'deki durum Irak ve Suriye'den oldukça farklıdır. Türkiye, güneydoğu topraklarında daha geriden de olsa, kapitalizmin geliştiği, iç göçlerin yıllardır sürdüğü, 15 milyonluk Kürt nüfusun yarısının Batı'da yaşadığı 76 milyonluk bir ülkedir. Türkiye Kürdistanı denilen bölgedeki illerde, Kürt nüfus yoğundur, ama önemli sayıda yerleşik

Türk nüfus; görevli bürokrat, öğrenci nüfus, hatırı sayılır Arap kökenli yurttaş birlikte yaşamaktadırlar.

Türkiye'de Kürt siyasetinin etnik temelde bir bölgeleşme isteği yoktur. Bazıları şaşırabilir ama yoktur. BDP Eşbaşkanı Gültan Kışanak'ın etnik esaslı bir bölgeleşme istemediklerine ilişkin beyanı kişisel arşivimde ve **NotaBene Yayınlarından** çıkan **"Kürt Sorunu ve Demokratik Özerklik"** kitabımda kayıtlıdır. "Kürt bölgesi"ne anayasal statü, Kürt bölgesine demokratik özerklik diye bir talepleri yok. Bence de olmamalı. Çünkü Türkiye'de 15 milyon dolayında Kürt var ama homojen bir "Kürt bölgesi" yok. İhtiyaç da etnik temelde ayrışmak değil. Etnik temelde bölge tanımı da kolay değil. Sınırı nereden çizeceksiniz? Malatya'dan mı? Adıyaman'dan mı? Kars'tan mı, Erzurum'dan mı? Nereden? Sadece 13 milyonluk İstanbul'da, Doğulu nüfus 3,5 milyon. Yani İstanbul'un dörtte biri. Oran, Adana ve Mersin için de aynı. İzmir, Kocaeli ve Yalova'da yüzde 20.

Doğru formülasyon, yeni bir demokratik Türkiye reformu ve bunun için 20 dolayında demokratik özerk bölge yapılanmasında. Bu yapılanma "etnik" temelde değil, sosyal, ekonomik, kültürel kıstaslarla bilimsel biçimde yapılmalı. Mesela İstanbul, kendi başına bir özerk bölge olmalı. Çukurova Demokratik Özerk Bölgesi (DÖB) olmalı, Doğu Karadeniz DÖB olmalı... Diyarbakır merkezli Dicle, Van merkezli Van Havzası DÖB'leri kurulabilir ve tüm bunlar anayasal statüye sahip olurlar. Her birinin yerel meclisleri, yerel hükümetleri olmalı. AKP döneminde iyice pekişen merkezin otoriterliğini, tekelciliğini kıran ve yetkiyi, kaynakları yerele, yerelde halk sınıflarına aktaran bir yaklaşımla tasarlanmalı. Böylesi bir reformla oluşturulan alt bölge inisiyatifleri, Kürtlerin kültürel, anadilinde eğitim, kendi kendini yönetme taleplerine de cevap verir. Türkiye'nin diğer bölgelerindeki halk sınıflarının da her tür ekonomik, kültürel, politik mağduriyet ve mahrumiyetlerine yerelde çözüm, bu formülasyonda yatıyor.

CHP- HDP Yakınlaşmalıdır...*

Önceki gün yapılan Meclis Başkanlığı seçiminin en önemli sonuçlarından biri, "Yüzde 60 muhalefet bloku" diye bir şeyin olmadığını göstermesidir. Yüzde 60 oranında oya sahip muhalefet doğrudur, ama "blok" olmadığı ortaya çıkmıştır. Buradaki sorun kaynağı da MHP'dir. MHP, Yüksek Seçim Kurulu ve TBMM gerçeğini adeta inkâr ederek HDP'yi, çıkardığı 80 milletvekilini, arkasındaki 6 milyon oyu yok saymayı marifet sanıyor. "Milli irade" diye mangalda kül bırakmayanların 6 milyonun iradesini yok sayması, en hafif deyimle "akıl tutulması"dır.

7 Haziran seçimlerinin üstünden neredeyse 1 ay geçtikten sonra ortaya çıkan gerçek şudur: Seçimin sonuçlarından tatmin olmayan iki aktör vardır; birincisi kaçak Saray'daki RTE, diğeri MHP... RTE, tüm Anayasa ihlallerini göze alarak AKP için arşınladığı Türkiye'deki her meydandan istediği oranda oyu alamadı, yüzde 41'de kaldı ve geriledi. Kürt oylarını koruyarak/artırarak HDP'yi baraj altında bırakmak istedi, istediği olmadı ve HDP, yüzde 13 oyla 80 milletvekili çıkardı ve seçimin en önemli aktörü oldu.

Bu, RTE için bir bozgundur ve hazmedebilmiş değildir. Tıpkı oyunda mızıkçılık yapan çocuklar gibi, bu seçimi sayınam yeniden seçim, diye tutturmuştur ve bütün oyun planı bunun üstünedir. 7 Haziran seçimleri AKP'nin tek başına iktidar olmasına imkân

* 03.07.2015 BirGün Gazetesi

vermemiş, olası bir CHP ya da MHP ile koalisyondan da RTE'nin ödü kopmaktadır. Çünkü her iki parti de seçmenlerine 17/25 Aralık yolsuzluk soruşturmalarının yeniden açılması sözü vermiştir ve bu yapıldığında oğlu Bilal'in kapısı çalınacaktır, oradan da kendisine ulaşılacaktır. O nedenle başından beri mızıkçı çocuk edasıyla, seçim de seçim, saplantısındadır.

Bunun şartlarını hazırlarken olası erken seçimde HDP'ye kaptırdığı Kürt oylarını ve MHP'den tırtıklaması muhtemel milliyetçi Kürt düşmanı oyları ve hatta istikrarsızlıktan ürken onurgasız oyları AKP'de toplamanın hesabı içindedir. Suriye'de Kürt Devleti şamatası bu nedenle koparılmıştır.

Sınırın öte tarafında Kürt, Arap, Türkmen halkların kanton tipi örgütlenmelerini ve Kürt siyasetinin liderliğinde IŞİD barbarlarına karşı öz savunma geliştirmelerini, "Sınırımızda Kürt devleti kuruyorlar, kurdurtmayız" şamatasıyla, sağ-sol milliyetçilerin de goygoyuyla savaş kulvarına çekme, tamamen iç siyasetle ilgilidir. Amaç, Suriye'deki PYD üstünden PKK ve Kürt siyasetini, oradan HDP'yi hırpalamaktır. HDP'de toplanan Kürt oylarını tehdit etmek, ürkütmek, HDP'ye giden kimi CHP'li oyları kuşkuya düşürmektir. Dahası, Türkiye'yi büyük bir tehlike ile karşı karşıyaymış gibi gösteren bir algı operasyonu ile parlamenter rejimi aciz gösterip Başkanlığa imkân tanıyacak oy tercihlerine oynamaktır.

Beklenti, oyun, bu da, evdeki hesap çarşıya uyar mı? Kolay mı? Değil elbette, ama çıkmayan candan umut kesilmiyor, umut RTE'nin ekmeği, yesin yiyebildiği kadar... Oyun planı budur.

Ve bunu oynamaya devam edecek, en kısa sürede, yeniden sandık, diye kestirip atacak, yeniden tüm Anayasa ihlallerini göze alıp, devlet imkânlarını tepe tepe kullanıp meydan meydan dolaşarak 7 Haziran'daki kuyruk acısını dindirmek isteyecektir.

MHP...

7 Haziran seçimlerinden tatminsiz ve mutsuz çıkan, dolayısıyla "yeniden seçim"i örtülü bir biçimde en çok arzulayan öteki aktör MHP'dir. 7 Haziran seçim sonuçları, Ak faşizmden, onun kurduğu re-

jimden, Anayasa, yasa ihlallerinden hesap sormanın, çivisi çıkan kurumları yerli yerine oturtmanın yüzde 60 ile koalisyon oluşturmanın potansiyel imkânını sundu. Tamamen hukuk devleti konseptine dayalı bir protokolle 3 muhalefet partisinin bir araya gelmesi, en azından CHP'nin azınlık iktidarı kurup diğer ikisinin dışarıdan destekleyerek hiç olmasa 1 yıllık bir icraat sürdürmeleri mümkün iken, MHP yüzünden bu olmadı, belli ki olmayacak.

MHP, burada tüm "kırmızı çizgi" diye nitelediği hesap sorma iddiasına rağmen, bunun icraatını mümkün kılacak bir araya gelmelerden uzak durmuştur. Kürt gerçeğini ve HDP'yi inkârı varlık nedeni sayan MHP, bu tutumuyla, son tahlilde hep AKP'nin değirmenine su taşır duruma düşmektedir. Tarihi fırsatı, potansiyel iktidar imkânını dinamitleyen MHP'nin muradı, milliyetçi damarı, Kürt düşmanlığı ile kabartıp bu konuda AKP'yi de zor durumlara sokup erken seçimde oyunu artırmak, HDP'yi baraj altına düşürerek Kürtlerin Meclis'te temsiline imkân vermemektir.

RTE AKP'si ile MHP'nin, kasım ayında yapılması muhtemel bir erken seçim ile ana hedeflerinin HDP'yi baraj altına itmek olacağı açıktır. Bu durum, RTE'yi kâbuslardan kurtarabilir mi, MHP'nin ihtirasını tatmin eder mi bilinmez. Ama HDP'nin Kürtlerin özgürleşme mücadelesini ve öteki demokrasi güçlerini Meclis'te temsil etme gücü, kazandığı mevziyi savunma, yeniden en önemli görev olacaktır. Bu konuda HDP ile dayanışmak, CHP için de bu erken seçimde önemli bir demokratlık görevi olacaktır. Barış, bu ülkede sudan ekmekten daha önemlidir. Kürtler Meclis'te temsil edilmezse, bu Ak faşizm ve MHP faşizmi tarafından engellenirse, ülkede huzur asla tesis edilemez. Daha acımasız, daha belden aşağı vuruşlarla geçmesi muhtemel bir erken seçimde, CHP ile HDP'nin birbirini daha çok kollamaları ve dayanışmaları bir ihtiyaç haline gelirken sol-sosyalist, demokrasi yanlısı güçlerin de bu dayanışmaya omuz vermeleri daha yakıcı bir görev haline gelmektedir.

3. Bölüm

Kürtler ve Orta Doğu

'Büyük Kürdistan' Kimin Tuzağı?*

Dünyada olup biteni, sağda ya da solda, "ulusalcı-milliyetçi" optikten yorumlamaya kalkanların, yıllardır, değişen dünya koşullarına, dünya dengelerine rağmen, bozmadıkları bir ezber var; bu, ABD'nin her şeye kadir olduğu, her aktöre piyon muamelesi yaptığı biçiminde bir ezber... Bu sığ ve kısır açıdan, bugün de Suriye hadisesine, Kürt meselesine bakanlar, aynı şeyleri ısrarla tekrarlıyorlar. Milliyetçi körlük, sonuçta, kardeşliği güçlendirmek yerine, Türk-Kürt kutuplaşmasının değirmenine su taşıdıklarının, AKP rejimi ile yan yana düştüklerinin de ayırdında değiller.

Bu milliyetçi bakışa göre, ABD, Esad'ın ve Şii ağırlıklı yönetimin ortadan kaldırılmasını ve yerine, Sünni (ve Müslüman Kardeşler) ağırlıklı bir yönetimin getirilmesini amaçlıyor... Buraya kadar tamam, ama sonrasında ne var? Yine bu bakış açısına göre, bu geçiş döneminde Suriye Kürtlerinin, Kuzey Irak'ta olduğu gibi bağımsız bir yönetim kurmaları, ABD'nin senaryosu... Dahası, aynı ABD, Kuzey Irak ve Kuzey Suriye Kürt yönetimleri arasında bütünleşmenin sağlanarak, "Büyük Kürdistan" konusunda en önemli iki ayağın, Akdeniz'e bağlanarak gerçekleştirilmesini de hesap kitap etmiş...

Böylece bakın ne olacakmış; Bu bölünme ve rejim değişiklikleri ile Suriye üzerinde, İran'ın etkisi ortadan kaldırılacak, Kuzey Irak ve Kuzey Suriye Kürt yönetimleri arasında bütünleşme sağlanarak

* 08.08.2012 Cumhuriyet Gazetesi

"Arap Ortadoğusu'nda İran'ın tamamen yalnızlaştırılması" sağlanmış olacakmış...

Bu görüş sahipleri, ABD'nin Müslüman Kardeşler tercihini unutarak, AKP rejimini "ABD'nin Suriye politikasında en büyük rolü oynayacak aktör" olduğuna ve bu yolla İran'ın Şii etkinliğini gerileteceğ en önemli gücün AKP rejimi olacağına inandırılmışlar.

Bu zevata göre, buraya kadar, AKP rejiminin, ABD'nin politikası ile çelişen bir yanı yok. Ancak, derler, bazı karşıtlıklar belirmiştir. Nelerdir onlar? Konu Kürt meselesi olunca, "AKP rejimi ile ABD rejiminin yolları ayrılmaktadır"... Kuzey Suriye'de de Kuzey Irak'ta olduğu gibi bağımsız bir Kürt yönetiminin ortaya çıkması halinde, 'domino teorisi'nde olduğu gibi bunun Türkiye'ye sıçramasını engellemek imkânsız hale geleceği için, AKP rejimi bu bahiste ABD'den ayrılmaktaymış (!)...

Kuzey Irak'tan sonra Kuzey Suriye özerk yönetimine ışık yakan ABD, kaçınılmaz olarak Türkiye Kürt Özerk Bölgesini de dayatacak ve nicedir amaçladığı "Büyük Kürdistan"ın kurulması için hiçbir engel kalmayacakmış...

Analiz böyle olunca, o zaman emperyalistlerden Kürt meselesinde "ayrışan" AKP rejiminin hemen yanına geçmek gerekmez mi? Nitekim bu bahiste MHP'nin sık sık yaptığını, diğer sağcısı, solcusuyla milliyetçilerin yapmaması için bir neden kalıyor mu?

Bu bakış açısı, özellikle 2000'li yıllarda hızla güç kaybeden ABD emperyalizminin zafiyetini hiç dikkate almaz. ABD'nin, Orta Doğu politikalarının 2008 krizi sonrası ciddi kırılmalara uğradığını, Rusya, Çin, hatta İran gibi güçlerin bu kırılmalarda yükselen aktörler olduğunu es geçer.

Ezberci bakış açısı, Kürt siyasi hareketleri için ise ezel ebet, "kukla" nitelemesinden şaşmaz. Kürtler, ABD'nin ağzının içine bakmakta ve ABD'nin bahşedeceği bir kukla devlet için sustada durmaktadırlar. Kuzey Suriye Kürtleri, her nasılsa ABD'nin inayetiyle ayağa kalkmakta ve özerk bölge kurmaktadırlar. Oysa herkes farkında ki, Suriye Kürt Yönetimi'nin tarih sahnesine çıkması, PKK çizgisinde 10 yıla yakın bir

süredir örgütlenen PYD'nin inisiyatifi. Barzani yönetimi ise Suriye'de dümeni PKK'ya kaptırmamanın uğraşı içinde, ama başarılı değil. Irak Kürtleri ile Suriye Kürtlerinin birleşmesi gündemde değil. PKK-PYD-PJAK çizgisi ile Barzani politik çizgisi, sanıldığı gibi örtüşmez. Hatta iki Kürt siyaseti, farklı sınıfsal tercihlere sahiptir. PKK, alt sınıflardan yana, Marksist damardan kopmamasına karşılık, Barzani'nin KDP'si, hızla bir burjuva siyasete dönüşmektedir. Sınıfsal duruş farklılıkları, er geç etnik ortak paydanın önüne geçer. Bu, Türkiye'deki Kürt siyaseti için de geçerlidir ve yaşanmaya başlamıştır.

Irak ve Suriye'nin Türkiye'de 'domino etkisi' yapması ise bir başka ezberin yeniden yüksek sesle dile getirilişi. PKK'nın, Türkiye'den "ayrılma" stratejisi, Türkiye gerçeğinin İran, Irak ve Suriye gerçeğinden çok farklı olduğunun farkına varılması ile 1990'ların sonlarında terk edildi. Türkiye'de Kürt nüfusun bütün coğrafyalara yayılması, diğer kimliklerle kaynaşması, bu kimya, "ayrılma" stratejisini geçersizleştirdi. Bu stratejinin terki, bizzat Abdullah Öcalan tarafından açıkça ifade edildi ve Türkiye bütünlüğü içinde Kürt kimliğinin tanınması, demokratik özerk yönetim düzeni içinde, bir arada eşit yurttaşlar olarak yaşama mücadelesinin verilmesi, yeni strateji olarak ifade edildi. Buradan hareketle, Türkiye'deki Kürt siyaseti, 2000'li yıllarda da bunu yeni mücadele hattı olarak benimsedi. Hem yerel yönetimlerde hem genel seçimlerde bu stratejiyle önemli mesafeler alındı. Ancak, sistemin egemenleri, Türk milliyetçileri, bu yükselişten rahatsız oldular ve "niyet okuyucular" olarak, Kürt siyasetini hep ayrılıkçı, "Büyük Kürdistan" emellerinden vazgeçmeyen olarak takdim edip baskıcı, savaşçı bir dili hâkim kılmak istediler. Milliyetçilere göre, ABD, bölgede ikinci bir İsrail ihtiyacında ve bunu "Büyük Kürdistan Devleti"ni kurdurarak elde edecek. Bu "ayrılıkçılık" fobisi toplumda işlendikçe, Türk-Kürt kardeşliği de yaralanmakta, yakınlaşmanın ve kardeşliğin yerini düşmanlık, kamplaşma, kutuplaşma almaktadır.

Özellikle sol, sosyal demokrat çevrede bu sığ, bilim dışı ve çarpık analizlere karşı aklın, sağduyunun hâkim kılınması gerekiyor. Türk-Kürt kardeşliğine halel getirecek "Büyük Kürdistan" umacısı

ile beslenen düşmanca söylemlerden uzak durmalı, bu ülkenin bütünlüğü içinde " Bir ağaç gibi tek ve hür, bir orman gibi kardeşçesine" yaşama hedefine sıkı sıkı sarılmalıyız.

Paris'teki Kan, Irak'taki Petrol... *

Son bir buçuk yılda KCK'den içeriye 8-9 bin kişiyi alan AKP'nin, çatışmalı bir yazın ardından İmralı ile görüşmelere başlamasının hemen sonrasında, Paris'te gerçekleşen 3 PKK'li kadının infazı bir tesadüf mü? Kim, kime, ne mesaj veriyor bu cinayetlerle? Buna paralel olarak, aynı zaman diliminde Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin petrol yüzünden Bağdat ile gerilmesi, Bağdat'ın onayı olmadan kendi adına sembolik de olsa Türkiye üzerinden petrol ihraç etmeye kalkması neyin nesi? Irak Kürtlerini cesaretlendiren AKP iktidarına Bağdat'ın tavır alması, dahası ABD'nin bu konuyla ilgili Türkiye'yi uyarması, bu büyük yapbozun hangi parçaları? Altı ay kadar önce bu sütunda yazdığım bir yazı geldi aklıma... Biraz kısaltarak yeniden okurun dikkatine sunuyorum, sonra devam edeceğim.

Petrol Odaklı 'Kürt Federalizmi'(10 Ağustos 2012)

Hasan Cemal (HC), 8 Ağustos 2012 tarihli Milliyet'teki yazısında, 'Devletin zirvelerinde'(DZ) Kürtler, petrol, İran, PKK konularında yapılan beyin fırtınalarını yazdı. HC'nin yazdıklarından "devletin zirveleri" isimli aktör(ler)ün, "AKP zirvesi" olmadığını anlıyoruz. Çünkü RTE ile ilgili de düşünceleri var bu DZ'nin. Ortalıkta askeri vesayet filan kalmadığına göre, kim bu DZ, anlamak güç. Ama yine de -iyi saatlerde olsunlar- HC'ye düşüncelerini fısıldamış bir DZ var. Ne diyorlarmış? HC şöyle aktarıyor:

* 18-19.01.2013 Cumhuriyet Gazetesi

"Üniter kalmakta direnen bir Türkiye küçülür, özerk ya da federatif bir Türkiye büyür mü? Küçülmek ne demek? Türkiye Kürtlerinin Irak Kürtleriyle kaderini birleştirmesi... Büyümek ne demek? Türkiye'nin Irak Kürtleriyle, Suriye Kürtleriyle bir federasyon çatısı altında birleşmesi... Ama ya büyüyeyim derken karşında büyük Kürdistan'ı bulursan? Bu konular acaba değişik senaryolar halinde 'devletin zirveleri'nde konuşuluyor mu? Konuşulduğunu söyleyenler var." Demek ki, statükoyu korumak yerine, birilerinin de Irak, Suriye Kürtlerini de oyun alanına alarak "özerklikle, federasyonla büyüme" planları var. Bu DZ, (her kimlerse), tabii ki Irak petrolü uğruna bu "özerklik oyunu"nu kurguluyorlar, Kürtlerin kara kaşları, kara gözleri için değil herhalde... Şöyle yazıyor HC: "Irak'ın neredeyse Suudi Arabistan kadar petrol zenginliği var. Bu açıdan Musul ve Kerkük'ün yanı sıra Kuzey Irak'taki ham petrol rezervlerinin de olağanüstü zengin olduğu ortaya çıktı. Devletin zirvelerinde bunun Türkiye açısından ne anlama geldiğinin çok iyi farkında olanlar var. Hiç kuşkusuz Irak Kürtleri de üstünde oturdukları bu zenginliğin kendileri için bir refah ve gelecek garantisi olduğunu iyi biliyorlar. Kısacası: Türkiye de, Irak Kürt yönetimi de, karşılıklı iyi ilişkilerin her iki tarafın da çıkarına olduğunun bilincindeler. Bu nedenle, devletin zirvelerinde esintiler öyle ki, Kuzey Irak'taki petrol zenginliği konusunda Türkiye -Amerika dâhil- kimseye meydanı boş bırakmak niyetinde değil."

Örneğin, Turkcell'in sahibi Karamehmetlerin Genel Enerji ile TÜPRAŞ'ın sahibi Koç Grubu'nun, İngiliz ve Amerikalılarla Kuzey Irak'ta petrol yatırımlarını ve/veya niyetlerini hatırlayarak meydanın kimseye bırakılmak istenmediği açık. Ama petrol bu... Meydanı boş bırakmamak kolay mı? Tereyağındaki kıl değil ki, çekip alasın... Evdeki hesaplar çarşıya uyar mı? Türkiye'deki DZ'nin, petrol uğruna "Kürtlerle hemhal olma" niyetlerinin, Bağdat pekâlâ farkında ve Şii liderliği Türkiye'nin petrole sulanmasını, "Ahlaksız teklif" olarak görüyor. Kerkük'e yapılan son Davutoğlu ziyaretinin bir notaya nasıl sebebiyet verdiğini gördük. HC'nin DZ dediği, muhtemelen Türkiye burjuvazisinin hislerine tercüman olanlar, petrol odaklı bir Kürt siyaseti geliştiredursunlar, Irak Kürdistanı'nı

Irak'tan koparmanın kolay olup olmadığını, bunun ne cehennemlere mal olacağını acaba hesaba katıyorlar mı?

HC'nin DZ aktörlerinin, "Petrol odaklı Kürt federalizmi projesi", daha baştan, Irak Kürtlerinin (işbirlikçilerin değil, aklıselim olanlarının) oyundan uzak durmaları ile çuvallar. Bu ayak çökünce Suriye ve Türkiye Kürtlerine özerklik lolipopu, DZ'dekilere bir şey kazandırmayacağı gibi, sorun yaratır ve muhatabı PKK olan bu ayakta yol almak için de bir gayret gösterilmez. Irak'ta da, Türkiye'de, hatta Suriye ve İran'da da, Kürtler, ABD kuklası devletçik olmak yerine ya da 'Büyük Kürdistan' gibi fantezilere kapılmak yerine, kendi ülkelerinin toprak bütünlüğü içinde, eşit yurttaşlar mücadelesi vermelidirler. Bunu bugün BDP eşbaşkanları da bilge Kürt siyasetçi Talabani de açıkça dile getirerek doğruya işaret ediyorlar. Ama HC'nin DZ'si, bunu anlayacak durumda görünmüyor. Onun aklı petrolde... Petrol odaklı özerklik, federalizm senaryoları daha çok fısıldanacak HC'ye, anlaşılan...

Evet, 10 Ağustos 2012'de bu köşede böyle yazmıştım. AKP rejiminin, Kürt sorununda birdenbire "Barış havariliği"ne soyunmasını, RTE'nin 2014'ten itibaren başlayacak yerel seçim, Başkanlık ve nihayet genel seçim takvimine bağlayanlar çoğunlukta. Yandaş ve rehine medya, bu hamleyi "Barış iklimi"nin tesisi gibi bir ulvi nedene dayandırma gayretinde. Oysa AKP, Kürt siyasetinin anadilinde eğitim, demokratik özerklik gibi taleplerini müzakere etmek üzere masaya oturmuyor. Öcalan'la diyalog yolunu açması, görüşmelere izin vermesi, temel taleplere pozitif yaklaşım işareti mi? Hiç sanmıyorum. AKP rejiminin Kürt meselesinde müzakereci yaklaşıma yönelmiş görünmesinin gerçek nedenlerini anlamak için, projektörleri Irak'a çevirmek gerek. Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin Bağdat ile artan çatışması ve AKP rejiminin 'petrol odaklı' alt-emperyalist niyetleri, hem Irak ve Suriye'de, hem de Türkiye'de Kürtlerin durumunu gündeme taşımış bulunuyor.

31 milyon nüfuslu Irak, ham petrol rezervlerini elinde tutan petrol zengini ülkelerin 6'ncısı. Doğalgaz rezervlerinde de 13'üncü büyük ülke. Ama Irak bu kaynaklardan daha iyi yararlanmak için iç istikrarını tesis edebilmiş değil. Nüfusun yüzde 75-80'i Arap, yüzde 15'i Kürt. Üçte ikisi Şii. Yani İran'a yakın Şii Arap hâkimiyeti var Irak'ta.

Rusya ve Çin'e yanaştığı da gözleniyor. ABD sayesinde varlık bulan Sünni Kürt bölgesi yönetiminin, Arap Şii yönetimi ile çatışması bekleniyordu. Ülke bütünlüğüne hassas Kürt lider Talabani'nin cumhurbaşkanlığı da önleyemedi bu karşı karşıya gelişi. Bağdat, Kürt yönetiminin adeta bağımsız devlet gibi davranmasından şikâyetçi. Petrol, bölgenin ana kaynağı. 112 milyar dolarlık milli gelirin yüzde 85'i petrolden sağlanıyor ve devlet bütçesine giriyor. Irak'ta kişi başına gelir, Türkiye'dekinin yüzde 40'ı kadar ama gidilecek çok yol var. Petrol ihraç edip her şeyi neredeyse ithal ediyorlar. Türkiye, Irak ithalatında (44 milyar dolar) dörtte bir paya sahip. Kürt yönetimi, Bağdat'a sormadan anlaşmalar yapmaya ve petrolden gelir almaya yeltenince, Bağdat'ın şimşeklerini üstüne çekti ve bir dizi ikazdan sonra Başbakan Maliki, Dicle Operasyonlar Komutanlığı'nı kurarak Kürtleri terbiye etmeye girişti.

AKP rejimi, Ortadoğu'daki Şii eksene karşı tutumunu Irak'ta da koruyor ve Irak Kürtlerine hamiliğe soyundu. Irak petrolü, özellikle Türkiye burjuvazisinin ağzını sulandırıyor. Şimdiden Kürt yönetiminden alınmış izinler var ama Bağdat, bunları tanımama eğiliminde. Cari açığı enerji ithalatı büyüklüğünde olan Türkiye'de, AKP rejimi petrolün peşinde. Irak Kürtlerini Irak bütünlüğünden kopartmak, dahası Suriye Kürtlerini de Barzani KDP'si üstünden ayartarak "federe unsur" olarak Türkiye'ye eklemlemek ve petrolün tadını çıkarmak, ana senaryo. Bu, bir fantezi olmaktan çıkarılıp gerçekliğe dönüştürülmek isteniyor. Hem de ABD'nin uyarılarına rağmen...

Böyle, 'petrol odaklı' bir Kürt federalizmi hedefiyle yola çıkılırken Kandil'deki askeri gücü ve Suriye Kürtleri üstündeki ideolojik hâkimiyeti ile PKK ne olacak? İşte, PKK'yi ve Türkiye'deki Kürt sorununu anımsama ve "çözüme" ulaştırma işlemi, ancak bu çetin yumağı çözmeye kalkışınca AKP rejiminin aklına geliyor. Dolayısıyla çözüm için verebileceği tavizler, ancak bu alt-emperyal emellerine ulaşmasına yardımcı olduğu, o amaca ulaşmayı kolaylaştırdığı ölçüde olacak. Ne bir eksik, ne bir fazla...

AKP rejimi, Irak'ın petrolüne göz koyar ve bunun halli için PKK ile sulh olmayı (nasıl olacaksa!) göze alır da, bundan zarar görecek

olanlar, gelişmelere seyirci kalır mı, yola taş koymaz mı? Paris cinayetlerine bu optikten bakmak, "kim, neden" sorularına daha doyurucu cevaplar vermeyi sağlayabilir.

Petrol-göz AKP rejiminin, arkasındaki çapulcu Türkiye burjuvazisinin asıl muradını hem PKK, hem de Irak ve Suriye Kürtleri bilmez mi? Elbette bilirler. Ama büyük bir pazarlık masasıdır etrafında toplanılan. Herkes eldeki kartların nasıl oynanacağını görmeden masaya oturmamazlık etmiyor, erkenden kalkmıyor. Bundan sonraki sahneleri çok daha büyük sürprizlere, hamlelere gebedir bu büyük oyunun.

Bir Türk-Kürt Federasyonu Rüyası...*

Bakın, dedi "devletin zirvesi"nden gelen ağır ziyaretçi... Bakın Sayın Öcalan, anlattıklarımın üzerinden yeniden gidelim. Siz de iyi düşünün. Bu herkes için yararlı bir proje. Siz, biz, Iraklı, hatta Suriyeli Kürtler; herkese iyi gelecek bir proje. Tarihi bir fırsat. Bunu en iyi siz değerlendirebilirsiniz. Bu yıl 60 milyar dolarlık enerji ithalatı yaptık. Bu, toplam ithalatımızın yüzde 25'i. Hayal ettiğimiz senaryo hayata geçerse, enerji ithalatımızla ilgili kamburumuz büyük ölçüde ortadan kalkacak ve ekonomik olarak güçlü bir Türkiye, hem Türklere hem Kürtlere büyük iyilikler getirecektir. Ayrıca bize katılacak Kuzey Irak Kürtleri, hatta Suriye Kürtleri ile bölgenin en önemli güçlerinden biri haline geleceğiz; 30 yıllık savaş bitecek, bölgeye barış gelecek...

Yeni ortaklarımız, yani Kuzey Irak yönetimi, hem fiili durumu değerlendirerek hem de önümüzdeki büyük geleceği görerek federasyon biçiminde Türkiyemizin bir parçası olmayı bizden daha çok ister durumda. Biliyorsunuz, Bağdat ile geçinemiyorlar. Şiilik-Sünnilik önemli bir gerilim. Sonra, siz de iyi bilirsiniz; Kürtler ile Araplar geleneksel olarak iyi anlaşamazlar. Oysa biz öyle miyiz? Biz Kürtler ve Türkler etle tırnak gibiyizdir. Birbirimizin dilinden çok iyi anlarız. Bunu Barzani ve çevresi de çok iyi biliyor. Bağdat ile ilişki fiilen koptu. Ayrıca bizim bütünleşmemiz fiili bir hal aldı bile.

---

* 04.02.2013 Cumhuriyet Gazetesi

Habur, Türkiye'nin ikinci kapısı. Bu yıl 1 milyon 100 bine yakın vatandaşımız kullandı Habur'u. Dış ticaret üstünden nasıl bütünleştiğimizi anlatayım size. Çoğu Kuzey'e olmak üzere müthiş mal satıyoruz Irak'a. Almanya'dan sonra ikinci en büyük ihracat pazarımız. Sadece bu yıl, yani 2012'de yüzde 30 arttı ihracatımız ve 11 milyar dolara yaklaştı. Bu, toplam ihracatımızın yüzde 7'si demek. Ama şimdilik. Bunun hızla artacağını biliyoruz. 100'ün üstünde şirketimiz doğrudan yatırım yaptı Irak'a, çoğu da Kuzey'de... Hele hedeflediğimiz siyasi bütünleşme projesi gerçekleşsin, Kuzey Irak'taki petrolü çıkarmaya başlayalım, elbirliği ile o zaman oradaki refah artışı ile birlikte pazar daha da derinleşecek. Düşünün bizim Türkiyemizin batısında kişi başına milli gelir 15-20 bin dolar, Doğu ve Güneydoğumuzda –siz Türkiye Kürdistanı diyorsunuz– 2-3 bin doları bile bulmuyor. Şimdilik Kuzey Irak'ta da –siz Irak Kürdistanı diyorsunuz– 3-4 bin dolar dolayında. Oysa petrolü çıkarıp Akdeniz'den ihracata başladığımız an, oralarda da (yani sizin Kürdistan dediğiniz bölgede de) kişi başına gelir en az birkaç yılda 10 bin doları bulacak. Büyük bir refah artışı, kumaş üstüne düşen yağ lekesinin büyümesi gibi, anında Mardin'e, Şırnak'a, Hakkâri'ye, Diyarbakır ve Şanlıurfa'ya, Van'a, Muş'a, Ağrı'ya da yayılacak. Zaten dil bütünlüğü var. Akrabalık bağları nedeniyle trafik, işgücü, eğitim için nüfus akışı, mal, sermaye hareketleri hızla gelişecek. Hem bakın, çok yakınlarda Barzani yönetimiyle bir anlaşma yaptık, biraz gizli tuttuk. Kuzey Irak petrol ve ürünlerinin sevkıyatı imtiyaz hakkı Power Trans adlı bir firmaya, doğalgaz imtiyazı da Siyah Kalem adlı şirkete verildi. Bu şirketlere, Başbakanımızın çok yakını ve destekçisi işadamları ortak. Bu adımlarımızın Washington'u rahatsız ettiği, Irak'ın bütünlüğüne halel getirip bölgede yeni krizler yaratacağı iddialarına ise kulak asmayın. Gönül ferman dinlemiyor. Biz Kuzey Kürtlerini, onlar bizi sevdikten sonra ABD'ye, Araplara ne oluyor!

Burada sizin durumunuza geliyoruz. Bütün bu iyiliklerin Türkiye Kürtleri için de iş, refah anlamına geleceğini sanırım siz de takdir edersiniz. Daha ne olsun? Kuzey Irak ile hatta sizin desteğiniz ile Suriye'deki Kürtleri de kucaklayan bir federal devleti, Türkiye'ye eklemleyebiliriz. Federatif bir yapı. İç işlerinde serbest olurlar. Zaten iç düzenleri var. Yapacağımız yeni bir anayasada

statüyü yeniden tanımlarız. Türkiye Kürtleri için bir federasyonu hem erken hem de sosyolojik, demografik gerçeklerimiz ışığında pratik bulmuyoruz. Ankara'ya bağlanmış bir Irak Kürdistanı'nın federatif yapısı, sizin de bütün özlemlerinize cevap verecektir. Orada dileyen Kürt TC vatandaşımız yerleşip çalışabilecek, istiyorsa kendi anadilinde eğitim yapıp orada anayurdu gibi yaşayabilecektir. Kandil'deki kadrolarınızı olduğu gibi Kuzey Irak'a yerleştirebilirsiniz. Ayrıca sizin buradaki PKK'liler, KCK'liler de diledikleri gibi Irak'ta, Suriye'de yerleşip diledikleri biçimde yaşayabilirler. Belki birkaç Güneydoğu ilimizi Yeni Kuzey Irak Federal Yönetimine ekleyebilir, yeni bir siyasi harita yaratabiliriz. Bir genel af düşünüyoruz. Sizi ve Silivri'dekileri de kapsayan... Büyük petrol, pardon, federasyon projemizi realize etmemize destek vermeniz halinde, Türkiye topraklarındaki Kürt yurttaşlarımız için başka açılımlar da düşünüyoruz. Ama bütün bunların olabilmesi, sizin desteğinize bağlı. Silahları bırakmanıza, bu büyük projeye ve onu taçlandıracak anayasaya destek vermenize bağlı. Böyle yeni büyük bir Türk-Kürt federal cumhuriyetine de Başbakanımızın başkan yapılması gerektiğini siz de takdir edersiniz herhalde... Hiç konuşmuyor, hep dinliyorsunuz, Sayın Öcalan... Hayalleriniz gerçekleşiyor, heyecanlanın biraz. Sayın Öcalan, bir dakika, rica ederim, neden güldünüz?

Aç Tavuğun Kürt Petrolü Rüyası*

Laiki, şeriatçısı ile RTE'nin arkasında saf tutan Türkiye burjuvazisi, 2012'de 60 milyar doları bulan enerji ithalatı karşısında, cari açığa denk gelen bu kamburu azaltmak için, Irak Kürdistanı'ndaki petrole kafayı fena halde takmış durumda. Buna, 2012 ortalarından bu yana birkaç yazımda değindim. Merkez Bağdat ile dünyanın en büyük 6. petrol yataklarını işletmede uyum içinde olmayan ve emrivaki ile petrol faaliyetleri yürüten Erbil, yani Irak Kürt Bölgesi Yönetimi'ne her geçen gün biraz daha yaklaşan Türkiye burjuvazisi ve siyasi temsilcisi olarak AKP rejimi, "Büyük hamleler" peşinde olduğunu artık gizlemiyor. Aç tavuğun darı ambarı rüyasına benzer tarzda, Irak Kürdistan'ındaki petrolün bölgede arama ve üretim izni almış Exxon gibi dünya devleri ile birlikte, Bağdat'a rağmen, üretilip Türkiye üzerinden dünya pazarlarına ihracı için şirketler bile kurulmuş, örtülü bir anlaşma bile yapılmış. "Büyük hamle"den murat, bir taşla iki kuş vurmak; Hem Kürt petrolünden nasiplenmek, hem de PKK meselesini, Irak Kürtlerini Türkiye'ye eklemleyerek "çözmek"...

Hamle, kulağa hoş geliyor, hele ki büyük burjuvazinin bazı kesimlerini mestediyor. Medyadaki yalaka takımına girmiyorum bile... Böyle bir hamlenin başarı şansını, rejim tartıyor mu, dünya enerji satrancı tahtasının en önemli karelerini oluşturan Irak bölgesindeki güçleri iyi hesaplayıp, en önemlisi kendi haddini biliyor mu, bilmem ama

* 06-08.02.2013 Cumhuriyet Gazetesi

Türkiye'nin dünyanın neresinde durduğunu, sulandığı petrole kimin ne kadar ihtiyacı olduğunu hatırlatmakta fayda var.

***

2012 verilerine göre dünya hâsılası kabaca 71 trilyon $. ABD ve AB, dünya "merkez"leri olarak her biri, bu dünya pastasından yüzde 22 pay alıyor. Onlarla birlikte saf tutan Japonya'nın yüzde 8'lik payını ekleyince bu 3 merkezin payının yüzde 52 olduğunu görüyoruz. Kanada, Avustralya, Norveç, İsviçre gibi diğer zenginleri ve petrolcü Arapları da eklersek, pay yüzde 60'ı buluyor. Özellikle 2008 krizi sonrası dünya güç dengesini kendi lehlerine çevirme fırsatı yakalayan "yükselen ekonomiler" ile diğer "çevre ülkeler" ise dünya hâsılasından yüzde 40 pay alıyorlar. Bu kanadın başını çeken Çin, dünya hâsılasında şimdiden yüzde 12 pay sahibi. Rusya, Hindistan, Brezilya, her biri yüzde 4 dolayında pay sahibiler. Türkiye ise bütün bu dünya pastasından yüzde 1 pay sahibi!

Ham Petrol: Dünya Tüketimi günlük 88 milyon varil. Yarısı dış ticarete konu.		
İthalata Bağımlılar	İthalata Yarı Bağımlılar(*)	Net İhracatçılar(**)
AB: Tüketim payı %15. Ağırlıkla Rusya'dan ithal ediyor. Japonya: Tüketim payı %5.	ABD: Tüketim payı %21. %15ini ithal ediyor. Çin: Tüketim payı %11. Üçte ikisini ithal ediyor.	S. Arabistan: Üretim payı %13 ve İhracat payı %15. Rusya: Üretim payı %12 ve ihracat payı %13.
(*) Hindistan, Güney Kore diğer önemli ithalatçılar. (**) İran, Nijerya, BAE, Irak, Norveç, Venezuela diğer önemli ihracatçılar.		
Doğal Gaz: Dünya Tüketimi yıllık 3,3 trilyon metreküp. Dörtte üçü dış ticarete konu.		
İthalata Bağımlılar	İthalata Yarı Bağımlılar(*)	Net İhracatçılar(**)
AB: Tüketim payı %15. Orta Doğu ve Rusya'dan ithal ediyor. Japonya: Tüketim payı %5.	ABD: Tüketim payı %22. Yarısını ithal ediyor. Çin: Tüketim payı %6. Kendine yeterli.	Rusya: Üretim payı %15 ve ihracat payı %20. Katar, Norveç, Kanada: Her birinin ihracat payı %9
(*) Güney Kore, Türkiye diğer önemli ithalatçılar. (**) Hollanda, Endonezya, Cezayir diğer önemli ihracatçılar.		
Kaynak: Uluslararası Enerji Ajansı, BP ve DTÖ veri tabanı		

Dünya hâsılasına hâkim bu az sayıdaki merkez ve yükselen ekonomi, haliyle, üçte ikisi petrol ve doğalgazdan oluşan dünya enerjisini de dünya hâsılasındaki büyüklükleri ile orantılı olarak kullanıyorlar. Ama enerji sektörlerinde kimi net ithalatçı, kimi yarı ithalatçı, kimi de net ihracatçı durumda.

Türkiye, dünya hâsılasındaki yüzde 1'lik payını üretirken 240 milyar $'lık ithalat yapıyor ve bunun dörtte birini enerji ithalatı oluşturuyor. Üstelik bu ithalatı finanse edebilmek için de dış kaynak kullanmak zorunda olan kırılgan bir ekonomi. Yani hem payı yüzde 1'den ibaret, hem dış kaynağa bağımlı hem de ithalata, özellikle enerji ithalatına bağımlı. Ama bu kel ve fodul haline bakmadan içeride ve dışarıda, "AB yoksa Şangay'a giderim" afra tafrasından da geçilmeyen bir "kifayetsiz muhteris" rejimin yönetiminde. Bunca kırılganlık ve kofluğa rağmen, sırf jeopolitiğinden dolayı ABD'den taşeronluk kapmış bir rejimin, buna güvenerek dünya güçlerinin gözden çıkaramayacakları Irak Kürdistanı petrollerine hükmedecek bir kapasitesi, dirayeti olabilir mi?

Irak petrolüne ilişkin fırsatçı niyetlerle, AKP rejimi, Türkiye'yi, Suriye bahsi ile soktuğu batağa biraz daha çekiyor. İran'a yakın duran Bağdat'taki Maliki yönetimi ile gerilim büyüten AKP rejimi, Erbil'deki Kürt yönetimini, Bağdat'a karşı kışkırtıcı bir tutum içinde. Bu arada bölge için yeni harita çizimleri de konuşuluyor. Eski MİT Müsteşar Yardımcısı Cevat Öneş'in 20 Ocak'ta Yeni Şafak'ta yer alan ifadesini anımsayın: "Türkiye'nin Kürt sorununu çözmesi bölgede sınır ve harita değişikliğini gündeme getirebilir"... Saddam'ı devirmekle beraber Irak'ta istediği düzeni gönlünce kuramayan ABD'nin, PKK sorununun halline itirazı yoktur ama ya harita meselesi? Bu konuda Ankara Büyükelçisi Ricciardone, önceki gün (6 Şubat) medyaya açık konuştu "Türkiye ve Irak, ilişkilerini en iyi hale getiremezse daha da kötü sonuçlara yol açabilir. Daha şiddetli çatışmalar olabilir, başka güçler devreye girebilir. Irak'ı bütün olarak görmek gerekir. Petrol ve gaz çıktılarını dünya piyasalarına eriştirebilmek önemli. Irak'ın tümünde geliştirilmeli. Biz Türkiye'nin, Irak'ın petrol ve gazının yüzde 20'siyle değil bütünüyle ilgilenmesini arzu ediyoruz. Türkiye'nin aynı zamanda Hürmüz Boğazı'na

alternatif sunmasını istiyoruz. Türk ürünlerinin tüm Irak piyasasına ulaşmasını isteriz."

Bölgenin, Bağdat'a yakın İran'ın daha fazla nüfuzu altına girmesinden endişesi olan ABD'nin, şimdilik yekpare Irak'tan yana olduğu açık. Bu durumda Türkiye burjuvazisinin ve AKP rejiminin Kuzey Irak yönetimini ayartması nasıl mümkün olacak? ABD'ye rağmen mi? AKP rejiminin tehlikeli oyunu burada başlıyor. Bir oldubittiye getirip, "Kürtler, Bağdat ile olmak istemiyorlar, kim zorlayabilir?" gerekçesi ABD'nin önüne konabilir. Gidiş, o yönde... Kaldı ki, Bağdat'ın petrol iplerini kendi elinde tutmak istemesi ve daha "ulusalcı" duruş niyetleri, ABD kökenli çokuluslu petrol şirketlerinin sabrını zorluyor, onları Türkiye ile birlikte davranmaya doğru itiyor. Irak'ın petrol ve doğalgaz rezervleri tahminlerden de büyük. Türkiye'nin rant avcısı burjuvazisi, halkları birbirine düşürmek pahasına, hem bunların üretilmesinden, ortaya çıkacak zenginlikten pay peşinde, hem de boru hatları ile taşınması konusunda inisiyatif almak istiyor.

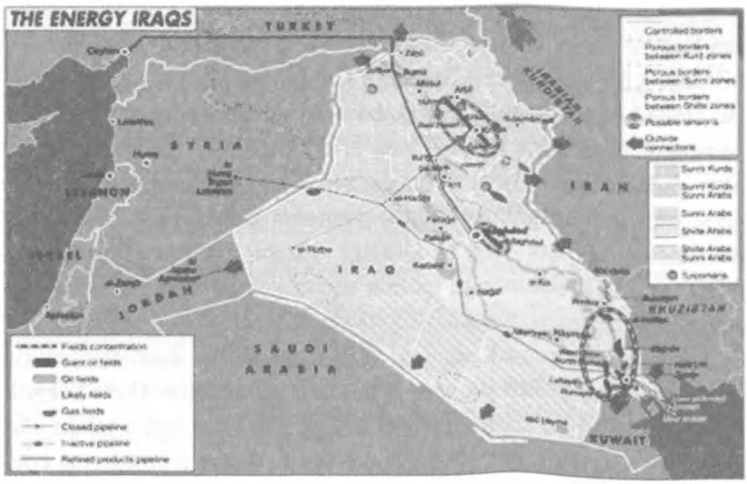

Kaynak: Heartland Geopolitical Maps

Irak'ın en önemli petrol ihracat limanı Basra'da, Mina El-Bakr. Güney Irak sahalarının boru hattı ile bağlandığı bu terminal günde 3 milyon varil yükleme kapasitesinde. Türkiye'den geçen ITP– Kerkük Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı, da Irak'ın en büyük ihracat hatlarından bir diğeri. Karayolu taşımalığı çıkış yolu da İskenderun Limanı. Ancak, ITP hattının her iki merkez kontrolünde olması bu hattın rasyonel kullanımını olumsuz etkiliyor. Doğal gazın sevki için ise henüz bir boru hattı yok. İhracat için Kuzey Suriye topraklarının kullanılması da bir seçenek. Bu da Sünni Kürt nüfusun yoğun olduğu Kuzey Suriye topraklarının kolay kontrol edilebilir hale getirilmesini gerektiriyor.

AKP rejimi ve arkasındaki fırsatçı Türkiye sermayesi, Irak'taki Kürt-Arap (hatta Türkmen) gerilimini kışkırtıp nüfuz alanını genişletme ve o ölçüde bölge kaynaklarının talanından pay alma derdinde. Kürt sorununa çözüm adı altındaki elma şekeri servisi, sadece bu talanın yol temizliği için. Umalım Türk-Kürt, tüm barış yanlıları oynanan bu büyük oyunun farkındadır. Özellikle umalım ki, Kürt siyaseti, büyük fotoğrafın tümünü idrak edebilsin, halkların barışı kadar sınıflar mücadelesinin seyrini de dert edebilsin. Yine umalım ki, Kürt siyaseti, halkları birbirine düşürecek olası bir serüvene karşı sorumlu bir davranış geliştirirken bugüne kadar AKP'den yediği kazıklardan da gerekli dersleri çıkarmış olsun.

Bölgesel 'Güç' Değil, Bölgesel 'Balon'*

AKP rejimi, çok sistemli bir imaj çalışması ile içeriye ve dışarıya "10 yıllık bir Türk başarı öyküsü" pazarlıyor. Hem içeride, hem dışarıda, buna kanan da az değil. Devasa dış borçlarla İstanbul'da gösterişli bir inşaat faaliyeti sürdürülüyor. Dünya markaları geliyor. Gökdelenler, alışveriş merkezleri, hava alanları, köprüler inşa ediliyor, sivil havacılık büyüyor. Bu vitrin, etkili bir PR çalışmasıyla beraber, bütün bölge ülkelerine "yükselen bölgesel güç Türkiye" olarak takdim ediliyor. Böyle bir algı yerleştiriliyor. Oysa ortada bir başarı öyküsü yok; bir bölgesel güç değil, "kifayetsiz muhterislerin" bölgesel balonu yükseliyor!

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Açık	-86	-106	-128	-174	-206	-314	-200	-277	-362	-320	-413
Açık/GSYH;%	-37	-35	-33	-36	-39	-48	-27	-45	-49	-41	-53

Kaynak:TC Merkez Bankası, Uluslararası Yatırım Pozisyonu veritabanı

* 12.04.2013 Yurt Gazetesi

Nasıl bir çürük zemin üstünde vurdumduymaz bir koşuşturma yaşandığını anlamak için Uluslararası Yatırım Pozisyonu (UYP) ile ilgili açıklanan son verilere göz atmak yeterli. UYP, Türkiye'nin yurtdışından alacaklarıyla, yurtdışına borçlarının netini gösteren çok önemli bir gösterge. Her ülke, IMF'nin hazırladığı el kitabına göre, bu nabzı üç ayda bir tutuyor ve açıklıyor. Kimi ülkenin yurtdışı alacakları, borçlarının üstünde. Bunlar, döviz açığı değil, fazlası olan ülkeler. Çin, Almanya, Rusya, hatta Arjantin bunlar arasında. Ama Türkiye, fena halde borcu, alacağını kat kat aşmış bir ülke durumunda

Türkiye'nin 2012 net açığı 413 milyar dolar. Bu, milli gelirin yüzde 53'ü demek. Bu rakama nasıl ulaşıldığına gelince... Türkiye'nin önce varlıkları hesaplanıyor. Yani, yurtdışındaki doğrudan yatırımları; fabrikaları, banka şubeleri, şantiyeleri vs. Bu meblağ, yurtdışındaki mevduatları, borsa, bono yatırımları, Türkiye'nin dışarıya verdiği kredilerle toplanıyor. Bu toplama bir de kasadaki döviz rezervleri (120 milyar $) ekleniyor. 2012'de bunlar alt alta yazılınca 214 milyar doları ancak buldu.

Kaynak: imfstatext.imf.org

Gelelim yükümlülüklere (borçlara)... 2012'de yabancıların Türkiye'deki doğrudan yatırımları, sıcak para olarak borsaya, devlet kâğıtlarına yaptıkları yatırımlar ve verdikleri kredilerin toplamı alt alta yazıldığında 627 milyar dolar ediyor. Çıkın bu borcu, alacaktan; net borç 413 milyar dolar. Milli gelirin ne kadarı? Yüzde 53'ü! Olağanüstü, daha önce hiç yaşanmamış bir açık büyüklüğü...

Bu sonuçta, ucuzcu kur politikası da etken. Yabancıların TL'ye çevrilmiş sıcak para yatırımları dolara çevrilince oran da yükseliyor. IMF için kırmızı çizgi yüzde 40, ama Türkiye'nin vardığı yer yüzde 53! Çok kırılgan, arızalı ve dış yatırımcıları ürkütecek bir oran... Türkiye'den daha yüksek oranı olan-yükselen ülkeler ve Güney AB ülkeleri içinde bir tek krizdeki İspanya var.

İspanya ve Türkiye dışındaki 'orta boy' ülkeler, henüz IMF'nin risk sınırını aşmış değiller. UYP riskinin bu kadar yükselmiş olması IMF raporlarına geçiyor ve dış yatırımcılar için, en az Fitch, Moodys gibi kuruluşların raporları kadar önemli. Büyüyen arızadan ürken yabancılar, ani bir çıkış yaparlarsa, yaşanacak kur şoku, çok şeyi tuz buz eder. Bölgesel 'balon', küçük bir iğnenin dokunuşuyla patlayabilir!

El Parasıyla 'Bölgesel Güç' Olunur mu?*

Reyhanlı katliamında kaybedilen 50'den fazla can için "Bölgesel güç olmanın maliyeti" nitelemesinde bulunan Cengiz Çandar ve onu onaylayan Ali Bayramoğlu gibilerin başlarını, kifayetsiz muhteris bakanları Davutoğlu okşar elbette. Sadece bunlar mı? Kimi üniversitede, iş dünyasında, kimi üst bürokraside, medyada, öyle çok var ki bunlardan... Türkiye'yi gerçekten bir bölgesel güç zannederler... Bu gazla Orta Doğu'yu fethe kalkarlar, 'Yeni Osmanlıcılık' taslarlar... Etine buduna bakmadan, sırtlarındaki kamburu görmeden öyle dolduruşa getirilirler ki...

Oysa son 10 yılda "bölgesel güç" olduk dedikleri, el parasıyla semirip gerisinde dehşetli bir borç yükü bırakma beceriksizliğidir aslında... 2008 küresel krizi öncesinin ikliminde dış kaynak çekmeyi, sonrasında durgunlaşan dünyada para bulmayı büyük başarı sandılar. O para da "yatırım" olarak değil, sadece faiz karşılığı borç olarak geldi ve bununla göz boyayan inşaatlar yapmayı başarı öyküsü diye sattılar. Ardından da, o gazla Orta Doğu pazarlarını, Irak Kürt petrollerini fethe, Sünni Müslümanların liderliğine soyunmaya kadar vardırdılar cüretlerini. Oysa gerçeklik o kadar farklı ki... Dışarıdan giren kaynaklar büyük ölçüde "faiz" karşılığı gelen, "borç yaratan yabancı sermaye" ve karşılık olarak eldeki, avuçtaki varlıklar, bu toplam yükün ancak üçte birini karşılayabilecek durumda. Türkiye, milli gelirinin yüzde 54'üne tırmanmış döviz açığı kamburu ile "bölgesel güç" afra tafrasında...

* 17.05.2013 Yurt Gazetesi

Her ülke, IMF'nin verdiği bir şablonla yurt dışındaki varlıklarını bir tarafa, yabancılara karşı yükümlülüklerini de bir tarafa yazıyor, buna "Uluslararası Yatırım Pozisyonu" deniyor. Dışarıya karşı açık veriyorsanız, eliniz avucunuzdaki ile bunun ne kadarını karşılayabilirsiniz sorusunun cevabını verir bu tablo. Merkez Bankası her ay yayınlar bu tabloyu. AKP'nin ilk iktidar yılı olan 2003'te Türkiye, elindeki döviz rezervleri ve dışarıdaki yatırımlarıyla, yani varlıklarıyla (74 milyar dolar), yaklaşık 180 milyar doları bulan dış borç ve diğer yükümlülüklerinin yüzde 41'ini karşılayacak durumdaydı. Dolayısıyla açığı 105 milyar dolardı. Ya da milli gelirinin yüzde 34'ü dolayında döviz açığı vardı.

AKP Döneminde Döviz Açığı (Uluslararası Yatırım Pozisyonu, Milyar $)

2003	105	74	179	33	95	21	21	9
	-426	215	-640	-283	-226	-132	-19	-70

Kaynak:Merkez Bankası Uluslararası Yatırım Pozisyonu veri tabanı

İktidarının 10 yılı süresince borçlanarak, özelleştirme ile kamu varlıkları satarak, yerli banka ve firmaları satarak dış kaynak girişi sağlayan Türkiye'nin döviz varlıkları ise hep geride kaldı ve bugün döviz açığı 426 milyar dolara, yani 2012 milli gelirinin yüzde 54'üne çıktı. IMF, yüzde 40'ı aşan ülkeleri oldukça riskli olarak niteliyor. İşte bu tehlikeli döviz açığının kimyası, doğrudan yatırım yapanları da Türkiye'den uzak tutuyor.

Türkiye'de doğrudan yabancı yatırımın güncel değeri 184 milyar doları bulurken borç biçiminde giren para tutarı 457 milyar dolar. Yani yabancıların yüzde 70'i "faiz karşılığı" giriş yaparken elini taşın altına koyup risk alarak "yatırım" yapanların varlığı toplamın yüzde 30'u... Neden böyle? Güven meselesi... İşte bu nedenle, Fitch, Moodys, S&P

gibi kuruluşlar "yatırım yapılabilir ülke" notu vermeye kolay kolay yanaşmıyorlar Türkiye'ye...

Sırtında milli gelirinin yüzde 54'ü kadar bir "kamburu" olan kaç ülke var dersiniz? IMF verilerine göre, bir tek İspanya var, yüzde 94 ile... İtalya'nın bile yüzde 25... Meksika, Brezilya, Endonezya... Hepsininki yüzde 40'ın altında... Arjantin ve Rusya'nın açığı değil, fazlası var; G.Afrika'nın açığı ise yüzde 10 bile değil... Ama bunların hiçbiri haddini bilmezlik etmiyor, kalkıp "bölgesel güç"lük taslamıyor...

Suriyeli Kürtler ve Kürdistan Fobisi...*

Ceylanpınar'dan, sınırdan gelen çatışma haberleri, kör kurşunlar, yaralılar, AKP'nin "sabrımız tükeniyor" üfürmeleri, ulusalcıların da, eyvah Suriye'de de Kürt devleti kuruyorlar, Kürdistan'ı kurmaları için geriye ne kaldı, feryat figanı... Son günlerin gündemine yerleşen meselelerinden biri, evet Suriye Kürtleri. Onların bir yılı aşan özerkleşme çabaları ve en son Esad'la çatışan radikal İslamcılarla alan mücadeleleri...

Bir yılı aşkın bir süredir, Suriyeli Kürtler, Esad rejimiyle muhalifler arasındaki savaşı Rojava'dan, yani Batı Kürdistan'dan uzak tutmayı başardılar, burada Kürt kimliği esaslı bir özerk yönetim kurmanın koşullarını yarattılar.

Türkiye'ye sınır Serekaniye'deki (Rasulayn) son çatışmalar Suriyeli Kürtlere yeni bir mevzi kazandırdı. AKP rejiminin el altından, el üstünden desteklediği El Kaide'nin Suriye kolları Nusra Cephesi ve Irak-Şam İslam Devleti (IŞİD)'nin hedefi, petrol bölgesi Cezire'de bir "İslam emirliği" kurmaktı. Ama olmadı, hevesleri kursaklarında kaldı. PKK'nın türevi Demokratik Birlik Partisi'nin (PYD) kontrolündeki Halk Savunma Birlikleri (YPG) sadece El Kaidecileri değil, Selefi örgütleri de Serekaniye'den çıkarttı. Şimdi, Mürşitpınar'ın karşısındaki Kobani ve Dirbesiye kapılarında Türkiye'nin muhatabı YPG.

* 23.07.2013 Yurt Gazetesi

Esad'a karşı savaşan ÖSO (Özgür Suriye Ordusu), ABD'nin ve genelde Batı'nın uzak durun, dediği El Kaide'yi, Kürtlerin Resulayn'da geriletmesinden hoşnut. Esad da Kürtlerden memnun. Rejimine karşı savaşan El Kaide'yi gerilettiği için. Yani rüzgâr hep Kürtlerden yana esiyor. Suriye'nin akıbeti ne olur bilinmez, ama her hâlükârda Kürtler, fiili bir özerklik yaratmış durumda ve masaya oturulduğunda buna sadece bir hukuki çerçeve çizmeye kalacak iş. Durumdan tedirgin olan, kaygılı olan ise Türkiye...

AKP, sınırdaki güç mücadelesinden İslamcı muhalefet galip çıksaydı daha memnun olacaktı. PYD'nin güçlenmesi, El Kaide'nin yenilmesi, hem Esad'ı zorlayacak bir gücün yenilgisi, hem de kendisinin PKK karşısında elinin zayıflaması demek. PYD, akıllı bir strateji izliyor. Suriye'deki diğer Kürt gruplara hegemonya dayatmıyor, Böylece Azadigrubu başta olmak üzere farklı Suriyeli Kürt grupları destekleyen Irak Kürt yönetimi ile de çatışmasız bir ilişki kurmayı deniyor. PYD, kontrolün Kürt Yüksek Konseyi ve ona bağlı YPG'de olduğu tezini işliyor. Ama aynı PYD, "YPG ortak gücümüz" diyerek diğer Kürt partilerin alternatif silahlı birlik oluşturmasına fırsat vermiyor, inisiyatifi silahla elinde tutuyor.

AKP rejimi, çaresiz... Mısır'da, Suriye'de, Irak'ta, kısaca Orta Doğu'daki "Stratejik derinlikte" kaybolmuş durumda. Suriye'nin kuzeyinde Rojava'daki gelişmeler karşısında da elinden ancak, BM Güvenlik Konseyi'ne acil görev çağrısı yapmak ve sabrımız taşıyor, diye tehditler savurmaktan öte bir şey gelmiyor. PYD'yi engelleyebilir mi? Zor. Bunu yapması, doğrudan PKK'yi karşısına alması ve "çözüm oyalaması"nın tehlikeye girmesi demek. Çaresiz, boynunu büküp El Kaide'nin, IŞİD'ın saldırmasını ve yeniden mevzi kazanmasını bekleyecek. Bunun ötesinde elinden bir şey gelmez.

AKP'nin bu çaresizliği, içeride "ulusalcı" zevatın ayranını kabartıyor tabii. Suriyeli Kürtlerin kendi kaderlerini tayin etmeleri, kendi kimlikleriyle yaşama ve yönetime katılma istekleriyle ilgili attıkları adımlar, "Kürt Devleti kurmaya bir adım daha" telaşındaki sağdan, soldan milliyetçileri ayağa kaldırıyor, AKP, bu "ihanete" kayıtsız kalmakla suçlanırken bir kez daha yeni bir Kürt düşmanlığı dalgası

topluma egemen kılınmaya çalışılıyor. MHP'nin ve sol ulusalcıların bu tahammülsüzlükleri yeni değil elbette.

Suriyeli Kürtlerin kendi kimlik mücadeleleri, Suriye bütünlüğü içinde kendilerini yönetme isteklerini anlamak neden bu kadar zor? Farklı coğrafyalarda yaşayan Kürtlerin, sadece etnik ortak payda üstünden bir devlet olmak isteyeceklerine ilişkin bu saplantı niye? Neden bir devlet olsunlar ki? Irak, Suriye, Güneydoğu Kürtlerinin bir araya gelerek bir devlet kurmalarının onları daha mutlu kılacağının garantisi ne? Bunun yerine, kimliğe, anadile saygı ve genişletilmiş demokratik haklarla, farklı etnik kimliklerle bir arada yaşama da bir tercih ve biz bunu seçiyoruz, diyen insanlara bu güvensizlik neden?

Suriyeli Kürtler, Suriye bütünlüğü içinde özerk bir yönetim olarak kendi topraklarında yaşamak istiyorlar. Buna Ankara'nın, değil müdahil olmak, bunu Suriye'nin içişleri kabul edip saygı göstermesi gerekir. Aynı şeyi Türkiye'deki Kürtler Türkiye topraklarında, diğer kimliklerle bir arada yaşayarak istiyorlar. Buna da Bağdat'ın, Tahran'ın, Şam'ın,Washington'un, Moskova'nın, Brüksel'in saygı duyması gerekir. Tabii ki herkesten önce Ankara'nın.

Petrol Korsanlığına Bağdat Resti...*

Dünkü Hürriyet'in manşeti şöyleydi: "Bağdat ayıp etti"... Neden ayıp etmişti Bağdat? Türkiye ile Kuzey Irak Bölgesel Kürt Yönetimi arasında Kürt petrolünün aranması, satışı ve transferi konusunda bir dizi anlaşmanın imzalandığı haberlerine tepki gösteren Bağdat yönetimi, "Özel amaçlı sefer yapacak" Türk özel uçaklarına Kuzey Irak hava sahasını kapatmıştı. Böylece Enerji Bakanı Taner Yıldız ile birlikte bir grup işadamı ve gazetecinin Erbil'e Petrol ve Gaz Konferansı için yapacağı ziyaret engellenmişti.

Erbil davetinin sahibi Genel Enerji firmasının düzenlediği gezi programı da iptal ediliyordu. Genel Enerji, Mehmet Emin Karamehmet ve Mehmet Sepil'in kurduğu sonradan Nat Rothschild'in ortak olduğu Londra'da borsaya kote bir şirket ve Kuzey Irak'da bu alanda en büyük oyuncuların başında geliyor.

Bu arada Türk Dışişleri Bakanlığı'ndan bir açıklama yapılıyor ve Bakanlık Sözcüsü Levent Gümrükçü, Türkiye ile Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) arasında enerji alanında işbirliği konusunda bazı ticari sözleşmeler üzerinde mutabık kalındığını belirterek, "Ülkemiz bu iş birliğinin merkezi hükümet ile IKBY arasında Irak Anayasası ile uyumlu gelişmesine de katkı sağlamasını temenni etmektedir. Bu anlayışla, Irak'ın toprak bütünlüğü ve birliği zemininde süratle çözüme kavuşturulmasını arzu etmekteyiz" diyordu. Ancak, anlaşılan Bağdat bu mutabakattan pek hoşnut değildi.

* 02.12.2013 Yurt Gazetesi

2005'tarihli Irak Cumhuriyeti Anayasası, "bölgelerin" kendi başlarında anlaşma yapamayacaklarını, yeraltı ve yerüstü kaynaklarla ilgili anlaşmaların merkezi olarak Bağdat'tan yapılacağını, gelirin de merkezi bütçeye girdikten sonra, belirlenen esaslar üstünden paylaştırılacağını öngörüyordu. Şimdi ortada RTE-Barzani işbirliğinde Irak Anayasasına aykırı bir tür petrol korsanlığı icraatında ısrar vardı. Bu ısrar yeni de değildi ve Bağdat'ın dışında ABD'yi de rahatsız ediyordu. Bundan yaklaşık 10 ay önce konu yeniden alevlenince bakın Ankara Büyükelçisi Ricciardone, 6 Şubat 2013'te neler demiş: "Türkiye ve Irak, ilişkilerini en iyi hale getiremezse daha da kötü sonuçlara yol açabilir. Daha şiddetli çatışmalar olabilir, başka güçler devreye girebilir. Irak'ı bütün olarak görmek gerekir. Petrol ve gaz çıktılarını dünya piyasalarına eriştirebilmek önemli. Irak'ın tümünde geliştirilmeli. Biz Türkiye'nin, Irak'ın petrol ve gazının yüzde 20'siyle değil bütünüyle ilgilenmesini arzu ediyoruz. Türkiye'nin aynı zamanda Hürmüz Boğazı'na alternatif sunmasını istiyoruz. Türk ürünlerinin tüm Irak piyasasına ulaşmasını isteriz." O zamandan bu yana ne RTE-Barzani ikilisinin Irak Anayasası'na rağmen petrol sevdaları dindi, ne de Bağdat ile ABD işin peşini bıraktılar. Şimdi, seçim maratonunda RTE, netice almayacağını bilse de Türk ve Kürt kamuoyuna bir petrol başarı hikâyesi yutturma derdinde. Bağdat, Anayasasına saygı isteyince, Hürriyet'in birinci sayfa editörlerinin "Bağdat ayıp etti" diye manşet atması ise, "Kim ayıp ediyor?" sorusunu sordurtuyor, doğallıkla...

RTE'nin sandığa dönük petrol şovuna destek, yalakalık, bir başka rehine medya grubu Demirörenlerin Milliyet-Vatan'ından eksik olmuyor. Onlar da bol sıfırlı milyar dolarların hayalini kurarak RTE'nin nasıl büyük bir balığın peşinde olduğunu ballandırarak manşetlere çekiyorlar. 27 Kasım tarihli Milliyet'teki manşet ağızları sulandırıyordu: "Petrol+Gaz=26 milyar $" Rivayet şöyleydi; Türkiye, milyarlarca doları bulacak petrol gelirlerinin Türk bankalarında toplandıktan sonra gönderilmesini istese de ABD yönetimi paranın ABD'li bir bankada toplanarak paylaşımını istiyormuş. Anlaşmadan kaygılı olan Irak merkezi hükümeti ise Kürt petrolünün ölçüleceği Türkiye'deki istasyonlarda bir komiserini bulundurmayı talep ediyormuş. Böylece, mesele bu 26 milyar doların kimin bankasında toplanacağı üstüne bir post

kavgası gibi gösteriliyor ve tabii ki milliyetçi damarlar kabartılarak Türkiye'de kalması için büyük riskler alan, hatta ABD'ye kafa tutan RTE'nin büyüklüğüne bir kez daha şapka çıkarılması isteniyordu.

Bu sefil hikâyenin iler tutar yanı olmadığını herkes biliyor oysa. Ne böyle bir üretim ve taşımacılık kısa vadede söz konusu, ne de bu hâsılat ve onun tahsilat biçimi bu kadar ilkel. RTE'nin hesabı, tamamen bu rehine medyayı da kullanarak iç kamuoyuna, petrol mücadelesi veren bir lider görüntüsü çizmek.

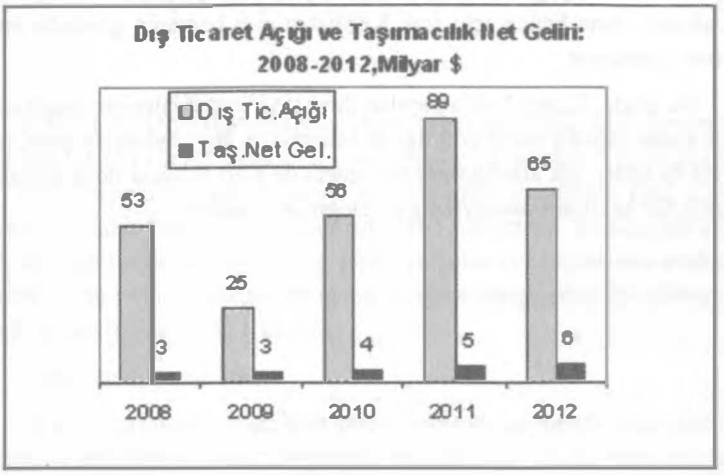

Kaynak:TCMB,Ödemeler dengesi veri tabanı

Bu arada, gerçeklere gelirsek, Türkiye'nin Irak'ta petrol arama, üretim ve endüstride aktör olarak yer alma gücü, bir imtiyaz tanınmadığı sürece, çok zayıf ve Türkiye'nin milli gelirine katkısı çok marjinal. Burada lojistiğinden yararlanarak yaptığı taşımacılıktan elde edebileceği gelir ise sanıldığı kadar büyük değil. Resmi büyüterek Türkiye'nin her tür, kara, deniz, hava yük ve yolcu taşımacılığından elde ettiği döviz gelirlerini, giderlerini hatırlatalım. Türkiye, ihracat ve ithalatın taşımacılık işinde yani "navlun"da, zaten içeride (yılda 2,5-3 milyar dolar net gideri var). Diğer tür taşımacılıkta ise yılda net

5-6 milyar dolar geliri var. Bu rakama, başta THY'nin olmak üzere yolcu taşımacılık gelirleri, her tür TIR, hava kargo taşımacılık gelirleri de dâhil. Dolayısıyla Türkiye'yi bir enerji koridoru olarak düşünüp oradan müthiş gelirler sağlandığını sananlar ve umanlar, aldanıyorlar. Bu yolla gelen döviz, Türkiye'nin dış ticaret açığının (örneğin 2012'de 65 milyar $) yüzde 10'unu ancak karşılayabiliyor.

Türkiye kapitalizminin RTE eliyle Irak Kürdistan'ından beklentilerinin başında, yılda 12 milyar doları bulan ihracatın ve onu tamamlayan inşaat faaliyetlerinin arkasının gelmesi, bu pazarın Türkiye'de kalması. Ama bunun için Irak Kürdistan'ının harcama gücünün artması gerekiyor.

Bu arada, Kuzey Irak'a yapılan ihracat ve inşaat işlerinin bedelinin ne kadar sağlıklı tahsil edildiği de bilinmiyor. Bir söylentiye göre, bu işte bu kadar risk alınmasının bir nedeni de Kürt Bölgesi'nden alacakların bir hayli birikmesiyle ilgili. Doğru mu acaba?

Üç Parçalı Irak ve Kürtler*

2003'te ABD ve müttefikleri nükleer silah, kimyasal silah üreterek bölgeyi tehdit ediyor iddiasıyla Irak'ı işgal edip Saddam'ı devirirken, "Oraya demokrasi geliyor" diyenler, fena halde yanıldılar. Kan, gözyaşı ve acıdan başka bir şey kalmadı ABD işgalinden. İstikrar yerine, derinleşen bir mezhepsel kutuplaşma, çatışma ve parçalanma sözkonusu... Bu parçalanmanın bir ayağı Türkiye dengelerini de etkileyecek potansiyelde. O da Kürtler...

Uzak olmayan ise Irak.

31 milyon nüfuslu Irak, ham petrol rezervlerini elinde tutan petrol zengini ülkelerin 6'ncısı. Doğalgaz rezervlerinde de 13'üncü büyük ülke. Ama Irak bu kaynaklardan daha iyi yararlanmak için iç istikrarını tesis edebilmiş değil. Nüfusun yüzde 75-80'i Arap, yüzde 15'i Kürt. Üçte ikisi Şii. Yani İran'a yakın Şii Arap hâkimiyeti var Irak'ta.

Petrol, bölgenin ana kaynağı. 112 milyar dolarlık milli gelirin yüzde 85'i petrolden sağlanıyor ve devlet bütçesine giriyor. Irak'ta kişi başına gelir, Türkiye'dekinin yüzde 40'ı kadar ama gidilecek çok yol var. Petrol ihraç edip her şeyi neredeyse ithal ediyorlar. Türkiye, Irak ithalatında (44 milyar dolar) dörtte bir paya sahip, o da ağırlıkla Kuzey Irak'a...

Irak'ta yakın zamana kadar ABD sayesinde varlık bulan Sünni Kürt bölgesi yönetimi, Arap Şii yönetimi ile petrolün paylaşımı konusunda

* 10.03.2015 Sözcü Gazetesi

hep ihtilaflı. Kürt yönetimi, Bağdat'a sormadan anlaşmalar yapmaya ve petrolden gelir almaya yeltenince, Bağdat'ın şimşeklerini üstüne çekti.

AKP rejimi, bu konuda Barzani yönetimini cesaretlendirdikçe hem Maliki ile hem de ülkenin toprak bütünlüğünün bozulmasını istemeyen ABD ile gerilimler yaşamaya başladı. Irak, Bağdat-Erbil parçalanmasına mı gidiyor derken sessiz ve derinden ilerleyen IŞİD birden Irak'ın tam ortasından sahneye çıktı ve Musul'u ele geçirdi. Unutulan, Sünni Araplar ve onların desteklediği IŞİD idi. ABD işgalinden en çok Sünni Araplar kendilerini mağdur hissediyorlardı. Saddam'ın sivil –asker bürokrasisi, Sünni aşiretler, ülkenin orta kesimlerinde kümelenen Sünni Araplar, El Kaide türevi IŞİD'a insan gücü ile para ile destek veriyorlar ve özellikle Maliki'ye karşı destekliyorlar.

Maliki, 2005 Anayasası'nın öngördüğü etnik, kültürel bütünleşmeyi hayata geçiremedi. Bu parçalanmışlıkla ortaya etkili bir devlet

yapısı çıkmadı, herkes kendi iç devletini oluşturmaya yöneldi. Bu yöneliş, IŞİD'ı beslerken bölgede İran etkisini kırmak için para döken Körfez ülkeleri de IŞİD'ın palazlanmasına katkıda bulundu. 2011'de Amerikan güçleri çekilince IŞİD'a alan açıldı. Suriye'de Esad'a karşı açılan cephe, şiddetiyle isim yapan bu örgüte başka bir büyüme alanı açtı. AKP rejiminin de örgütün büyümesine katkısı olmadı değil. Bir tarafta Şii Maliki hükümetiyle savaşıyorlardı, diğer tarafta Esad rejimiyle. Bunun üstüne bir de hiç hoşlaşmadıkları Rojava Kürtlerine saldırıyorlardı... IŞİD, Suriye'nin Rakka kentinde emirlik kurdu. Bu da Türkiye'nin komşusu olmak demek. Sınırdaki iki kapı, IŞİD'ın elinde,

IŞİD ise, Irak ve Suriye coğrafyalarında elde edebildikleri kadar toprağı ele geçirip yerleşmek ve bir şeriat devleti kurmak amacında. Şu an, atak halinde. Hem Suriye'de, hem de Irak'ta olabildiği kadar alana nüfuz etmeye, rakiplerini tehdide yöneliyor. Kürtleri de tehdit ediyor, Şii yönetimi de... Onlarla ittifak yapabilecek Türkiye'yi de tehdit ediyor, dahası elinde rehineleri var. Bu tehdidi, varlığı teslim edilinceye kadar sürecek. Bu tırmanışıyla dünyanın gözü dönmüş katil cihatçılarının çekim merkezi olacak. Amacı gerçekleşinceye kadar, Türkiye dâhil olmak üzere, kendisine tehdit olarak gördüğü ülkelerde sabotajlara, cinayetlere girişebilir.

Gelecek ile ilgili iki ihtimal var; Irak Şiilerinin, Irak Kürtlerinin ve Türkiye'nin, ABD'nin lojistik desteğini de sağlayarak IŞİD'ı püskürtmesi. Ona karşı savaşı göze alması. KCK, Peşmergelere açık destek mesajı verdi. Ancak, bunun organizasyonu ve icraatı hiç de kolay değil.

İkinci ihtimal, IŞİD'ın kendine alan açması ve devletleşmesi. Bunun için bir tabanı olduğu anlaşıldı örgütün. Şii eksene karşı Sünni eksenin güçlenmesi açısından S.Arabistan, Katar gibi ülkelerin bu gelişmenin arkasında olması mümkün. Irak ve Suriye'de Sünni Arapların temsilinin ancak bu yolla gerçekleşebileceğini, bunun da bölgeye görece istikrar sağlayacağını düşünmesi halinde, bu gelişmeye ABD de göz yumabilir. Bu da Irak'ta üçlü bir yapıya, hatta üç bağımsız devlete kadar götürebilir süreci. Kürtlerin bağımsız kalmasından AKP bir züğürt tesellisi bulabilir. Bu yolla Barzani'yi himayeye alıp enerji kaynaklarını birlikte kullanmasının önünde ne Maliki ne de ABD engeli

kalmış olur. Kuşkusuz, bu şık, yeniden "Türkiye'yi büyütmek" senaryosunu ve Kürtleri özerklik ve/veya federasyon ile Türkiye'ye entegre etme hayallerini gündeme getirebilir. Ama bütün bunları konuşmak için erken... İran, Rusya, Çin henüz sahnede yok. Çok bilinmeyenli bir denklemle karşı karşıyayız.

Rojava'ya Bin Selam...*

Batı Kürdistan Rovaja'nın savunma gücü YPG'nin, Tel Ebyad'da IŞİD'i temizlemesi, Ak faşizmin ve ona paralel davrananların ezberini bozdu. Dört bir yandan, 'Irak sınırından Hatay'a kadar bir Kürt kuşağı oluşturuluyor' yaygarası basılıyor. Mutad, "Demedik mi, ABD YPG'ye yardım ediyor, bir Kürt devleti adım adım kuruluyor ve Türkiye seyrediyor", feryat figanı savaş tamtamları eşliğinde usanmadan yükseltiliyor.

Hem Ak faşizmin yandaş medyasında, hem sağ-sol milliyetçi cenahta yaygara, Kürtlerin Arap ve Türkmenlere etnik temizlik yaptığı iddiası eşliğinde yükseltiliyor. Böyle bir bölgede "etnik temizliğin mümkün olup olmadığını, Kürt siyasetinin bunu amaçlayıp amaçlamadığını sorgulamaya gerek bile duyulmuyor. Yandaş yaygaracılar, biraz da köşeye sıkışmış Kaçak saraylıyı kurtaracak bir askeri hamle ihtiyacından, durumu böyle takdim ediyorlar. Diğer sağ ve sol milliyetçilerin derdi ise geleneksel Kürt fobisi, Batı Kürdistan'daki her yükselişin Türkiye'de Kürt ayrımcılığının ayranını kabartacağı endişesi...

Bir kere, Kuzey Suriye'de Kürtlerin etnik bir temizlikle bölgeyi tamamen kendi hâkimiyetleri altına almak istedikleri savını, bugüne kadar ortaya koydukları "Kanton pratiği" yalanlıyor. Suriye Kürt siyaseti çok iyi farkında ki, bölgenin fiziksel ve demografik gerçekleri, yekpare bir Kürt coğrafyası yaratmanın önündeki en önemli

* 24.06.2015 BirGün Gazetesi

engeldir. Ayrıca, bu siyaset, çok kimlikli, çok sesli, laik ve demokratik bir toplumu kendine ilke edindiğini defalarca ortaya koydu. PYD siyaseti 2012'den beri bu realiteye uygun bir pratiği, kanton sistemi ile sergiledi. PYD bilmez mi ki, en ufak bir etnik kayırmacılık ya da ayrıncılık eğilimi sadece Tel Ebyad'da Kürt-Arap ya da Kürt-Türkmen çatışmasına yol açmakla kalmaz, Rojava'nın özellikle Cezire kantonunda Araplarla kurulan ittifakı da dinamitler... Bu kantonlarda yönetim sadece Kürtlerde değil; yönetime Araplar, Süryaniler, Keldaniler, hatta Çeçenler de ortak.

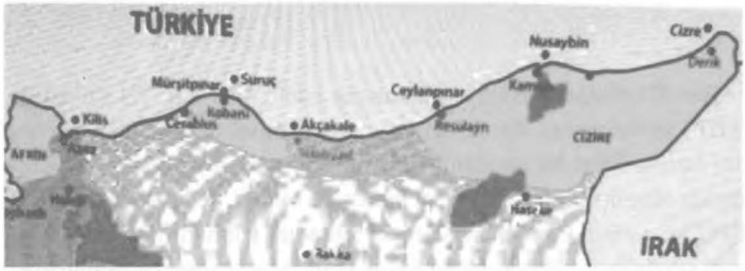

Ya sonra?

Merak edilen soru şu; Suriye Kürt güçleri, Tel Ebyad'la Kobani ile Cezire kantonlarını birleştirdikten sonra Fırat hattından batıya geçebilirler mi? Kürtler, IŞİD'i Cerablus'tan da çıkarıp Azez bölgesinden Afrin kantonuna ulaşır mı? Böylece bir "koridor" oluşur mu? Kürt hareketi bunu yaparsa, hangi koşullarda yapar? YPG son atağı ile Ceylanpınar'ın karşısındaki Cezire'nin batı sınırı Serekaniye'den (Rasulayn) Mürşitpınar'ın karşısındaki Cerablus'a kadar 180 km'lik alanı birleştirdi. Böylece Güney Kürdistan sınırından Fırat'a yani Cerablus'a kadar yaklaşık 400 km'lik alan YPG'nin kontrolüne geçti.

Henüz IŞİD kontrolünde olan Cerablus ile Kürt bölgesi Afrin arasındaki mesafe ise 110 km. Hatay'a yakın olan Afrin, 11 Temmuz 2012'de Esad rejiminden PYD liderliğindeki Kürt hareketinin kontrolüne geçmişti. 7 Haziran 2013'de YPG, Afrin etrafındaki Kürt köylerinin kontrolünü de muhalif güçlerden aldı ve doğuda Tel Rıfat'a kadar koridoru genişletti. Afrin'in son göçlerle nüfusunun 1 milyona

yaklaştığı belirtiliyor. Kürt nüfusun ezici çoğunluğu oluşturduğu Afrin'in etrafında Arap ve Türkmen yerleşimleri var ve birlikte yaşıyorlar. Afrin'i tek başına bırakmamanın, onları daha güvenli kılmanın yolu, Kobani ile Afrin arası coğrafyayı da kontrol altına alıp coğrafi bütünselliği tamamlamak, parçaları birleştirmek. Bunun olup olamayacağını birçok güç dengesi belirleyecek...

IŞİD gibi bir barbar güruha cansiperane mücadele veren YPG, bu mücadelesi ile aynı zamanda bölgenin yoksul halkları arasında çok kimlikli, çok sesli, demokratik, laik bir sistem kurma çabası içinde. Türkiye'nin egemenlerinin korkusu, böyle bir yönetim anlayışının uç verip gelişmesi. Onları ürküten yerelde, aşağıdan yukarıya yeşeren, mücadele içinde büyüyen bu laik-demokratik doğrudan demokrasi deneyimi. Neden Irak'ın kuzeyinden, Barzani rejiminden kaygı duymuyorlar da, kendilerine biat etmeyen PYD'den endişe duyuyorlar? İşte bu yüzden... Endişeleri, kaygıları, demokratikleşmeye, özyönetime ve özgürleşmeye... Türkiye halkları, IŞİD barbarlığına karşı amansız mücadele veren ve bu mücadele içinde yeni bir hayatı filizlendiren tüm halklarla dayanışma içinde olmalıdır. Çağdışı milliyetçilerin Kürt fobisinin, bölünme-parçalanma paranoyalarının birer hezeyandan ibaret olduğu bilinmelidir.

Orta Doğu'da Rüzgâr Kürtlerden Yana*

Şimdilerde pek moda, Selahattin Demirtaş'a dönüp, "Kınasana PKK'yi, çeksene arana kalın bir duvar" demek... Ahmet Hakan ayağının tozuyla döndüğü tatilden döşemiş kısa mektubu Demirtaş'a, "Sayın Demirtaş! İktidar karşısında, Davutoğlu karşısında, Erdoğan karşısında muhalefet yaparken sergilediğiniz kararlı tutumun bir benzerini 'dağlar'a karşı sergilemediğiniz müddetçe... Yaldızınız dökülecek, size kulak verenlerin sayısı azalacak, yaktığınız umut meşalesi sönecek, inandırıcılığınız tükenecektir..."

Peh peh... Yazsana aynı mektubu RTE'ye... "Sayın Cumhurbaşkanı, yaktığınız savaş ateşi tüm ülkeyi sarıp sarmalamakta, bir çam ormanı ateşine dönüştürmek üzeredir" desene. "Lütfen artık Cumhurbaşkanlığınızı anayasal sınırlar içinde kalarak yapın, yargıya saygılı olun, anayasal suçlar işlemekten uzak durun, parti kapatma komutları vermek gibi beyhude işlerden uzak durun" diye bir mektup yazsana... Yazamazsın değil mi? Öteki kolay. Vur abalıya, hem de hiç inanmadan, hiçbir inandırıcılığı olmadan...

HDP, Kandil'e silahları bırakın niye desin, nasıl desin? Kandil'i, PKK'yi HDP mi yarattı, silahlandırıp dağa çıkardı? HDP mi yönetiyor? Bu beyhude lafları edenler uzaydan mı geldi?

Bu ülkede Kürt siyasetinin demokratik hakları için mücadeleyi barışçı, demokratik yollardan yapmasına, silaha başvurmadan yapmasına

* 02.08.2015 BirGün Gazetesi

ne zaman izin verildi de dağa çıkanlar bu yolu tüketmeden, kullanmadan silaha sarılıp dağa çıktılar? Yakılan köyleri, bok yedirilen köylüleri, faili meçhulleri ne çabuk unuttunuz? Parlamentodan Kürt milletvekillerinin kelepçelenerek götürüldüğünü ne çabuk unuttunuz?

Dağda ölümle burun buruna, gencecik yaşta yaban hayvanları gibi yaşamayı kim ister? Bombaların, F-16'ların hedefi olmayı o gencecik yaşta kim ister? Dağdakiler gerillacılık oynamayı sevdikleri için mi oradalar? Onlara dağı bırakıp gelme konusunda güveni, barış iklimini ne zaman sundunuz da gelmediler? Ovadaki HDP, barajı aştı, oyununuzu bozdu diye bakın neler yapıyorsunuz sandık mücadelesiyle 80 milletvekili çıkaranlara. Adeta demokratik siyasetten ümidini kes, sen de dağa çık provokatörlüğü içindesiniz. Sonra da dağdaki, bırak silahı, gel, teslim ol... Ne yapayım? Ovada siyaset yap. Yaptım, bak ne oldu? Buna tahammülün var mı, saygın var mı? Bütün bu samimiyetsizliklerin sonucudur ki, Ak faşizm kendince savaş açtığı PKK konusunda dışarıda da yapayalnız. Siz bakmayın, ABD, NATO, AB bizim yanımızda demelerine, aslı astarı yok...

Batı, IŞİD'e karşı mücadeleye kilitlendi. Türkiye'nin de buna katılacağına inanmak istiyor ama bir türlü inanamıyor. Çünkü öyle sabıkaları var ki Ak faşizmin... Böyle olunca PKK konusunda da ortaya yayılan "Batı'dan tam destek" savlarının temeli yok. Tabii ki PKK'yi "teröristler" katalogunda tutan Batı, TSK'nin PKK ile çatışmalarına "kendisini savunma hakkı" diyecek ve onay vermiş görünecek. Ama hepsinin söyledikleri bir şey var: "Barış sürecine dön, çözümü terk etme...."

NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg Brüksel toplantısından önce Norveç televizyonuna demeç verdi. Ne dedi? Sorunun askeri yollardan değil, diyalog ile çözülmesi gerektiğini söyledi... Ya ABD? ABD, Türkiye'nin IŞİD'e karşı savaşacağını ilan ederek bu çerçevede İncirlik'i açmasından memnun ama Kongre üyeleri de "çözüm ve barış" sözünü hep önde tutuyorlar. Kaliforniya Temsilcisi Cumhuriyetçi Parti üyesi Brad Sherman ABD basınına, Türkiye'nin hem IŞİD hem de IŞİD'e karşı mücadele eden güçlere karşı savaş açtığını belirterek "Sırf IŞİD'in düşmanlarını bombalayabilmek için, bize IŞİD'i

bombalama konusunda yardım etmiş olabilirler" diye konuşmuş. Ne demek istiyor? "IŞİD'in düşmanları" diye PKK'yi kastettiği açık. Bir anlamda bizim müttefikimiz ve kara gücümüz, diye sahipleniyor.

Benzer bir görüşü bir diğer Kaliforniya temsilcisi ve Cumhuriyetçi Parti üyesi Dana Rohrabacher da tekrarlamış, "Türk Hükümeti'nden şizofrenik sinyaller alıyoruz. Oysa kendi Kürtleriyle uzlaşmalılar...' Hiçbir aklı başında Batılı, yüzde 13 oy almış, 80 milletvekili çıkarmış bir partiyi kapatmaktan söz eden, başkanı hakkında terörü kışkırtmak gibi absürd suçlamalar içinde bulunan bir rejimi ciddiye almaz, almıyor. Ayrıca, şu an dünya konjonktüründe rüzgâr tamamen Kürt siyasetinin arkasındadır. Ortadoğu'da IŞİD'e karşı savaşırken Batı, en güvenilir ve yakın müttefik olarak Kürt siyasetini görmektedir. Buradan başlayarak, değil PKK'ye PYD'ye, içeride de HDP'ye dönük hamlelerin arkasında durmayacak, hatta karşı çıkacaktır. Ak faşizm bilmem bu hava durumunun ne kadar farkındadır...

Özetle, herkes Türkiye'de olan bitenin farkındadır. Suruç Katliamı'nın nasıl ve kimlerce yapılıp nereye büküldüğünün ve devamında ne yapılmak istendiğinin farkındadır. Kimseyi kör sanmayın. Bu davranışların hangi çırpınmanın ve suçluluk psikozunun ürünü olduğunu bilmeyen yoktur. Türkiye, sıradan bir üçüncü dünya ülkesi değildir. NATO üyesidir. Dünya kapitalizminin önemli bir parçasıdır. Burayı bugüne kadar yaptığınız gibi, daha uzun süre babanızın çiftliği gibi yönetip her dediğinizi yapamazsınız. Oyunu yazarım, sahneye koyarım ve seyrettiririm hevesinde olmayın, çuvallarsınız. Yazarsınız ama oynayamazsınız. Sahnede oyun senaryonun dışında oynanır ve ezberiniz bozulur.

4. Bölüm

Gezi'den Önce Kürt Siyaseti ve AKP

Kürt Cephesinde Yeni Şeyler Var...*

IŞİD'in, Sünni Arap cephesinin öncüsü olarak Musul'u, ardından Telafer'i işgali, sadece Irak'ta değil, Kürtlerin yaşadığı Suriye ve Türkiye'de de taşları yerinden oynattı. Gelinen noktada, artık kimse Irak'ın toprak bütünlüğünden söz etmiyor. Irak'ın üçe bölündüğü gerçeği ile herkes yüzleşmeye hazır; Kuzey'de bir Kürt devleti, ortada Sünni Irak devleti ve güneyde Şii Irak devleti... Bu, kaba bir bölünme. Kıyamet koparacak çok detay var. Hedef, daha çok petrol ve doğal gaza hükmetmek elbette. Türkiye'yi yeni gelişmelerle hem Kuzey Irak Kürt Bölgesi, hem de içeride Kürt siyaseti ilgilendiriyor. Hatta Suriye'deki Rojava Kürtleri de bunlara eklenmeli. İsrail...

Barzani yönetiminin Bağımsız Kürt devletinin zamanı geldiğine ilişkin demeçleri, küresel güçlerde karşılık buluyor bir kere. Özellikle de İsrail, bu talebi hemen olumladı. İsrail Dışişleri Bakanı Lieberman, geçtiğimiz hafta Paris'te bir araya geldiği ABD Dışişleri Bakanı Kerry'ye, "Irak gözlerimizin önünde parçalanıyor" diyor ve ekliyordu: "Bir Kürt devletinin kurulması, sürecin kaçınılmaz sonucu"...

Uzun süre Irak'ın toprak bütünlüğünü savunan ve herkese bu telkini yapan ABD, artık bu fiili durum karşısında bölünmeyi hazmetmiş gibi. Öyle olmasa, İsrail bu kadar ortalıkta, Kürt hamisi gibi dolaşmazdı. Türkiye'nin yardımıyla Ceyhan'dan gemiye yüklenip Akdeniz'de alıcı beklerken günler geçiren Irak Kürtlerinin petrolü, kime satıldı dersiniz? Tabii ki İsrail'e... Irak petrolünü taşıyan United Leadership gemisi

* 24.03.2012 Cumhuriyet Gazetesi

yükünü İsrail'in Aşkelon limanına boşalttı. Böylece İsrail, Kürtlere ilk ekonomik jestini yapmış oldu. Barzani yönetimi İsrail ile örtülü olarak sürdürdükleri yakınlığın şimdi açığa çıkmasına itiraz etmiyor. Petrol-doğalgaz varlığıyla Irak Kürdistanı'na hamiliğe İsrail'in dışında, RTE yönetimi de talip... Rekabet şimdi kızışacak. Bir de İran var elbette... Bölgenin Kürt nüfus da barındıran önemli bir aktörü İran'ın, olup bitene karşı nasıl bir oyun planı olduğu ise ayrı bir analiz konusu.

Dış sermaye girişi ile büyüyünce kendini bölgesel güç sanan, "Yeni Osmanlı" cakası satan RTE-Davutoğlu ikilisi, Kuzey Irak'ı ihracat, inşaat, taşımacılık faaliyetleri ile arka bahçe yapmaya heveslendiler. Irak Kürt bölgesini Türkiye'ye katarak, Türkiye'yi büyütmek (!) hayalindeler. İçeride PKK ve onun kontrolündeki Rojava Kürtlerini de bir biçimde ikna edip "Kürtlerle büyümüş Türkiye" hayalinin içine katan bu senaryo sahipleri, şimdilerde yaşananlar karşısında ellerini ovuşturuyor gibiler.

Irak'ın toprak bütünlüğünü öteden beri hiç dillendirmeyen AKP rejimi, elleriyle büyüttükleri IŞİD'in hamlesine, neredeyse içten içe sevinmekteler. Rehine sorununu bastırıp sineye çekmelerinin altında da bu var. Irak Kürtlerinin Bağdat'tan kopacağı ve petrolleriyle birlikte RTE-Davutoğlu'nun himayesine gireceği rüyasına pek inanıyorlar. Pişmiş hayale su katan ise İsrail... Barzani'nin İsrail üstünden ABD'ye kapılanmasından endişe edilmeye başlandı. Bunun için RTE, Erbil'e bir yandan da sopa gösteriyor Kerkük kartıyla.

Kürtlerin karambolde kaptığı Kerkük için bir oldubitti yaratılmaması ve Türkmenlere dikkat edilmesi gerektiği bir mesaj olarak iletildi.

Öte yandan, RTE'nin Barzani'ye hamilik görüntüsü, Türkiye'deki Kürt seçmenin aklını çelmeye de yarıyor elbette. PKK istediği kadar efelensin, Barzani'ye ağabeylikle, Güneydoğu'da oylarını artırabileceğini düşünüyor AKP... Nitekim 30 Mart'ta artırdı da... Irak'ta yaşananlardan Barzani'nin kazançlı çıkması, Kürt âlemindeki Barzani-Öcalan rekabetinde, ikincisi için olumsuz bir gelişme. RTE de, içeride Barzanileştirmek, yani muhafazakâr-neoliberal bir kıvama getirmek istediği Kürtlerle, PKK'yı zayıflatma peşinde. PKK, Rojava'yı kollarken, Barzani'ye, IŞİD'e karşı güç birliği önerdi sadece. Ama

Kürtlerin devletleşmesine hiç alkış tutmuyor. Çünkü biliniyor ki Öcalan, 4 ülkedeki Kürtlerin küçük devletçikler kurmasındansa, bulundukları ülkelerde özerklik kazanmış bütünün parçaları olarak yaşamalarının daha doğru olduğunu savunuyor. Küçük devletçiklerin eninde sonunda bölgesel ve küresel güçlerin kuklası durumuna geleceğini ifade ediyor. Öcalan'ın bu yaklaşımını samimi bulmayanlar, esas amacının özerklik, ardından bağımsızlık olduğunu ifade edenler de bir hayli fazla.

Irak depremi, Türkiye'de Köşk seçiminin arifesine denk geldi. RTE, Kürtlerle güya sürdürdüğü ama aslında "sündürdüğü", oyaladığı çözüm oyununu, seçime doğru hızlandırdı. Meclise bir tasarı getirildi. Müzakereleri yasal sürece bağlayan ama içinde Kürt sözcüğü bile geçmeyen bir tasarı. İmralı, tanınma, muhatap alınma açısından tasarıyı olumluyor. Bu tasarı karşılığında, Köşk seçiminde HDP'nin RTE için oy kullanılması yönünde tavır belirleyeceği endişesi yaygın. Kürt siyasetine hâkim bir eğilimin, tamamen kendi hedeflerine odaklı davranmasından, Kürt sorununu ancak RTE'nin çözeceğine iman etmesinden, bu yüzden her tür hukuksuzluk, hırsızlık ve faşistliği sineye çeker bir görüntü vermesinden Türkiye solu her gün biraz daha rahatsız ve soğuyor. Köşk seçimlerinde RTE yanlısı bir Kürt tutumu, onulmaz kırılmalara yol açabilir.

CHP'nin son günlerdeki bazı adımları, yine Kürt cephesinde yeni sayılacak özellikte. Kılıçdaroğlu'nun Diyarbakır'da Kürt seçmene sitem ederek, kendine Müslüman AKP'yi "tek sorun çözücü" olarak görmelerini eleştirmesi ve sorunu çözmede CHP'nin daha samimi olduğunu ifade ederek meydan okuması önemsenmeli.

Dahası, CHP'nin, AKP'nin bir dizi soru işareti ve samimiyetsizlikle dolu çözüm yasa tasarısını sıkıştıracak başka bir tasarıyı meclise getirmesi de önemli. CHP tasarısı, TBMM bünyesinde "Toplumsal Mutabakat Komisyonu" kurulmasını; sivil alanda da, Meclis ile bağlantılı ve koordineli şekilde faaliyet gösterecek bir "Ortak Akıl Heyeti" oluşturulmasını öneriyor. CHP, nihayet oyun kurucu, sorun çözücü olarak sahne almaya niyetlendi ve hem AKP'nin hem de, çözse çözse Erdoğan çözer, şartlanmışlığı içindeki Kürt siyasetçilerin ezberini bozan bir çaba içine girdi. Umalım arkası gelir...

Kürt Devleti mi? Zor, Hem de Fuzuli...*

Kimileri buna, 'AKP rejiminin yeni Kürt stratejisi' diyor ama başlarken yeniden hatırlatalım; AKP rejiminin birçok konuda olduğu gibi, Kürt sorunu gibi "ulus-ötesi" bir meselede "kendi stratejisi" yok. Bu konuda da çerçeveyi ABD belirliyor ve AKP rejimi, ona göre pozisyon alıyor. Bir süredir, Irak Bölgesel Kürt Yönetimi Başkanı Mesut Barzani, ABD'yi, Ankara'yı ziyaret etti. BDP'lilerle de görüştü. Olgunlaştırılmak istenen senaryo, Irak ve Suriye bölünmeye giderse, ABD ve taşeronu Türkiye kontrolünde bir Kürt devleti imar etmek. Bu, Arap Şiilere ve Sünnilere karşı bir blöf de olabilir, gerçek bir plan da. Kürt devleti lafını duyunca tüyleri diken diken olan TC, (AKP rejimi) şimdi ABD'nin bu planına uygun olarak Kürt duruşu belirliyor. ABD'nin tanıyacağı mutasavver Irak Kürt Devleti'ne "olmaz" denilmezken, Barzani'den PKK ile arasına mesafe koyması ve başka şeyler isteniyor. RTE ve şürekâsı düne kadar PKK'nın uzantısı dediği BDP'yi de muhatap alacaklarını açıklıyorlar.

"Madem ana firma ABD, biz niye burada acente AKP ile vakit kaybedelim" diye düşünmüş olacaklar ki, BDP'liler de kalkıp ABD'ye gittiler. Kendilerini anlatmayı denediler. ABD'de temasta bulunan BDP'lilerden bazıları, birkaç gün önce de Ankara'ya gelen Barzani ile buluşmuşlardı. Barzani'nin, Irak'ta bağımsız devlet fikrine BDP ne diyordu? Eşbaşkan Selahattin Demirtaş, Washington'da, şöyle konuştu:

* 02.05.2012 Cumhuriyet Gazetesi

"Elbette Irak'taki halkların yeni bir statüyle kendisini yönetmek istemesi, eğer barışçıl yöntemlerle gerçekleştirilecekse, sonuçta oradaki insanların hakkıdır. Ama bu, bölgesel düzeyde daha kanlı savaşlara, etnik çatışmalara yol açacaksa, böyle bir risk varsa, bu konuda çok daha dikkatli olunması lazım... Böyle bir risk vardır. Bugün Irak'ın üçe bölünmesi beraberinde huzur getirmeyecektir."

Belli ki BDP, Irak'ta bağımsız bir Kürt devletini hem muhtemel görmüyor hem de bu senaryoyu Irak'taki ve diğer 3 ülkedeki-İran, Suriye ve Türkiye- Kürtler için riskli görüyor. Bunun, Türkiye Kürt siyasetinin, (Öcalan'ın liderliğinde) tüm Kürtlerin önderliğini Irak Kürtlerine, Barzani'ye, kaptırma kaygısıyla ilgili bir soğuk duruş olduğunu sanmıyorum. Öcalan, sınaya yanıla, Türkiye'de ve Irak'ta bağımsız bir devleti mümkün ve gerekli görmediğini anlamış ve bunu 2000 arifesinde açıklamıştı. Türkiye'nin toprak bütünlüğünü esas alarak Kürt sorununa çözüm için Demokratik Özerklik fikrinin inşası da, bunun üzerine gündeme gelmişti zaten.

Bugün Irak Kürdistanı ile ilgili Demirtaş'ın kaygılarını belki de en iyi şekilde Irak'ın 80 yaşındaki deneyimli Kürt Cumhurbaşkanı Celal Talabani dile getirdi. 14 Nisan'da El Cezire ekranlarında Jane Arraf'ın sorularını yanıtlayan Talabani'nin görüşlerini Irak Kürt haber ajansı peyamner.com, şöyle özetliyordu: "Bağımsızlık, Kürtlerin çıkarına değil. Irak'ın bütünlüğü içinde kalmaları onların lehinedir. Bu çağ artık küçük ülkelerin değil, büyük birliklerin çağıdır. Avrupa'ya bakın, bir araya gelmeye çalışıyorlar, (...) Irak'ta tüm haklarımız var. Kürtlerin çoğunluğu anayasaya evet diyerek Irak'ta yaşamaya karar vermişler. Bağımsız Kürdistan, Kürtlerin çıkarına değil ve devlet kurmak için de imkân yok zaten" Irak Kürt devletinin neden hem zor hem de fuzuli bir şey olduğunu anlamak için şunları hatırlamak gerekli.

Kürt Bölgesel Yönetimi, bağımsız bir devlette geniş bir idari yetkiye sahip. Başkanlık, Başbakanlık, Bakanlar Kurulu, Parlamento, Peşmerge Ordusu, Polis Teşkilatı, İstihbarat Örgütleri, Kürt bayrağı, Kürtçe resmi dil, ilkokuldan üniversite bitimine kadar Kürtçe eğitim, 20 adet televizyon kanalı, resmi-özel 15 adet üniversite, 3 adet askeri

akademi, bankalar, yerli-yabancı firmalar... Yok, yok neredeyse... Petrol mü? Onu kullanıyorlar ama Bağdat, "merkezileştirmek" istiyor ve haklı da. Kavga da oradan kopuyor zaten... Kürtler, Bağdat'ta da etkili. Irak Parlamentosu'nda Kürt siyasi partilerinden seçilen 75 milletvekili var. Irak Cumhurbaşkanı Talabani Kürt, Irak Başbakan Yardımcısı Roj Nuri Şawis, Kürt. Irak Genelkurmay Başkanı Ebabekir Zebari, Irak Hükümeti'ndeki 6 Bakan, birçok ordu komutanı, polis müdürü, El-Muhaberat yetkilisi, büyükelçi, kurum-kuruluş yöneticisi Kürt...

Toprak bütünlüğünü koruyabilirse Irak ve onun bir parçası olarak Kürtler gelecekten umutlu olabilirler. Petrol rezervleri açısından dünyada 5'nci sıradalar. 2011'de 80 milyar dolarlık petrol sattılar ve dünya 7'ncisiler. Irak'ta kişi başına gelir 4 bin dolar ile Türkiye'nin yüzde 40'ı dolayında ama hızla gelişme şansları var. Bunca mevzi kazanılmışken, Irak'tan kopup Türk, Arap Sünni ve Şii hasımlarla çevrilip, Erbil-Duhok-Süleymaniye'ye sıkışıp kalmanın ve ABD'nin kuklası olmanın Kürtlere ne yararı olabilir?

Irak'ta da, Türkiye'de, hatta Suriye ve İran'da da Kürtler, ABD kuklası devletçik olmak yerine ya da Büyük Kürdistan gibi fanteziler yerine, kendi ülkelerinin toprak bütünlüğü içinde, eşit yurttaşlar mücadelesi vermelidirler. Demirtaş ve Talabani'nin ifadelerinde yer bulan bu doğru yol, umalım aklıselim sahibi her Kürt için geçerli olsun.

'Kurtarılmış Bölge'mi Silahlı Propaganda mı?*

Neredeyse iki haftadır, Hakkâri'nin Şemdinli ilçesinde, ilçeye 3 kilometre uzaklıktaki Goman dağlarında büyük çaplı bir çatışma sürüyor. AKP rejimi, Kuzey Suriye'nin, PKK çizgisindeki PYD'nin kontrolüne geçmesine odaklanmışken oldu bunlar. PKK, Şemdinli'de büyük bir gövde gösterisine girişti. Kimi yorumcular, bunu, "PKK'nın, 1990'ların başlarında yapmaya çalıştığı gibi Şemdinli'ye girmek, kamu binalarını işgal etmek, PKK bayrağını dikmek, halkı güvenlik güçlerine karşı kışkırtmak ve bu ilçede egemenliğini ilan etmeyi planlaması" olarak ifade ediyor. Bu, TSK ya da devlet odaklı yorumlara göre, "zamanlama, Suriye'deki gelişmelere ayarlıydı. Kuzey Suriye'de bazı yerleşim yerlerinin kontrolü PYD'ye geçerken, Şemdinli de PKK'nın eline geçmiş olacaktı. PKK, 1980'lerin sonlarında, 1990'ların başlarında Şırnak'ta, Cizre'de, Eruh'ta benzeri girişimlerde bulunmuş, "kurtarılmış bölgeler" yaratmak istemiş, güvenlik güçlerinin uzun mücadeleleri sonucunda yine başarılı olamamıştı"...

Acaba böyle mi? PKK'nın "Kurtarılmış bölgeler" elde etme stratejisinin yeni bir pratiği mi? PKK, küçük küçük kurtarılmış bölgelerden, kendisine bir Kürdistan kurma derdinde mi yine? Yine diyorum, çünkü bu, PKK'nın 1990'ların sonlarında terk ettiği stratejisiydi. Abdullah Öcalan, yakalanmadan önce, ayrı bir Kürt devleti kurmanın doğru bir hedef olmadığını, Türkiye'nin, -hatta diğer 3 parçada- toprak bütünlüğü içinde Kürtlerin, demokratik haklarını savunmanın daha doğru

* 04.08.2012 Cumhuriyet Gazetesi

olduğunu ifade ederek bu stratejiyi terk etmiş ve o günden sonra Kürt siyaseti daha sivil, daha kitlesel ve yerel demokrasiyi genişletmeyi hedef alan bir mücadele stratejisi yürütmüştü. Yerel yönetimlerde, çoğu Güneydoğu'da olmak üzere 100'ün üstünde belediyede seçim kazanılmış, 2007 ve 2011 genel seçimlerinde TBMM'ye grup kuracak kadar milletvekili sokulmuştu, birçok baraj engeline, sayıları 7-8 bin tutukluya vardırılan insafsız KCK operasyonlarına rağmen...

Kürt siyasetinin 2000'li yıllardaki yeni stratejisi, Anayasa'da eşit yurttaşlık ilkelerinin yer alması, anadilde eğitim, tüm Türkiye'de demokratik özerklik düzeni şeklinde ifade edilmişti. Bugün, "Özerk Kürdistan, Başkent Diyarbakır" sözleri ile birçok köşe yazarının diline doladığı Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir, son olarak 26 Şubat 2012'de Ankara'da TBMM'de, bir komisyonda, Anayasa'dan neler beklediklerini, hiç de "Özerk Kürdistan" anlamına gelecek biçimde ifade etmemişti. Peki, ne demişti? 27 Şubat tarihli birçok gazetede yer alan haber şöyleydi: "...45 dakika planlanmasına karşın 1.5 saat süren görüşmede Baydemir, Kürt halkının dil ve kimlik taleplerine cevap verilmesi gerektiğini belirterek, dili anadilde eğitim hakkını vererek, kimliği de bölgesel yönetim sistemine geçerek çözebiliriz" dedi.

Komisyonda, önerilerinin ne olduğunun sorulması üzerine de şunları söylemişti:

"... önerdiğimiz, ademi merkeziyetçiliğe, yerinden yönetime davettir. Yerinden yönetimin temel perspektifi kimi karar mekanizmalarının yerelde oluşturulmasıdır. Şüphesiz ki yerindenlik, merkezi tümden ortadan kaldırmaz. Daha açık bir ifadeyle Türkiye'de resmi dil bütün Türkiyeliler için Türkçe olmaya devam edecektir. TBMM, Türkiye halklarının ortak iradesi ve ortak platformu, ortak meclisi olmaya elbette ki devam edecektir. Bugün Ankara'da mevcut bulunan kimi merkezi kamu organları yine olmaya devam edecektir.

Ama bununla birlikte Türkiye'nin yerinden yönetilebilmesi için, çağdaş dünyayı yakalayabilmesi için ve altını açıkça çizmek istiyorum, akan kardeşkanını nihayete erdirebilmek için bölgesel yönetimi

elzem görüyoruz." Bölgesel yönetimi sadece Kürt yurttaşların yaşadığı bölgeler için değil Ege, Marmara gibi bütün bölgeler için önerdiklerini belirten Baydemir, "Bir yeni idare, siyasi yönetim modelini öneriyoruz" diyordu. Yani "Demokratik Özerklik"ten anladıklarını anlatıyordu Meclis'e...

Peki, ne oldu da bu söylemden çok değil, 4-5 ay sonra "Kurtarılmış bölge" çizgisine dönülmüş olsun? Baydemir'in ayranını Suriye'deki Kürt oluşum mu kabarttı? Sanmıyorum. PKK, barışçı görüşmelere, müzakereye yanaşmayan, daha da ileri giderek Suriye'deki Kürtleri bile tehdit etmeye yeltenen AKP rejimine, dünya âleme seyirlik olsun diye, güç gösterisine girişti. "Alan savunması" diye tabir edilen, kitlelerle bütünleşerek coğrafyada yerleşme ve rejimi işlemez kılma hamlesini deniyor. Vur-kaç taktiği değil, halkın içine yerleş, vur-kal gibi bir iddia taşıyor bu hamle. Bir tür 'silahlı propaganda'dır bu. Ve gücünü tamamen yerleşik halkın desteğinden, onlarla bütünleşmekten alıyor. Oldukça cüretkâr ama Suriye Kürt hamlesi ile özgüveni artmış, moral kazanmış PKK'nın cesaret ettiği bir hamledir. Buradan verilmek istenen mesaj, istersek bu bölgeler bizimdir, istersek biz yönetiriz, ama bizim istediğimiz "kurtarılmış bölgeler" değil, Kürtlerin yaşadığı tüm Türkiye'de, eşit yurttaş muamelesi görmektir. Bunun anayasal, yönetsel güvencelerinin sağlanmasıdır.

Alan savunması, AKP rejimini kitleler önünde yıpratacak, çaresiz gösterecek bir oyun planıdır ve sonunda AKP rejimini müzakereye zorlama hedefli bir propaganda türüdür. Amacına ulaşabilir mi, bekleyip göreceğiz.

Kürt Düğümü: Kim Çözer, Kim Çözemez?*

PKK ile AKP rejimi arasındaki "diyalog" arayışları için CHP'den sosyalist sola kadar uzanan yelpazede memnuniyetten çok, endişe hâkim. Kaygıları ifade eden cümleler genellikle şöyle: "Ya Kürtler, APO, Tayyip ile anlaşır, bizi satarsa! Ya PKK, bir kimlik tavizi uğruna Tayyip'in Başkanlık emellerine yeşil ışık yakarsa! Ya Tayyip'in 'Ver Başkanlığı, al Özerk Kürdistan'ı' pazarlığı önlenemezse..." Bu endişe sahiplerinin kaygılarını haklı çıkaracak ortada henüz bir şey yok. Zarf var, ama mazruf yok. Fakat BDP'yi de içine alan oluşum HDK'nin Karadeniz turunda başlattığı barış diline, davete, saldırganlıkla, tahammülsüzlükle karşılık başlatıldı bile... Kürt sorunu, gerçekten AKP rejiminde (Cemaat ile çekişmeler de düşünüldüğünde) çözüm bulabilir mi? AKP değilse, kimlerle, nasıl çözüm yoluna girer bu sorun? Önce AKP seçeneği üstüne düşünelim.

Bugüne kadarki pratik gösterdi ki, AKP için bir Kürt sorunu yok, AKP'nin hedefleri var, rejimini iyice tesis etme hedefleri. Onu inşada önüne böyle bir sorun çıktığı için, bu sorunla muhatap. Kürtlerin demokratik haklarının teslimi, buna uygun bir düzenlemenin Türkiye'yi daha çok barışa ve demokrasiye götüreceği AKP'nin niye umuru olsun? Nitekim diyalog için oluşturulan "Zarf"ı ortaya çıkaran nedenler de bunu doğrular. "Çatışmadan Müzakereye" geçiş niyet beyanı, tabii ki AKP rejiminden geldi. 2011 seçimlerinden sonra hızlanan KCK tutuklamalarına, Kürt siyasetine kıyım uygulamalarına

* 20-22.02.2013 Cumhuriyet Gazetesi

PKK dağ kadroları silahla karşılık verince, özellikle 2012 yaz ayları boyunca şiddetli çatışmalar yaşandı. PKK, Suriye'deki altüst oluşun yarattığı fırsattan yararlanan Suriye Kürt hareketini de yönlendirecek inisiyatifi alınca, elini biraz daha güçlendirdi. "Alan savunması" adı altında Şemdinli ve dolaylarındaki meydan okuma, kim ne derse desin, AKP-Cemaat koalisyonuna, bu işin silah-külahla götürülemeyeceğini, bastırılamayacağını gösterdi. Zarfı hazırlayan ana etkenlerden ve belki de en önemlisi budur.

İkincisi, Irak Kürdistanı'nın Bağdat'tan kopma niyetleri ile ilgili. Erbil yönetimini bir süredir kuşatan Türkiye büyük burjuvazisi, Bağdat'ı by-pass ederek Kuzey Irak petrolünün kendi tırnikesinden geçirilmesi ve talanı hayaliyle meşgul. Senaryo, PKK'nin rızasını da gerektiriyor. İşte PKK ile diyalog zarfını hazırlamaya götüren önemli bir etken de bu.

Ve tabii üçüncü olarak RTE'nin Başkanlık hayalleri... Bunu, Kürt siyasetinin onayı olmadan gerçekleştirmesi mümkün olmayan RTE, şimdi yoklama için diyalog zarfını oluşturmuş durumda. Ya PKK? Onlar zarf oluşturmaya neden karşılık verdiler? Bunu soranlara da şöyle cevap veriliyor: Ne yapsalardı? Bir diyalog çağrısına sonuç alıp alınmayacağını bilmeden, kategorik olarak hayır mı deselerdi? Bu onları, müzakereye yanaşmayan, savaş dilinden başka bir şey bilmeyen, uzlaşmaz bir güruh durumuna düşürmez miydi? PKK, bu fasılda inisiyatifi elinde tutan taraf olarak görmektedir kendini ve bu özgüvenle oyun içinde yer almaktadır.

AKP zarfı tamam da, içine ne konulacak? Kürt siyasetinin masada beklentilerini daraltacağını kimse ummasın. İnisiyatifin kendi eline geçtiğine inanan bir hareket taleplerini, programını niye daraltsın? Anadilinde eğitimden demokratik özerkliğe, kendi kendini yönetme hakkına, KCK tutuklularının salınmasına kadar uzanan bir talep listesini bir satır azaltmaz Öcalan.

Kürtlerin özgürleşme programının Türkiye'nin genelinin demokratikleştirilmesinin bir parçası olduğu fikrini Kürt siyaseti de paylaşıyor; her ne kadar hep kendine yontar, kendini merkeze koyar bir görüntü,

imaj çizse de... Konu, demokratikleşme olunca, bunu otoriterleşmede ve anti-demokratikleşmede hamle üstüne hamle yapan AKP mi yapacak? İşte olmayacak duaya âmin budur. Kürt hareketinin beklentilerinin ön şartı, demokratikleşme ile derdi olan bir partnerle birlikte hareket etmektir. Bu, AKP olamaz. AKP, Başkanlık sistemi ile faşizan bir devlet biçimine yürüyen, bölgede alt-emperyal bir güç olma hayalleri kuran serüvenci bir koalisyon. Çok kültürlülüğe, çokseslilige, çok renkliliğe tahammülü olan bir siyaset midir ki AKP, bu problemi çözüme taşısın? Bunu Kürt siyaseti bilmiyor mu? Öğrendi elbette, sınaya yanıla. Ya da umalım, öğrenmiş olsun. O zaman kim ile kimler ile çözüme gitmek mümkün?

Kürtlerin kimlik sorunu, kültürel hakları, yönetime katılma talepleriyle ilgili asgari programı karşılamak, bilinçli biçimde çarpıtılarak, belli bir kesime, belli bir coğrafyada ayrıcalıklar tanımak, bir tür "taviz", hatta "teröre taviz" olarak kamuoyuna sunuldu, sunuluyor. Mesele, "taviz"e indirgendiğinde, bunu göze alanın bir "bedel"i de göze aldığından, alacağından da dem vuruluyor tabii. RTE'nin (yalandan kim ölmüş!) neye mal olursa olsun sorunu çözeceğini üfürmesi de bu bakışın devamı. Oysa sorun, bir "taviz", bir ayrıcalık tanıma, 'bölme-böldürme' değil, ülke bütünlüğü içinde, barış içinde, kimliklere saygı çerçevesinde birlikte yaşama, bir topyekûn demokratikleşme sorunudur. Sorun Kürt'ü, Türk'ü, Laz'ı, Arap'ı, Çerkez'i, her kimliğe, çok kültürlülüğe, çok renkliliğe saygının gereğini yapma sorumluluğudur. Kürt düğümünü çözmek bir"lütuf" değil, bir sorumluluktur.

Kürt sorununu, Türkiye genelinin bir demokratikleşme sorunu olarak almayan zihniyet, elbette ki demokrasiyle sorunu olan zihniyettir öncelikle. AKP'nin, neden az gidip uz gidip bir arpa boyu yol alamadığı da demokrasi algısıyla ilgilidir. Başkanlık sistemini, diktatörlük düzeninin son basamağı olarak gören AKP rejimi için Kürt hareketinin talepleri, hazmı kolay talepler değildir. Her gün biraz daha merkezileştirilen yetkileri yerelle paylaşmak, İstanbul merkezli mali kaynağı da güdükleşmiş yerelle paylaşmak demektir ki neoliberal zihniyetin kabul edeceği şey değildir bu. Yerelde demokrasi demek, merkezi bütçenin azgelişmiş bölgeler lehine daha adil bölüşümünü

istemek, yerelde politika üretmek demektir ki bu, büyük sermayenin ve iktidarı AKP'nin kimyasına uymaz. PKK, son tahlilde bir Kürt burjuva hareketi değil, yoksul Kürt proleterinin, topraksız Kürt köylüsünün hareketidir. Taleplerin kimlikle sınırlanmayıp sınıfsal bir muhteva kazanması kaçınılmazdır. Anadilin özgürleşmesi kadar, iş-aş meselesinin çözümünü de kapsamak zorundadır program. "Kürtlüğüm tanınmış, ama işim yok, ekmeğim yok" demez mi yoksul kitleler? Gerçek çözüm, beraberinde, en çok ezilen Kürt işçi sınıfına örgütlenme, iş güvencesi, daha adil bölüşüm, sosyal devlet, yoksul, topraksız köylüye toprak dağıtımı demektir ki bunlar, sermayenin, büyük toprak sahiplerinin hazmedeceği şeyler değildir. AKP ile işte bundan dolayı olmaz, yol alınamaz...

Böyle bakınca, Kürt sorununun gerçek çözümü, demokrasiyi dert edinen, eşitsizliklere karşı, adil bölüşümden yana tüm kimliklerden sol, sosyal demokratlarla daha mümkündür. CHP, bugünkü bileşimi ve Kürt sorununu algılama biçimiyle AKP'nin yapamayacağını yapabilecek durumda mıdır? Henüz değil. CHP'de, parti yönetiminin hiç olmasa, Başkan Yardımcısı Sezgin Tanrıkulu ile aynı frekans boyuna gelmesiyle bu soruya olumlu yanıt vermek mümkün olabilecek. CHP'nin "çözüm ortağı" durumuna gelmesi için daha çok emek odaklı, demokratikleşmeyle Kürtlerin özgürlük mücadelelerinin iç içe bir süreç olduğunu görecek duruma gelmesi gerekiyor. AKP ve CHP seçeneklerinden geriye, sosyalist solun Kürt siyasetiyle birleşik muhalefeti seçeneği kalıyor. Aslında, böyle bir etkili bütünleşme, sadece Kürt sorununa çözüm değil, Türkiye'nin bütün sosyal, siyasal, ekonomik açmazlarına yeni ufuklar açabilecek, çürümüş, adaletsiz, köhne yapıları tersyüz edip yeni bir Türkiye kurmanın muazzam dinamizmini harekete geçirecek potansiyel demek. Böyle bir güçlü bütünleşme, toplumu değiştirecek cesareti ve özgüveni tüm kesimlere taşıyabilir, aynı zamanda CHP yelkenlerine de müthiş bir değişim rüzgârı taşır.

Ne yazık ki hem Türkiye solunun hem de Kürt siyasetinin içinde bu potansiyeli görememe, ütopyaları küçümseme, büyük hedefleri göze alamama zafiyeti, güvensizlik var. Hem Türkiye solunun hem de Kürt siyasetinin kendini "iç AKP'lilerden", milliyetçi-muhafazakâr,

liberal, sermaye kuyrukçusu çapaklardan arındırması, emeğin programına daha yakın yapılandırması gerekiyor. Programına, pratiğine ve söylemine biraz daha "bir arada yaşama", ülke bütünlüğünde emek siyasetinin mücadelesini yapma vurgusu yapacak Kürt siyaseti, Karadeniz'in hırçın dalgalarını karşısında değil, bütün haşmetiyle arkasında bulur.

Hem öyle bulur ki artık gittiği her yere Enver Gökçe'nin dizelerini önden gönderir:

Açık ve Türkiyeli avuçlarımı
Sıcak sakladım
Buz tutmuş
Eller içindi,
Şimdi sargısız, merhemsiz, çaresiz geliyorum
Şarapnel yarası kollar!
Şimdi uzaklardan teklifsiz ve senin için geliyorum.

AKP-PKK
Olmayacak Duaya Amin!*

İmralı tutanakları Milliyet'te açıklandı. Böylece her şey biraz daha açıklık kazandı. "Barış görüşmeleri" başlığı altında yapılan müzakerelerin odağında RTE'nin başkanlık ısrarı, tutanaklardan da anlaşılıyor. Belli ki Abdullah Öcalan (AÖ) ile müzakereleri sürdüren MİT, RTE'nin bu hedefine erişmede Kürt siyasetinden istediği destek ile "barış" sürecini ilişkilendirmiş. Kimi yazarlarımızın basite icrasıyla "ver başkanlığı, al istediklerini" denilmiş(miş)... AÖ'ye soruyorlar bu sorunu ve yanıtlıyor: "Başkanlık sistemi düşünülebilir. Biz Tayyip Bey'in başkanlığını destekleriz. Biz AKP ile bu temelde bir başkanlık ittifakına girebiliriz. Yalnız başkanlık ABD'deki gibi olmalı devlet meclisi gibi bir senato. İkincisi, bir de halklar meclisi. Bu ABD'deki Temsilciler Meclisi gibi olabilir." AÖ, masaya oturanların neyin peşinde olduklarının farkında. Masadan kaçırmamak için talebi hemen geri çevirmiyor, olabilir diyor. Diyor ama "amalarla" aklının yatmadığını, RTE'nin kafasındaki yasamayı, yürütmeyi, yargıyı toptan kendisine bağlayan diktatoryal başkanlık modeline hiç uymayan, dünya başkanlık modellerinden dem vuruyor. Bir anlamda, RTE'ye havucu gösteriyor ama arkasından sopayı sallamayı ihmal etmiyor.

AÖ'nün, AKP koalisyonunun diğer bileşeni olan Fethullah Gülen ile ilgili çok net karşı duruşlarını da yansıtıyor tutanaklar. Şöyle konuşuyor: "Cemaatin merkezi ABD'dir. Benim buraya alınmamla birlikte Fethullah da ABD'ye alındı.(...) Fethullah Gülen ABD'de

* 01.03.2013 Cumhuriyet Gazetesi

yaşıyor. 120 devlette okul açmış, para nereden? Florida kontrgerillanın eski merkezidir, Türkeş ve Latin Amerika'daki kontrgerilla, orada yetiştirildi. Yeni merkez ise Utah'tadır. Emre Uslu vs. orada eğitildi. Sağda ve solda örgütleri kontrgerilla ele geçirdi." Devamında, cemaatin AKP'yi Kürt sorununda yanlış yönlendirdiğine, 7 Şubat 2012'de de tuzak kurduğuna değiniyor: "Nihai tasfiye operasyonları yaptılar. Sayın Başbakan'ı buna inandıran ekip (2011'de) PKK'yi bitireceğiz dedi. 10 bin kişiyi (KCK) içeriye aldılar. Bu güç MİT'e de darbe planladı. Ben hemen devreye girdim, 'bu darbedir' dedim. MİT'i düşürseydiler. Türkiye'de tüm kaleler düşmüş olacaktı. Hakan Fidan tutuklansa, sonra sıra Başbakan'a gelecekti. Benim bu süreci canlandırmam, darbeyi engelleme sorumluluğu... Darbeyi önleyebileceğimi fark ettim ve süreci başlattım."

AÖ, RTE ve ekibine cemaatin tekin olmadığını bu vesileyle hatırlatırken cemaat, bu süreç ile ilgili nasıl bir tutum alacak, bilinmez. AÖ, "Yeni darbe Brüksel ve ABD'de planlanıyor. Türk-Kürt ilişkilerini yeniden tanımlamam işlerine gelmiyor" diyerek AB ve ABD'yi işaret ediyor... AÖ, çözüm sürecinin ana kavramı, "demokratik özerklik" talebini taktik anlamda geri çekmiş izlenimi veriyor ve yerine önerilen AB yerel yönetim özerklik şartını, sorun çözücü sanıyor. Heyetten Sırrı S. Önder, bunun bile anayasa değişikliği gerektirdiğini, ayrıca bağlayıcı olmadığını hatırlatıyor. Burada kafa karışıklığı yine ortaya çıkıyor ve AÖ, "İspanya'nın bütünlüğü içinde milliyetler ve bölgelerin demokratik hakları, dayanışmaları garanti edilir" derken AB şartına isabetsiz bir gönderme yapıyor. Unutuyor ki, İspanya özerk bölge uygulamasının AB yerel yönetim şartı ile ilgisi yok, 1978 Anayasası ile gerçekleştirilen bir düzenleme... Geri çekilme konusunu da sağlama bağlıyor AÖ: "Komisyonlar kurulacak. Hakikat komisyonu da kurulacak. Akil adamlar denetiminde olacak. Çekilme o zaman olacak. Köylere geri dönüş olacak. Bunları yapmazlarsa geri çekilme olmaz."

Hakikat komisyonu...

İşte AKP'nin kolay kolay altına giremeyeceği bir talep daha... İlk işi Roboski (Uludere) katliamı olsa mesela hakikat komisyonunun... Acaba AKP'de taş taş üstünde kalır mı? Tutanaklardan anlaşılıyor ki,

AÖ, inisiyatifin kendisine geçtiğinin farkında. Bu özgüvenle, masanın karşısında oturanları, RTE'yi, cemaat konusunda uyarıyor. "Başkanlık" sistemine destek talebini itmek yerine evirip çeviriyor; kendi "demokratik özerklik" talebini dayatmıyor ama bugüne kadar dile getirdiği vatandaşlık hukuku, mali ve idari özerklik, seçim barajı, antiterör yasası, siyasi partiler yasası ile ilgili taleplerini geri çekmiş değil. RTE, esasında "Kürt sorunu" diye bir sorunu olmadığını açıkladı. Peki, sürdürülen ne? Başkanlık, yerel, Çankaya, genel seçim takvimine çatışmasız girme, Irak Kürdistanı petrollerine sorunsuz dalma hedefleri önündeki Kürt engelini aşma, oyalama... Başka bir şey değil. Tersini ummak, olmayacak duaya âmin demek gibi bir şey.

Kürt Dostlarımızdan Ne Bekleriz ?*

Diyarbakır'da 21 Mart'ta yüz binlerce kişinin katıldığı o coşkulu mitingde okunan Abdullah Öcalan (AÖ) mektubunun ardından yeni bir döneme girildiği, genel bir kabul. Medyanın önemli bir kısmı bu tarihi, "Silahlara veda" olarak tanımladı. Abartılı, hatta yanlış bir manşet. Kürt siyaseti, silah bırakmıyor sadece AÖ'nün, "Çekiliyoruz" talimatını uyguluyor. Bunu yaparken de şart olarak "tanınmayı", yani meşruiyeti şart koşuyor. Bugüne kadar "Terör örgütü", olarak adlandırılan PKK, şimdi barış masasının muhatabı olarak kayıtlara geçiyor. Bu, önemli bir kırılma. Peki, bundan sonra ne olacak? Herkesin birbirine sorduğu soru bu. "Çekilme" için "meşruiyet" şartının yerine getirilmesini bekleyen Kürt siyaseti, Anayasa'da "vatandaşlık" tanımında düzenleme, anadilinde eğitim ve yerel yönetimlerde düzenleme ile "yönetime katılma" taleplerinin karşılanmasını bekleyecek.

Kürt siyasetinin eşit vatandaşlık ve kültürel hak talepleri son derece haklı, meşru taleplerdir ve bu ülkenin özgürleşmesini, demokratikleşmesini isteyen tüm demokrat güçlerce paylaşılması beklenir. Bu ülkenin bütünlüğünü koruyarak, aynı coğrafyada özgürlükleri alabildiğine genişletmek, Türk-Kürt, tüm kimliklerin ortak hedefi olmalıdır.

Biliyoruz ki, Kürt hevallerimizin (dostlarımızın) özgürleşme talepleri, Türkiye'nin genel özgürleşme, demokratikleşme taleplerinden ve bunun için sürdürülen mücadeleden kopuk değil. Türkiye'yi, tarihinin

* 25.03.2013 Yurt Gazetesi

en baskıcı rejimi ile yönetmekte olan AKP rejiminin, bir anda barış havarisi, kesilerek Kürt hareketinin talebi olan demokratik programı nasıl hayata geçireceği merak konusudur. Yasama-yargı-yürütme erklerini kendi elinde tekelleştiren ve bunu bir başkanlık sistemiyle pekiştirmek isteyen RTE liderliğindeki rejimin, Kürt siyasetinin talebi olan "yerele yetki ve demokrasi"yi, kendi kurgusunu bozmadan nasıl yerine getireceği merak konusudur? 30 yıldır savaşan ve yüksek beklentileri olan Kürtlerin, Anayasa'da yapılacak bir "eşit vatandaşlık" düzenlemesi ile yetinmeleri, herhalde beklenmiyordur. 'Nerede anadilinde eğitim?' denilecektir? O da TRT 6(şeş) türü kozmetik bir adımla geçiştirilemez herhalde... Çok ciddi bir değişim gerektirir. Hatta bugünün idari yapılanması ile olmaz; radikal bir idari reform, yeni bölgeler tanımı gerektirir. Bölgelere yeni yetkiler (statüler) ve onun içinde de Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerin kendi programlarının bir parçası olarak ancak gerçekleşir anadilinde eğitim... AÖ, vazgeçmiş gibi görünse de Kürt siyasetinin asgari programı, tüm Türkiye'yi "özerk bölgeler" biçiminde yeniden düzenlemeden gerçekleşemez. Hayat bunu dayatacaktır.

Peki, Kürt siyasetinin asgari programı bundan mı ibarettir? AKP rejimi ile bütün dertleri, eşit yurttaşlık ve anadilinde eğitim gibi talepler midir? Bu memlekette başka mağduriyetleri yok mudur? İşsizlik, adaletsiz gelir dağılımı, bölgesel uçurum, eğitimde fırsat eşitsizliği, seçme-seçilme hakkında adaletsizlikler, baraj engelleri, kadrolaşmalar, İslami bağnazlıklar, kadınlara dönük baskılar, ABD emperyalizmine taşeronluğun sürüklediği serüvenler, bağımlı yargı, keyfi tutuklamalar, düzenbazlıklar... Bunlar, dertleri değil midir? Onların her tür kimlik mağduriyetlerini paylaşan ve onlarla dayanışan her kimlikten emekçi, ezilen sınıfların mağduriyetleri, Kürt siyasetini ilgilendirmiyor mu?

Elbette ilgilendiriyor, diye itirazları anında duyar gibiyim... Madem öyle, sınıf mücadelesinin her alanında Kürt siyasetini, Kürt devrimcilerini daha aktif olarak görmek gerekmez mi?

En çok da Kürt işsizlerinin, proleterlerinin ezildiği emek-sermaye mücadelesi içinde BDP'lileri, HDK'yi daha çok görmek isteriz. Ülkedeki 16 milyon ücretlinin yüzde 20 kadarı Kürt ise yüzde 80'e yakını

Türk ve öteki kimliklerdendir ama hepsinin ortak yanı"emekçi" olmalarıdır. Biri Kürt, biri Türk, Laz, Çerkez olabilir ama hepsinin ortak sorunu sendikasız olmaları, toplu sözleşme, grev hakkını kullanamamaları, neoliberal dişlilerin arasında AKP rejiminde insafsızca sömürülmeleridir. Hevallerimizi, emeğin örgütlenme, sendikalaşma, toplu pazarlık, grev hakkını kullanma mücadelesinde daha çok görmek iyi olmaz mı?

Kimi Kürt, kimi Türk olabilir ama ortak dertleri işsizliktir; sayıları da resmi olarak 2,5 milyonu, gerçekte 5 milyonu bulmaktadır. Gençlerin kimi Kürt, kimi Türk'tür ama hepsinin ortak özelliği acımasız bir genç işsizliğidir ve her 100 gençten 25'i işsizdir, geleceksizdir. Hevallerimizi işsizliğe karşı mücadelede, ön saflarda görmeyi bekleriz.

AKP rejimi, insafsız neoliberal politikaları için hem Kürtlere, hem Türklere ve öteki kimliklere ait kamu varlıklarını haraç mezat satmaktadır. Satarken gözü ne İstanbul, ne Diyarbakır, Şırnak görmektedir. Hevallerimizi, kamu varlıklarımıza, kentlerimize, doğamıza sahip çıkmaya, eğitimi, sağlığı, kültürü paraya tahvil edip onu bir avuç yerli-yabancı para babasına peşkeş çeken AKP'ye karşı mücadelede ön saflarda görmek isteriz.

Kısacası, kardeşim; Kürt hevallerimiz, bizim için eşit yurttaşlardır. Bu, Anayasa'da ifadesini bulmalıdır, anadillerinde eğitim haklarıdır, tüm halkla beraber, yönetime katılmalarını, karar süreçlerini paylaşmalarını isteriz. Bu mücadelede hep onların yanındayız. Ama aynı şekilde, Kürt hevallerimize, mücadelelerinin, geneldeki sınıf mücadelemizden kopuk olmadığını hatırlatmak isteriz. Ve onları, AKP rejiminin ekonomik, siyasi, kültürel saldırılarına karşı, emek sınıflarının yanında daha çok görmek isteriz. Türk burjuvazisinin "Petrol odaklı Türk-Kürt federasyonu" ya da "Ortadoğu Konfederal sistemi" (ne demekse!) türü emperyalizm karikatürü serüvenlerine alet olmalarını, onlarla oyalanmalarını ise, hevallerimize, hiç mi hiç, yakıştırmayız...

AKP'nin 3 Parçada Kürtlerle Dansı...(1)*

Adına kısaca "süreç" denilen Kürt hareketi ile "barış"a gidişin, Türkiye'ye ait, bir iç siyaset meselesi gibi ele alındığı, ya da oraya sıkıştırıldığı gözleniyor. Oysa gerçekte 3 parçanın, Türkiye'nin, Irak'ın, Suriye'nin Kürtlerini (belki daha sonra İran'ın) kapsama alanına alan bir süreç yaşanıyor. Türkiye iç siyaseti ile ilgili olduğu kadar bölgesel, giderek küresel bir süreci yaşamaya başladık. Dolayısıyla, neler olup bittiğini anlamak için büyük fotoğrafı hiç gözden kaçırmamak gerekli. Özellikle Orta Doğu'yu, onun içinde yer alan Irak, İran ve Suriye'yi, dahası, ABD ve İsrail'i yakından izlemek gerekiyor.

Olan biteni anlamak için 2008 küresel kriz depremini hatırlamadan olmaz. Kriz, imparator ABD'yi fena vurdu, AB ile birlikte, kan kaybı sürüyor; buna karşılık Çin, Rusya yükselen güçler, İran yükselen bölgesel güç... Hindistan, Brezilya diğer yükselenler ve dünyada yeni bir hegemonya mücadelesi var. 'Üçüncü Dünya Savaşı' göze alınamazken hegemonya mücadelesi, kâh ticaret, kâh sıcak bölgesel (iç) savaşlar biçiminde sürdürülüyor. Başta petrol, doğal gaz olmak üzere, stratejik mineraller, su kaynakları ve tarım arazilerinin kontrolünü ele geçirmek isteyen global tekeller ile onların arkalarındaki iktidarları, rakipleriyle kaynak paylaşım kavgasını tırmandırıyorlar. Paylaşım kavgası Orta Doğu, Batı ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri petrol ve doğal gaz kaynaklarını, Afrika, Kutup bölgeleri ve Orta ve Güney Amerika dâhil tüm dünya coğrafyasını kapsıyor. Krizle inişe

* 29.04.2013 Yurt Gazetesi

geçen ABD, yükselenlerin, özellikle de Çin'in, hammadde kaynaklarına erişimini engellemeye odaklı bir strateji izliyor.

IMF verilerine göre, 2012'de kısmi soluklanmaya karşın ABD bu yıl tekrar durgunluğa giriyor. Avrupa'da da durum parlak değil. Yükselen dev Çin, 2012'de vites küçültse de önceki iki yıl yüzde 9-10'luk tempo ile büyüdü. Hammadde kaynaklarına erişim için silahlanmasını sürdürüyor; yanına da Rusya'yı alarak... Karasuları ile kıta sahanlıkları dâhil olmak üzere Orta Doğu, paylaşım kavgasının neredeyse merkezi. Arap Baharı adı altında Mısır, Tunus, Libya'dan sonra, şimdi Suriye ve giderek Irak'ta etnik ve mezhep farklılıkları kışkırtılıyor, sahte bir demokrasi söylemi kullanılıyor, kiralık katillerden, serüvencilerden oluşan örgütlerle, yeri ve zamanı geldiğinde de yüksek tahrip gücüne sahip silahlı kuvvetlerle boy gösteriliyor...

Orta Doğu'da üretim alanları kadar, petrolün ve doğal gazın deniz ve karayolu ile ulaşım yollarını denetlemek de önemli. Uluslararası Enerji Ajansı verilerine göre, Orta Doğu, dünya petrol rezervlerinin yüzde 26'sına sahip ve bunların yaklaşık 42 yıllık bir üretim ömrü var. Bölge ülkelerinden İran ve Irak ise, sahip oldukları rezerv ve mevcut üretim şartlarında, 96 ve 140 yıl gibi oldukça uzun bir üretim ömrüne sahipler. Orta Doğu, doğal gazda ise dünya rezervlerinin yüzde 54'ünü sahip ve ortalama üretim ömrü 115 yılı buluyor.

Orta Doğu'da İran ile birlikte, en büyük petrol ve doğal gaz rezervine sahip Irak'ın kaynaklarının önemli bir bölümü Kuzey'de, yani Kürt bölgesinde. Ancak, bu kaynaklar işletilse bile uluslararası pazarlara ulaştırılması bir sorun. Merkezi Irak Hükümeti (Bağdat) ve Kürt Bölgesel Yönetimi (KBY, Erbil) arasında kaynakların kullanımı konusunda anlaşmazlık var ve tırmanıyor. Bağdat, Erbil'e 2005 Anayasası'nı hatırlatıyor ve Bağdat'ın inisiyatifi dışında petrol faaliyetinde bulunmamasını istiyor. Irak Kürtleri ise tarihin önlerine çıkardığı fırsatı kullanıp petrole dayanarak bağımsızlaşma peşindeler. Bu konuda Barzani yönetimine en büyük desteği, Kuzey Irak pazarını parselleyen Türkiye sermayesi veriyor.

Kuzey Irak petrollerinin üretilmesi ve taşınması, buradan doğacak hâsıla ile K.Irak'ta ve onun üstünden Güneydoğu Anadolu'da,

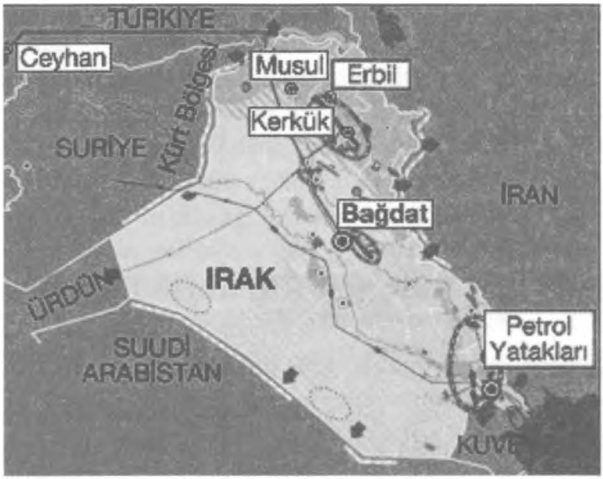

Kaynak: Heartland Geopolitical Maps

Suriye Kürdistan'ında kapitalizmi derinleştirmek isteyen Türkiye büyük sermayesi, KBY ile ilişkileri iyice güçlendiriyor. Dahası AKP rejimi, Irak'ta Şii-Sünni, Kürt-Arap gerilimine doğrudan müdahil olarak Sünni Kürt, hatta Sünni Arap nüfusa hamilik vaat ediyor.

Irak Kürdistanı Bağdat'tan bağımsızlaşma planları yaparken, Suriye'de Esad'a karşı iç savaş, Suriye Kürtlerine geniş bir alan açtı ve buradaki PKK etkisinde gelişen PYD, yine PKK'nin omuz vermesiyle yeni bir aktör olarak sahne aldı. Suriye Kürtlerinin yaşadığı topraklar, belki pek enerji rezervi içermiyor ama Irak petrol ve doğalgazının Akdeniz'e ulaştırılmasında kullanılacak topraklardır. Esad, Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) isimli muhalefete katılmalarını da önlemek amacıyla, Suriye Kürt inisiyatifinin kendisine Suriye de alan açıp özyönetim kurma girişimlerine göz yumdu. Sonuçta, 2012 yazında PKK, PYD ile birlikte bölgedeki Kürt toplulukları içinde ağırlıklı aktör durumuna geldi. ABD ve Türkiye için, Şam-Bağdat-Tahran eksenine daha yakın duran PKK'yı, bu eksenden çekip almanın tek yolu vardı; onunla anlaşmak... Çatışmadan müzakereye böyle geçildi.

AKP'nin 3 Parçada Kürtlerle Dansı...(2)*

ABD'nin 2003 Irak işgalinden Iraklı Kürtler kazançlı çıktı. Hem Saddam belasından kurtuldular hem de ABD'nin himayesinde özerk bölge yönetiminde güçlendiler. Dahası, topraklarındaki petrolü çıkarma ve gelişme şanslarını önlerinde buldular. Ne var ki, Bağdat ile bu konuda tam bir uyum sağlanamadı. Etnik ve mezhepsel kutuplaşmalar "uyum"u getirmeyince emrivaki ile petrole el atmaya yöneldiler.

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (KBY)'nin bu eğilimi, 2002 sonrası dış dünyadan olağanüstü sermaye çeken ve Orta Doğu'ya bir "bölgesel güç" imajı satma becerisi gösteren AKP Türkiyesi'nin, daha doğrusu Türkiye kapitalizminin, Irak pazarına, Irak Kürdistan'ına nüfuz etme çabaları ile aynı döneme denk geldi.

AKP rejimi, Maliki yönetimiyle büyük zıtlaşmayı göze alarak adeta Irak Kürtlerini ayrılma yolunda cesaretlendirdi. Giderek işi, KBY ile bağımsız bir petrol boru hattı inşası anlaşmasına kadar götürdü. AKP rejiminin Irak'ın toprak bütünlüğünü bozma ve parçalamaya vardıracak bu cüretine, ABD, sürekli uyarı gönderiyor. Neden? Obama yönetimi endişeli. Çünkü Irak'ın toprak bütünlüğünün bozulmasının, Şii eksenini güçlendirip İran'ın Irak'taki hakimiyetini artıracağını düşünüyor.

AKP, yabancılara ödediği yüksek kâr ve faiz karşılığı, dünya kapitalizminden 10 yılda 400 milyar dolar çekti, borçlandı ama çarçur

* 30.04.2013 Yurt Gazetesi

etti. Şimdi, içeride inşaat sektörü, dışarıda da Kürt petrolü, can simidi. Toplam ithalatının yüzde 25'ini bulan enerji faturası karşısında Kürt petrolü, 60 milyar dolarlık cari açığa derman olur diye düşünülüyor. Gelin görün ki, Kuzey Irak pazarı üzerine esaslı planlar yapmanın önünde hep PKK engeli duruyordu. Sünnilik ekseninde bütünleşmeye çalışan AKP-Barzani ve Sünni Iraklı Araplar karşısında, PKK gerektiğinde AKP'nin çatıştığı Şam ve Tahran ile hatta Bağdat ile Şii ekseninde yan yana gelebiliyordu. Bir de bunların üstüne, iç savaşı derinleşen Suriye'de PYD, PKK himayesinde bir aktör olarak ortaya çıkınca, PKK'nin eli güçlendi, AKP'nin uykuları kaçtı.

ABD mi ikna etti, kendileri mi göze aldılar, bilinmez, sonunda AKP rejimi, MİT eliyle PKK'nin kapısını çaldı ve çatışma yerine, işbirliği önerdi. Görüşmelerin ardından Abdullah Öcalan'ın (AÖ) "Türkiye'yi güneye yaymak" projesine bir itirazı olmadığı anlaşılıyor. Sıkışmış Türkiye kapitalizminin petrol odaklı bu yayılmacılık hayalini, kendisinin "Mezopotamya su birliği" projesiyle destekleyen AÖ, Kürt Bölgesel yönetimi ve Suriye Özerk Bölgesi biçiminde statüleri belli iki bileşenin yanında, nasıl bir statüde anlaştı?

YENİ TÜRKİYE TASARIMI

Kaynak: Bu harita bir yerden alınmadı, "patenti" yazara aittir (MS).

Hayal edilen şey aslında şu; Bağdat'tan kopmuş bir Irak Kürt bölgesi, Esad'tan kopmuş bir Suriye Kürt Bölgesi, Türkiye'ye federe ya da özerk yapılar olarak eklemleniyorlar. Financial Times'ın yazarlarından David Gardner, buna "Turkosfer'e alınmak" dedi. Cengiz Çandar gibilerin pek hoşuna gitti bu kavram... Bu "katma" operasyonu, haliyle Şam ve Bağdat, hatta Tahran ile çatışmayı da göze alıyor olmalı. Fiili durumdan ve demeçlerden anlaşılıyor ki PKK, bu projede PYD'yi Esad'ın karşısına çıkarmak, PJAK'ı da İran'ın karşısına dikmek, doğallıkla Maliki karşısında da Barzani ile müttefik olmak rollerini üstlenmiş bulunuyor. Ya da fiiliyatta kendini bu durumda bulacak. Bütün bunlar, Türk ordusuyla da birlikte hareket etmek demek. Orta Doğu'da bir anda Sünni Türk-Kürt-Arap ittifakı ile Şii eksen çatışmasının patlak vermesi, hiç ihtimal dışı değil!

Peki, bütün bunların karşılığında PKK'ya, AKP rejimi ne verecek? Güneydoğu'da bir Kürt özerk bölgesi mi? PKK, öteden beri, Kürt nüfusun neredeyse yarısının İstanbul ve diğer Batı illerinde yerleşik olduğu gerçeğinden hareket ederek, Güneydoğu'da "Kürt özerkliği" istemediğini, Türkiye'nin 20 özerk bölgeli bir reforma tabi tutulmasını talep ediyordu. Nitekim 27 Nisan tarihli gazetelerde yer aldı; Kandil'de konuşan Murat Karayılan, hâlâ bunu söylüyor; Irak'ta bağımsız Kürt devletini doğru bulmuyor, Türkiye ile federasyon kurmasını öneriyor, Türkiye'de de bölge parlamentoları, seçimle gelen bölge valilerinin yöneteceği, merkezin birçok yetkisinin yerele devredildiği demokratik özerk bölgeler biçiminde bir idari reform beklediklerini ifade ediyor. Evdeki hesaplar çarşıya ne kadar uyar?

AKP'nin 3 Parçada Kürtlerle Dansı...(3)*

İmralı süreciyle birlikte Kürt siyasetinin AKP rejimi ile ilerleyen mutabakatı, bir Sünni Türk-Kürt ittifakı görüntüsü verince, bundan Aleviler ve Türk solu rahatsızlık duydu. Öcalan'ın Nevruz mesajında İslam kardeşliğine yaptığı vurgu, Alevilerde burukluk yarattı. Daha önce BDP Tunceli Milletvekilliği de yapan BDP Tunceli İl Başkanı Şerafettin Halis'in istifası da bu burukluğun bir sonucu olarak yorumlanıyor. BDP'nin 'çözüm süreci' kapsamında Aleviler'e gerekli ilginin ve desteğin gösterilmediği, Suriye'de PYD'nin süreçle birlikte saf değiştirip Esad'a karşı ÖSO'ya yaklaştığı türü eleştirilere, Kürt siyaseti henüz tatmin edici yanıtlar verebilmiş değil.

AKP rejimi açısından odağında Irak Kürdistanı petrollerinin olduğu bu neoliberal, bölgesel emperyalist projenin kadrajına bir bileşen olarak dâhil olan Kürt siyasetine karşı, Türk solunun önemli bir kısmının da mesafeli durmaya başladığı sır değil. KCK Yürütme Konseyi Üyesi Zübeyir Aydar, 17 Nisan 2013 tarihli Radikal'de Ezgi Başaran'ın sorularını yanıtlarken sosyalistleri de eleştiriyor ve şöyle savunma yapıyordu: "Ortadoğu'daki hayalimizi 'Fırat-Dicle Su Birliği' şeklinde ifade edebilirim. Bu birliğe göre Ortadoğu'daki sınırlar, örneğin Hollanda-Belçika sınırı gibi geçirgen olsun diyoruz... Artık o sınırlardan sadece kültürler ve ticaret geçsin istiyoruz. Yoksa Türk-Kürt birleşip Ortadoğu'da at koşturalım hayalinde değiliz. Sol kesim bunu da yanlış anlamasın."

* 01.05.2013 Yurt Gazetesi

Kimsenin yanlış anladığı yok. O sınırlardan "ticaret geçsin" diyen Aydar, bunu masum bir şey gibi ifade ediyor ama zaten Türk sermayesinin ve onunla işbirliğine hazır Diyarbakır, Erbil Kürt işbirlikçilerinin dedikleri de o pazarları bütünleştirmek, bölgenin enerji kaynaklarının ticaretini liberalleştirmek... Öyle, küçük Kürt esnafı, tüccarı için değil, küresel petrol tekelleri ve işbirlikçileri için sömürüyü kolaylaştırmak, arada kırıntılardan nasiplenmek; bunu da Irak ve Suriye'nin toprak bütünlüğünü ihlal ederek yapmak... Kendini sosyalist gören Aydar'ın bu sığ algısı, Kürt siyasetindeki neoliberal sapmaya tipik bir örnek...

Ya ikiyüzlü "Barış havarisi Türklere" ne demeli? Konu, kendi ülke toprak bütünlüklerini ihlali olunca yeri göğü inletir, ama komşu ülkelere aynı şeyi yapmaya yeltenen AKP rejimi karşısında, "ne var canım bunda?" deme ahlaksızlığından da sıkılmazlar! Kısacası, Kürt siyaseti, İmralı süreci ile birlikte üstüne yapışan bu "Sünni, neoliberal, otoriter AKP icraatına alet olmak" eleştirilerini geçersiz kılmak için çaba sarf etmek zorunda. Gerçek şu ki: "Süreç" ilerledikçe Kürt hareketi saflarında bir koalisyon halinde bulunan Kürt sosyalist, emek unsurları ile muhafazakar, dinci, kapitalist unsurların hızla ayrışmaları da kaçınılmaz. İnisiyatifin Kürt emek cephesinde kalmasını umut ederiz.

8 Mayıs 2013'e kadar çekilmeyi tamamlayacaklarını taahhüt eden Kandil, "artık top AKP'de" diyerek demokratikleşme adımları atılmasını beklemeye geçti. Anayasa başta olmak üzere yol temizliği sayılan diğer demokratikleşme yasalarının Meclis'e getirilmesi beklenecek. Peki, AKP bunu yapacak mı? RTE'nin siciline bakınca, pek umut yok. Ama Kürt petrolünün yağması projesinin akamete uğramaması için bazı şeyleri "bildiği gibi" yapma yolunu seçebilir. Yani, demokratikleşme yönünde oyalayıcı birkaç adım atarken kulağı Irak'ta olacaktır. İç savaşa doğru evrilen çatışmaların derinleşmesiyle Erbil'in Bağdat'tan kopup Türkiye'nin kanatları altına girme çağrısını bekleyecek, burada beklentilerine uygun gelişme olduğu sürece, vaatlerini hatırlayacaktır. Aksi durumda kulağının üstüne yatmayı, "terörü sonlandırmış muzaffer lider" imajını yayarak Mart 2014 yerel seçimlerine odaklanacak, CHP ve BDP belediyelerini silip süpürmeyi planlayacaktır.

RTE, bu şovunu sürdürürken CHP'yi problem çözücü değil, sorun yaratıcı olarak halka şikâyetten de geri kalmayacak. Buna Kürt hareketinin aynı tonda katıldığı gözlerden kaçmıyor. Oysa CHP, bu barış sürecinin en önemli ayağı olması gereken 16 maddelik bir demokratikleşme öneri demeti oluşturdu. Barış için yol temizliği ise, alın önce buradan başlayın, demeyi daha yüksek sesle söyleyebilmeli CHP... BDP de umalım bunu görmemezlikten gelmez.

Emek ve dayanışma günü 1 Mayıs'ta bir araya gelen emek güçleri, önemli bir dönemeçte olduğumuzu bir kez daha fark ettiler. Bu dönemeçte, Kürtlerin, özellikle Kürt emekçi ve yoksulların mağduriyetleri ile tüm ülke ve dünya emek güçlerinin mağduriyetleri aynı kaynağa dayanıyor; sermayenin kâr ve birikim odaklı sömürü düzenine... Bu düzene karşı birlikte mücadele kaçınılmaz. Kürt siyaseti içindeki etnik, dinsel, sınıfsal sapmalara karşı duyarlılık önemli. Taktik adımların, pragmatizmin gerektirdiği esneklik bir yere kadar anlaşılabilir. Ancak esneme katsayısı doğru saptanamazsa, kırılmalar kaçınılmaz hale gelir. Bölgesel hegemonya hırsına kapılmış sermayenin hedefleri ile Kürt siyasetinin hedeflerinin çakışması, "kazan-kazan" siyaseti, Türkiye emekçi sınıflarının, başka Orta Doğu halklarının kaybı pahasına gerçekleşecekse, böyle bir yanlışa özgürlükten, kardeşlikten yana olanların onay vermesi elbette düşünülemez.

Bölge halklarının kardeşliği, dayanışması önündeki engellerin, sınırların kaldırılması, elbette ki hepimizin özlemidir. Ama bu sınırlar tüm etnik kimlikten alt sınıfların sömürüsüne dayanan bir ticaret için mi, yoksa kardeşlik için mi kaldırılacak, ayrımı iyi yapmak gerekir. Kardeşliğe kucak açarken başka etnik, dinsel kimlikten halk sınıflarına silah doğrultma, AKP'nin gerici-neoliberal değirmenine su taşıma yanlışına kimse düşmemeli.

Özgür Gündem'in Nesi Var?*

"Özgür Gündem okuyorum" diyordu, Abdullah Öcalan, 28 Şubat 2013 tarihli İmralı buluşmasında ve devam ediyordu: "Kendilerini yormuyorlar, biraz kendilerini yorsunlar. İmzalar zenginleşsin." O günden bu yana Özgür Gündem (ÖG), kendini yoruyor, ama biraz tuhaf yoruyor. Ne kadar bazı Kürt hevaller itiraz etse de, ÖG üstünden bir Türk-Kürt Sünni ekseninin imarı için "yoruyor" bazıları kendini. O tarihten beri Esad'a tutum değişti, Alevilere tutum değişti, CHP iyice faşist ilan edildi, son olarak Maliki-Barzani uzlaşması Şii-Kürt anlaşması diye "esefle" karşılandı. Neler oluyor, ÖG'nin nesi var?

İmralı Süreci'yle birlikte PKK'nın Suriye'deki 'kardeş partisi' PYD'nin de Esad yönetimine karşı tavrındaki ani değişim dikkatlerden kaçmadı. Önceleri, Esad yönetimiyle Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) arasındaki saflaşmada taraf tutmayan PYD, İmralı Süreci'nin başlamasından kısa süre sonra tavır değiştirdi. Bu tavır değişikliğine paralel olarak Özgür Gündem'in Suriye'yle ilgili haberlerinde de hissedilir bir değişiklik gözlendi. Daha önce, "Rojava'da özgür yaşam" gibi başlıklarla, Suriye'de Kürtlerin kazanımlarına dair haberler yapan, ÖG, sürecin ardından Esad yönetimini hedefleyen haberlere yer vermeye başladı. 6 Nisan tarihli ÖG'nin birinci sayfasında başlık;"Rojava'ya Esad pususu!" ve haber: "Halep'te sıkışan ve her gün Kürt mahallelerini bombardımana tutarak Kürtlere yönelik de katliamlarına hız veren kanlı Esad ordusu, YPG komutanlarına da

* 08.05.2013 Yurt Gazetesi

pusu kurarak suikast yapıyor. Esad kanlı ve kirli savaşı Qamişlo'ya da yaydı. YPG misilleme eylemleriyle yanıt veriyor"...

Ve 7 Nisan tarihli ÖG'den aslı astarı olmayan bir haber: "Esad kimyasal silah da kullanıyor."

Kürt siyaseti, bir yandan, barış süreci CHP katılmadan olmaz, diye gündemde yer alırken ÖG, CHP'yi "faşist, eli kanlı, ağzından kan damlayan" diye yaftalamaktan kendini bir türlü alamıyor. En yenisi 6 Mayıs tarihli ÖG'den başlık: "Ağzından kan damladı" Kimin mi? CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun ve devam ediyor ÖG haberi: "Demokratik çözüm sürecini berhava etmek için çırpınan ve çözüm süreci ilerledikçe de ağzından çıkanı kulağı duymaz hale gelen CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, dün de ırkçı savaş kışkırtıcısı ajitasyonu sürdürdü. Adeta 'son ırkçı ölmedikçe' barışı bozmak için çalışacağını ilan etti" Bu, bir "yorum, köşe yazısı" değil, ÖG türü "haber"...

İmralı süreci sonrası Türk-Kürt Sünni ekseninde pozisyon almakla eleştirilen ve Alevi Kürtlerin, sol-sosyalist kesimin eleştirilerine maruz kalan Kürt siyaseti, Dersim katliamının yıldönümünde Alevilerin gönlünü almaya çabalarken CHP'ye çakmaktan da geri durmuyor ve RTE ile aynı ağızdan konuşup Dersim'in hesabının bugünkü CHP'den sorulması gerektiğini ÖG manşetlerine şöyle taşıyor: "Katliamcı CHP'yi terk edin". ÖG'ye bakılırsa, anma töreninde konuşan DTK Eşbaşkanları Tuğluk ve Türk, "Dersim Katliamı'nın altında CHP'nin imzası var. Bu katliamı yapanların yanında durmanız hak ettiğiniz bir durum değil" demişler. Aynı konuda RTE'nin demeçlerini bulun okuyun, fark bulabilecek misiniz?

ÖG'de yer alan 6 Mayıs tarihli müstear bir ad olduğu muhtemel M. Ali Çelebi imzalı makale ise Irak'ta olan bitenlere hayıflanıyor ve gelişmeleri "Şii-Kürt Anlaşması" başlığıyla veriyordu.

Hayıflanılan gelişmeler şöyleydi: Kürdistan Bölgesi Başbakanı Neçirvan Barzani, gittiği Bağdat'tan bir anlaşmayla dönmüştü. 1 Mayıs'ta açıklanan anlaşma, "soykırım döneminde zarar görenlere tazminat, Kürt bakan ve milletvekillerinin yeniden Bağdat'a gidip

Meclis/Bakanlar Kurulu toplantılarına katılmaları, petrol-doğalgaz yasası ve enerji gelirlerinin ödenmesi konusunda güvence, Kerkük başta olmak üzere sorunlu bölgelerdeki illerin sınırları konusunda diyalog, Kürtsüz geçirilen 2013 bütçesinin yeniden ele alınması... ÖG yazarı, bu anlaşmada Mart ayında Bağdat'a giden ABD Dışişleri Bakanı Kerry'in yönlendirmelerini etkili görüyordu. ABD, Maliki'den çelme yemek istemiyordu. İran'a müdahale öncesi Irak'ta çatışmaların derinleşmesi ABD'nin işine gelmiyordu. Washington, Esad sonrası olası radikal Sünni oluşumlara karşı yedekte Şii kartı tutmak da istiyordu. ABD, enerji pastasındaki payı için Erbil (Hewler)-Ankara enerji politikasına karşı Maliki'nin enerji politikasını destekliyordu.

Bütün bunlar, hem AKP rejiminin hem de Türk-Kürt Sünni eksen üstüne bina edilen yayılınacı senaryolar için hoş gelişmeler sayılmazdı... Ama çıkmadık candan umudunu kesmiyordu ÖG yazarı ve şöyle bitiriyordu yazısını: "Suriye'deki Selefi gruplarla Irak aşiretleri bağlarını güçlendirirse anlaşma Maliki'nin beklediğinin aksine Sünni özerkliği/ayrılığı ise engelleyemez." Irak ve Suriye Kürdistanlarının ayrılıp Türkiye'ye eklemlenmeleri senaryosuna aklı yatmış bazı Kürt siyasetçilerinin güvendikleri dağlara kar yağmaya başladı. Bakalım bu gelişmeler RTE'nin PKK'ye karşı pozisyonunda ne tür değişimlere yol açacak...

Barışın dili içte de dışta da ötekileştirici olmamalıdır. Türkiye'nin Ortadoğu politikası emperyal ve mezhepsel odaklı olmamalı, bu niyetlerden Kürt hareketi uzak durmalıdır. Özgür Gündem'i, daha fazla kırıp dökmeden, demokratik, devrimci çizgiye davet ediyorum.

Ateşi ve İhaneti Gördük![*]

3 Haziran'da aramızdan ayrılışının üstünden 50 yıl geçen ve insanlığa eşsiz bir mücadele ve kültür mirası bırakan Nazım Hikmet'in dizeleri, şu tarihi günlerde durmadan dilime dolanıyor. Özellikle de 'Ateşi ve ihaneti gördük diye başlayanı... Ateşi ve ihaneti gördük / ve kanlı bankerler pazarında/ memleketi Alaman'a satanlar,/ yan gelip ölülerin üzerinde yatanlar /düştüler can kaygusuna/ ve kurtarmak için başlarını halkın gazabından/ karanlığa karışarak basıp gittiler...

Yakın tarihimizin en önemli kalkışmasına yokmuş gibi davranan ana akım medyanın ihaneti uzun zaman unutulmayacak. Bu ihanet, benim için hiç sürpriz olmadı, kimseyi şaşırtmaması için de kaç zamandır dilim döndüğünce uyarıyorum. En son, bir ay kadar önce, çoğunluğunu CHP'li vekillerin oluşturduğu, gazeteci ve akademisyenlerin katıldığı bir bilgi alışverişi toplantısına Yurt'taki diğer yazar arkadaşlarım Ayşenur Arslan ve Cüneyt Ülsever ile birlikte katılmıştık. CHP'li vekiller, medyayı etkileyememekten yakınıyorlardı. Görüşlerine, haberlerine yer verilmemesinden şikâyet ediyorlardı. Olabildiği kadar açık konuşarak şunu ifade ettik. Siz, henüz başımıza geleni yeterince kavrayabilmiş değilsiniz. Türkiye 10 yıldır bir iktidarın değil, bir rejimin yönetiminde. Bir rejim, tüm kurum ve kuruluşlarını inşa eder, tüm resmi kurumları merkezileştirip kontrol altına almakla kalmaz "sivil" alana da müdahil olur, orada da nefes imkânı bırakmaz. AKP rejimi, özellikle ikinci iktidar dönemiyle beraber, yasama-yürütme-yargıyı tam

[*] 04.06.2013 Yurt Gazetesi

kontrolüne alacak hamleler yaptı. Askeri vesayetin defterini dürerken YÖK'ten kamu medyasına, yargıdan diyanete tüm alanları biçimlendirmekle kalmadı, sivil alana da sızdı.

Rejim, sendikal kulvarda Hak-İş'i, Memur-Sen'i organik kurumları haline getirirken yandaş medyasında Sabah-ATV operasyonuyla tahkimat yaptı. Yetmedi, başta Doğan Grubu'nun olmak üzere "merkez" medyanın kolunu bükerek onları biata zorladı. İkna etmesi de zor olmadı. Çünkü madenleri, bankaları, şantiyeleri ve her an hükümetin gazabına uğrayabilecek yatırımları ile yumuşak karınları korumasız medya patronlarıydı bunlar. RTE'nin tehditlerine karşı koymak yerine kolayca boyun eğdiler, hatta giderek cellâtlarına âşık oldular, yandaş medyadan daha kralcı kesildiler. Ortada, etkilenmeye açık bir medya kalmamıştı.

CHP'li vekillere tavsiyem şu oldu; farklı bir dönemdeyiz ve daha zor günler bekliyor hepimizi; kendi medyanızı inşa edin, etmek zorundasınız. Ajans kurun, TV kanalı kurun, gazete çıkarın; ya da bunları yapmaya çalışanları destekleyin, üç kuruşunuzdan ikisini medyaya yatırın... CHP'nin portföyünde hasbelkader bir Halk TV vardı. Ama olan biteni anlamakta çok güçlük çeken yönetim, bunu bir tür atsan atılmaz satsan satılmaz bir miras olarak görüyordu. Gezi direnişi ile ilgili haber alma hakkının nasıl gasp edildiği ortaya çıktığında tüm toplumun kilitlendiği iki kanaldan biri onca imkânsızlığına karşın Halk TV, diğeri Ulusal Kanal oldu.

Haber, yatırım isteyen bir üretim. Rehine medya, olan biten karşısında üç maymunu oynayarak insanları isyan ettirirken eli serbest olanlara kaldı haber alma umudu.

Ancak, haber üretimi yetersizdi, bilgi ancak sosyal medyadan sağlanmaya çalışılıyordu. Medyanın ihaneti, böylesi bir tarihi momentte ihmalleri, eksikleri de ortaya çıkarmıştı. Ateşi ve ihaneti gördük şiirinin dizeleri dilime, Kürt siyasetinin sözcülerinin beyanatlarına rastlayınca da dolandı. Sürdürülen direniş, Türkiye toplumunun Türküyle Kürdüyle, Alevisi Sünnisi ile alt, orta sınıfları ile büyük bir yelpazesinin yaşamakta olduğu mağduriyetlere, baskılara, anti-demokratikliğe isyandı. Kürt sorunu, bu isyanın dışında değil, bizzat içindeydi.

"Çözüm süreci"ne kilitlenen Kürt siyaseti, olan bitene sanki başka bir ülkede yaşanan bir şey gibi yaklaşmakla büyük bir hayal kırıklığı yaşattı. Örneğin, "Halkın taleplerini görmezden gelirseniz özgürlükler gelemez" diyordu Ahmet Türk ve hükümetin sokaktan yükselen sese kulak vermesi gerektiğine işaret etmekle yetiniyordu; tıpkı RTE'nin kankası Gül'ün ağzıyla... Ya BDP eşbaşkanı Demirtaş'ın şu sözlerine ne buyurulur: "Biz Gezi parkında yaşananları müzakere karşıtlığına çevrilmesine izin vermeyeceğiz. Çünkü biz onlarla hareket etmiyoruz... Kesinlikle ırkçı ve faşistlerle aynı etkinlikler içinde olmayız. Bizim tabanımız ne yapacağını bilir..."

Kürt siyaseti, büyük bir hayal kırıklığı yaratırcasına, "Bu direniş de nereden çıktı!" demeye getirmektedir. Kendilerini dünyanın merkezine koyma ve kendi hedeflerini her şeyin önünde görme gibi bir hastalıktan malul Kürt siyasetine önerimiz akıllarını başlarına devşirmeleri olabilir ancak. Bu kadar dar görüşlülükte ısrar ederlerse, kendilerine er geç kazık atacak AKP ile umduklarından hızlı bir biçimde baş başa kalırlar ve bundan yakınmaya hiç, ama hiç hakları kalmaz...

Kürt Hareketi-AKP Elde Var Sıfır...*

"Çözse çözse Erdoğan çözer" diyenler üzgün. Elde var sıfır. PKK Lideri Öcalan'ın çağrısıyla Diyarbakır'da toplanan "Birlik ve Çözüm Konferansı"nda yapılan tartışmalar ve çıkan bildirgede bunun ipuçları belirdi ve çeşitli yorumlarla da dile getiriliyor.

Önce bildirgeden öne çıkan saptama ve talepleri özetleyelim;

- Demokratik çözüm sürecinin başat aktörü Sayın Abdullah Öcalan'ın özgürlüğünü talep ederiz.
- Kürdistan halkların kendi tercihleriyle statülerini (özerklik-federasyon-bağımsızlık gibi) belirleme hakkına sahip olduğunu, Kürdistan halklarının kendi kaderini tayin hakkının sadece Kürdistan halkının kararına ve onayına bırakılması Konferansımızda ortaklaşılan bir ilkedir. Konferansımız Kürdistan'ın bir statüsü olmadan Kürt sorununun nihai olarak çözülemeyeceğini karar altına almıştır.
- Delegasyonumuz, çağdaş demokratik bir anayasa yapılmasını talep eder. Kürdistan halklarının kendi kimliği ile örgütlenme özgürlüğü, anadilde eğitim ve Kürtçe'nin resmi dil olarak kabulü, anayasal güvence altına alınmalıdır.
- Kamu kaynaklarının pozitif ayrımcılık ilkesi temelinde Kürdistan'a aktarılmasının sağlanması gerekir.

* 19.06.2013 Yurt Gazetesi

- Cezaevlerindeki tüm siyasi tutsakların serbest bırakılması için yasal düzenlemeler yapılmalı.
- Faili meçhullerin aydınlatılması ve toplu mezarların ortaya çıkarılması için devlet sorumluluklarını yerine getirmelidir.
- (Suriye) Rojava parçasında kendi özgücüyle ve kendi özgün siyasetiyle gerçekleşen halk devriminin yanındayız. Uluslararası camiayı Suriye ile ilgili mekanizmalara Rojava Kürdistanı'nı resmi olarak dâhil etmesini talep ederiz.
- Irak Cumhurbaşkanı Sayın Celal Talabani, Kürdistan Federe Bölgesi Başkanı Sayın Mesud Barzani, KCK Başkanlık Konseyi ve tüm diğer Kürdistan güçlerini, Ulusal Konferansın bir an önce toplanması için girişimde bulunmaya çağırırız.
- Konferansımız tüm uluslararası örgüt ve devletlerden PKK'nin terör listesinden çıkarılmasını talep eder.

Amed bildirgesindeki talepleri, Gezi sonrasının (GS) AKP rejimi karşılayabilir mi? Kürt siyaseti, varılan mutabakat gereği ilk adımı atarak gerilla güçlerini sınır dışına çıkardı ve karşı adımı AKP rejiminden bekledi. Bekledikçe bekledi... Hele ki bugün geldiğimiz noktada rejimin böyle bir gücü ve kapasitesi kaldı mı? 18 Haziran tarihli Özgür Gündem (ÖG)'de gazetenin yazarlarından Hüseyin Ali, şu saptamayı yapıyor;

"Gerillaları sınır dışına çıkarınca ve gezi parkı olayları gelişince Erdoğan'ın ve AKP'nin gerçek karakteri ve kalibresi ortaya çıktı. Bu sorunları çözecek kapasitesi olmadığı görüldü. Bu nedenle AKP ve Erdoğan bu süreçte büyük bocalama yaşıyor."

RTE, Gezi'den abandone olduğu gün, 2 Haziran'da Habertürk'te Fatih Altaylı'yı kürsü olarak kullanıp tüm kanallarda yayınlattığı konuşmasında, çözüme ilişkin zeminin kalmadığını ilan etmişti zaten. Kürt hareketini iyice hayal kırıklığına uğratan bu ifadeler, Kazlıçeşme mitingi çırpınışlarında Kürt siyasetine ve Öcalan'a ilişkin ettiği laflarla iyice arttı. Kimyası bozulan RTE 'Terörist başının posteriyle Atatürk'ün posteri, Türk bayrağı ile terörist flamaları aynı yerde kullanılıyor' diyerek nasıl güvenilmez bir siyasetçi olduğunu bir kez daha

gösterdi. Bu tahrikçi, alaycı dili Kürt siyaseti görmezden gelebilir mi? Öcalan ve Kürt siyaseti, AKP'ye adım attırmak için sabırla bekledi. Gezi direnişinin bile başlarda dışında durdular, süreci olumsuz etkileyeceği endişesiyle. Doğru değildi bu duruş. Yine de, Batı illerindeki Kürt devrimcileri, demokratları direnişin içinde bayrakları, posterleriyle yerlerini aldılar, herkes kadar direndiler.

Varılan yeri ÖG'de H.Ali şu saptama ve öneri ile bitiriyor: "Gerillanın sınır dışına çıkması ve Gezi Parkı direnişine verilecek doğru cevap, Türkiye'nin demokratikleşmesi için bir araya gelmektir... İşte bu durum demokrasi ve özgürlük güçlerine hamle yapma ve yeni Türkiye'yi yaratma imkânı vermektedir. Bu nedenle tarihsel sorumluluk duyma zamanıdır diyoruz"... Biraz geç de olsa, doğru diyorsunuz. Gezi okulundan siz de öğrenmişsiniz, kutlarız.

1 Mart 2013 tarihli yazımı şöyle bitirmiştim: "RTE, esasında "Kürt sorunu" diye bir sorunu olmadığını açıkladı. Peki, sürdürülen ne? Başkanlık, yerel, Çankaya, genel seçim takvimine çatışmasız girme, Irak Kürdistanı petrollerine sorunsuz dalma hedefleri önündeki Kürt engelini aşma, oyalama... Başka bir şey değil. Tersini ummak, olmayacak duaya amin, demek gibi bir şey"

Mücadelenin ortaklaştırılması için Amed Konferansı'nda yer alan şu ifadeye dikkat çekmek isterim önce: "Konferansımız; Türkiye halklarını, Konferansımızda açığa çıkan iradeyi tanımaya, esas almaya ve Türkiye Cumhuriyeti devletine Kürt halkının haklarını tanıması için baskı kurmaya çağırır. Aynı zamanda Konferansımız demokratik ve meşru mücadeleyi destekler." Ortaklaşma, her şeyden önce, bu dışarıdan dil ve duruşun değişmesini ve iç içe geçmeyi gerektiriyor.

5. Bölüm

Gezi'den Sonra Kürt Siyaseti

Barış Olacaksa 70 Karakol Niye?*

Başından beri, "Olmayacak duaya âmin demektir AKP rejimi ile barış" dedik. Ama barış masasına oturan İmralı'yı ve çevresini de anlamaya çalıştık; Oturmasa mıydı? Oturmayıp da savaşçı, problem örgüt konumuna mı düşseydi... Karşısındaki AKP de olsa, müzakereye zorlaması doğru olanıydı. AKP'nin hesapları belliydi; Irak, Suriye Kürdistanlarını Türkiye coğrafyasına katıp Türkiye'yi büyütme hayalleri... Bunu kolaylaştıracağı için PKK'ya uzatılıyordu zeytin dalı... Türk-Kürt birleşik gücü olarak Orta Doğu'da bölgesel güç olma hayalleri kurulmuştu... Irak Kürdistanı petrolleriyle abad olma rüyaları görülüyordu... RTE-Davutoğlu ikilisinin Yeni Osmanlıcılık hayallerine sanki aklı yatmış bir Kürt siyaseti görüntüsü de vardı ortada ve hayal kırıklığıydı.

Yeni Osmanlıcılık hayaliyle Kürt sorununu da aradan çıkarma planı, Irak'ın toprak bütünlüğünü bozup Iraklı Kürtleri ayartmayı hesaplamıştı. Ama olmadı evdeki hesap çarşıya uymadı. Irak'ta parçalanmaya karşı çıkan ABD'nin sert dirseğini gördü anında ve Erbil ile Bağdat'ı birbirine düşürme oyunu boşa çıkarıldı. Ayrıca da RTE'ye Mayıs'ta Washington'da bu, Suriye'deki kifayetsiz muhteris tutumuyla beraber bir güzel anlatıldı ve Kürt petrolü odaklı AKP çözüm planı da motivasyonunu kaybetmiş oldu.

Kürt siyaseti sabırla barış bekliyordu ama şimdi AKP, buradan nasıl çark ederim diye yokuşa sürmeye başlamıştı her şeyi... Tam o

* 01.07.2013 Yurt Gazetesi

sırada Gezi direnişi patladı... Özgürlüğüne kastedilmiş her sınıftan, her etnik, dinsel, cinsel kesimi dikey kesen ve çığ gibi büyüyen Gezi direnişi depremi, "çözüm" meselesini arka planda bıraktı. Kürt siyaseti, "Bu da nereden çıktı" gibi bir duruş sergiledi başta ve içinde "ırkçı, ulusalcılar" olduğu gerekçesiyle uzak durdu direniş eylemlerinden. Ama ateş öyle büyüdü ki, Batı'daki Kürt taban kendisini geri tutamadı, anında Gezi'nin içinde buldu ve direnenlere katıldı.

Kürt siyaseti, protokol gereği gerillaları sınır dışına çekmişti ama AKP adım atmak bilmiyor, dahası Gezi travması geçiren RTE, meydanlarda Gezi bileşenleri arasında Kürtleri gördükçe köpürüyor, meydanlarda Serok Apo'ya verip veriştiriyordu. Bu, Kürt siyasetinin sabrını taşırdı tabii ki... Amed Konferansı'nda Gezi'ye "dışarıdan" bir temennayı lütfetmekle kalanlar, AKP ile barış dansının de yavanlığını hissetmeye başladılar. Özellikle taban, barış lafları uçuşurken

Yapımı Süren 70 Jandarma Karakolunun Yerleri		
DİYARBAKIR(8 adet): Lice (2), Kulp(2), Ergani, Hazro, Hani, Merkez	ADIYAMAN (8 adet) Gölbaşı, Merkez (2), Besni(3), Çelikhan, Gerger	MALATYA(8 Adet) Merkaz(2), Arapgir(2) Doğançay, Hekimhan, Pötürge, Doğanşehir
AĞRI (8 adet) Taşlıçay, D.Beyazıt(2). Merkez, Patnos(3), Eleşkirt	BİNGÖL (12 adet) Genç(3), Solhan(2), Merkez(2) Yaylatepe, Adaklı(2), Karlıova	Ş.URFA (5 adet) Hilvan(2), Halfeti, Viranşehir, Silvan
SİİRT(4 adet) Eruh, Pervari, Merkez, Şirvan	MUŞ(4 adet) Merkez(2), Malazgirt, Bulancak	HAKKARİ (3 adet) Yüksekova, Şemdinli, Merkez
ELAZIĞ(5 adet) Karakoçan(2), Palu, Maden, Arcak	MARDİN(2 adet) Ömerli, Savur	BİTLİS (Tatvan), KARS (Digor), VAN
Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Kamu Yatırımlarının illere dağılımı veri tabanı		

burunlarının dibinde yükselen karakol-kalekol inşaatlarına tahammül edemiyordu. Ve sabır Lice'de çatladı. Süren karakol inşaatına yürüdü halk... Gösteriye, protestoya silahla tarama ve Medeni Yıldırım'ın yere düşen gencecik bedeni... Lice'deki zulüm, Gezi'den duyulmaz mıydı? Anında tek vücut olundu. 'Diren Lice, Gezi seninle' pankartı altında Abbasağa'dan, Kadıköy'den on binler caddelere, meydanlara döküldü. Karakol istemeyen halkın yanında olunmaz mıydı? Barış oyalamasıyla karakol yapmak ne demek oluyordu?

Samimiyetsizlik bir kez daha gözler önüne seriliyordu. Barış dillerdeyken Kalkınma Bakanlığı (eski DPT) verilerine göre, sadece Lice'de değil, Diyarbakır bütününde 8 karakol yapımı sürüyordu Jandarma için. Sadece Diyarbakır'da da değil, tüm bölgede, Bingöl'de, Malatya'da, Ağrı'da ve diğer bölge illerinde Jandarma için 70 karakol inşaatı sürüyordu.

Karakol değil, eğitim, sağlık istiyoruz, diyordu BDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş. Bundan meşru, bundan doğru bir talep olabilir mi? Bunu istedi diye kendi halkını silahla tarayan bir güce, günlerdir, TOMA'lara, biber gazına, copa direnen memleketin Batı yakası isyan etmez miydi? İşte o güzel buluşma, Diren Lice, Gezi seninle sloganıyla gerçekleşti ve Kürt özgürlükçülerine yalnız olmadıklarını bir kez daha gösterdi.

Kürtlerin Hedefi Devlet mi, Özgürlük mü?*

Sayıları 30 milyonu aşmasına rağmen, kimlikleri inkâr edilen, yaşadıkları 4 coğrafyada, Türkiye, Irak, Suriye ve İran'da, hep mağdur edilmiş ve mahrumiyete terk edilmiş bir halk olan Kürtler, bu makus talihlerini son 30-40 yıldır kırıyorlar. Hem de mücadele ederek, dişleriyle, tırnaklarıyla ve canları pahasına, "varız, hep olduk" diyerek... Başta ABD olmak üzere, emperyalist güçlerin ve/veya onların uzantıları 4 ülkedeki egemen ulus iktidarlarının bütün baskılarına rağmen tarih, Kürtlerden yana akıyor ve mücadele ettikleri sürece özgürleşiyorlar. Hepsi aynı tonda, aynı demokrasi nosyonuna sahip olmasalar da 4 farklı coğrafyada Kürtler, özgürleşme ve Kürt kimliğini yaşama, anadillerini, kültürel gelişmelerini sağlayıcı iklimi tesis etme yolunda azımsamayacak yol aldılar.

Irak'ta, Bağdat karşısında bir "Bölgesel Yönetim"leri var, kendi parlamentoları, kendi statüleri, kendi üniversiteleri, kısaca yönetimleri var. Türkiye'de, 30 yıllık kahırlı bir mücadelenin sonunda Kürt kimliğini kabul ettirdiler, her tür baraja, hileye rağmen parlamentoda temsiliyetleri var, 100'ün üstünde belediyede Kürt başkanlar var, yeni bir Anayasa yapımını içeren "çözüme ikna" başarısı var, her şeyden önce bitmeyen bir umutları ve azimleri var. Suriye'de kısa sürede Rojava'da özerk bir Kürt yönetimi kurmanın eşiğine gelmek gibi bir başarıları var. İran Kürdistanı, belki bu sürecin en ağır tempoda ilerleyeni, ama toplamına baktığınızda, evet, tarih hızla Kürtlerden

* 24.07.2013 Yurt Gazetesi

yana akıyor ama bu kaderci, determinist bir akış değil, Kürtler tarihlerini kendileri yazıyorlar. Buna belki dünya konjonktürü, ABD'nin bölge politikaları, bölge ülkelerinde yaşanan altüst oluşlar da imkân sağlıyor ama sonuçta doğru yerde, doğru dümen tutup akışa yön vererek elde ediliyor mevziler, başarılar....

Çoğunluğu yoksul, topraksız köylülerden, kentlere yığılmış genç işsizlerden, güvencesiz proleterlerden oluşan Kürt halkının bulundukları ülkelerde eşit yurttaşlık, çok kültürlülüğe saygı, anadilde eğitim hakkı gibi taleplere, güvenceli iş, adil bölüşüm, adil bölgesel gelişme gibi sosyal-ekonomik hak talepleri de eşlik ediyor ve Kürt siyasetlerini yönlendiren iradede sol, sosyalizan tonlar da hâkim durumda. Bu, mücadelenin tabana yayılması, seküler bir çizgide ilerlemesi, kadın-erkek eşitliğini gözetmesi, doğrudan demokrasi uygulamasına alan açması demek ve Kürtlerin hızla mevzi kazanmalarında bunlar, en önemli etkenler.

Kürtlerin 4 parçada kazandıkları başarılar, mevziler, hem emperyal hem bölgesel hegemonik güçlerde, "ya devlet kurarlarsa?" telaşını da yaratıyor ve her ülkede Kürtlerin önünü kesmek için bu devlet olma fobisi işleniyor. Kürtlerin önünde potansiyel olarak böyle bir seçenek yok değil. İsterlerse, her engellemeye rağmen bir Kürt devleti kurabilirler. Ama bunu istiyorlar mı? Kürt halkının özgürleşmesi, mutlu olması bir devlet çatısı altında toplanmaktan mı geçiyor? Kürt toplulukları içindeki en baskın aktör durumundaki PKK, 1990'lardan bu yana bağımsız devlet fikrini dışarıda tutan bir mücadele hattı izliyor. Bu pragmatik bir kabullenişten ziyade, Kürtlerin yaşadıkları sosyo-ekonomik formasyonların 21.yüzyıldaki ekonomik, sosyal, tarihi koşullarıyla ilgili bir tercih. Örneğin, Kürt nüfusun yarısının Türkiye'nin Batı metropollerinde yaşadığı bir gerçeklik karşısında, Güneydoğu'da yaşayan Kürt nüfusla Kuzey Irak ve Kuzey Suriye Kürtleriyle kurulacak bir devlet, kime, ne yarar sağlayabilir? PKK'nın yaptığı en doğru tespit ve tercih, kendi etnik kimliğini kendi benzerleriyle yaşamak yerine, farklı etnik kimliklerle, çok kültürlü, çok kimlikli bir yapıda, ayrılmadan, parçalanmadan yaşamayı strateji olarak benimsemesi ve mücadelesini bunun etrafında örmesidir. Birileri çıkıp,"Sen öyle

san" demeye devam edecektir, biliyorum. Kürtlerin varlığını kabullenip politik empati kurmayı denemektense, onları hep bölücü düşman görmeyi marifet bilenler, bu tutumlarıyla Kürtlerin yükselişlerine bugüne kadar engel olamadılar. Onlara hiç olmasa bundan sonra bir de tersini denemelerini öneririm.

Kürtlerle, her ülkenin kendi bütünlüğü içinde onların farklı kimlik ve demokratik taleplerine saygı göstererek yaşamayı denemek, Kürt topluluklarının birbirleriyle dayanışmalarından ürkmemek, kuşkulanmamak, ancak kendine güveni olan yönetimlerden beklenir. Bunu, bugünün kendine Müslüman AKP'si beceremiyor ve beceremeyecek. Neden? Çünkü tüm çözüm, demokratikleşme şovuna karşın, esasta anti-demokratik, ötekileştirici, anti-sosyal, otoriter bir kimyaya sahip olduğu için AKP zaman kaybıdır... Sol, sosyal demokrat siyasetlerin Kürtlerin eşit yurttaşlık, yerinden yönetim, adil bölüşüm, adil gelişim taleplerine cevap vermeleri çok daha mümkün ve şart. Gerekli olan ise, bu kesimlerin içindeki kafası Kürdistan fobisi, komplo, ihanet masallarıyla örülü olanları korkularından kurtarmak ve bir arada kardeşçe yaşama mücadelesine ortak etmek. Bu netliğin sağlanması, doğru bir hatta birleşmeyi ve Kürtler dâhil her kimliğe, kültüre özgürlük vaat eden bir mücadeleyi hızla başarıya taşıyacaktır.

Önemli Bir Şey Oldu; HDP Kuruldu...*

27 Ekim 2013'te Türkiye siyasi hayatında önemli bir şey oldu. Bir süredir Halkların Demokratik Kongresi adıyla faaliyet gösteren siyasi oluşum partileşti ve Halkların Demokratik Partisi, HDP adıyla olağanüstü kongresini yaptı. Artık seçmenlerin önünde yeni bir alternatif var; Gezi direnişinin "Bu daha başlangıç" sloganına, bileşenlerine sahip çıkan bir parti HDP. Ama bu bir yüzü. Diğer taraftan HDP'nin Kürt siyasi hareketi ile yakın ilişkisi var. HDP'nin kurucularından bazı isimler Ertuğrul Kürkçü, Sırrı Süreyya Önder, Levent Tüzel, 2011 seçimlerine BDP ile "Blok" oluşturarak seçimlere katılmışlardı. Kürkçü Mersin'den, diğer iki isim de İstanbul'dan milletvekili seçildiler. Daha sonra da BDP milletvekili olarak mecliste görev yaptılar. HDP'yi kuranlar, BDP'den ayrıldılar ama bu danışıklı bir ayrılma.

HDP, sol-sosyalist cenahta bir parti olarak konumlanıyor. BDP'nin karşısında değil, yanında, Kürt illeri dışında destekleyeceği, içinde yer alacağı bir parti. Buna neden gerek görüldü? Kürt siyaseti, 1990 sonlarına kadar, "Kürdistan'ı Türkiye'den ayırarak bağımsız devletleşmek" stratejisi üstüne kurulu bir örgütlenme ve siyasi hat izliyordu. Kurucuları sosyalist kimlikli olan Kürt siyaseti, zamanla içine diğer Kürt siyasi kimlikleri katarak sınıfsal yanı geride, ulusal yanı önde bir karakter kazandı. Böyle olunca Kürt olmayan Türkiye solu ile ilişkileri de zayıfladı. Ancak bu "ayrılıkçı" siyasetin hayatta karşılığı olmadığını, hareketin lideri Abdullah Öcalan, geç de olsa 1990'ların

* 01.11.2013 Yurt Gazetesi

sonlarında anladı. Türkiye bütünlüğü içinde kalarak, Kürtlerin demokratik haklarının tanınacağı bir mücadele hattında karar kılındı. Bu, Türkiye'nin bütün bölgelerinde yaşayan Kürtlere erişmek, dahası demokratik haklar için dayanışacakları tek güç olan Türkiye solu ile birleşik mücadele yürütmek zorunluluğu demekti.

Kürt siyaseti, strateji değişikliğini anlatmada, toplumu buna inandırmada epeyi zorlandı, hâlâ zorlanıyor. Hâlâ bir kesim, -Türk ulusalcı kesimden de- Kürt siyasetinin asıl amacının ülkeyi bölmek ve diğer Kürt bölgeleri ile bir devlete dönüşmek olduğunu, bunun da ABD'nin bir projesi olduğunu savunarak, Kürt siyasetine karşı mesafeli durulmasına, hatta hasmane bir tutum alınmasına yol açan propaganda yürütüyor. Bu, TBMM'de Kürt siyasetini temsil eden BDP'nin, bütün çabalarına karşın bir Türkiye partisi olmasının önünü de kesen bir engel. Kürt siyaseti, kendi asgari programına sahip çıkacak daha Türkiyeli bir partiye ihtiyaç duyuyordu. HDP, şimdi bu işlevi yerine getirecek. Yani hem Kürt siyasetinin asgari programına sahip çıkacak ama programı tüm ezilen kimliklerin, ezilen halk sınıflarının beklentilerine cevap verecek bir içerikte olacak.

Bu yönüyle, HDP önemli bir oluşum. Kürt siyasetinin, başka sosyalist partiler ve gruplar ile yan yanalığı olmadı değil, ama Kürt siyaseti, ilk kez Türkiyeli, sosyalist kimlikli partinin şemsiyesi altında ya da kendi şemsiyesi ile yanı başında. HDP, açıkladığı programla ve söylemiyle Gezi direnişinin bileşenlerine, beklentilerine, ruhuna sahip çıkan bir parti olarak kendisini takdim ediyor. Programındaki şu paragraf özetleyici: "Partimiz, cinsiyetçi olmayan, ulusu ve yurttaşlığı etnik kimliklerden arındıran, tekçi olmayan; emeğin hakkını koruyan, kamunun çıkarını gözeten, toplumsal ihtiyaçları temel alan, tüm kimlik, dil, kültür ve inançların varlığını kabul ederek güvence altına alan; ekolojik, çoğulcu, eşitlikçi, özgürlükçü, sosyal ve demokratik bir anayasanın yapılmasını, demokrasinin kazanılması için önemli bir mücadele alanı olarak kabul eder ve mücadelesini bu doğrultuda geliştireceğini ilan eder."

HDP, Türkiye siyasi yelpazesinde sol-sosyalist bir çizgiyi temsil etme ve halkın önüne önemli bir seçenek olarak çıkma potansiyelini

taşıyor, bunu söyleyebiliriz. Ama bu, henüz bir potansiyel. Bunun fiili duruma geçmesi, göstereceği pratiğe bağlı. Çünkü bir çok taraftan sert rüzgârlara açık. Birincisi Kürt siyasetinin bazı unsurları bu oluşumu hazmetmiş değil. Özellikle BDP içindeki İslamcı Kürtler. Örneği de Altan Tan. Şöyle diyor 23 Ekim tarihli Radikal'de; "Bu işi yürüten arkadaşlarımız sadece marjinal solla sınırlı kaldılar Türkiye'de. Bu marjinal solun önemli bir kısmı da dinle, İslam'la barışık değil. Kürt İslamcılar da bunlara sıcak bakmıyor, Türkiyeli Müslümanlar da sıcak bakmıyor. Hatta liberal çevrelerle bile bu marjinal solun arası iyi değil... Kadük, dar bir proje..."

AKP tarafında da, HDP'yi Öcalan vesayetinde bir parti olarak gösterme gayreti var. RTE'nin siyasi başdanışmanı ve Star gazetesi yazarı Yalçın Akdoğan,

29 Ekim'de HDP için şu soruları soruyor: "... ayrıştırıcı kimlik siyasetinden kurtulabilecek mi? Protest, isyankar, reddiyeci, çatışmacı, kavgacı siyaset tarzını bırakabilecek mi? Halkın değil örgütün ağzına bakan, dağdaki adamın ipoteğinde hareket eden, örgütün yedeğinde kalan bir uzantı olmaktan çıkabilecek mi?"

HDP'nin başarısı, sol-sosyalist kesimdeki diğer parti ve oluşumlarla birlikte hareket etmesi, mümkünse sinerji yaratan bir söylemi geliştirebilmesinde. Asgari müştereklerde birleşme becerisi önemli. Şeytan ayrıntıda gizlidir. HDP'nin somut durumlar karşısında nasıl tavırlar alacağı önemli. HDP bildirgesinde AKP ile CHP aynı kefede gösteriliyor. Bu bence HDP için önemli bir handikap. Bir kere nöbetleşe bir sistemi götüren iki partiden söz etmiyoruz. Her türlü muhalefeti sindirme çabasındaki bir AKP rejiminden söz ediyoruz. CHP içinde, neredeyse Kürt düşmanlığı yapan birileri var diye, CHP'ye toptan "faşist" suçlaması yapan Kürt ve müttefiki Türk sosyalistleri var. Bu doğru değil. Özellikle 2014 yerel ve 2015 genel seçimlerinde HDP, birçok yerde CHP ile ittifak yapmaya, ortak aday belirlemeye açık olmalı, onları itmek yerine aynı safta AKP despotluğuna karşı birlikte mücadelenin zemini oluşturabilmeli, bu konuda yapıcı unsur olabilmeli. Dünkü Yurt'ta yer alan Fatih Yaşlı'nın şu tespiti önemli: "Cumhuriyet'in siyasal kutuplaşmanın merkezine yerleştiği,

toplumun önemlice bir bölümünün Cumhuriyet'in değerlerine sahip çıkarak onları korumayı esas siyasal faaliyet olarak gördüğü ve sokağa çıktığı zamanlarda, bunu göz ardı ederek siyaset yapmak ve siyasette etkili olmak ise mümkün görünmüyor. Bunu yaparken ise söz konusu hassasiyetlere mutlaka bir "sol müdahale "de bulunmak gerekiyor."

HDP'ye hoş geldin der, başarılar dilerim.

BDP 'Kürdistan'ı Hissiyat Tamam da, Pratik Sorunlu...*

BDP'nin bütçe tasarısındaki muhalefet şerhinde geçen "Türkiye Kürdistanı" ifadesinin çıkarılması, AKP, MHP ve CHP'nin oylarıyla kabul edilmişti. Öğrenmiş bulunuyoruz ki, Meclis Başkanlığı sadece bu ifadenin değil, muhalefet şerhinin yeniden yazılmasını da talep etmiş. BDP Şırnak Milletvekili Hasip Kaplan, bunun Meclis tarihinde bir ilk olduğunu ifade ediyor ve ekliyor, "Üç parti inkârda, rette, asimilasyonda, şovenizmde, faşizmde birleşerek bir parti grubunun muhalefetini dışarı çıkarma konusunda uzlaşmışlardır"... BDP'li Pervin Buldan ise muhalefet şerhini geri çekmeyeceklerini, kendilerine gönderilse bile, bir üst yazıyla Meclis Başkanlığı'na aynen iade edeceklerini söylüyor. Gündemimize "Kürdistan" tartışması iyice giriyor.

Kürtlerin varlığını, kimliğini kabul etmiş görünüp, onların yüzlerce yıllık yurtları sayılan coğrafyaya "Kürdistan" denilmesine karşı olmak, büyük tutarsızlıktır. Bu köşede 23 ve 24 Kasım tarihlerinde bu tutumu alan CHP'li vekiller Umut Oran ile Haluk Koç'u eleştirdiğim hatırlanacaktır. Ancak o yazıda Kürtlerin yurtlarını, "Kürdistan" diye anmalarına saygı göstermek gerektiğini belirtmekle beraber, Türkiye'de bir bölgenin sınırlarını Kürdistan olarak çizmenin, bunun üstünden bir ekonomik, sosyal, siyasal proje üretmenin mümkün olmadığını da hatırlatmıştım. Hatta Kürt siyasetinin yerele yetki taleplerinde "etnik temele dayalı" bir bölgeleşme peşinde olmadıklarını da ifade etmiştim. Nitekim BDP'nin programını bulup okuyun, birçok

* 01.11.2013 Yurt Gazetesi

yerinde Kürtler ifadesi vardır ama hiçbir yerinde Kürdistan ifadesi geçmez. Bir bölgeden söz etmek gerektiğinde de kullanılmış ifade şudur: "Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin geri kalmışlığı özel bir planlamayla ortadan kaldırılacak, gelir ve toprak dağılımında eşitsizliği giderici çözümler geliştirilecektir." Neden Kürdistan ifadesi yoktur, yasal bir çekince mi? Sanmıyorum.

Bütçe muhalefet metninde, Kürdistan ifadesini yerli-yersiz kullanmaya kalkan BDP, kendisini de epeyi zora sokmuş görünüyor. 188 sayfalık BDP metninde 174 yerde Kürt(ler), 17 yerde ise Kürdistan sözcüğü geçiyor. Bunların 4'ü, Irak ve Suriye Kürdistanlarıyla ilgili. Türkiye ile ilgili olanların, genelde Kürt illerini kastederek kullanılmış olması mesele değil, ama ne zaman ki, siyasi, ekonomik bir analize girmek gerektiğinde, Kürdistan terimi ele ayağa dolaşıyor. BDP metninin,"Kürdistan'da Eşitsiz Gelişim ve Ekonomik Sömürü" başlıklı, 45'nci sayfadan başlayan bölümünü okumaya başladığınızda, bir dizi sayıya ve teze yer veriliyor ama o Kürdistan denen coğrafyanın hangi illerden oluştuğu tarif edilmiyor. Belli ki bölümün başlığına "zorlama" konulmuş Kürdistan sözcüğü. Konu bölge tanımı olunca BDP, bu 188 sayfalık metinde ihtiyaç duyduğundan 174 kez "Bölge" ifadesini kullanmış ama hangi illerin "bölge"yi oluşturduğunu belirtmeden. Metinde 3 yerde Güneydoğu illeri ifadesi kullanılmış. Özensizlik metinde sürüyor. Sayfa 50'de "Türkiye ve Kürdistan'ın dört bir yanında..." gibi bir ifade, Türkiye'nin ayrı, Kürdistan'ın ayrı olduğunu varsaymış oluyor. Ama yine aynı sayfada, bu kez Türkiye Kürdistanı ifadesi yer alıyor. Hangisi doğru?

BDP muhalefet şerhinin 57. sayfasında, bir başka kafa karışıklığı önümüze getiriliyor: "Gezi Direnişine kadar Kürtlerin demokratik özerklik talepleri öncelikli olarak tam bağımsızlık ve bölünme yolunda bir manevra olarak algılanıyorken, direnişle birlikte bu talebin sadece Kürdistan için değil tüm Türkiye için seçimden öte bir ihtiyaç olduğu ortaya çıktı." İyi de, bir kere BDP programında demokratik özerklik, "Kürdistan" için istenmiyor ki... Hiçbir coğrafi bölge ismi zikredilmeden, tüm yerel bölgeler için bir demokratikleşme projesi olarak yer alıyor. Etnik temelde bir bölgeleşmeye karşı olduklarını,

Anayasada etnik referans istemedikleri programlarında yazmıyor mu? Bunu her fırsatta BDP Eşbaşkanları ifade etmiyorlar mı? Böyle onlarca ifade bulabiliriz ki, doğru olan, bizim de katıldığımız budur. Şimdi ne anlamı var, etnik referansın? "Sadece Kürdistan için değil, tüm Türkiye için" ifadesini kullanmanın ne anlamı var?

RTE, seçim manevrası amaçlı olarak, Barzani'yi Diyarbakır'da sahneye çıkarırken zaten Irak Anayasasında yer alan Irak Kürdistanı ifadesini bir lütuf gibi kullandı. Bunu yaparak Kürt seçmenin hissiyatını sömürdü, yararlanmaya kalktı. Belli ki, BDP'li hevaller de bunu açılmış bir kapı olarak kullanmak istiyorlar. İyi de, her şey yerli yerinde... Unutmayalım, kavramlar masum değildir. Doğru yerde, doğru içerikle kullanılmazlar ise, yarar yerine bela açarlar insanın başına, zehirlerler. İç tutarsızlığa neden olurlar. İnandırıcılıkları zedelerler.

Kürdistan'ı, tarihsel bir alanı, bir coğrafyayı ima ederek, bir yurdun ifadesi olarak kullanabiliriz, bunda bir beis yok, ama aynı Kürdistan'ı bir "bölge", bir "siyasi, idari birim" olarak Türkiye gerçekliği içinde kullanmaya kalkmak, bugünün Türkiye'sinin demografik, ekonomik, sosyolojik gerçekleri bakımından pratik değil, gerçeklikle uyuşmuyor.

Bunun farkında olmalı, ajitasyon uğruna, soğukluğa, uzaklaşmaya, kutuplaşmaya, gerginliğe meydan vermemeli...

Kürtleri "Barzanileştirme" ve Köşk Hesapları*

Cumhurbaşkanlığı seçimleri için hesap-kitap gündemde öne geçti. Toplama-çıkarmaların yolu hep "Kürt faktörüne" çıkıyor. RTE, ister kendisi Köşk'e aday olsun, ister AKP'den Gül ya da başka birini planlasın, Kürt seçmenin oyu kilit rol oynayacak görünüyor.

Ya da tersi, AKP adayının önünü kesip kendi adayını seçtirmek isteyen muhalefet de Kürt seçmenin oyuna muhtaç. BDP, 30 Mart seçimlerinden yüzde 5,7 oy aldı, HDP'ninkilerle birlikte yüzde 6,4 ediyor. Hedefleri yüzde 8 dolayındaydı. Özellikle Batı'da HDP, Kürtlerin oyunu alamadı. Peki, Batı'da Kürtlerin oyu kime gitti? MHP'ye olamayacağına göre, AKP ile CHP'ye... Daha çok da AKP'ye... Çünkü Kürtler için, "çözüm konusunda AKP, daha çok umut veriyor", ya da buna inanmak istiyorlar. Tıpkı İmralı'nın ve BDP'lilerin inanmak istedikleri gibi...

Batı bir yana, "bölge"de BDP'nin 30 Mart performansı nasıl değerlendirilebilir? Öcalan'ın geçen yıl hükümetle başlattığı çözüm süreci ve Rojava'daki kazanımın kitlelerin oylarına nasıl yansıyacağı merak konusuydu. BDP, 2009'da 98 belediye kazanmıştı. Bu seçimde, Mardin Büyükşehir, Bitlis ve Ağrı gibi belediyeleri de alarak sayıyı 102'ye çıkardı. KCK operasyonları ve diğer engellemeler de göz önüne alarak sonucu başarı sayanlar var. Elektrik kesintileri ve sahte pusula gibi şaibeleri bir yana bırakalım; BDP'nin önemli miktarda oy kaybı ve AKP'nin oylarını artırdığı gerçeği de var.

* 18.04.2014 BirGün Gazetesi

Diyarbakır'da 2009'da yüzde 65, 2011'de yüzde 62 oy alan BDP'nin oyları 30 Mart'ta yüzde 55'e indi ve AKP yüzde 35 oy aldı. BDP oyları, Hakkâri'de yüzde 80'den yüzde 66'ya, Şırnak'ta yüzde 70'ten yüzde 59'a geriledi. Büyükşehir Yasası bölgede en çok da BDP'ye yaradı. Bunun etkisiyle Mardin Büyükşehir kazanıldı, Ş.Urfa'da oylar yüzde 31'e yükseldi... Kentlerden AKP'ye anlamlı miktarda oy çıkarken BDP'yi ayakta tutan kırsaldan gelen blok oylar oldu.

Bölgede AKP'nin oylarının belli ölçüde artırması, AKP'nin öteden beri izlediği "Kürtleri Barzanileştirme" politikasının ilk sonuçları sayılabilir. AKP, kuruluşundan itibaren Kürt kimliğine bir itirazı olmadığını beyan ederek sözde demokrat bir profil çizdi. PKK'nın silahlı mücadele ile bağımsız Kürt devleti stratejisini terk etmesi ve Türkiye bütünlüğü içinde "özerk statü" kazanma, barışçıl yöntemlerle demokratik taleplerini realize etme, bunun için de daha çok belediye yönetimi, daha çok milletvekili ile Meclis'te temsil edilme stratejisine ve pratiğine başlangıçta AKP engel çıkarmadı. En azından 2007'ye kadar... Ancak, izleyen zamanda Kürt siyasetinin etkinliğini artırmasından ne AKP memnun kaldı ne Cemaat... KCK operasyonları ardından geldi. AKP (MİT) için baş hedef, yok edilemeyecek PKK'nın devrimci özünü çürütüp muhafazakârlığa yatkın, neoliberal KDP kıvamına getirmekti.

Kuzey Irak'ın hızla Türkiye kapitalizminin bir pazarı durumuna gelmesi ve enerji kaynakları potansiyeli ile Bağdat'tan koparılıp bir Kürt federasyonu olarak Türkiye'ye yamama hayali, (Bağdat ve Washington'a rağmen!) AKP'nin, Türkiye'deki, hatta Suriye'deki Kürt hareketlerini de aynı konsept içinde KDP'leştirme hevesini pekiştirdi.

AKP, tüm Kürdistan'da liderlik mücadelesi veren Öcalan-Barzani çekişmesinde Barzani'nin yanında olduğunu iyice hissettirdi, Barzani de RTE'nin... Yerel seçim maratonuna girerken 14 Kasım'da Şivan'ı, İbo'yu yanlarına alan RTE ile Barzani'nin Diyarbakır'da şov yapmaları, Kürt seçmene verilen net bir mesajdı; KDP'leşin, yani Barzanileşin! İttifak, Rojava'yı kazılan hendeklerle izole etme çabasıyla sürüyor.

Ağustos ayında Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Kürt siyaseti, Kürt seçmeni RTE'nin biat sınavından geçirilecek. RTE'nin beklediği

"Barzani" duruşu sergilenirse, biat gerçekleşmiş anlamına gelecektir. Tersi tutum, Kürt siyasetinin RTE-Barzani ittifakına direnmesi, AKP rejimine diğer direnenlerin cephesine dâhil olması anlamına gelecektir. Türkiye'de rejime direnen sol-sosyalist, radikal kesimler ve Kürt siyasetinin pek hoşlaşmadığı CHP, Kürt siyasetinin potansiyel müttefikleri sayılır.

Burada da verimli bir ittifak için, işbirliğinde iki tarafa da sorumluluk düşüyor. Kürt siyasetinden beklenen, AKP-Barzani çizgisine karşı ikircikli olmayan, hep kendine yontmayan, yani ben merkezci olmayan bir duruşta kararlılık göstermesi. Kürtlerin özgürleşme mücadelesinin tüm Türkiye'nin demokrasi, özgürleşme mücadelesinden kopuk olmadığını gösteren bir duruş sergilenirse, potansiyel müttefiklerin güveni artabilir ve olumlu bir işbirliği gelişebilir. Böyle bir şans her şeye rağmen var.

CHP'nin Kürt siyasetinin güvenini kazanması ise Kürt kimliğine gerçek bir saygı sergilemesine, Kürtlerin asgari demokratikleşme beklentilerine pozitif yaklaşmasına, kendi içindeki milliyetçi unsurlara direnebilmesine bağlı. Tarafların bu basireti gösterip gösteremeyeceklerine dair önemli bir sınav var önümüzde. Köşk sınavından önce, Taksim'de 1 Mayıs direnişi konusunda herkesin nasıl bir tutum alacağı, ayrıca, belli ipuçları verecektir...

Kürt Siyasetinde Yeni Arayışlar Üstüne...*

30 Mart seçimleri öncesinde ipuçları görülüyordu, seçim sonrası iyice ortaya çıktı; Kürt siyaseti ortaya çıkan son tablodan da belli dersler çıkarmış olarak yeni tahliller ışığında yeni pozisyonlar alıyor, buna bağlı olarak yeni örgütlenme çabaları içinde görünüyor.

Türkiye siyasi tarihinde, PKK ya da geniş ifadeyle Kürt siyaseti kadar, tasarımı (kuramı) ile pratiğini sürekli yüzleştiren ve birbiriyle uyumlu hale getirmek için çabalayan, tartışan, bunu da bölünüp parçalanmadan, bir bütünlük içinde yapan kaç politik çizgi vardır, merak ediyorum. Hareket, yaşadıklarından öğrendikleri ışığında hedeflerini gözden geçiriyor, yeni örgütlenmeleri deniyor, çok da hata yapıyor ama hata yapmaktan korkmuyor, deniyor ve bu dinamizmiyle varlığını sürdürüyor.

Daha 15 yıl öncesine kadar, yani Öcalan'ın tutsaklığının hemen arifesinde temel bir strateji değişikliği yaptı PKK. Türkiye'den ayrılmış bir bağımsız Kürt devleti stratejisinde diretmenin gerekli olmadığına karar verildi. Bunun yerine, Türkiye bütünlüğü içinde kalarak Kürtlerin eşit yurttaş olarak görülmesi, bundan kaynaklanan kültürel, siyasi, ekonomik hakları için Türkiye geneline yayılmış, başta Kürt etnisinden olmak üzere demokratik güçlerle birlikte mücadele verilmesi kararlaştırıldı.

* 29.04.2014 BirGün Gazetesi

Bu önemli strateji değişikliğinin ardından yerel yönetimlerde, TBMM'de Kürtleri temsili için sivil çabalar yoğunlaştırıldı, dağdaki silahlı mücadele, politik mücadelenin "asli" değil, "koruyucu gücü" durumuna getirildi.

Yeni strateji ile birlikte çok hızlı bir kitleselleşme, sivil kadrolaşma gerçekleşti, 100 dolayında belediye yönetiminde hâkimiyet sağlandı, Meclis'te grup kuracak kadar milletvekili sayısına ulaşıldı, birçok mesleki örgütte, sendikada Kürt kadrolar yönetimlerde etkin oldular.

Kürt siyasetinin yerelde ve merkezde temsil gücünü artırdığı 2000'li yıllar, AKP'nin de yükseliş yıllarıydı. AKP, özellikle kuruluş ve ilk iktidar yıllarında Kürt meselesine, muhalefet partilerinden daha "demokratik" algısı yaratan tarzda yaklaştı. İslamcıların da tıpkı Kürtler gibi "Cumhuriyetin mağdurları" olduklarına, aynı kaderi paylaştıklarına dair bir söylemle Kürtlere yaklaşmayı, dokunmayı başardı, dahası, bu söylemle Kürt siyasetini diğer muhalefetten yalıtma taktiği izledi. Hedefindeki geleneksel iktidar blokunun önemli bileşenleri olan sivil-askeri üst bürokrasiyi hedef alan Ergenekon, Balyoz operasyonlarında, Kürtleri yanında buldu. Bu operasyonun aparatı Taraf'ın o dönemde en çok Kürt illerinde satıldığını, dağıtıldığını geçerken belirtelim.

AKP'nin, kendi vesayetini inşa etmek üzere, "geleneksel vesayeti" çökertme çabasını kavramakta zorluk çeken Kürt siyaseti, bu dönemde, "Kürt açılımı" türü inandırıcılıktan uzak AKP'nin oyalayıcı taktiğine de tam uyanamadı. AKP'nin hiç hak etmediği "çözümden yana iktidar" imajı kazanmasına istemeden yardımcı oldu. Oysa AKP'nin gerçek tutumu, Kürtlere, bazı folklorik tavizleri büyük ambalajlar içinde vererek kendi yükselişi önünde engel olmaktan çıkarmaktı. AKP'nin Kürt sorunu adına yaptıkları, TRT 6'nın devreye alınması, fiilen aşılmış yasakların "reform" şamatası ile kaldırılmış gösterilmesinden ibaret kozmetik adımlardan öteye gitmedi ama karşılığında AKP, yükselişinde Kürt muhalefetini, hem parlamento, hem parlamento dışı muhalefetten uzak tutmayı başarmış oldu. Kürt siyaseti eldeki kozmetik kazanımların dışında önemli bir mevzi elde edemedi. Anadilde eğitim, tutsakların serbest bırakılması, Öcalan'ın

koşullarının iyileştirilmesi, dağdakilerin indirilmesi, yerinden yönetim gibi temel taleplere AKP karşılık vermemiş oldu. Buna rağmen, Kürt siyaseti hem ovadaki demokratik mücadele güçleri, hem dağdaki silahlı gücü ile AKP'yi müzakere için, taleplerini karşılaması için zaman zaman bunalttı.

2010 sonrasında AKP'nin Kürt politikası, hem coğrafi kapsam, hem açı olarak önceki dönemden farklılaştı ve AKP, bu yeni yönelime PKK'yı ortak ederek bir taşla iki kuş vurmayı denedi. Dış dünyadan akan sermaye ile "büyüyen bir bölgesel ekonomik güç" imajı çizen, bununla "Yeni Osmanlı" olma sevdasına kapılan RTE ve yakın çevresi, Irak Kürdistan'ının petrol ve doğalgaz kaynaklarına odaklı bir Kürt stratejisi geliştirdiler. Irak'ta KDP, Kürt bölgesindeki enerji kaynaklarını kullanarak büyümek istiyor, Türkiye de bunu teşvik ediyor, hatta Erbil'i, Bağdat'a karşı kışkırtıyor. Hedef, sonunda şöyle tanımlandı. Irak, hatta PKK kontrolünde gelişen Suriye Kürdistanı, AKP rejiminin korumasına girer, onlara ve PKK'ya da özerklik, federasyon vb. türü çatılar uydurulur, böylece "Türkiye, küçülmek yerine, büyütülür". Büyütülmüş, petrol, doğalgaz kaynaklarına erişmiş bu yeni Türkiye'nin Kürt özerk bölgeleri, federal yapıları olmasına da hiçbir muhalif ses çıkaramaz, çıkarsa da halk dinlemez.

Irak'ın toprak bütünlüğünü dinamitleyecek bu senaryo, Bağdat'ın, daha da önemlisi ABD'nin tabii ki tepkisini çekti, ama yine de PKK'yı heyecanlandırmadı değil. Öncesinde Oslo, ardından İmralı görüşmeleri bu minvalde ilerledi. AKP, bu yeni yöneliminden dolayı ABD'den (ve FG Cemaati'nden) sert uyarılar aldı ama hevesini terk etmiş değil. Geç de olsa zamanla anlaşıldı ki, bu yönelim hem ham hayal, hem de AKP, 3 parçadaki Kürtleri "Barzanileşme" şartıyla tanıma ve kabullenme eğiliminde. Büyük coğrafyadaki örtülü Öcalan-Barzani hâkimiyet mücadelesinde AKP, elbette dindarlığa, neoliberalizme, yani kendi kimyasına daha uygun olan ve yönlendirebileceği Barzani'yi tercih edecek ve tüm Kürtleri de KDP çizgisinde görmeyi isteyecekti ve 30 Mart 2014 seçimlerinde bu taktiğini uyguladı. Görece başarılı oldu da. AKP, Kürt illerinde oylarını artırdı ve PKK, nihayet ciddi bir tehdit altında olduğunu fark etti.

Kürt siyaseti, özellikle AKP'nin tavan yaptığı 2011 seçimleri sonrasında, RTE'nin önüne Başkanlık hedefini koyarak iyice hukuksuzlaşmaya ve diktatörleşmeye başladığı, dolayısıyla da inişe de geçtiği yeni dönemde, yeni bir "Çözüm paketi"ni ciddiye alarak AKP ile ateşkesi bir süre daha sürdürdü. Ama RTE'nin Kürtleri Barzanileştirme taktiğini önce ciddiye almadı. Şimdi artık biliyor ki, 3 parçada da AKP-KDP işbirliği PKK'ya yönelik güçlendiriliyor. Bu durumda, "kimlik" esaslı bir yapılanmadan "kimlikler üstü, daha sınıfsal ve Türkiyeli" olma ihtiyacı kendisini bir kez daha dayattı. Anlaşılmış olmalı ki, AKP, çıkarı olmadan en küçük bir demokratik adımı atmayacak kadar hesapçı, despot ve esasta Kürt siyasetinin altını oyarak, kitleyi Kürt muhafazakâr, neoliberal bir karaktere dönüştürmek istiyor.

Başından beri yalın olan bir gerçek var; Kürt siyasetinin asgari programı, tüm Türkiye halklarının demokrasi, özgürlük, eşitlik programından kopuk değil ve o bütünün önemli bir fasikülü. O geniş program için sürdürülen mücadele ile birlikte, ancak Kürt özgürlük mücadelesi hedeflerini, yine o mücadele ile verenlerle birlikte gerçekleştirebilir. Bu nedenle de bu mücadelenin örgütlenmesi, tüm ezilen sınıfların, ezilen kimliklerin iç içe yaşadığı tüm yurt sathında ve ortak düşmana karşı, ortak örgütlenme ile verilmeli. Geç de anlaşılsa bu doğru tespit, BDP'nin "yerel ve etnik" kaldığı anlaşılınca, Batı versiyonu olarak HDP türü bir parti üretimini, bu formülasyonun da işe yaramadığı görülünce, iki partiyi HDP çatısı altında birleştirmeyi getirdi. İyi mi oldu? "Yetmez, ama evet..."

Anlaşılıyor ki, Kürt siyaseti, yeni HDP çatısı altında daha Türkiyeli bir parti olarak algılanmak, tüm demokrasi güçleri ile dayanışarak hem geneldeki özgürlük mücadelesini hem de Kürt özgürlük programının hayata geçirilmesini istiyor. Beklenir ki, bu parti tüm bölgelerde örgütlensin ve ortak bir programla ilerlesin. Partiye verilmek istenen yeni açı ise yine sorunlu; Şöyle dediği duyuruldu KCK Eşbaşkanı Cemil Bayık'ın: "HDP, Alevileri, kadınları, gençleri, Müslüman demokratları, liberalleri, solu, sosyal demokratları; hepsini şemsiyesi altına almalıdır. Türkiye zemininde solun değerleriyle, İslam'ın toplumcu değerleri birleştirilmelidir. HDP böylece alternatif olur". Liberalleri ve

Müslüman demokratları yanınıza çekmek için, onları partili yapmanız gerekmez. Onların temel haklarına, kimliklerine, özgürlüklerine saygılı evrensel bir hukuk devleti sözü verir ve samimi olursanız programınızda, bu yeterli olur... Ötesi, parti değil, aşure olur.

Öte yandan, Özgür Gündem'den açıklandı ki, bir parti de "Bölge"de kurulacak. Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) adını alacak oluşum, bölgede demokratik özerkliği hedefleyecek. Peki, HDP'nin "demokratik özerklik" yok mu programında? HDP üstünden hem bölgede hem tüm Türkiye'nin bölgelerinde demokratik özerklik hedefiyle ilerlemek değil midir doğru olan? Bölgedeki parti, "etnik" temelli bir oluşum olarak algılanmaz mı? HDP, uzaklaşmak istediği "etnik parti" algısından böyle karmaşık yapılanmalar nedeniyle, akıntıya kürek çekmiş olmaz mı?

Eğri oturup doğru konuşalım, Güneydoğu'ya mahsus, HDP dışı bir parti ya da örgütlenme doğru olmaz. Güneydoğu dâhil olmak üzere HDP'nin Türkiye'nin tüm bölgeleri için demokratik özerklik çabası olmalı ve bu mücadele eşgüdümlü götürülmeli, temel prensiplerle ilerletilmeli. Her bölgenin kendi özel etnik, dinsel, cinsel, ekonomik, sosyal özgünlüğü elbette dikkate alınmalı. Bölge tanımı yapılırken "etnik" kıstastan hareket edilmemeli, öteki değişkenler kullanılmalı. Her bölge farklı enstrüman çalabilir ama beste değişmemeli, kulaklar da orkestra şefinde, yani partide olmalı. Yoksa yine kısa sürede "sil baştan" yapmak zorunda kalınabilir. Enerjiye yazık...

HDP Üstüne*

Çok bilinmeyenli siyaset denklemi üstüne zihin jimnastiği yoğunlaşıyor. Eğilimler belirmeye başladı. En önemli gelişme, beklediğimiz AKP içi yarılma. RTE'nin oyun planı ile Davutoğlu'nunki pek çakışmıyor. RTE, koalisyonla etkisizleşeceğini hatta yargı önüne çıkarılmak için fırsat kollanacağını bildiği için inisiyatifi kaybetmeme peşinde. Tek çaresi var; AKP'ye azınlık hükümeti kurdurup en uygun konjonktürde seçime götürmek ve kayıplarını telafi ederek zırhını yeniden güçlendirmek, böylece yargılanmaktan kaçmak. Kaçak Saray'ın dışında kalanlardan önemli bir kesim, bu oyundan ve RTE'den yorulmuşlar ve hazır fırsat çıkmışken bir CHP koalisyonunu öne almış durumdalar.

Saray'dakinin etkisizleştirmiş bir AKP-CHP koalisyonu, öteden beri ABD'den başlayarak TÜSİAD ve seçim sonrası AKP'li sermayenin, hatta Cemaat'in de isteği. Daha seçim yapılmadan bakanlık paylaşım pazarlıkları yapan CHP'liler olduğundan söz edilmiş, Kemal Derviş ve avanesi Almanya'daki koalisyonu örnek göstererek zeytin dalları uzatmışlardı AKP'lilere...

Daha çok istenen seçenek ise CHP'nin MHP ile hükümet kurması ve HDP'nin dışarıdan destek vermesi. Hukuksuzluğa son vermek ve yasama-yürütme-yargının yerli yerine oturtulması, seçim barajının indirilmesi, 17/25 Aralık dosyalarının tarafsız yargıya yeniden gelmesi gibi asgari bir programı olan bir seçenek, seçmen çoğunluğu

* 10.06.2015 BirGün Gazetesi

tarafından daha olumlu karşılanıyor. Bütün seçenekler masaya yatırılıp bilek güreşine tutuşulurken, içeride ve dışarıda manşet, HDP'nin barajı aşması ve onca yıllık MHP kadar milletvekili çıkarması. Bunun seçim sisteminin bir azizliği olduğu açık ama HDP'nin seçim sürecinde fırtınalara, entrikalara karşı ustaca dümen tutuşuna da herkes şapka çıkarıyor. Takdiri hak etti HDP.

AKP'nin Burhan Kuzu'su, HDP'yi "Beyaz Türkler'in Meclis'e soktuğunu ifade ederek, "HDP barajı Beyaz Türk'lerin verdiği oyla geçti. Beyaz Türk adama durduk yere oy vermez. Bunu senden misliyle alır" ifadesini kullanmış. Kuzu, o beyaz Türklerin "yetmez ama evetçi" kısmının da uzun dönem AKP'nin arkasında durduklarını, hatta Kürt siyasetinin kafasını da bulandırdığını unutmadı herhalde.

Aslında HDP'nin seçim zaferine ve ulaştığı yere bakıldığında, çok zaman kaybedildiğinden dolayı hayıflanmadan da edemiyor insan. HDP'nin bu seçimde aldığı 6 puanlık artı oyun yarısının AKP'ye angaje Kürtlerden, 3 puanının da özellikle İstanbul ve İzmir'deki Türk demokrat, sosyalist, bir kısmı kemik CHP'li seçmenden geldiği tahmin ediliyor. Yapılacak saha araştırmaları ile bu daha net ortaya çıkacak. Kimileri katılmayabilir, ama kanımca, HDP'nin öncülü partiler, 2015'e kalmadan böyle bir performansı yakalama şansına sahipti. Ne var ki, hem kafa karışıklığı, hem de özgüven ve güven tesis etme eksikliği ile daha erken yakalanabilecek performans ancak bu seçime kaldı.

Daha 2000'lerin başında Kürt siyaseti AKP'nin gerçek neoliberal/gerici yüzünü kavrayabilse, daha o günlerde Türkiyelileşmeden Kürt özgürlük mücadelesinde mevzi kazanmanın mümkün olmadığını görebilseydi, AK faşizm bu kadar tırmanma fırsatı ve cüreti de bulamazdı.

Ne yazık ki, Kürt siyaseti daha AKP'nin ilk yıllarında onun mağdur edebiyatına kandı.

Kürtleri de politik İslam gibi Cumhuriyetin mağdurları arasında olduğuna inandıran AKP, sol liberallerin de desteğiyle Kürt siyasetini uzun süre yanında tuttu. O dönem Gülen Cemaati ile birlikte askeri vesayete karşı hazırladıkları kuşatmada Kürt siyasetini de yanlarına çektiler. Doğrusu, silahlı mücadelesinin temposunu düşürüp ovada

siyasete ağırlık verme kararına yoğunlaşan Kürt siyaseti, o dönemin CHP'sinden "devlet tavrı"ndan başka bir şey görmeyince de AKP'ye inanmak, "çözüm"ü onunla konuşmak zorunda kaldı. CHP, ancak son 1 yıldır Kürt politikasında doğruya yakın şeyler söylemeye başladı. AKP, özellikle ilk iktidar yıllarında Kürtlerin özgürlük taleplerini dinler, anlar görünürken güçlenip kendine alan açtıkça, "mağdur"dan "muktedir" olmaya geçtikçe, gerçek yüzünü de göstermeye başladı. RTE için ancak kendisine biat etmiş Kürtler, Sünni-muhafazakâr Kürtlerdi makbul olan... Kürt siyasetinin bu yüzü görmesi zaman aldı. Roboski ve Kobani ise kırılma vakalarıydı.

Zaman alan bir başka gerçek, Kürt siyasetinin Türkiyelileşme çabasında yetersiz kalması, bu konuda Türk demokrat ve sosyalistleri ile uzun süren bir güven krizi yaşamasıydı. İçinde Kürt burjuvalarını, toprak sahiplerini, orta sınıfını barındırmakla beraber, ağırlıkla sosyalistlerin yönlendirdiği Kürt siyaseti, "Kürt ve bölgesel" kaldıkça yol alamayacaktı. Kürtlerin özgürlük taleplerini de programına almış, Türkiye'nin demokratikleşmesi ile ilgili tüm taleplere sahip çıkan bir "Geçiş Partisi" ile siyaset sahnesine çıkmak ise ancak HDP'nin kuruluşu ile gerçekleşebildi.

Önce Cumhurbaşkanlığı seçimlerine kendi adayını çıkararak, sonra da 2015 seçimlerine yüzde 10 barajına meydan okuyarak girme, HDP'yi hem bağımsızlaştırdı hem de olgunlaştırdı. HDP'nin, daha önce AKP'ye oy veren Kürtlerin yanında, kimi CHP'liler ve sosyalistlerin oylarını alarak 6 puan yükselişle, yüzde 13 oy ve 81 milletvekiline ulaşması, hayati bir mevziye yerleşmesi demektir. HDP, bu sonucu getiren dilin, söylemin, duruşun, değişen iklimin önemini iyice kavrar ve yakaladığı doğru halkadan vazgeçmez ise, önünde çıkacağı daha çok basamak olacağını görecektir. Doğru yürüyüşte de bugüne kadar olduğu gibi, en yakınında sosyalistleri bulacaktır.

PKK, Barzani ve Köşk Hesapları...*

Orta Doğu'da Kürt siyaseti üstünde söz sahibi olma konusunda öteden beri rekabet içinde olan Abdullah Öcalan (AÖ) ile Mesut Barzani arasında, IŞİD'in Musul'u işgali ve Irak'ta artan saldırıları ile birlikte yeni çatlaklar ve karşılıklı suçlamalar başladı. Bunların Orta Doğu'da, Türkiye'de Kürt siyasetinin geleceğine ilişkin ne gibi etkiler doğuracağı, Köşk seçimini nasıl etkileyeceği merak ediliyor.

Kürt siyasetinin günlük gazetesi olarak bilinen Özgür Gündem'in 4 Temmuz manşetinde yer alan iddia, PKK-Barzani kapışmasının fitili oldu. Gazeteye göre, Musul işgali, 1 Haziran'da Ürdün'de Amman'da yapılan bir zirvede planlanmış, Irak'ı parçalama esaslı bu zirvede IŞİD'in yıkıcı araç olarak kullanılmasına ABD, İsrail, Türkiye gibi güçler destek verirken Mesud Barzani'nin görevlendirdiği Azad Bervari de bu toplantıya katılmıştı. IŞİD'in Musul'u ele geçirmesi KDP'nin bilgisi dâhilinde ve rızasıyla gerçekleşmişti. Özgür Gündem'de yer bulan bu suçlama, izleyen günlerde KCK yetkililerinin demeçleriyle pekişirken Barzani'nin cevabı gecikmedi. 7 Temmuz'da, tamamen yalandan ibaret bir senaryo yayımlandığı hatırlatılarak söz konusu senaryonun "Basit, sıradan, rezilce ve pespaye iddialar içerdiği" vurgulandı. Açıklamada, "Bu yalan haberi baştan sona reddediyoruz. Her zaman terörizme karşı durduk. Peşmergeleri şehit eden IŞİD terör örgütüyle ne bugün ne de yarın ittifakımız olacak. Bu iftiralar, Kürdistan bölgesinin kazanımlarını hedef alıyor" deniliyordu. Açıklamada "PKK ve

* 08.07.2014 Sözcü Gazetesi

Cemil Bayık, Kürdistan düşmanlarını ikna etmek için iftiralar atıyor. Acaba siz hangi ülke istihbaratının emriyle Barzani ve KDP'ye düşmanlık yapıyorsunuz? sözlerine yer veriliyordu.

Orta Doğu ve Kürt denklemine IŞİD parametresinin girişi ile birlikte, dört ülkedeki Kürt siyasetlerinin ve birbirleriyle olan güç dengelerinin de ağırlığı değişmeye başladı. Kuzey Irak Kürt Yönetimi, Irak toprak bütünlüğü diye bir şeyin kalmadığını ve kontrolüne aldığı Kerkük'ü de bünyesine dâhil ederek bağımsız bir Kürt devleti ilan etmeyi planladıklarını açıkladı. Bu eğilime, İsrail açıktan destek verirken ABD ve diğer batı ülkelerinden itiraz gelmedi. Barzani ile sıkı ilişkiler içinde olan AKP iktidarının buna örtülü bir onayı öteden beri var, sadece Kerkük ile ilgili hassasiyetini ifade ederek hegemonya yarışında rakibi İsrail'e elindeki kartı gösterdi.

KDP'nin "Bağımsız Kürt devleti" projesi, PKK'yı mutlu etmiyor. Öcalan, son 10 küsur yıldır, Orta Doğu'da Kürt devleti kurmanın doğru olmadığını, böyle girişimlerin hem bölgesel hem küresel güçlerce hemen kontrol altına alınıp kuklalaştırılacağını, bunun yerine her ülkedeki Kürt nüfusun merkezi hükümetlerden özerklik statüsü sağlayarak o ülke bütünlüğü içinde demokratik hak mücadelesi vermesi gerektiğini savunuyor.

AÖ'yü rahatsız eden diğer bir boyut, Barzanilerin devletleşmesi ile birlikte tüm Orta Doğu Kürt nüfusu üstünde hegemonya tesis etmeleri, PKK'nın Türkiye, Suriye (PYD), hatta İran (PJAK) üstündeki ideolojik ve yönetsel hegemonyasının da sarsılması. PKK, öteden beri Suriye-Rojava'da özerk yönetim deneyimi içindeki Kürtlere KDP'nin

iyi davranmadığından, bu konuda AKP iktidarı ile birlikte zorluk çıkardığından, bugünlerde de IŞİD kuşatması altındaki Rojava Kürtlerine KDP'nin kayıtsız kalmasından şikâyetçi.

PKK'nın Barzani ile ilgili endişeleri, Türkiye'de AKP rejimi ile sürdürdüğü ve Ağustos ayında Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde test edilecek bilek güreşiyle de ilgili. RTE ile MHP-CHP ortak adayı Ekmelettin İhsanoğlu'nun karşısına HDP'nin adayı olarak Selahattin Demirtaş'ı çıkaran Kürt siyaseti, 30 Mart yerel seçimlerinde yüzde 6,6 dolayında çıkan oylarını, Köşk seçimlerinin ilk turunda yüzde 10'a çıkarmayı hedefliyor. Bunu, hem Türkiye sol kesiminden oy alarak hem de AKP'ye oy veren Kürtleri, "Kürt sorunu" üstünden etkileyerek sağlamayı planlıyor. HDP, yüzde 10 gibi bir oranı yakalayabildiği takdirde. RTE'yi birinci turda seçilmekten alıkoyan siyaset olarak gücünü kanıtlayacağını düşünüyor. Bu, Kürt siyasi hareketi için önemli bir eşiğin atlanması, elinin güçlenmesi anlamına gelebilir. Ya ikinci turda? Özellikle Türkiye solu, kendisinden oy isteyen HDP'ye şöyle sorular soruyor: "İkinci turda ne yapacaksınız, RTE'yi mi destekleyeceksiniz, neyin karşılığında? Kürtlerin özgürlüğü için alınacaklara bir itirazımız yok da bizim özgürlüklerimiz ne olacak, bunların üstünde tepinmiş ve Başkanlık hedefiyle iyice diktatörlüğünü ilan edecek bir RTE, sizin desteğinizle Köşk'e çıkarsa, bunu bize nasıl açıklayacaksınız?"

PKK Silah Bırakmalı, Oyun Bozmalıdır*

Takip edenler bilir, Suruç Katliamının arkasından Ceylanpınar'da iki polisin evlerinde öldürülmelerini aynı gün 8 Temmuz'da Twitter'da şöyle yorumlamıştım: "Ceylanpınar polis ölümleri kontrgerilla işi gibi görünüyor. Çok bayat türden..." Bu yorumuma anında öfkeli yanıtlar gelmeye başladı: "PKK, eylemi üstlendi, sen ne konuşuyorsun" diye. O zaman da şu eklemeyi yapmıştım: "2 polisin infazını PKK üstlenmiş. Biz yapmadık, diyen yok. HDP ise infazı onaylamadığını ifade ediyor. Doğru yapıyor. HDP'ye sahip çıkmalı"...

Ak faşizm, Suruç katliamı ile tırmandırmaya başladığı savaş konseptini, aslında 7 Haziran öncesinde başlatmıştı. Anket sonuçları HDP'nin yüzde 10 barajını geçtiğini gösteriyordu. Bu ise, RTE'nin hesaplarını altüst ediyordu. HDP barajı geçmemeliydi. Bunun için HDP'yi ve arkasındaki PKK'yi şiddete kışkırtmalı, Kürt seçmenleri ve onlarla dayanışan sol, liberal, demokrat kitleler, HDP'den uzaklaştırılmalıydı. Birçok ilde provokatif eylemlere girişti Ak faşizm. En büyük provokasyonu da 5 Haziran'da Diyarbakır'da hazırladılar. Ama hesap tutmadı. Ertesi gün de sandıklar Ak faşizmin tek parti iktidarına son verdi. Kaçak Saray'da oturan ve yakın çevresi bu sonucu hazmedemediler, günlerce ortalığa çıkamayıp tünelden çıkış yolları aradılar, taradılar; Buldukları tek yol, "yeniden seçim"di.

Şunun hesabı yapıldı: Dış ve iç egemen çevrelerin zorladıkları AKP-CHP koalisyonunun, hatta MHP ile koalisyonun riskleri vardı.

* 10.08.2015 BirGün Gazetesi

Bir fırsatını bulan 17-25 Aralık soruşturma dosyalarının açılmasının, 4 Bakanın yüce divana götürülmesinin çatlağını bulabilirdi. Dosyalar kabarıktı. Su uyuyor, Cemaat uyumuyordu. Hiçbir açık vermemek gerekiyordu. O halde ne yapılmalı? Ülkeyi yeniden, mesela Kasım ayında yeniden seçime götürmek, 7 Haziran'da alınan oyların üstüne birkaç puan daha eklemek gerekirdi ki, AKP, yeniden tek parti iktidarı kurabilsin. Peki, nereden alınacaktı bu oylar? Ağırlıkla MHP'den... Kürtler? Onların 7 Haziran tercihlerini değiştirmek zor görünüyordu. MHP'li seçmenlere, "Kürt bölücülere karşı savaşan bir AKP" imajı satılabilirdi. Bunun yolu da, PKK ile savaşmaktı. Savaşa karşı çıktıkça HDP, PKK'nın maşası olarak takdim edilebilir, hatta bakarsın yüzde 10 barajının altına bile atılır ve hele ki bu, tadından yenilmezdi!

7 Haziran öncesi başlatılan savaş konsepti Temmuz başında yeniden uygulandı. PKK'ya vurmanın bahanesi yaratılmalıydı. "Her türlü teröre, hatta IŞİD'e vurmak" olarak... Özellikle ABD'nin rızasını almak gerekliydi ve bu, Suruç katliamı ile gerçekleşti. 33 gencin hunharca katledilmesinin ardından, Ceylanpınar'daki polis cinayetleri, "hem IŞİD'e, hem PKK'ya karşı savaşıyoruz" argümanını yarattı. Ceylanpınar cinayetlerini doğrudan PKK üstlenmedi ama "yerel güç" dedikleri bir hücreyi de dışlamadılar, böylece eylem PKK'nin üstüne kaldı ve savaşın gerekçesinin yaratılmasına da neredeyse PKK çanak tutmuş oldu.

Ak faşizmin milliyetçi oylar için anket yaptırıp, çıkan sonuca göre savaşın dozunu artırmasına PKK'nın karşılık vermesi neye, kime yarıyordu? HDP, hiç onaylamadı Kandil'in politikasını, ama durduramadı da. Kandil'in hesabı belki şöyleydi: Ak faşizm, Kürt hareketine saldırarak milliyetçi oy topladığını sansın, biz de tüm Anadolu'ya her gün cenaze göndererek suyu kızdıralım, AKP o zaman görsün oyu, "Anya'yı, Konya'yı" herkes oy hesabı peşinde savaş taktiği yürütürken, topluma olabilecekler hiç hesaba katılıyor muydu? Günde birkaç ölümle kalmayıp bir anda, çeşitli kentlerde Kürt-Türk çatışmasının fitili ateş alabilir ve kimsenin kolay kolay kontrol edemeyeceği iç kitlesel çatışmalar başlayabilirdi.

Neyse ki HDP, sağduyuyu sürekli koruyan siyasi bir aktör olarak yeri geldiğinde PKK ile yeri geldi Kandil ile didişme ve silah-bıraktırma talebini hep canlı tuttu. 8 Ağustos Cumartesi Van'da yaptığı konuşmada şöyle dedi Demirtaş: "Bugün iki tarafa da sesleniyoruz. PKK derhal elini tetikten çekmeli, tahkim edilmiş ateşkese uyacağını ilan etmeli. Hükümet bir an evvel diyalog için hazır olduğunu beyan etmelidir. Koalisyon kurulur ya da kurulmaz ama barış acildir. Sayın Davutoğlu bunu sizden talep etmiyoruz bunu yapmaya mecbursunuz."

Özgür Gündem'de 8 Ağustos'ta Hüseyin Ali imzalı yazıda şöyle deniyordu: "Türkiye'de son zamanlarda yaşanan çatışmalar ve bunun ortaya çıkardığı tartışmalar tamamen Kürt sorunuyla ilgilidir. Kürt sorununun neden çözülmediği de bellidir. Hâlâ inkâr ve imha zihniyeti sürmektedir"... Doğru ama eksik bir önerme. Neden eksik? Yaşanan çatışmalar sadece Kürt sorunu ile ilgili değil. Ak faşizmin mağdur ettikleri sadece Kürtler değil. Ak faşizm etnik ayrım gözetmeden, tüm demokrasi isteyen, adalet isteyen, ifade özgürlüğü, toplantı, gösteri yürüyüşü başta olmak üzere şu dandik Anayasa'daki kadar da olsa Anayasal haklarını isteyen ve Haziran isyanı bileşenlerini oluşturan herkese saldırıyor.

Kürt mağdurlara, öteki etnik kimlik ve daha çok da alt sınıflardan mağdurlar omuz verdi ve 7 Haziran'da Ak faşizm oyunu bozuldu. Ak faşizm bu oyunu bozanlara topyekûn savaş açıyor. O nedenle Özgür Gündem'in ANF'nin, Etha'nın yanı sıra Sendika.org'a da, BirGün'e, Evrensel'e de saldırıyor. O nedenle ücret mücadelesi yapan KESK'e biber gazı sıkıyor, direnen işçilere, kadınlara saldırıyor, her tür barışçı eylemi yasaklıyor, terörünü koyulaştırıyor. Düzenin, Ak faşizmin mağdurlarını bir bütün olarak görüp mücadeleyi de birleşik olarak yükseltmek gerekiyor. Bunun ön adımı da Ak faşizmin savaş gerekçesini boşa çıkarmaktan geçiyor. O nedenle PKK'dan ateş kes talebi ile Ak faşizmi boşa düşürmek, bugün için bir ortak duruş olarak savunulmalı, mücadele Ak faşizme karşı omuz omuza yükseltilmeli, yeni bir seçim oyunu da tıpkı 7 Haziran'daki gibi bozulmalı, daha güçlü bir biçimde güzel gelecek günler için direniş el ele yükseltilmelidir.

Kürt Sorunu ve Demokratik Özerklik

Mustafa Sönmez

Kürt Sorunu, kime sorsanız Türkiye'nin en acil sorunlarının başında geliyor. Ancak soruna özgürlükler ve emek optiğinden bakanlar için Kürt sorunu olarak tanımlanan ve önerilenlerin, liberallerin, sağ merkez ya da muhafazakârların, hatta sosyal demokratların sorun tanımı ve çözüm önerilerinden büyük farklılıklar arz ediyor.

Mustafa Sönmez'in Kürt sorununa ilişkin çalışmaları 1990'a kadar gidiyor ve 20 küsur yıllık birikimden süzülüp gelenler bu kitapta okura sunuluyor. Yazarın, bölgenin ekonomi politiğini, sınıfsal yapısını, Türkiye ve dünya kapitalizmi bütünselliği içinde analiz eden çalışması, Barış ve Demokrasi Partisi Eş Başkanı Gültan Kışanak ve Milliyet yazarı Kadri Gürsel ile yapılan söyleşilerle zenginleşiyor.

NOTA BENE

TÜRKİYE SOLU ve KÜRT SİYASETİ

MUSTAFA SÖNMEZ

On üç yıllık tek başına iktidarını 7 Haziran 2015 seçimlerinde elinden kaçıran Ak faşizm, izlediği savaş ve kaos politikası ile , IŞİD destekli katliamlarla , 5 ay içinde kitleleri ölümle korkutup sıtmaya razı etti ve 1 Kasım seçimlerinde yeniden tek başına iktidar olma imkanı kazandı. Aynı korku iklimini RTE'nin başkanlık hedefi için kullanacak olan Ak faşizme karşı direniş yeniden şekilleniyor.

Türkiye solunun bileşenleri olarak sosyalistler, CHP ve rejime karşı dişe diş bir mücadele sürdüren Kürt siyaseti, faşizmi yenmek ve demokratik, sosyal, emek yanlısı, laik bir Cumhuriyet'in inşası için nasıl daha etkili, omuz omuza yol arkadaşlığı yapabilirler ? Bunun önünde ne tür engeller var? Önyargılar, katılıklar aşılabilir mi? Geçmişin yanlışlarından ne tür dersler çıkarılabilir?

9 786059 020954